

Raport anual

2015

Notă

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și de Ministerul Finanțelor.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.: (373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591

ISBN 978-9975-4353-0-7
ISBN 978-9975-3136-0-5

© Banca Națională a Moldovei, 2016

Cuprins

Sumar	3
1 Economia mondială	8
2 Situația economică a Republicii Moldova	12
2.1 Sectorul real	12
2.2 Evoluția inflației	19
2.3 Sectorul public	23
2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2015 (date provizorii)	26
2.5 Datoria externă a Republicii Moldova la 31 decembrie 2015	33
3 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei	34
3.1 Realizarea politicii monetare și valutare	34
3.2 Rezultatele politicii monetare și valutare	44
3.3 Piața monetară	49
3.4 Piața valutară	56
3.5 Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul	69
3.6 Supravegherea activității băncilor	70
3.7 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017	83
3.8 Sistemul de plăți	88
3.9 Tehnologia informației	95
3.10 Operațiuni cu numerar	96
3.11 Auditul intern	99
3.12 Colaborarea internațională a Republicii Moldova	100
3.13 Activitatea Consiliului de administrație, a Consiliului de supraveghere și a Comitetului executiv	108
3.14 Activitatea legislativă	108
3.15 Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională	115
3.16 Analiza situației financiare	117
A Tabele	130

Lista acronimelor

AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești altor bănci
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
ECF	Facilitatea de Creditare Extinsă
EFF	Facilitatea de Finanțare Extinsă
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
FMI	Fondul Monetar Internațional
FOB	franco la bord
IPPI	Indicele prețurilor producției industriale
MDL	Leul moldovenesc
PIB	Produsul intern brut
RM	Republica Moldova
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SIC	Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolarul SUA
VLC	Valută liber convertibilă
VMS	Valori mobiliare de stat

Sumar

Mediul extern

În anul 2015, economia mondială a fost marcată de metamorfozarea tendințelor. În prim plan s-a evidențiat temperarea semnificativă a economiei Chinei, generatoare de turbulențe pe piața valutară și bursieră. Criza economică din Federația Rusă și Brazilia au suplimentat declinul economiilor emergente și în curs de dezvoltare. Cel mai important eveniment din domeniul monetar și valutar a fost decizia din 16 decembrie 2015 a Sistemului Rezervelor Federale de majorare a ratelor dobânzilor cu 0.25 puncte procentuale, decizia în sine, dar și anticiparea acesteia au servit drept cauză principală a aprecierii dolarului SUA pe parcursul perioadei de raportare. Totodată, aprecierea dolarului SUA și cererea mondială slabă au determinat scăderea cotațiilor bursiere la materiile prime, de la produse alimentare până la metale grele. Tendința de reducere a prețului la petrol a fost și mai accentuată în anul 2015, surplusul de petrol la nivel mondial fiind în creștere. Economia zonei euro a evoluat stabil, programul de relaxare cantitativă a Băncii Centrale Europene dovedindu-se relativ eficace pentru contracararea presiunilor deflaționiste. Totuși, în a doua jumătate a anului 2015, criza refugiaților în Europa a provocat un val de probleme sociale cu efecte negative asupra economiei Uniunii Europene. De asemenea, criza din Federația Rusă și deprecierea rublei rusești au constituit epicentrul crizei din Comunitatea Statelor Independente.

Evoluții ale activității economice

În anul de raportare, economia Republicii Moldova a înregistrat un declin de 0.5 la sută, această dinamică anuală fiind cu 5.1 puncte procentuale inferioară celei din anul 2014. Evoluția negativă a activității economice a fost determinată, în mare parte, de seceta din anul 2015 care a redus substanțial din performanța sectorului agricol, dar și de deteriorarea climatului economic regional și de persistența unei incertitudini economice și politice interne care au generat scăderea cererii interne din partea populației și contractarea investițiilor. În acest sens, consumul final al gospodăriilor populației și formarea brută de capital fix s-au diminuat cu 2.3 și 1.2 la sută, respectiv, comparativ cu anul 2014. Impactul negativ asociat variației stocurilor la dinamica PIB a fost unul și mai pronunțat. Consumul administrației publice, similar anilor precedenți, nu a influențat esențial dinamica activității economice, înregistrând o diminuare de 0.4 la sută. Impactul negativ al factorilor menționați a fost parțial atenuat de deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA care a compensat contractarea influxurilor de valută și care, în același timp, a ameliorat competitivitatea produselor autohtone. În consecință, diminuarea cererii interne, precum și deprecierea

monedei naționale au condus la contractarea semnificativă a importurilor (4.3 la sută). Totodată, exporturile de bunuri și servicii au înregistrat o majorare de 2.3 la sută în anul 2015.

Valoarea adăugată brută din agricultură a înregistrat un declin de 13.4 la sută, după doi ani în care a susținut activitatea economică, ca urmare a condițiilor meteorologice nefavorabile. O evoluție negativă, dar care a generat un impact mai puțin semnificativ în anul 2015, a fost semnalată în comerț. Aportul negativ al componentelor sus-menționate a fost atenuat de dinamica pozitivă a sectorului financiar, industrial și al comunicațiilor.

Evoluția inflației

În anul 2015, rata medie anuală a inflației a constituit 9.7 la sută, fiind cu 4.6 puncte procentuale superioară celei din anul 2014. Pe parcursul anului 2015, rata anuală a inflației și-a conturat o traiectorie ascendentă pronunțată. Aceasta s-a majorat de la 4.7 la sută în luna ianuarie până la 7.1 la sută în luna martie sub presiunea deprecierei monedei naționale, depășind, astfel, limita superioară a intervalului de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta inflației de 5.0 la sută stipulată în Strategia politicii monetare pe termen mediu. Ulterior, rata anuală a inflației s-a majorat treptat până la 8.6 la sută în luna iulie 2015, fiind influențată de efectele deprecierei, dar și de condițiile agrometeorologice nefavorabile care au exercitat presiuni asupra prețurilor la produsele alimentare. Majorarea tarifului la energia electrică și la gazul din rețea a determinat o accelerare pronunțată a inflației până la 12.2 la sută în luna august, iar la finele anului 2015 rata inflației a constituit 13.6 la sută. Presiunile inflaționiste existente pe parcursul anului au fost parțial atenuate de cererea internă modestă, de embargourile la unele categorii de produse, precum și de tendința de diminuare a prețurilor la produsele alimentare și la petrol pe plan internațional.

Promovarea politicii monetare

Pe parcursul anului 2015 au avut loc treisprezece ședințe ale Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la deciziile de politică monetară. În urma evaluării balanței riscurilor interne și externe, cărora ar putea fi supusă economia Republicii Moldova, și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu au fost emise șapte decizii de menținere și șase decizii de majorare a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară de la nivelul de 6.5 la sută până la 19.5 la sută anual și a normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă de la 14.0 la sută până la 35.0 la sută din baza de calcul.

În anul 2015 a fost consemnată diminuarea ritmurilor de creștere a indicatorilor monetari. Astfel, dinamica agregatelor monetare a fost una negativă, valorile înregistrate fiind mult sub nivelul creșterilor din anii precedenți, constituind în termeni anuali -9.2

la sută pentru M2 (cu 5.0 puncte procentuale sub nivelul anului 2014) și -3.0 la sută pentru M3 (cu 8.3 puncte procentuale mai puțin față de creșterea din anul 2014).

În perioada de referință, rata medie anuală a dobânzii aferente creditelor noi acordate în moneda națională a crescut cu 3.47 puncte procentuale, iar rata medie anuală a dobânzii aferente creditelor noi acordate în valută străină s-a diminuat cu 0.98 puncte procentuale față de anul 2014, înregistrând valori la nivelul de 14.06 la sută în moneda națională și 7.01 la sută în valută străină. Rata medie a dobânzii pentru depozitele în lei a constituit 12.10 la sută, în creștere cu 6.38 puncte procentuale față de anul 2014, în timp ce rata dobânzii pentru plasamentele în valută străină a reprezentat în medie 2.56 la sută, în scădere cu 1.63 puncte procentuale față de anul 2014.

Sistemul bancar

Având în vedere situația de criză financiară sistemică, necesitatea asigurării stabilității financiare și protejării intereselor deponenților, la 5 august 2015, în cadrul ședinței Comitetului Național de Stabilitate Financiară, s-a decis retragerea licențelor Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. Totodată, având ca scop neadmiterea perturbării stabilității financiare a sectorului bancar sau activității instituțiilor publice, Guvernul Republicii Moldova, Banca Națională a Moldovei și unele autorități ale administrației publice centrale și instituții publice au încheiat un Memorandum de înțelegere „Cu privire la măsurile ce urmau a fi îndeplinite pentru retragerea licențelor deținute de Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. și termenele de realizarea a acestora”.

În conformitate cu prevederile Memorandumului, fiecare autoritate a realizat un șir de acțiuni ce țin de transferarea conturilor trezoreriale și a altor conturi ale bugetului de stat, ale plăților sociale și ale altor indemnizații, precum și transferarea conturilor persoanelor fizice și juridice de la băncile menționate în alte bănci. Astfel, în perioada 12-15 octombrie 2015, Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., cu asistența Băncii Naționale, au realizat transferarea conturilor persoanelor fizice și juridice în alte bănci. Fondurile deponenților și ale agenților economici transferate în alte bănci licențiate au înregistrat valoarea de 737.3 milioane lei sau 44.5 la sută din totalul depozitelor persoanelor fizice și juridice la situația din 30 septembrie 2015.

La data de 16 octombrie 2015, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a retras licențele de desfășurare a activităților financiare ale Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. ca urmare a insolvenței băncilor respective, dar și a altor încălcări ale prevederilor legislației în vigoare și a numit lichidatori pentru lichidarea silită a băncilor.

De menționat că, din momentul retragerii licențelor Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

și până la data de 31 decembrie 2015, băncile respective au încasat mijloace bănești (din achitarea creditelor, comercializarea gajului, vânzarea activelor, alte încasări) în sumă totală de 326.5 milioane lei, inclusiv: Banca de Economii S.A. – 153.3 milioane lei; BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 96.1 milioane lei; B.C. „UNIBANK” S.A. – 77.1 milioane lei. Totodată, de la data retragerii licenței și până la 31 decembrie 2015, băncile în cauză au rambursat datoriile aferente creditelor de urgență acordate până la numirea lichidatorilor în sumă totală de 441.4 milioane lei, dintre care: Banca de Economii S.A. – 74.8 milioane lei; BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 121.8 milioane lei; B.C. „UNIBANK” S.A. – 244.7 milioane lei.

La 31 decembrie 2015, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Din 11 bănci licențiate de BNM, la 3 bănci (BC „Moldindconbank” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A. și BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A., care dețineau în total 66.7 la sută din activele sectorului bancar), ca urmare a constatării unor aspecte ce țin de structura netransparentă a acționarilor, angajarea în operațiuni de creditare cu risc sporit, Banca Națională a Moldovei, la 11 iunie 2015, în conformitate cu prevederile Legii instituțiilor financiare, a instituit procedura de supraveghere specială pe un termen de trei luni. Totodată, BNM prin hotărârile în cauză a prescris băncilor vizate efectuarea unui studiu de diagnostic de către o companie specializată în acest sens.

De menționat că, la 12 septembrie 2015 și ulterior la 14 decembrie 2015, Banca Națională a menținut procedura de supraveghere specială încă pe un termen de trei luni, ca urmare a nesoluționării problemelor aferente transparenței structurii acționarilor și angajării în tranzacții cu risc sporit.

Capitalul de gradul I pe sectorul bancar a atins valoarea de 8 995.7 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2014 cu 1 384.9 milioane lei (18.2 la sută).

Creșterea capitalului de gradul I a fost determinată în principal de obținerea profitului pe parcursul anului 2015 în mărime de 1 442.7 milioane lei. Totodată, în perioada de referință 4 bănci au distribuit dividende în sumă totală de 164.0 milioane lei.

Media indicatorului suficienței capitalului ponderat la risc pe sector a înregistrat valoarea de 26.2 la sută, majorându-se cu 4.5 puncte procentuale față de finele anului 2014. La situația din 31 decembrie 2015, toate băncile au respectat indicatorul suficienței capitalului ponderat la risc (limita pentru fiecare bancă ≥ 16.0 la sută).

Activele totale pe sector au constituit 69 095.6 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2014 cu 9 117.0 milioane lei (15.2 la sută).

Ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 1.5 puncte procentuale față de finele anului 2014, constituind 9.9 la sută la 31 decembrie 2015. Ponderea creditelor neperformante nete în capitalul normativ total s-a majorat cu 3.4

puncte procentuale, constituind 15.0 la sută la 31 decembrie 2015.

În anul 2015, rentabilitatea activelor și a capitalului băncilor licențiate a înregistrat valoarea de 2.1 și 12.8 la sută, respectiv, majorându-se față de finele anului 2014 cu 0.5 și 3.5 puncte procentuale, respectiv.

Marja netă a dobânzii a constituit 5.5 la sută la 31 decembrie 2015, fiind cu 0.8 puncte procentuale mai mare față de finele anului 2014.

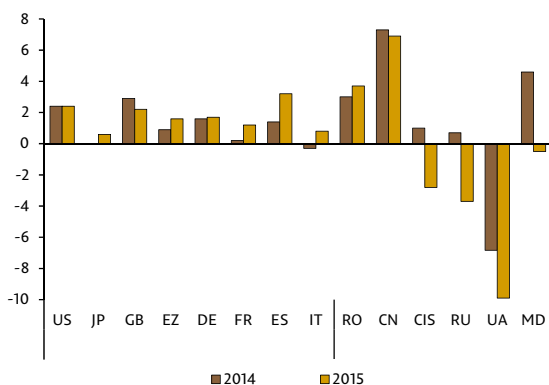
Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității) a constituit 0.7 (limita pentru fiecare bancă ≤ 1). Valoarea indicatorului lichidității curente pe sector (principiul II al lichidității) a constituit 41.5 la sută (limita pentru fiecare bancă ≥ 20.0 la sută), majorându-se pe parcursul anului 2015 cu 8.6 puncte procentuale. Ambii indicatori au fost respectați de către toate băncile.

Capitolul 1

Economia mondială

În anul 2015, economia mondială a fost marcată de metamorfozarea tendințelor. În prim plan s-a evidențiat temperarea semnificativă a economiei Chinei, generatoare de turbulențe pe piața valutară și bursieră. Criza economică din Federația Rusă și Brazilia au suplimentat declinul economiilor emergente și în curs de dezvoltare. Cel mai important eveniment din domeniul monetar și valutar a fost decizia din 16 decembrie 2015 a Sistemului Rezervelor Federale de majorare a ratelor dobânzilor cu 0.25 puncte procentuale, decizia în sine, dar și anticiparea ei au servit drept cauza principală a aprecierii dolarului SUA pe parcursul perioadei de raportare. Totodată, aprecierea dolarului SUA și cererea mondială slabă au determinat scăderea cotațiilor bursiere la materiile prime, de la produse alimentare până la metale grele. Tendința de reducere a prețului la petrol a fost și mai accentuată în anul 2015, surplusul de petrol la nivel mondial fiind în creștere. Economia zonei euro a evoluat stabil, programul de relaxare cantitativă a Băncii Centrale Europene dovedindu-se relativ eficace pentru contracararea presiunilor deflaționiste. Totuși, în a doua jumătate a anului 2015, criza refugiaților în Europa a provocat un val de probleme sociale cu efecte negative asupra economiei Uniunii Europene. De asemenea, criza din Federația Rusă și deprecierea rublei rusești au constituit epicentrul crizei din Comunitatea Statelor Independente.

Graficul 1.1: Evoluția comparativă a produsului intern brut în economiile selectate (%)

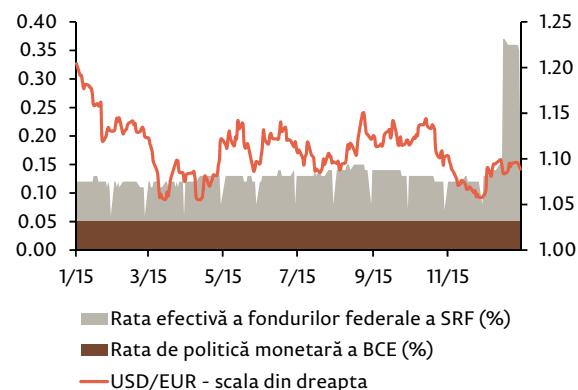
Sursa: FMI, World Economic Outlook Update – ianuarie 2016, Oficiile de statistică a țărilor vizate

Conform datelor FMI, în anul 2015, economia mondială a crescut în medie cu 3.1 la sută, față de 3.4 la sută în anul 2014. Drept urmare a redresării majorității economiilor avansate, ritmul mediu de creștere a acestora a fost de 1.9 la sută, față de 1.8 la sută în anul 2014. În cadrul selecției din graficul 1.1 printre economiile avansate un ritm similar cu cel din anul 2014 de 2.4 la sută a fost înregistrat de produsul intern brut al Statelor Unite ale Americii, în descreștere de la 2.9 la 2.2 la sută a fost ritmul de creștere a produsului intern brut al Regatului Unit, celelalte economii înregistrând creșteri. Totodată, ritmul activității din economiile emergente și în curs de dezvoltare s-a temperat de la media de 4.6 la sută în anul 2014 la 4.0 la sută în anul 2015. Economia Chinei a crescut în anul 2015 cu 6.9 la sută, acesta fiind cel mai mic ritm de creștere din ultimul sfert de secol. În anul 2015, economia Federației Ruse s-a contractat cu 3.7 la sută, economia Ucrainei – cu 9.9 la sută, iar economia Republicii Moldova – cu 0.5 la sută. Drept urmare, economiile țărilor CSI s-au contractat în anul 2015 în medie cu 2.8 la sută, față de creșterea de 1.0 la sută înregistrată în anul 2014 (Graficul 1.1).

În anul de referință, piețele valutare au fost definitivate de două evenimente importante. Primul l-a constituit decizia Băncii Centrale Europene (BCE) de inițiere a programului de relaxare cantitativă, care presupune procurarea de active în valoare de 60

miliarde euro pe lună, în perioada martie 2015 – septembrie 2016 (ulterior, în luna martie 2016, concomitent cu diminuarea ratei de bază până la 0.0 la sută, BCE a majorat procurarea de active la 80 miliarde euro pe lună până în iulie 2017). Un alt eveniment a fost decizia Sistemului Rezervelor Federale (SRF) din 16 decembrie 2015 de majorare a ratelor dobânzilor de la 0-0.25 la sută la 0.25-0.50 la sută. Această majorare a ratelor dobânzilor reprezintă încheierea programului de relaxare cantitativă inițiat de SRF în urma crizei economice mondiale din 2008-2009, drept rezultat al atingerii unui nivel satisfăcător al evoluției economiei SUA și în special al reducerii ratei șomajului până la 5.0 la sută (decembrie 2015). Antagonismul politicilor monetare ale SRF și BCE a constituit generatorul deprecierei monedei unice europene, respectiv aprecierii dolarului SUA. Prognosticele de la începutul anului 2015 au anticipat atingerea și chiar depășirea parității de 1:1 dintre dolarul SUA și euro, valoarea minimă însă a fost de 1.0552¹ USD/EUR (Graficul 1.2).

Graficul 1.2: Evoluția zilnică a USD/EUR

Sursa: Banca Centrală Europeană, Sistemul Rezervelor Federale

Per ansamblu, în anul 2015, moneda unică europeană s-a depreciat în medie cu 16.5 la sută față de dolarul SUA. Francul elvețian s-a depreciat în medie cu 5.2 la sută față de dolarul SUA și s-a apreciat cu 12.1 la sută față de moneda unică europeană. Un alt eveniment important care a marcat piețele valutare a fost decizia Băncii Naționale a Elveției de anulare a pragului de 1.20 pentru CHF/EUR, ceea ce a determinat aprecierea semnificativă a francului elvețian. Lira sterlină s-a apreciat în medie cu 9.9 la sută față de euro și s-a depreciat în medie cu 7.7 la sută față de dolarul SUA. Intensificarea politicilor monetare stimulative în Japonia a atenuat din aprecierea yenului japonez față de moneda unică europeană, dar a accentuat deprecierea față de dolarul SUA. Pe o medie anuală, yenul japonez s-a apreciat cu 4.3 la sută față de euro și s-a depreciat cu 14.3 la sută față de dolarul SUA. La sfârșitul anului 2015, yenul japonez s-a apreciat semnificativ, astfel raportul dintre luna decembrie 2015 și luna decembrie 2014 indică o apreciere cu 10.0 la sută a yenului japonez față de euro și o depreciere de doar 2.1 la sută față de dolarul SUA (Tabelul 1.1).

Tabelul 1.1: Aprecieri (-)/deprecierea (+) valutilor în anul 2015

	EUR		USD	
	2015/ 2014	Dec15/ Dec14	2015/ 2014	Dec15/ Dec14
Economii avansate				
USD	-16.5	-11.8	x	x
CHF	-12.1	-9.9	5.2	2.0
GBP	-9.9	-7.9	7.7	4.4
JPY	-4.3	-10.0	14.3	2.1
Economii emergente și în curs de dezvoltare				
MDL	12.2	13.0	34.0	28.5
RUB	33.5	10.9	58.8	25.7
UAH	54.2	32.0	83.8	49.9
RON	0.0	1.0	19.6	14.4
BYR	29.7	46.9	55.3	66.9
KZT	3.2	56.8	23.8	78.8
AMD	-3.9	-8.0	14.9	4.2
TRY	4.0	13.4	24.5	27.5
CNY	-14.9	-8.0	2.0	4.2
INR	-12.3	-6.5	5.0	6.1

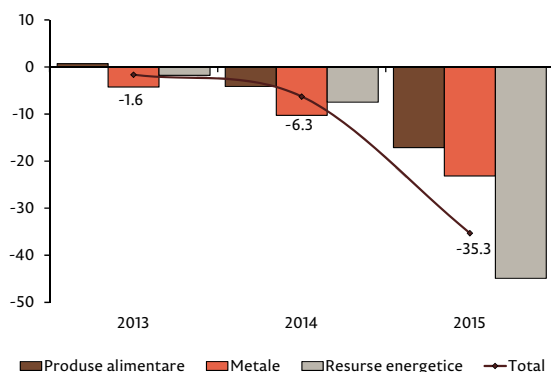
Sursa: paginile web ale băncilor centrale vizate, calcule BNM

Tendențele de pe piețele valutare internaționale s-au contrapus și în evoluția monedelor regionale. Astfel, la nivel mondial cea mai mare depreciere a fost înregistrată de *hrivna ucraineană*, în medie cu 54.2 la sută față de euro și cu 83.8 la sută față de dolarul SUA. Reducerea cotațiilor la petrol a accentuat și mai mult deprecierea *rublei rusești*, în medie aceasta s-a depreciat pe parcursul anului 2015 cu 33.5 la sută în raport cu euro și cu 58.8 la sută în raport cu dolarul SUA. În medie, *leul românesc* a rămas la același nivel în raport cu moneda unică europeană, dar s-a depreciat în medie cu 19.6 la sută față de dolarul SUA, valoarea medie a lunii decembrie 2015 fiind cu 14.4 la sută inferioară celei din decembrie 2014. Pentru comparație, în anul 2015, *leul moldovenesc* s-a depreciat în medie cu 12.2 la sută față de euro și cu 34.0 la sută față de dolarul SUA (Tabelul 1.1).

Pentru al patrulea an consecutiv, *prețurile mondiale la materiile prime* au fost în scădere, însă mult mai accentuată comparativ cu anii anteriori. Astfel, în medie, prețurile internaționale la produsele alimentare au scăzut cu 17.1 la sută, prețurile internaționale la metale – cu 23.1 la sută, iar cele la resursele energetice – cu 44.8

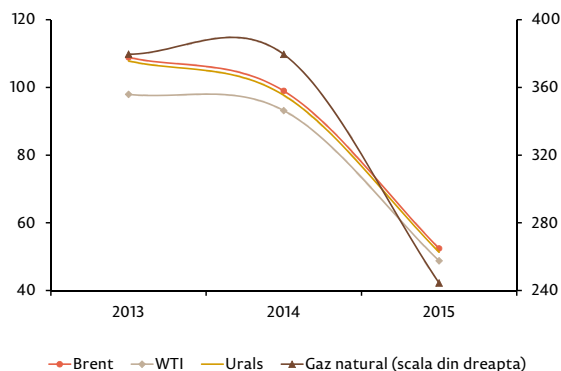
¹Cursul oficial al BCE la data de 13 aprilie 2015.

Graficul 1.3: Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor mondiale (%)

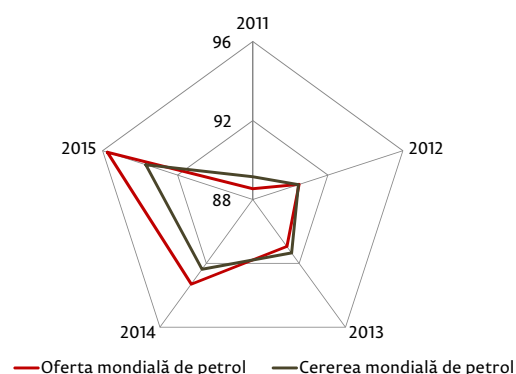
Sursa: FMI

Graficul 1.4: Evoluția prețurilor la gazele naturale (USD/1000 m³) și petrol (USD/baril)

Sursa: FMI, Ministerul Economiei al Federației Ruse

Graficul 1.5: Oferta și cererea mondială de petrol (milioane de barili pe zi)

Sursa: Administrația SUA pentru informația energetică

la sută. În medie, în anul 2015, prețurile mondiale la materiile prime s-au redus cu 35.3 la sută. Tendințele negative au fost determinate de aprecierea dolarului SUA, de surplusul de producție la nivel mondial și de cererea mondială slabă (Graficul 1.3).

În anul 2015, *prețul mediu al petrolului Urals* a consemnat o valoare de 51.3 dolari SUA/baril, ceea ce reprezintă o reducere cu 47.5 la sută comparativ cu anul 2014. Prețurile în scădere la petrol în ultimii doi ani au determinat și reducerea prețului de import al gazelor naturale. Astfel, conform datelor ANRE, prețul mediu de import al gazelor naturale a constituit 244.4 dolari SUA /1000 m³, cu aproximativ 35.6 la sută mai scăzut comparativ cu anul 2014 (Graficul 1.4).

Factorul de bază al reducerii prețurilor la petrol, începând cu sfârșitul anului 2013, l-a constituit surplusul de petrol la nivel mondial. Astfel, în anul 2015, oferta de petrol a depășit cererea în medie cu 2.0 milioane de barili pe zi (Graficul 1.5). Totodată, în decembrie 2015, cotațiile futures pentru petrol au atins niveluri minime după ce OPEC a decis să majoreze cota de producție. De asemenea, aprecierea dolarului SUA generată de decizia SRF de majorare a ratelor dobânzilor a impulsionat reducerea prețurilor la petrol. Un alt factor care a influențat reducerea prețurilor la petrol, a fost temperarea creșterii economiilor emergente care determină cererea scăzută pentru petrol.

În anul 2015, *economia Statelor Unite ale Americii* a crescut cu 2.4 la sută, similar anului 2014, manifestându-se prin îmbunătățirea pieței forței de muncă, majorarea consumului și avantajele prețurilor joase la petrol. Per ansamblu, în anul 2015, producția industrială a crescut în medie cu 1.4 la sută. Totodată, rata șomajului s-a diminuat de la 5.7 la sută în ianuarie 2015 la 5.0 la sută în decembrie 2015. Pe fundalul prețurilor joase la resursele energetice, presiunile deflaționiste au reprezentat un impediment pentru ca SRF să continue majorarea ratelor dobânzilor. Astfel, în anul 2015, prețurile de consum în SUA în medie au stagnat (0.1 la sută), iar pentru luna decembrie a fost înregistrată o inflație anuală de 0.7 la sută.

În anul de raportare, *economia zonei euro* a crescut cu 1.6 la sută, producția industrială a crescut în medie cu 1.4 la sută, iar nivelul ratei șomajului a scăzut până la 10.4 la sută în luna decembrie 2015, per ansamblu, rata șomajului consemnând o medie anuală de 10.9 la sută. Pe fundalul deprecierei monedei unice europene, exporturile în zona euro au crescut în medie cu 5.3 la sută, iar importurile cu 2.3 la sută, drept urmare a stimulării monetare a consumului. Presiunile deflaționiste au fost relativ accentuate în zona euro, însă grație măsurilor stimulative de politică monetară a BCE, prețurile de consum, per ansamblu, au stagnat, iar inflația anuală în luna decembrie a fost de 0.2 la sută (Tabelul 1.2).

Economia României a continuat să fie fruntașă în cadrul Uniunii Europene, chiar dacă diminuarea cererii externe a cauzat o ușoară atenuare a tempoului economiei. Astfel, economia României a avansat cu 3.7 la sută, comparativ cu 3.0 la sută în anul 2014. Producția industrială a crescut în medie cu 2.7 la sută, iar producția în construcții cu 10.4 la sută. Totodată, în comerțul exterior s-a atestat o temperare accentuată, exporturile majorându-se în

medie cu 4.1 la sută, iar importurile – cu 7.6 la sută. Presiunile deflaționiste au fost relativ puternice, prețurile de consum s-au redus în medie cu 0.6 la sută, în luna decembrie 2015 prețurile de consum au fost cu 0.9 la sută mai mici comparativ cu decembrie 2014 (Tabelul 1.2).

În anul 2015, *economia Federației Ruse* s-a contractat cu 3.7 la sută. Evoluția indicatorilor principali de asemenea a fost negativă, producția industrială s-a redus în medie cu 3.4 la sută, activitatea de construcții cu 7.0 la sută, exporturile cu 32.1 la sută și importurile cu 37.7 la sută. Rata medie a șomajului a constituit în perioada de referință 5.6 la sută, în luna decembrie 2015 înregistrându-se 5.8 la sută. Unul din efectele cele mai vizibile ale deprecierei rublei rusești a fost inflația de două cifre, în luna martie fiind atins nivelul maxim din anul 2002 al inflației anuale de 16.9 la sută. Totodată, inflația medie anuală în Federația Rusă în anul 2015 a constituit 15.5 la sută (Tabelul 1.2).

Economia Ucrainei a încheiat anul 2015 într-o stare dezastruoasă, probabilitatea unei redresări fiind relativ scăzută. Pentru al doilea an consecutiv, economia Ucrainei s-a contractat, produsul intern brut diminuându-se cu 9.9 la sută. Producția industrială s-a redus în medie cu 13.4 la sută, producția în construcții cu 14.9 la sută, exporturile cu 30.9 la sută, iar importurile cu 31.2 la sută. Totodată, seceta din regiune, a determinat micșorarea producției agricole cu 4.8 la sută. Ca urmare a deprecierei semnificative a hrivnei ucrainene și a anulării subvențiilor la plata serviciilor comunale, în anul 2015, prețurile de consum au crescut în medie cu 48.7 la sută (Tabelul 1.2).

Tabelul 1.2: Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine, principali parteneri de comerț în anul 2015 (%)

	Zona euro	România	Federația Rusă	Ucraina
PIB	1.6	3.7	-3.7	-9.9
IPC, media anuală	0.0	-0.6	15.5	48.7
IPC, 12/15/12/14	0.2	-0.9	12.9	43.3
Producția industrială	1.4	2.7	-3.4	-13.4
Producția în construcții	-1.0	10.4	-7.0	-14.9
Export*	5.3	4.1	-32.1	-30.9
Import*	2.3	7.6	-37.7	-31.2
Rata șomajului	10.9	6.8	5.6	9.1

Sursa: Eurostat, INSSE al României, Serviciul Federal de Statistică al Rusiei, Serviciul de Statistică al Ucrainei
*date privind comerțul extern cu bunuri

Capitolul 2

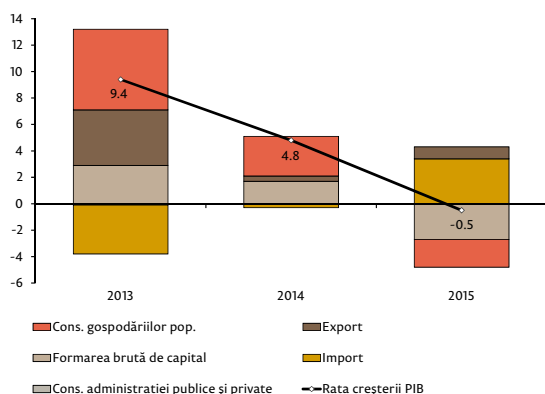
Situația economică a Republicii Moldova

2.1 Sectorul real

Produsul intern brut

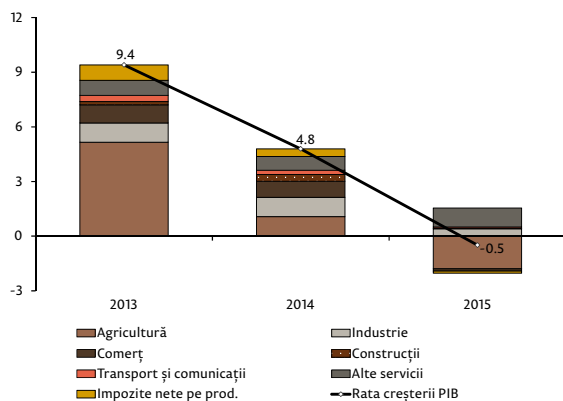
În anul 2015, PIB a înregistrat o scădere de 0.5 la sută, această dinamică fiind cu 5.1 puncte procentuale inferioară celei din anul 2014. În prima jumătate a anului 2015, economia Republicii Moldova a consemnat o creștere de 2.5 la sută, aceasta fiind susținută de dinamica încă pozitivă a exporturilor și de valoarea adăugată brută din sectorul financiar. Contractarea activității economice în termeni anuali a început să fie semnalată în a doua jumătate a anului, în trimestrele III și IV înregistrându-se scăderi de 3.7 și, respectiv, 3.3 la sută comparativ cu perioadele similare ale anului 2014. Evoluția negativă a activității economice a fost determinată, în mare parte, de seceta din anul 2015 care a redus substanțial din performanța sectorului agricol, dar și de deteriorarea climatului economic regional și de persistența unei incertitudini economice și politice interne care au cauzat scăderea cererii interne din partea populației și diminuarea investițiilor. Impactul negativ al factorilor menționați a fost parțial atenuat de deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA care a compensat contractarea influxurilor de valută, și care, în același timp, a ameliorat competitivitatea produselor autohtone.

Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.2: Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), dinamica negativă a PIB a fost determinată, în principal, de micșorarea accentuată a consumului gospodăriilor populației semnalată în a doua jumătate a anului 2015, ca urmare a stagnării veniturilor disponibile în termeni reali ale populației, dar și a sporirii incertitudinii cu privire la evoluția ulterioară a situației socio-economice. În acest sens, consumul final al gospodăriilor populației s-a diminuat cu 2.3 la sută comparativ cu anul 2014. Creșterea incertitudinii, precum și deteriorarea climatului economic regional au determinat contractarea activității investiționale, astfel încât, formarea brută de capital fix a înregistrat un declin de 1.2 la sută. Impactul negativ asociat variației stocurilor la dinamica PIB a fost unul și mai pronunțat (-2.4 puncte procentuale). Consumul administrației publice, similar anilor precedenți, nu a avut un impact esențial la dinamica activității economice, înregistrând o diminuare de 0.4 la sută.

Diminuarea cererii interne, precum și deprecierea monedei naționale au indus contractarea semnificativă a importurilor, fapt ce a atenuat parțial contribuția negativă a factorilor sus-menționați la dinamica PIB. Astfel, în anul 2015, importul de bunuri și servicii s-a redus cu 4.3 la sută comparativ cu anul 2014. Exporturile de bunuri și servicii au înregistrat o majorare de 2.3 la sută, compensând ușor din contribuția negativă generată de

cererea internă la dinamica PIB. Totuși, spre deosebire de prima jumătate a anului 2015, când a reprezentat unul din factorii creșterii economice, în trimestrele III și IV 2015, cererea externă a exercitat un impact neînsemnat la dinamica PIB, exporturile fiind ușor inferioare (0.2 și, respectiv, 0.5 la sută) celor din perioadele similare ale anului 2014. Contractarea exporturilor spre țările CSI a fost mai pronunțată ca urmare a crizei economice din regiune, a embargourilor pentru unele categorii de produse, dar și a conflictului militar din Ucraina.

Pe categorii de resurse (Graficul 2.2), evoluția negativă a PIB a fost determinată preponderent de scăderea accentuată a valorii adăugate brute din agricultură. Astfel, după doi ani în care a susținut activitatea economică, în trimestrele III și IV 2015, ca urmare a înregistrării unor condiții meteorologice nefavorabile, agricultura a înregistrat un declin de 17.4 și, respectiv, 18.3 la sută comparativ cu perioadele similare ale anului 2014. În ansamblu, în anul 2015, valoarea adăugată brută din agricultură a fost cu 13.4 la sută inferioară celei din anul 2014. O evoluție negativă, dar care a generat un impact mai puțin semnificativ în anul 2015 a fost semnalată în comerț, care s-a contractat cu 0.5 la sută. Componenta „impozite nete pe produse” a înregistrat o diminuare de 0.8 la sută comparativ cu anul 2014. Contribuția negativă a componentelor sus-menționate a fost atenuată de dinamica pozitivă a sectorului financiar și industrial. În acest sens, valoarea adăugată brută aferentă activităților financiare și de asigurări s-a majorat cu 20.1 la sută comparativ cu anul 2014. Totodată, industria extractivă și cea prelucrătoare au consemnat o creștere de 3.4 la sută. Sectorul comunicațiilor a cunoscut o evoluție pozitivă de 1.6 la sută, dar care a generat un impact minor la dinamica PIB. O contribuție pozitivă a fost determinată și de dinamica valorii adăugate aferente tranzacțiilor imobiliare.

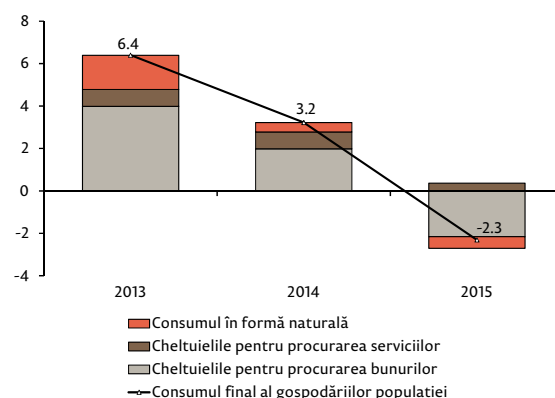
Consumul populației

În anul 2015, consumul final al gospodăriilor populației s-a diminuat cu 2.3 la sută, înregistrând, astfel, un ritm inferior cu 5.5 puncte procentuale celui din anul 2014. Dinamica negativă a consumului populației a fost determinată preponderent de micșorarea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor. Acestea s-au diminuat cu 3.7 la sută, contribuind la formarea ritmului anual de creștere a consumului final al gospodăriilor populației cu -2.2 puncte procentuale (Graficul 2.3). În anul 2015, consumul în formă naturală s-a diminuat cu 3.5 la sută, generând o contribuție negativă de 0.5 puncte procentuale la formarea ritmului anual al consumului final al gospodăriilor populației.

Pe de altă parte, cheltuielile pentru procurarea serviciilor au consemnat o dinamică anuală pozitivă, majorându-se cu 1.4 la sută și compensând ușor aportul negativ al componentelor sus-menționate.

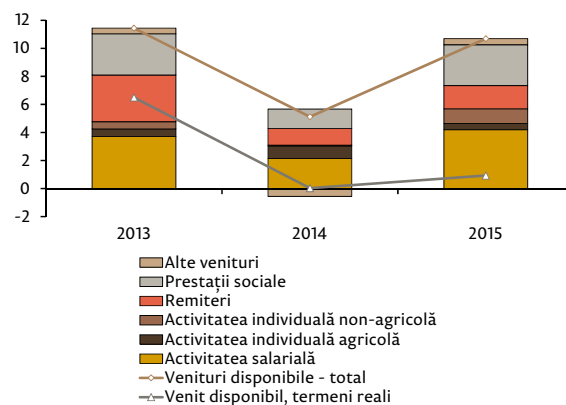
În anul de raportare, dinamica anuală a venitului disponibil al populației și-a schimbat traiectoria descendentă spre cea ascendentă. Astfel, rata anuală de creștere a venitului disponibil al populației a consemnat un nivel de 10.7 la sută sau cu 5.6 puncte procentuale superior nivelului din anul 2014 (Graficul 2.4). La formarea ratei anuale de creștere a venitului disponibil al

Graficul 2.3: Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)

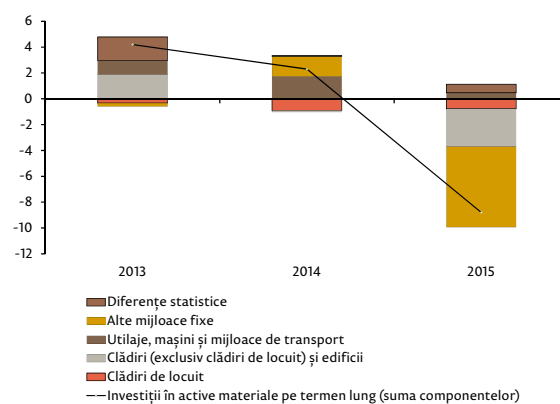
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.4: Evoluția venitului disponibil al populației (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuțiile componentelor (p.p.)

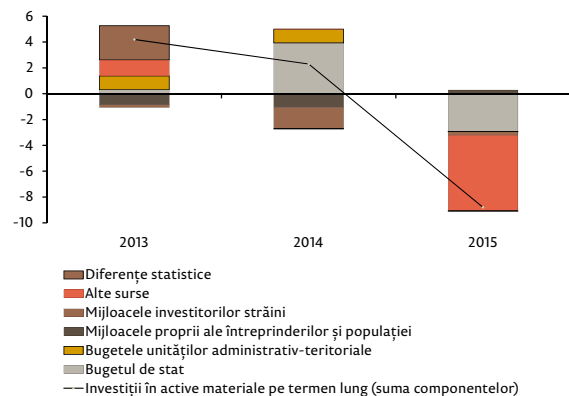
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.5: Contribuția tipurilor de mijloace fixe (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)

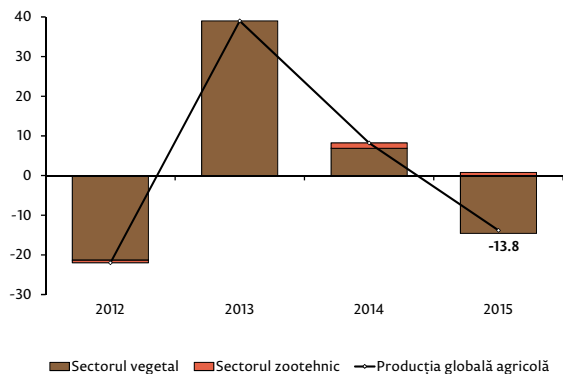
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.6: Contribuția surselor de finanțare (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)

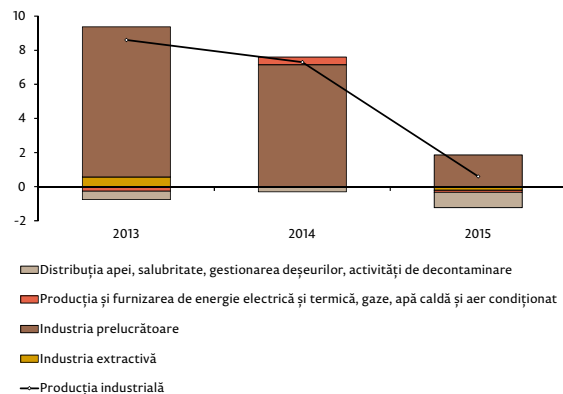
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.7: Evoluția producției globale agricole (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)

Sursa: BNS

Graficul 2.8: Evoluția producției industriale (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)

Sursa: BNS

populației cel mai mult au contribuit activitatea salarială, prestațiile sociale și remiterile, a căror evoluții au generat un impact de 4.2, 2.9 și 1.7 puncte procentuale, respectiv. De menționat că, contribuția din partea activității salariale s-a majorat cu 2.0 puncte procentuale față de anul 2014, în timp ce contribuțiile din partea prestațiilor sociale și a activității individuale non-agricole s-au majorat cu 1.5 și 1.0 puncte procentuale, respectiv. Venitul din activitatea individuală non-agricolă și cea agricolă au generat în comun o contribuție de 1.5 puncte procentuale la formarea ratei anuale. În perioada de referință, rata anuală de creștere a veniturii disponibil al populației în termeni reali s-a poziționat la nivelul de 0.9 la sută, fiind cu 0.9 puncte procentuale superioară celei din anul 2014.

Investiții

În anul 2015, investițiile în active materiale pe termen lung au înregistrat o scădere semnificativă, fiind cu 8.8 la sută inferioare celor din anul 2014.

În funcție de tipurile de mijloace fixe, contribuții negative la dinamica anuală a investițiilor au avut toate subcomponentele, cu excepția investițiilor în utilaje, mașini și mijloace de transport, care au consemnat o majorare de 1.1 la sută anual (Graficul 2.5). Astfel, investițiile în alte mijloace fixe, clădiri nerezidențiale și de locuit au înregistrat scăderi de 26.7, 14.1 și 6.0 la sută respectiv, față de anul 2014.

Din perspectiva surselor de finanțare a procesului investițional, evoluția subcomponentelor, cu excepția mijloacelor proprii ale întreprinderilor și ale populației, a avut un impact negativ asupra dinamicii investițiilor în active materiale pe termen lung (Graficul 2.6). Astfel, mijloacele din contul altor surse, ale bugetului de stat, mijloacele investitorilor străini, precum și ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale au fost cu 27.6, 26.5, 4.5 și 0.5 la sută, respectiv, sub nivelul înregistrat în anul 2014. Cele mai importante surse de finanțare a investițiilor rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și ale populației (62.8 la sută), a căror valoare însă, sub impactul costurilor ridicate de finanțare și a majorării nesemnificative a veniturii disponibil, a înregistrat o creștere anuală modestă de 0.5 la sută.

Producția agricolă

Volumul producției globale agricole s-a diminuat cu 13.8 la sută comparativ cu anul 2014 (Graficul 2.7), ca urmare a contractării volumului producției în sectorul vegetal cu 22.6 la sută, care a generat o contribuție negativă de 14.6 puncte procentuale la formarea ratei anuale. Diminuarea pronunțată a volumului producției vegetale a fost cauzată, în principal, de condițiile secetoase din vara anului 2015. Totodată, volumul producției din sectorul zootehnic a înregistrat o creștere de 2.2 la sută, cu o contribuție de 0.8 puncte procentuale la formarea ratei anuale.

De menționat că, conform datelor preliminare, contractarea volumului producției în sectorul vegetal a fost determinată, în mare parte, de diminuarea producției de „rapită” (-76.3 la sută), „sfeclă de zahăr” (-60.5 la sută), „soia” (-56.2 la sută), „cartofi”

(-41.0 la sută), „cereale și leguminoase boabe” (-25.2 la sută) și „legume” (-24.0 la sută).

Producția industrială

Volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a majorat în termeni reali cu 0.6 la sută față de anul 2014 (Graficul 2.8). Evoluția respectivă a fost determinată în principal de majorarea volumului producției în „industria prelucrătoare” cu 2.3 la sută. Totodată, în sectoarele „distribuirea apei; salubritate, gestionarea deșeurilor și activității de decontaminare”, „industria extractivă” și „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” s-au consemnat diminuări ale volumului producției industriale cu 25.8, 9.0 și 1.0 la sută, respectiv. În industria prelucrătoare cele mai semnificative majorări au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „fabricarea echipamentelor electrice” (32.2 la sută), „fabricarea articolelor de îmbrăcăminte” (19.9 la sută), „fabricarea substanțelor și a produselor chimice” (17.6 la sută), „fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice” (16.9 la sută), precum și „prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite” (15.9 la sută).

Transportul de mărfuri

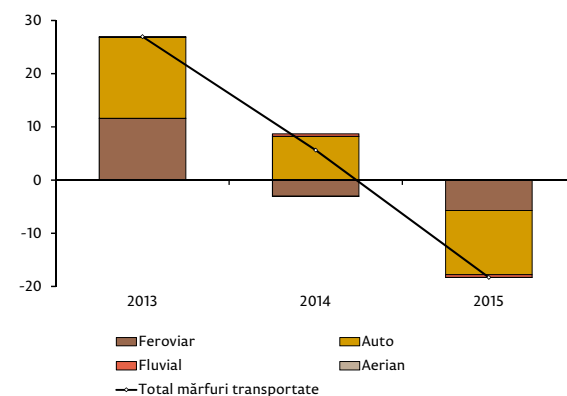
În anul 2015, întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian au transportat cu 18.3 la sută mai puține mărfuri comparativ cu anul 2014. Această evoluție a fost determinată de diminuarea în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate prin toate modalitățile de transport. Astfel, întreprinderile de transport au înregistrat următoarele evoluții anuale: fluvial -33.1 la sută, aerian -29.0 la sută, auto -18.8 la sută și feroviar -16.7 la sută (Graficul 2.9).

Comerțul intern

Volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a consemnat o diminuare de 6.4 la sută față de anul 2014. Totodată, comerțul cu servicii în aceeași perioadă a înregistrat o creștere în termeni anuali de 1.2 la sută.

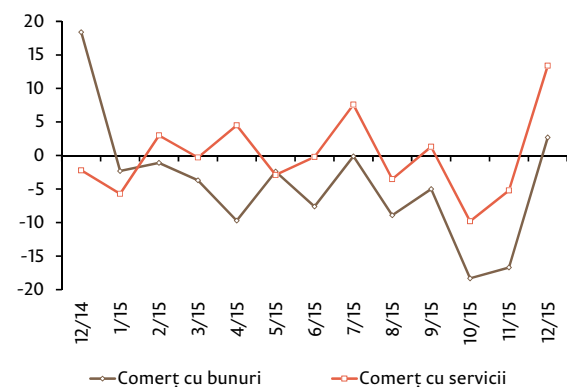
Chiar din prima lună a anului 2015 ritmul anual al volumului cifrei de afaceri aferente comerțului cu amănuntul s-a plasat în palierul negativ (Graficul 2.10). În a doua jumătate a anului, evoluția negativă a acesteia s-a accentuat. Astfel, ritmul anual al volumului cifrei de afaceri aferente comerțului cu amănuntul în perioada iulie-decembrie 2015 a înregistrat un ritm mediu de -7.7 la sută, fiind cu 3.3 puncte procentuale inferior celui din prima jumătate a anului 2015. Pe de altă parte, în 2015, comerțul cu servicii a cunoscut o dinamică, deși modestă, dar superioară celei a comerțului cu bunuri.

Graficul 2.9: Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)

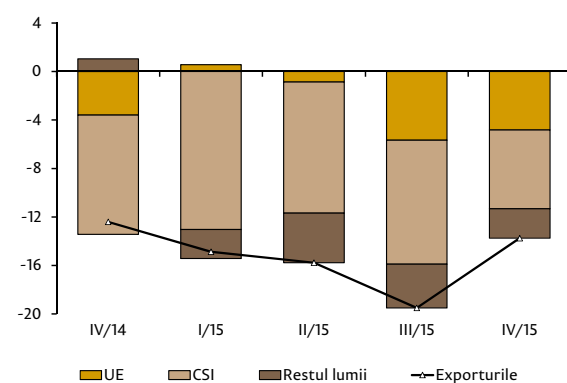
Sursa: BNS

Graficul 2.10: Evoluția comerțului intern (% față de perioada similară a anului precedent)

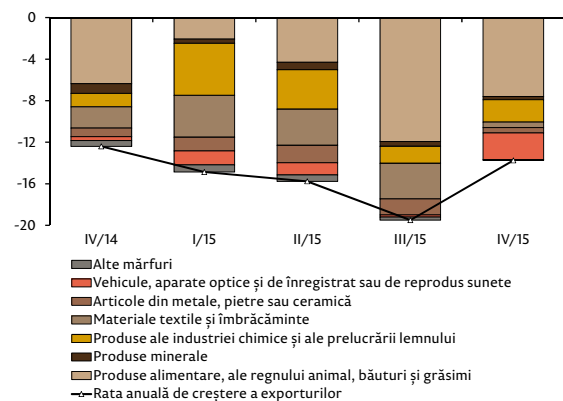
Sursa: BNS

Graficul 2.11: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)

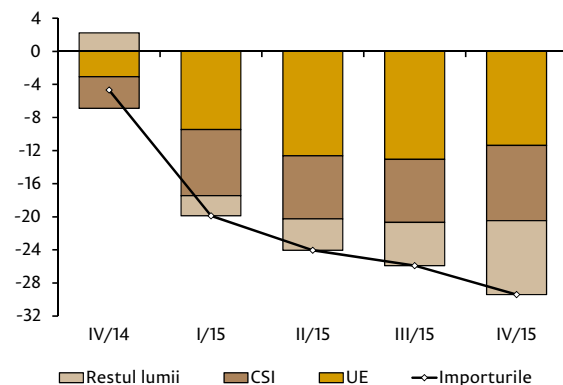
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.12: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)

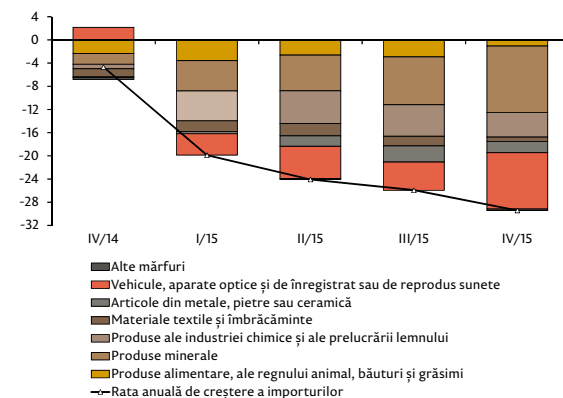
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.13: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.14: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Comerțul extern²

În anul 2015, comerțul extern al Republicii Moldova a consemnat o contractare pronunțată în comparație cu anul 2014³. Astfel, exporturile s-au diminuat în termeni anuali cu 15.9 la sută, iar importurile și mai mult, cu 25.0 la sută. Evoluția respectivă a fost influențată de reducerea comerțului cu toate grupele de țări. De menționat că, scăderea accentuată a exporturilor a fost influențată de consemnarea unui an agricol nefavorabil, dar și de barierele administrative impuse de către Federația Rusă la importul unor produse alimentare din Republica Moldova. Totodată, deprecierea semnificativă a monedei naționale față de dolarul SUA, asociată cu diminuarea volumului transferurilor de peste hotare, a influențat negativ cererea pentru bunurile importate.

Analizând evoluția exporturilor pe categorii de țări (Graficul 2.11), se conturează că, în prima jumătate a anului 2015, diminuarea în termeni anuali a ratei anuale a exporturilor a fost determinată preponderent de reducerea exporturilor către țările CSI cu 37.3 la sută, astfel generând o contribuție negativă de 11.9 puncte procentuale la formarea ratei anuale. Totodată, în a doua jumătate a anului 2015, poate fi remarcată atât contribuția negativă din partea statelor CSI, cât și din cea aferentă țărilor UE.

Analizând evoluția exporturilor pe grupe de mărfuri (Graficul 2.12), se evidențiază că toate grupele de mărfuri au generat contribuții negative la formarea ratei anuale de creștere a exporturilor. În prima jumătate a anului 2015, diminuarea exporturilor a fost determinată în principal de reducerea exporturilor de „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului”, „materiale textile și îmbrăcăminte” și „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi”. Totodată, în trimestrele III și IV 2015, poate fi remarcată apariția unei contribuții negative semnificative din partea grupei „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi”. Astfel, diminuarea pronunțată a exporturilor de produse alimentare a fost determinată în principal de consemnarea unor condiții secetoase în vara anului 2015, care au compromis substanțial dezvoltarea culturilor agricole în perioada de referință.

Pe parcursul anului 2015, rata anuală de creștere a importurilor a consemnat un trend descendent, diminuându-se de la -4.7 la sută în trimestrul IV 2014 până la nivelul de -29.4 la sută în trimestrul IV 2015. Evoluția respectivă a fost influențată de dinamica importurilor din toate categoriile de țări (Graficul 2.13). În acest fel, comparativ cu anul 2014, importurile din CSI, UE și restul lumii s-au diminuat cu 29.7, 23.9 și 22.0 la sută, respectiv.

Pe grupe de mărfuri (Graficul 2.14), reducerea volumului mărfurilor importate a fost determinată preponderent de diminuarea importurilor de „produse minerale” (-36.4 la sută), „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau reprodus sunete” (-26.4 la sută) și „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului” (-22.3 la sută). De menționat că, deprecierea pronunțată a monedei naționale față de dolarul SUA, asociată cu diminuării volumului transferurilor de peste hotare, a influențat în

²S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în mii dolari SUA.

³Analiza detaliată a comerțului extern se regăsește în capitolul 2.4.

mod direct cererea pentru bunurile importate. În consecință, pe parcursul anului 2015, s-a consemnat o contractare accentuată a ratei anuale de creștere a importurilor.

Piața muncii

Forța de muncă

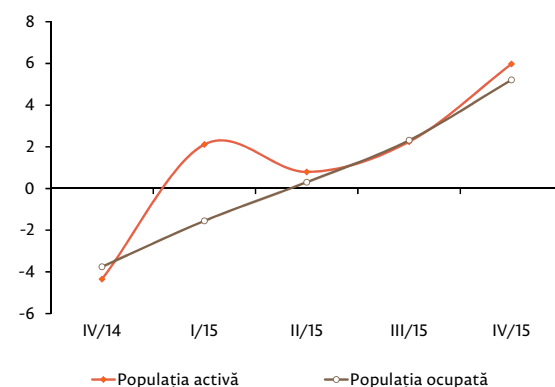
În anul 2015, condițiile pe piața muncii au demonstrat evoluții mixte. Începutul anului 2015 a fost caracterizat prin dinamica anuală negativă a numărului populației ocupate, aceasta fiind cu 1.5 la sută inferioară celei din trimestrul I 2014, însă, ulterior, tendința s-a inversat. Astfel, ritmul anual de creștere a populației ocupate a accelerat de la 0.3 la sută în trimestrul II 2015 până la 5.2 la sută în trimestrul IV 2015. Totodată, numărul populației economic active, în anul 2015, a fost superior celui din anul 2014, ritmul anual de creștere oscilând de la 2.1 la sută la începutul anului până la 6.0 la sută la finele anului (Graficul 2.15). Pe de altă parte, numărul de șomeri s-a diminuat de la 97.9 mii persoane în trimestrul I 2015 până la 51.2 mii persoane în trimestrul IV 2015. Totuși, pe parcursul anului 2015, s-au evidențiat valori superioare ale ratei șomajului comparativ cu cele din anul 2014. Totodată, rata șomajului a scăzut de la 8.5 la sută în trimestrul I 2015 până la 4.2 la sută în trimestrul IV 2015, fiind cu 0.7 puncte procentuale superioară celei din perioada similară a anului 2014 (Graficul 2.16).

Cifrele ajustate sezonier ale ratei șomajului prezintă o tendință similară datelor neajustate sezonier pe parcursul anului 2015. Astfel, rata șomajului ajustată sezonier s-a diminuat de la 6.8 la sută în trimestrul I 2015 până la 4.2 la sută în trimestrul IV 2015. De asemenea, s-a atestat și o creștere a ratei de ocupare de la 39.6 la sută în trimestrul I 2015 până la 40.7 la sută în trimestrul IV 2015.

Conform datelor ANOFM⁴, pe parcursul anului 2015, numărul persoanelor concediate a scăzut cu 16.3 la sută față de media anului 2014, iar numărul locurilor de muncă vacante identificate s-a diminuat cu 7.0 la sută.

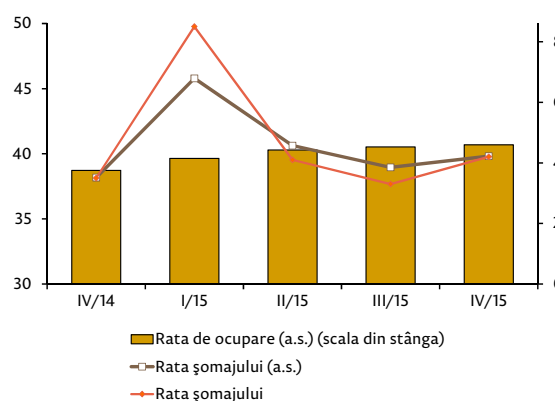
Conform distribuției după activitățile din economia națională, în medie, în anul 2015, concentrarea cea mai mare a populației ocupate s-a atestat în sectorul agricol, ponderea acesteia constituind 31.7 la sută (Graficul 2.17). Micșorarea numărului populației ocupate s-a atestat în sectoarele: „comerț” cu 6.5 la sută, „construcții” cu 1.5 la sută și „alte activități” cu 3.5 la sută. Cele mai vizibile majorări față de anul 2014 s-au înregistrat în sectorul „transporturi și comunicații” și sectorul „agricol”, cu 12.7 la sută și 5.8 la sută respectiv.

Graficul 2.15: Populația de 15 ani și peste după situația economică (% față de perioada similară a anului precedent)

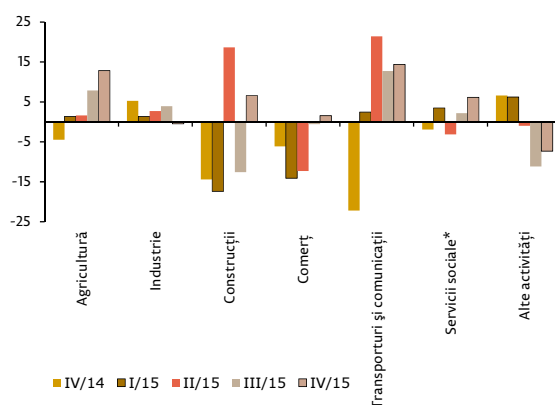
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.16: Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.17: Populația ocupată pe activități ale economiei naționale (% față de perioada similară a anului precedent)

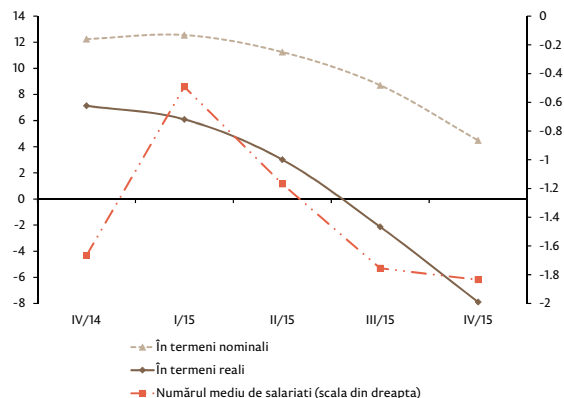

Sursa: BNS, calcule BNM

*excepție fac „alte activități cu servicii colective, sociale și personale”

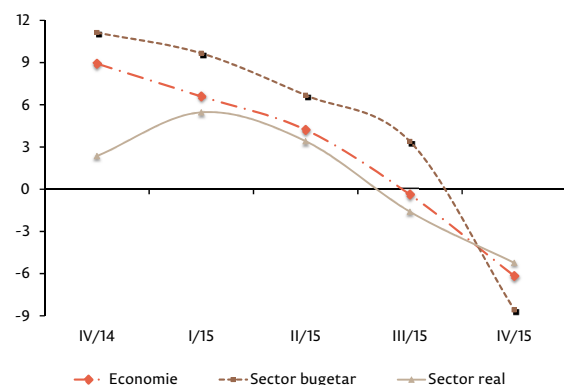
⁴ Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Graficul 2.18: Fondul de salarizare în economie* (% față de perioada similară a anului precedent)

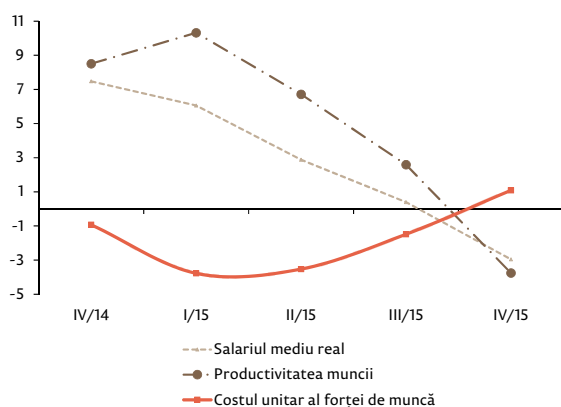
Sursa: BNS, calcule BNM
*deflatat cu IPC

Graficul 2.19: Salariul mediu real* (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM
*deflatat cu IPC

Graficul 2.20: Salariul mediu real* și productivitatea muncii în industrie (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM
*deflatat cu IPC

Veniturile salariale

Fondul de salarizare în economie a crescut cu 9.1 la sută comparativ cu anul 2014, iar deflatat cu IPC s-a diminuat cu 0.6 la sută. Dinamica anuală a acestuia a cunoscut o tendință descendentă pe parcursul întregului an, fiind mai accentuată în a doua parte a anului 2015 (Graficul 2.18).

Dinamica salariului mediu al unui lucrător în economia națională a avut o tendință asemănătoare celei a fondului de salarizare pe parcursul anului 2015. Astfel, în primele două trimestre, ritmul anual al salariului mediu în economia națională a constituit circa 12.8 la sută. În a doua jumătate a anului 2015, acesta a decelerat pronunțat astfel încât în trimestrul IV salariul mediu al unui lucrător în economia națională s-a majorat doar cu 6.4 la sută în comparație cu trimestrul similar al anului 2014. În sectorul bugetar al economiei și în sectorul real s-a înregistrat creșteri ale salariului mediu în comparație cu trimestrul IV 2014 de 3.7 și 7.5 la sută, respectiv.

Ritmul anual de creștere a salariului mediu real pe economie s-a diminuat pe parcursul anului, reprezentând -6.2 la sută în trimestrul IV 2015 (Graficul 2.19). Această dinamică a fost determinată de evoluția negativă a salariului mediu real atât din sectorul bugetar (-8.6 la sută), cât și din sectorul real (-5.2 la sută).

Ritmul anual de creștere a salariului mediu real în industrie, în mod similar, a consemnat o traiectorie descendentă în anul 2015, constituind în trimestrul IV -3.0 la sută. Ritmul anual de creștere a productivității muncii în industrie s-a redus până la valoarea de -3.8 la sută la sfârșitul anului (Graficul 2.20). Ca rezultat, ritmul anual de creștere a costului unitar al forței de muncă în industrie a crescut până la valoarea de 1.1 la sută în trimestrul IV 2015.

2.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum

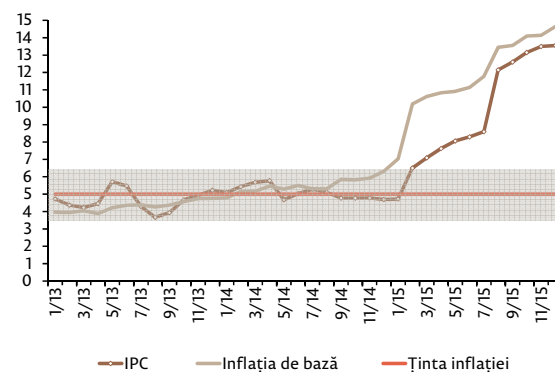
În anul 2015, rata medie anuală a inflației a constituit 9.7 la sută, fiind cu 4.6 puncte procentuale superioară celei din anul 2014. Evoluția ascendentă a inflației a fost determinată, în cea mai mare parte, de tendința de depreciere a monedei naționale față de dolarul SUA ce a avut un impact pronunțat asupra bunurilor de import, dar și asupra așteptărilor inflaționiste ale populației și ale agenților economici. Totodată, seceta din vara anului 2015 a exercitat presiuni inflaționiste asupra prețurilor la produsele alimentare. Un impact semnificativ asupra accelerării inflației, mai ales în a doua jumătate a anului, a fost generat de majorarea tarifului la energia electrică în luna iulie 2015. Factorii care au compensat, într-o anumită măsură, influența inflaționistă sunt reprezentanții de cererea internă modestă, de embargourile la unele categorii de produse, precum și de tendința de diminuare a prețurilor la produsele alimentare și la petrol pe plan internațional.

Pe parcursul anului 2015, rata anuală a inflației și-a conturat o traiectorie ascendentă pronunțată. Aceasta s-a majorat de la 4.7 la sută în luna ianuarie până la 7.1 la sută în luna martie și a depășit, astfel, limita superioară a intervalului de ± 1.5 puncte procentuale de la 5.0 la sută, țintă stabilită conform Strategiei politicii monetare pe termen mediu. Ulterior, rata anuală a inflației s-a majorat treptat până la 8.6 la sută în luna iulie 2015. Majorarea tarifului la energia electrică a determinat o accelerare pronunțată a inflației până la 12.2 la sută în luna august, iar la sfârșitul anului 2015, rata anuală a inflației a constituit 13.6 la sută.

Inflația de bază, în anul 2015, și-a continuat traiectoria ascendentă începută încă în anul 2013, dar cu ritmuri mult mai pronunțate. Rata anuală a acesteia s-a majorat până la 14.6 la sută în luna decembrie 2015, fiind cu 7.6 puncte procentuale superioară celei din luna ianuarie, sub presiunea exercitată de deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA. Aceasta, asociată cu recolta modestă din anul 2015, a determinat creșterea ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare de la 4.5 la sută în luna ianuarie până la 14.3 la sută spre sfârșitul anului 2015 (Graficul 2.22). Prețurile la bunurile și serviciile reglementate au consemnat o dinamică ușor ascendentă în prima jumătate a anului. După ajustarea tarifului la energia electrică, acestea au accelerat semnificativ până la 13.4 la sută în luna august, oscilând în jurul nivelului respectiv până la sfârșitul anului 2015. Dinamica anuală a prețurilor la combustibili a cunoscut o evoluție relativ stabilă în primele șapte luni ale anului, constituind circa 5.5 la sută. Ulterior, sub influența scăderii prețurilor la resursele energetice în regiune, rata anuală a prețurilor la combustibili a decelerat până la circa 2.6 la sută în ultimele cinci luni ale anului 2015.

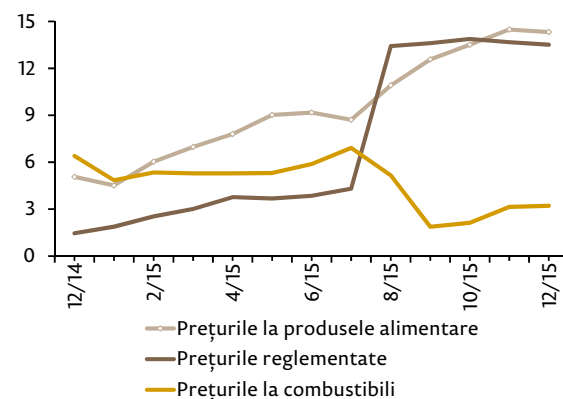
La formarea ratei inflației medii anuale, în anul 2015, cel mai mult au contribuit prețurile aferente inflației de bază (în medie cu 4.1 puncte procentuale) (Graficul 2.23). Prețurile la produsele alimentare au contribuit cu circa 3.5 puncte procentuale, în timp

Graficul 2.21: Rata anuală a IPC și a inflației de bază (%)

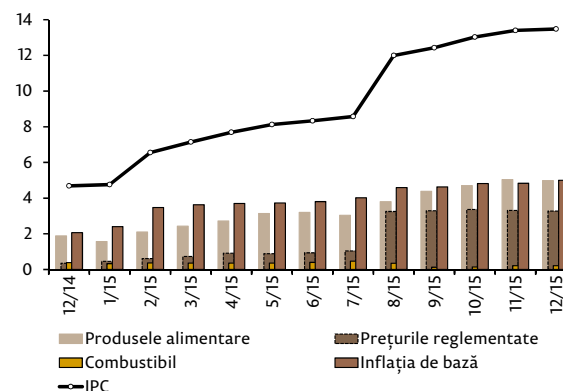
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.22: Rata anuală a subcomponentelor inflației (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.23: Evoluția IPC (%) și contribuția subcomponentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

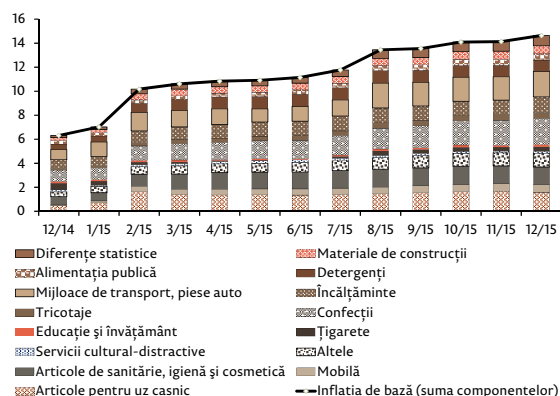
ce prețurile la serviciile reglementate au determinat o contribuție de 1.8 puncte procentuale. Prețurile la combustibili au generat cel mai mic aport (0.3 puncte procentuale) la dinamica medie anuală a inflației în anul 2015.

Indicele inflației de bază

Pe parcursul anului 2015, rata anuală a inflației de bază a cunoscut o traiectorie ascendentă, majorându-se de la 7.0 la sută în luna ianuarie până la 14.6 la sută în luna decembrie.

În perioada de referință, dinamica anuală a inflației de bază a fost alimentată, preponderent, de majorarea prețurilor la subcomponentele „confecții”, „mijloace de transport, piese auto”, „articole pentru uz casnic”, „articole de sanitărie, igienă și cosmetică” (Graficul 2.24).

Graficul 2.24: Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Majorările de prețuri au fost generate, în mare parte, de deprecierea monedei naționale față de valutele principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova, or, inflația de bază este o componentă cu o dependență ridicată de comportamentul cursului de schimb. Astfel, în anul 2015 față de anul 2014, cursul oficial mediu de schimb al leului moldovenesc a înregistrat o depreciere de 34.0 la sută față de dolarul SUA și de 12.2 la sută față de moneda unică europeană.

La finele anului 2015 (decembrie), dinamica anuală a inflației de bază a fost determinată, în cea mai mare parte, de creșterea prețurilor la „confecții”, „mijloace de transport, piese auto” și „articole pentru uz casnic”⁵ (cu 14.2, 21.0 și 21.7 la sută, respectiv). Contribuții semnificative, dar cu impact mai redus, au fost cauzate de majorarea prețurilor la subcomponentele „articole de sanitărie, igienă și cosmetică”⁶, „încălțăminte” și „detergenți” (cu 17.7, 12.2 și 20.4 la sută, respectiv). Totodată, se estimează că cererea internă nu a generat presiuni inflaționiste asupra prețurilor aferente inflației de bază în anul 2015.

Prețurile la produsele alimentare

Evoluția ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare pe parcursul anului 2015 a fost influențată în principal de persistența unor factori inflaționisti. Astfel, deprecierea pronunțată a monedei naționale față de dolarul SUA, dar și condițiile meteorologice secetoase în vara anului 2015 au contribuit esențial la accentuarea ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare. Ca rezultat, în luna decembrie 2015 rata anuală de creștere a prețurilor la produsele alimentare a atins un nivel de 14.3 la sută sau cu 9.8 puncte procentuale superioară celei din luna ianuarie 2015 (Graficul 2.25).

Prețurile la produsele alimentare mondiale, pentru al treilea an consecutiv, înregistrează ritmuri negative de creștere, generând presiuni dezinflaționiste asupra prețurilor la produsele alimentare

⁵Creșterea menționată la componenta „articole pentru uz casnic” se referă la: plite electrice (42.1 la sută), aspiratoare și aparate de lustruit parchetul (36.3 la sută), alte aparate electrice mărunte (29.3 la sută) etc.

⁶Creșterea menționată la componenta „articole de sanitărie, igienă și cosmetică” se referă la: obiecte de sanitărie și igienă, alte obiecte de igienă personală, produse cosmetice pentru igiena personală etc.

comercializate pe piața internă. Astfel, acestea s-au diminuat cu 18.7 la sută în comparație cu anul 2014. De menționat că, presiunile dezinflaționiste generate de evoluția prețurilor la produsele alimentare mondiale au fost neutralizate de factorii inflaționisti interni (seceta, deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA).

În structură, se conturează că la accelerarea ratei anuale de creștere a prețurilor la produsele alimentare pe parcursul anului 2015 a contribuit cel mai mult creșterea prețurilor aferente grupelor „legume proaspete”, „cartofi”, „produse de morărit și panificație”, „pește și produse din pește”, „grăsimi”, „zahăr” și „fructe proaspete” (Graficul 2.25).

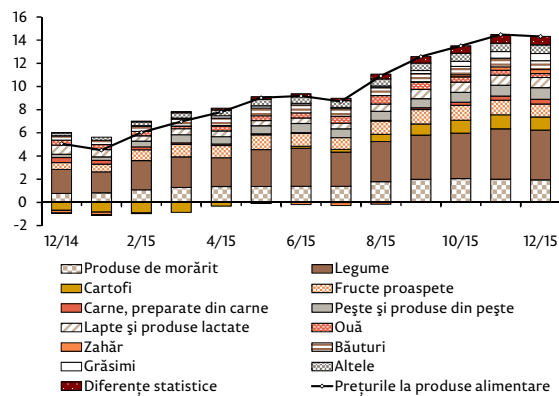
Prețurile reglementate

Rata anuală a prețurilor reglementate a avut o dinamică ușor ascendentă în primele șapte luni ale anului 2015, majorându-se de la 1.9 la sută în luna ianuarie până la 4.3 la sută în luna iulie. Evoluția respectivă a fost determinată de majorarea prețurilor la medicamente ca rezultat al deprecierei monedei naționale. Ulterior, începând cu luna august și până la sfârșitul anului, rata anuală a acestora a înregistrat o accelerare pronunțată, până la valoarea de 13.5 la sută, drept urmare a apariției în măsura anuală a efectului majorării tarifelor la energia electrică și la gazul din rețea, dar și a intensificării contribuției din partea creșterii prețurilor la medicamente. Ajustările respective au avut loc după ce Consiliul de Administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a aprobat, în ședința publică din 18 iulie 2015, tarife mai mari pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei electrice livrată consumatorilor finali de către ÎCS „RED Union Fenosa” SA, ÎCS „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” SRL, SA „RED Nord” și SA „RED Nord-Vest”. În mod similar, Consiliul de Administrație al ANRE a acceptat majorarea tarifului final mediu solicitat de SA „Moldovagaz” la gazele naturale furnizate de întreprindere. Ca rezultat, în luna decembrie 2015, rata anuală de creștere a prețurilor la energia electrică și la gazul din rețea a constituit 34.5 și 9.7 la sută, respectiv. Totuși, după ce la mijlocul lunii noiembrie tariful a fost revizuit în direcția diminuării, o parte semnificativă din majorarea inițială a tarifului la gaz a fost compensată. Aceste ajustări au favorizat scăderea ușoară a ratei anuale de creștere a prețurilor reglementate, în special, în ultimele două luni ale anului 2015, de la 13.9 la sută în luna octombrie la 13.5 la sută în luna decembrie 2015. Contribuții neglijabile la dinamica anuală a prețurilor la serviciile reglementate pe parcursul anului 2015 au fost generate de dinamica prețurilor la serviciile de comunicare la distanță, la serviciile medicale, precum și la serviciile de transport (Graficul 2.26).

Prețurile la combustibili

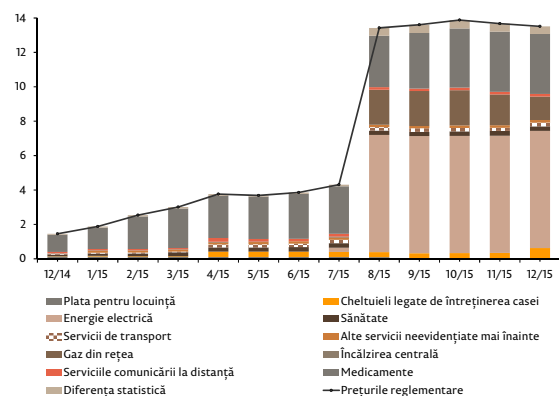
În prima jumătate a anului 2015, evoluția ratei anuale de creștere a prețurilor la combustibili s-a caracterizat printr-o evoluție relativ stabilă, ca ulterior, în a doua jumătate a anului, să înregistreze o diminuare semnificativă. În primul semestru al anului 2015, rata medie anuală a prețurilor la combustibili a oscilat în jurul valorii de 5.3 la sută (Graficul 2.27). La formarea ratei anuale a prețurilor

Graficul 2.25: Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (%)

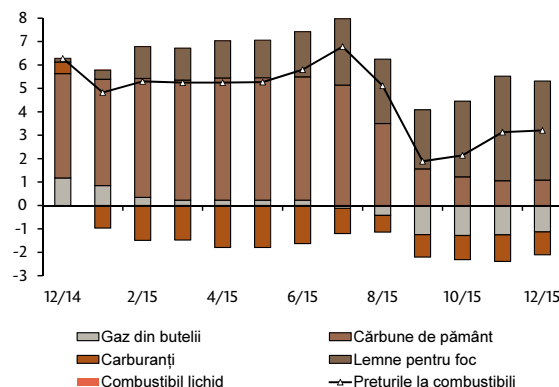
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.26: Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor reglementate (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.27: Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)

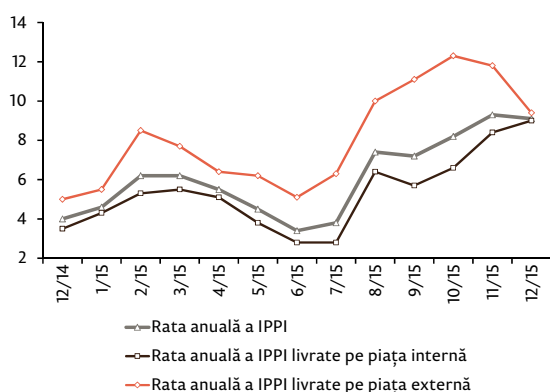

Sursa: BNS, calcule BNM

la combustibili, pe parcursul primelor șase luni ale anului 2015, cel mai mult a contribuit creșterea prețurilor la subcomponenta „cărbune de pământ”. Evoluția prețurilor acestuia a fost influențată de conflictul militar din estul Ucrainei ce a afectat extracția și oferta de cărbune. Evoluția prețurilor la combustibili, în a doua jumătate a anului 2015, a înregistrat o dinamică descendentă, rata medie anuală a prețurilor la combustibili consemnând valoarea de 3.7 la sută, cu 1.6 puncte procentuale inferioară celei din perioada ianuarie-iunie. Temperarea ratei anuale de creștere a prețurilor la combustibili a fost determinată, în cea mai mare parte, de dispariția presiunilor din partea prețurilor la cărbunele de pământ. Totodată, se evidențiază majorarea contribuției din partea prețurilor la lemnele pentru foc la formarea ratei anuale de creștere, ale căror prețuri s-au majorat în condițiile unui preț ridicat la cărbune. Pe de altă parte, în a doua jumătate a anului 2015, s-a atestat diminuarea contribuției din partea prețurilor la carburanți, ca urmare a scăderii accentuate a prețurilor internaționale la petrol. Astfel, prețul petrolului Urals, în semestrul II 2015, a atins valoare medie de 45.5 dolari SUA/baril, în diminuare cu 20.3 la sută în comparație cu primul semestru al anului. În perioada iulie-decembrie 2015, impactul asociat scăderii prețurilor la petrol a fost atenuat totuși, într-o anumită măsură, de deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA.

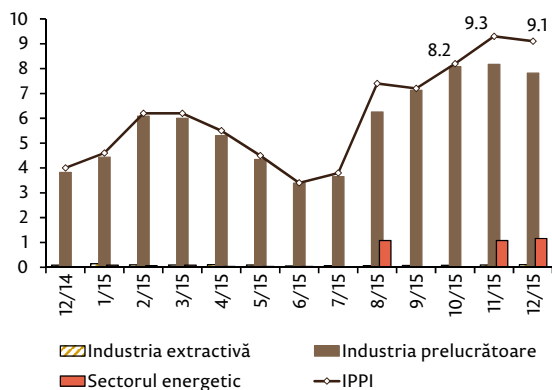
Prețurile producției industriale

Graficul 2.28: Rata anuală a IPPI (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.29: Rata anuală a IPPI (%) și contribuția componentelor acesteia (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Rata anuală de creștere a prețurilor producției industriale în primele trei luni ale anului 2015 a consemnat o traiectorie ascendentă, ca ulterior, în următoarele trei luni să înregistreze un trend descendent. Astfel, în luna iunie 2015 aceasta a consemnat un nivel de 3.4 la sută sau cu 2.8 puncte procentuale inferior celui din luna martie 2015. Totodată, în a doua jumătate a anului 2015 aceasta a înregistrat o traiectorie pronunțat ascendentă. Prin urmare, în luna decembrie 2015, rata anuală de creștere a prețurilor producției industriale a constituit 9.1 la sută, cu 5.7 puncte procentuale superioară celei din luna iunie 2015. Evoluția respectivă a fost influențată atât de dinamica prețurilor la produsele livrate pe piața externă, cât și pe cea internă (Graficul 2.28).

Dinamica ratei anuale a prețurilor în industrie în anul 2015 a fost determinată preponderent de evoluția prețurilor în industria prelucrătoare (Graficul 2.29). Astfel, în luna decembrie 2015, prețurile din cadrul industriei prelucrătoare au contribuit cu 7.8 puncte procentuale la formarea ratei anuale a IPPI. Totodată, majorarea pronunțată a contribuției din partea prețurilor aferente industriei prelucrătoare, pe parcursul ultimelor cinci luni ale anului 2015, a fost determinată în principal de creșterea prețurilor în „industria alimentară” și în cea aferentă „fabricării băuturilor”. Creșterea prețurilor în aceste ramuri a fost influențată de majorarea prețurilor la materia primă, ca urmare a condițiilor secetoase în vara anului 2015, ce au afectat substanțial volumul producției agricole. În același timp, prețurile din cadrul sectorului energetic s-au majorat cu 10.5 la sută, generând o contribuție de 1.2 puncte procentuale (Graficul 2.29). Creșterea prețurilor în sectorul energetic a fost indusă de ajustarea tarifului aferent „transportului și distribuției energiei electrice”. Similar perioadelor precedente, contribuția prețurilor aferente industriei extractive a fost una neglijabilă.

Prețurile în construcții

Pe parcursul anului 2015, rata anuală de creștere a prețurilor în construcții a oscilat în jurul valorii de 8.0 la sută. În trimestrul IV 2015, aceasta a constituit 8.2 la sută, micșorându-se cu 0.1 puncte procentuale comparativ cu trimestrul IV 2014 (Graficul 2.30).

În structura economiei naționale, în trimestrul IV 2015, cele mai mari creșteri față de perioada similară a anului 2014 au fost înregistrate în următoarele sectoare: „construcția de locuințe” (12.7 la sută), „construcția obiectelor de menire social-culturală” (8.0 la sută), „comerțul și alimentația publică” (7.4 la sută) și în „telecomunicații” (6.6 la sută).

Prețurile producătorului la produsele agricole

Prețurile producătorului la produsele agricole s-au majorat cu 22.5 la sută în comparație cu cele din anul 2014. Această evoluție a fost determinată în principal de majorarea prețurilor la produsele vegetale (34.4 la sută). Totodată, prețurile la produsele animaliere s-au diminuat în termeni anuali cu 8.9 la sută (Graficul 2.31).

Evoluția prețurilor la produsele vegetale a fost determinată preponderent de creșterea prețurilor la „fructe și pomușoare” (76.6 la sută), „floarea soarelui” (46.7 la sută), „struguri” (42.2 la sută), „rașiță” (40.2 la sută) și „culturi cerealiere și leguminoase-boabe” (25.3 la sută). De menționat că, diminuarea prețurilor la produsele animaliere a fost determinată de reducerea prețurilor la carnea de „porc” (20.0 la sută) și cea de „păsări” (2.9 la sută).

2.3 Sectorul public

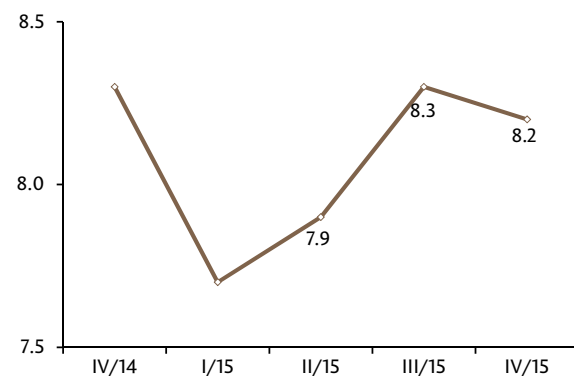
În anul 2015, indicatorii bugetului public național au înregistrat creșteri nominale, dar sub nivelul sarcinilor anuale stabilite, ca rezultat, veniturile și cheltuielile publice s-au majorat, iar deficitul bugetar s-a încadrat în limitele admisibile.

Conform informației prezentate de Ministerul Finanțelor, în anul 2015, dinamica colectării veniturilor la bugetul public național a consemnat o încetinire a ritmurilor anuale de creștere, până la 2.9 la sută față de 15.1 la sută în anul 2014, constituind 43 660.7 milioane lei (Graficul 2.32).

Raportate la datele PIB, veniturile colectate s-au diminuat cu 2.1 puncte procentuale față de anul 2014, constituind 35.8 la sută (Graficul 2.35).

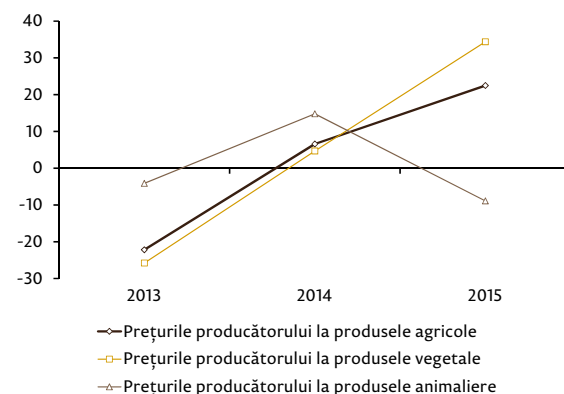
Similar perioadelor precedente, veniturile fiscale au deținut cota majoră de 87.3 la sută în cuantumul veniturilor publice sau cu 3.3 puncte procentuale mai mult față de anul 2014. Structura veniturilor fiscale, în anul 2015, a fost influențată în principal de veniturile din TVA, pentru care s-au constatat ritmuri de creștere anuale de 6.7 la sută, înregistrând o pondere de 36.0 la sută, de plățile sociale (contribuțiile de asigurări sociale obligatorii de stat

Graficul 2.30: Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)

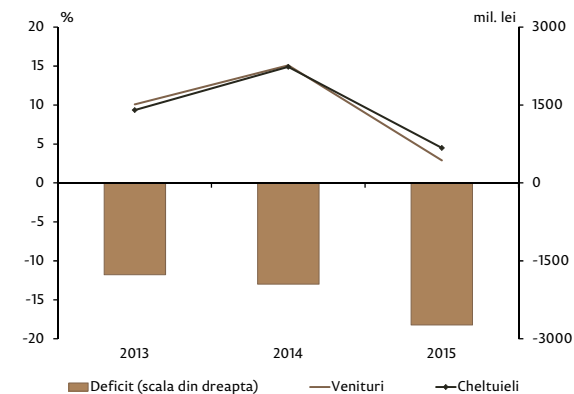
Sursa: BNS

Graficul 2.31: Prețurile producătorului la produsele agricole (% față de anul precedent)

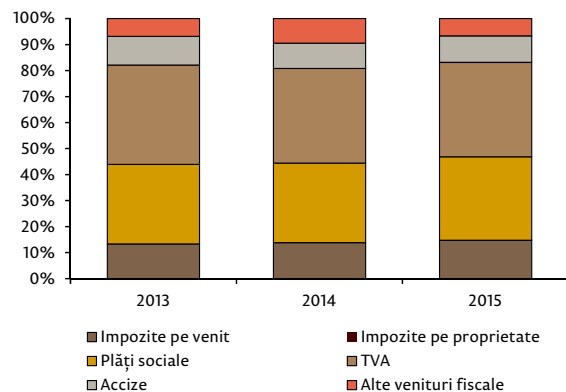
Sursa: BNS

Graficul 2.32: Indicatorii bugetului public național

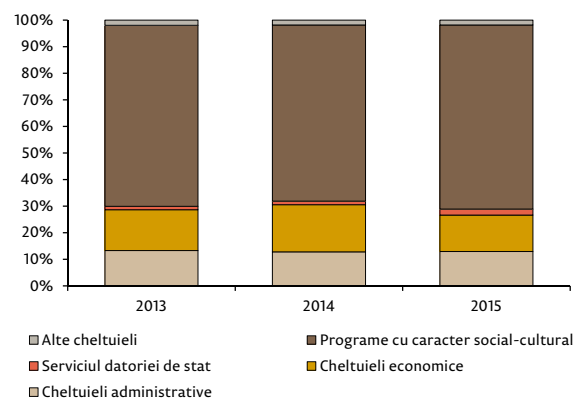
Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Graficul 2.33: Dinamica structurii veniturilor fiscale

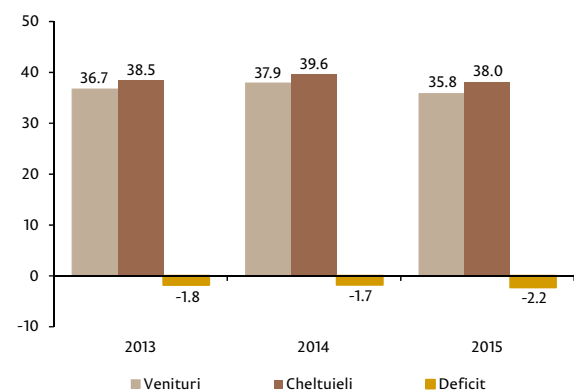
Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Graficul 2.34: Distribuția sectorială a cheltuielilor publice

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Graficul 2.35: Indicatorii bugetului public național (% în PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor, BNS, calcule BNM

și primele de asigurări medicale) care au sporit în medie cu 12.4 la sută anual și au o pondere de 31.8 la sută, iar impozitele pe venit s-au majorat cu 13.9 la sută față de anul 2014 și au înregistrat o pondere de 14.6 la sută din totalul veniturilor fiscale (Graficul 2.33).

Pe parcursul anului de raportare, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru finanțarea proiectelor sub formă de granturi externe în sumă de 1 954.0 milioane lei sau cu 51.7 la sută mai puțin față de anul 2014 și granturi interne în sumă de 114.1 milioane lei (cu 30.5 la sută peste nivelul anului 2014). Asistența oferită de către organizațiile financiare internaționale și țările donatoare constituie o contribuție importantă pentru recuperarea economică și implementarea reformelor necesare pentru modernizarea și relansarea economiei Republicii Moldova. Totodată, pentru susținerea bugetului (suport bugetar), în anul 2015, asistența externă a fost sistată din cauza lipsei unui program cu Fondul Monetar Internațional.

Cheltuielile bugetului public național au avut, în anul 2015, o dinamica ascendentă, consemnând un ritm anual de creștere de 4.5 la sută față de 14.9 la sută din anul 2014, valoric cumulând 46 393.9 milioane lei. Majorarea volumului cheltuielilor a fost condiționată preponderent de creșterea cheltuielilor alocate asigurării și asistenței sociale cu 1 537.1 milioane lei comparativ cu anul 2014 sau cu 10.9 la sută, domeniului învățământului cu 638.5 milioane lei sau cu 8.2 la sută, ocrotirii sănătății cu 565.2 milioane lei sau cu 9.6 la sută.

În structura cheltuielilor, programele cu caracter social-cultural au beneficiat de cele mai multe resurse – 68.4 la sută din total, cu 3.0 puncte procentuale mai mult decât în anul 2014 (Graficul 2.34). În perioada de raportare, cea mai importantă modificare a fost înregistrată la cheltuielile acordate economiei naționale, acestea diminuându-se cu 3.6 puncte procentuale față de anul 2014, până la 13.6 la sută. Apărării naționale, menținerii ordinii publice și securității naționale le-au revenit 6.1 la sută din cheltuieli, iar serviciului de stat cu destinație generală – 4.7 la sută.

Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit în anul de raportare 38.0 la sută sau cu 1.5 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2014 (Graficul 2.35).

În anul 2015, executarea bugetului public consolidat s-a soldat cu un deficit de 2 733.2 milioane lei, cu 786.5 milioane lei peste nivelul anului 2014. Raportat la PIB, deficitul reprezintă 2.2 la sută, cu 0.5 puncte procentuale peste nivelul din anul 2014. Sursele de finanțare ale deficitului public național s-au format din surse externe în sumă de 1 867.0 milioane lei și din surse interne în sumă de 866.2 milioane lei.

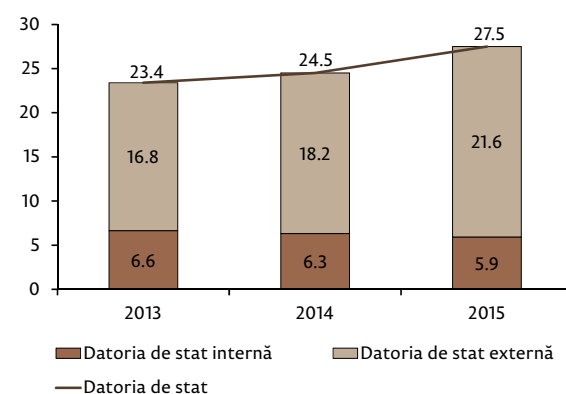
La sfârșitul anului 2015, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 33 509.2 milioane lei, majorându-se cu 6 038.6 milioane lei sau cu 22.0 la sută comparativ finele anului 2014. Această datorie este compusă preponderent din datoria de stat externă, cu o pondere de 78.4 la sută din total și datoria de stat internă, cu o pondere de 21.6 la sută din total. Soldul datoriei de stat externe exprimat în valută s-a majorat cu 30.9 milioane dolari

SUA, constituind la finele perioadei de referință 1 337.0 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei moldovenești, s-a majorat pe parcursul anului 2015 cu 28.9 la sută, totalizând 26 283.8 milioane lei la sfârșitul lunii decembrie. Datoria de stat internă a înregistrat valoarea de 7 225.4 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2014 cu 150.0 milioane lei sau cu 2.1 la sută. La finele anului 2015, această componentă a datoriei a fost formată din VMS emise pe piața primară în valoare de 5 162.0 milioane lei și VMS convertite – 2 063.4 milioane lei. De menționat că, în anul 2015 au fost răscumpărate integral VMS pentru asigurarea stabilității financiare în sumă de 93.1 milioane lei.

În anul 2015, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 043.3 milioane lei (cu 76.3 la sută mai mult comparativ cu anul 2014), dintre care 76.1 la sută au fost destinate datoriei de stat interne, iar 23.9 la sută din resurse i-au revenit serviciului datoriei de stat externe.

La sfârșitul anului 2015, datoria de stat ca pondere în PIB a fost de 27.5 la sută, situându-se cu 3.0 puncte procentuale peste nivelul anului 2014. Această creștere a fost determinată de majorarea datoriei de stat externe raportate la PIB cu 3.4 puncte procentuale, până la 21.6 la sută, în timp ce ponderea datoriei de stat interne s-a diminuat cu 0.4 puncte procentuale, până la 5.9 la sută (Graficul 2.36).

Graficul 2.36: Datoria de stat ca pondere în PIB (%)

Sursa: BNM

2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2015 (date provizorii)

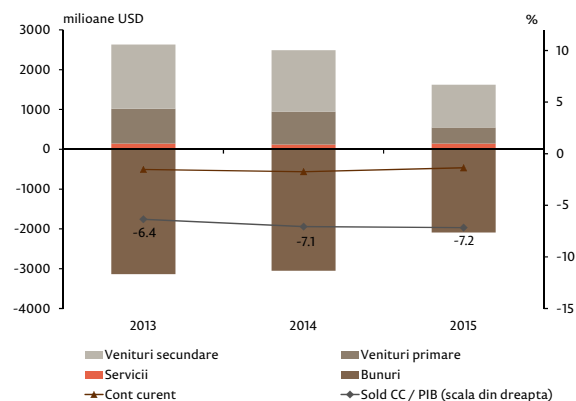
Balanța de plăți⁷

Pe parcursul anului 2015, sectorul extern al economiei Republicii Moldova a fost marcat de recesiunea economică înregistrată de principalii parteneri din CSI (Federația Rusă și Ucraina), ce a avut un impact negativ substanțial asupra exportului, precum și asupra remiterilor personale. Aplicarea, începând cu 1 septembrie 2014, a Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) cu Uniunea Europeană a avut un impact pozitiv asupra exporturilor Republicii Moldova în UE (care s-au majorat cu 44.18 milioane dolari SUA sau cu 6.1 la sută față de anul 2014, fără bunurile pentru/după prelucrare), însă insuficient pentru a compensa integral diminuarea exporturilor spre CSI (care au scăzut cu 233.34 milioane dolari SUA sau cu 32.2 la sută față de anul 2014, fără bunurile pentru/după prelucrare). Remyterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova s-au diminuat de la 24.1 la sută în raport cu PIB în 2014 până la 21.8 la sută în 2015, în special în urma scăderii intrărilor din Federația Rusă.

Diminuarea veniturilor obținute de rezidenți de peste hotare a contribuit la scăderea cererii interne și, respectiv, a importurilor de bunuri de consum și de servicii (în special de călătorii). Încetinirea activității economice și ieftinirea produselor petroliere au determinat diminuarea importurilor de materii prime și de bunuri de capital, precum și de servicii, de către agenții economici.

Astfel, ca rezultat al influenței combinate a factorilor sus-menționați, în anul 2015 (conform datelor preliminare), **necesarul net de finanțare** (suma soldului contului curent și a celui de capital din balanța de plăți) s-a diminuat cu 6.0 la sută față de anul 2014 și a constituit 441.41 milioane dolari SUA, ceea ce reprezintă 6.8 la sută în raport cu PIB (5.9 la sută în anul 2014) (Tabelul A.1).

Graficul 2.37: Contul curent - componente principale (mil. USD)

Sursa: BNM

Deficitul contului curent s-a redus cu 17.7 la sută față de anul 2014, totalizând 464.24 milioane dolari SUA, însă pe fundalul PIB descrescător deficitul contului curent raportat la PIB a rămas practic constant, constituind 7.2 la sută (7.1 la sută în 2014) (Graficul 2.37).

Îmbunătățirea soldului contului curent în termeni absoluți, înregistrată în anul 2015, a rezultat din diminuarea cu 31.6 la sută a componentei determinante – deficitului comerțului cu bunuri – și majorării excedentului înregistrat la servicii (+19.5 la sută), în pofida scăderii excedentelor consemnate la veniturile primare și veniturile secundare (care s-au redus respectiv cu 51.3 la sută și 30.1 la sută).

⁷Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale, precum și indicatorii conturilor internaționale în dinamică pot fi accesați la adresa <http://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-pentru-anul-2015-date-provizorii>.

Volumul **comerțului exterior cu bunuri și servicii** în anul 2015 a totalizat 6 907.85 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 21.5 la sută comparativ cu anul 2014. Gradul de acoperire a importurilor de bunuri și servicii prin exporturi a constituit 56.1 la sută. Deficitul comerțului exterior cu bunuri și servicii a constituit 1 944.17 milioane dolari SUA (30.0 la sută în raport cu PIB), diminuându-se cu 33.7 la sută comparativ cu anul 2014.

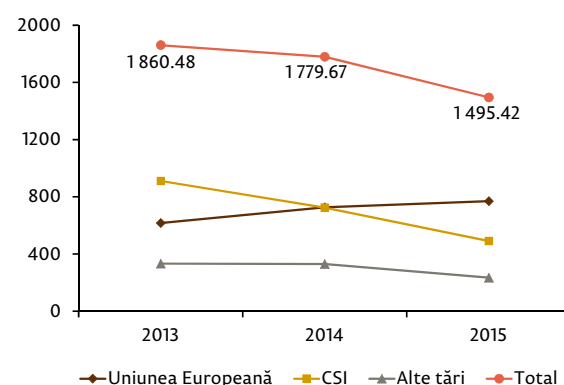
În anul 2015, volumul **comerțului exterior cu bunuri** din balanța de plăți (FOB-FOB) a totalizat 5 102.14 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 23.4 la sută pe seama scăderilor înregistrate atât la exporturile de bunuri, cât și la importuri, respectiv cu 16.5 la sută și 26.0 la sută. Deficitul balanței comerțului exterior cu bunuri a constituit 2 088.08 milioane dolari SUA, raportul dintre acesta și PIB fiind de 32.2 la sută, în scădere cu 6.0 puncte procentuale comparativ cu anul 2014. Gradul de acoperire a importurilor de bunuri prin exporturi a constituit 41.9 la sută, fiind cu 4.8 puncte procentuale superior celui înregistrat în anul 2014.

Potrivit datelor statisticii vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare, în anul 2015 comerțul exterior cu bunuri a înregistrat un deficit în valoare de 2 147.29 milioane dolari SUA, cu 31.6 la sută mai mic comparativ cu cel înregistrat în anul 2014. Diminuarea a avut loc în special ca rezultat al scăderii valorii importurilor, cu 25.9 la sută (ca urmare a scăderii puterii de cumpărare a leului moldovenesc față de euro și dolarul SUA și a reducerii consumului gospodăriilor casnice), precum și a valorii exporturilor cu 16.0 la sută (pe fundalul situației politico-economice din Federația Rusă și Ucraina).

Exporturile de bunuri din Republica Moldova au însumat 1 495.42 milioane dolari SUA, din care 51.5 la sută au avut ca destinație țările Uniunii Europene, 32.8 la sută au fost livrate către țările CSI, restul de 15.7 la sută au revenit exporturilor către alte țări (Graficul 2.38). De menționat că exporturile în țările CSI s-au diminuat cu 32.2 la sută comparativ cu anul 2014, pe seama scăderii cu 24.0 la sută a exporturilor către Federația Rusă și cu 8.8 la sută a celor către Ucraina. Concomitent, livrările în țările Uniunii Europene s-au majorat cu 6.1 la sută în raport cu anul 2014, în special grație majorării exporturilor către România – cu 5.5 la sută și Marea Britanie – cu 5.4 la sută (Graficul 2.39).

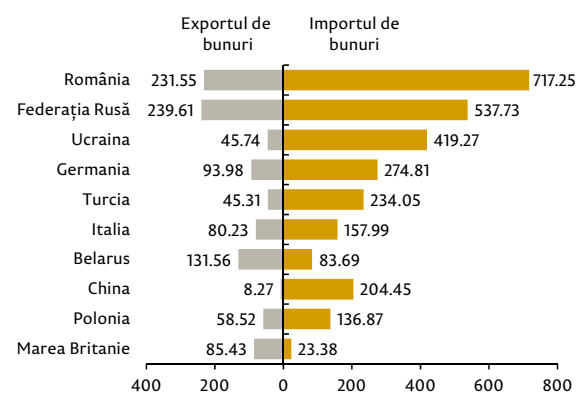
În structura pe categorii a exporturilor ponderea majoritară de 60.6 la sută o dețin în continuare *produsele agroalimentare* (905.69 milioane dolari SUA, în scădere cu 14.1 la sută în raport cu anul 2014), din care: *fructele comestibile și nuci* – 186.96 milioane dolari SUA (în creștere anuală cu 1.4 la sută), *băuturile alcoolice* – 156.6 milioane dolari SUA (în scădere cu 17.4 la sută), *semințele de floarea-soarelui* – 143.69 milioane dolari SUA (în creștere cu 36.1 la sută), *cerealele* – 113.86 milioane dolari SUA (în scădere cu 37.2 la sută), *ulei de semințe de floarea-soarelui, de sofrănaș, de bumbac* – 69.0 milioane dolari SUA (în scădere cu 6.9 la sută). De asemenea au fost livrate *produse ale industriei chimice* – 118.81 milioane dolari SUA (în scădere cu 29.4 la sută în raport cu anul 2014), *mașini și aparate* – 109.76 milioane dolari SUA (în creștere anuală cu 8.6 la sută), *materiale textile* – 62.41 milioane dolari SUA (în scădere cu 20.2 la sută), *articole din piatră, produse ceramice,*

Graficul 2.38: Exportul de bunuri, pe zone geografice (mil. USD)

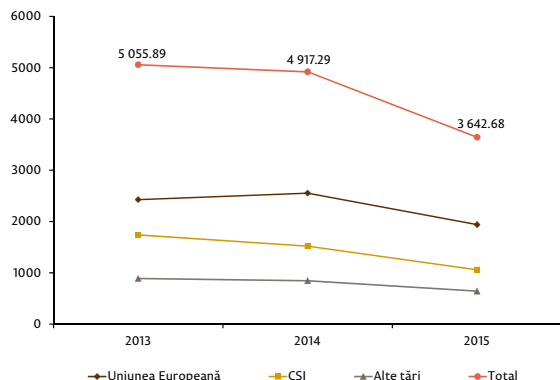
Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)

Graficul 2.39: Principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în anul 2015 (mil. USD)

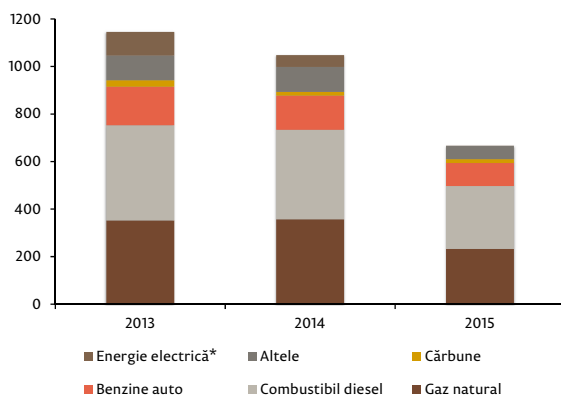
Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare)
Nota: BNS prezintă importul după principiul țării de origine

Graficul 2.40: Importul de bunuri, pe zone geografice (prețuri CIF) (mil. USD)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare)
Notă: BNS prezintă importul după principiul țării de origine

Graficul 2.41: Importurile de produse energetice și electricitate (mil. USD, prețuri FOB)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)
* import net

sticlă și articole din sticlă – 41.67 milioane dolari SUA (în scădere cu 29.0 la sută) etc.

Potrivit datelor statisticii vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare, în anul 2015, Republica Moldova a importat mărfuri în valoare totală de 3 642.68 milioane dolari SUA. Ponderea majoritară, de 53.3 la sută (1 939.8 milioane dolari SUA), în totalul importurilor o dețin bunurile provenite din țările Uniunii Europene, valoarea acestora diminuându-se cu 24.0 la sută comparativ cu anul 2014. Importurile din țările CSI s-au diminuat cu 30.2 la sută, deținând o pondere de 29.1 la sută (1 059.41 milioane dolari SUA) din total, iar Importurilor din alte țări le revin 17.7 la sută (643.47 milioane dolari SUA), acestea diminuându-se cu 23.9 la sută.

În structura importurilor, *produselor minerale* le revin 20.1 la sută din total, ele însumând 733.66 milioane dolari SUA, fiind în scădere în raport cu anul 2014 cu 36.4 la sută (din care: *gazul de sondă și alte hidrocarburi gazoase* – 289.0 milioane dolari SUA, mai reduse decât anul 2014 cu 36.9 la sută; *hulă; brichete; combustibili solizi obținuți din hulă* – 18.73 milioane dolari SUA în scădere anuală cu 16.0 la sută).

Importul de produse energetice și electricitate a constituit 666.98 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 36.3 la sută comparativ cu 2014 (Graficul 2.41).

De asemenea, au fost importate *produse agroalimentare* în valoare de 576.93 milioane dolari SUA (cu 18.6 la sută mai puțin decât în anul 2014); *mașini și aparate* – 506.39 milioane dolari SUA (în scădere cu 23.8 la sută); *produse ale industriei chimice* – 495.31 milioane dolari SUA (în scădere cu 20.6 la sută); *metale comune și articole din acestea* – 280.29 milioane dolari SUA (în scădere cu 17.0 la sută), *materiale plastice, cauciuc și articole din acestea* – 235.73 milioane dolari SUA (în scădere cu 22.7 la sută); *vehicule, aparate de zbor ș.a.* – 189.92 milioane dolari SUA (în scădere cu 42.0 la sută), *materiale textile și articole din acestea* – 142.47 milioane dolari SUA (în scădere cu 25.1 la sută) etc.

În anul 2015, **balanța serviciilor** a înregistrat un excedent în valoare de 143.91 milioane dolari SUA, majorându-se cu 19.5 la sută comparativ cu anul 2014, în urma diminuării în proporții mai mici a valorii serviciilor prestate nerezidenților, cu 13.5 la sută, comparativ cu ritmul de scădere înregistrat de serviciile primite de la nerezidenți – cu 17.5 la sută. Raportul dintre excedentul balanței serviciilor și PIB a constituit 2.2 la sută, majorându-se cu 0.7 puncte procentuale comparativ cu 2014 (Tabelul A.2).

Încetinirea economică a afectat esențial volumul comerțului exterior cu servicii de transport, în special exporturile și importurile de servicii de transport de mărfuri, ce au scăzut cu 18.9 la sută și 24.9 la sută, respectiv, în urma diminuării volumului comerțului exterior cu bunuri. Importurile de servicii de călătorii, de asemenea, s-au diminuat semnificativ (-20.3 la sută), în special în urma reducerii migrațiunii economice a populației. Sensibile la criză au fost și exporturile de servicii de prelucrare a materiei prime, ce au scăzut cu 14.3 la sută comparativ cu 2014.

Excedentul **veniturilor primare** în anul 2015 s-a diminuat de două ori, până la 402.68 milioane dolari SUA, fiind determinat de

remunerarea salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți, ce a scăzut cu 27.0 la sută. Concomitent, s-au majorat veniturile către plată ale investitorilor străini (+49.0 la sută). Veniturile din active de rezervă au însumat 23.8 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 20.8 la sută comparativ cu anul 2014 (Tabelul A.3). Raportul dintre soldul veniturilor primare și PIB a constituit 6.2 la sută, cu 4.2 puncte procentuale mai puțin față de anul 2014.

Veniturile secundare au înregistrat un excedent în valoare de 1 077.30 milioane dolari SUA, care s-a diminuat cu 30.1 la sută față de anul 2014, pe seama scăderii cu 27.8 la sută a intrărilor de venituri secundare (în special în urma reducerii cu 25.8 la sută a transferurilor personale primite de rezidenți de peste hotare), în proporție mai mare decât ritmul de scădere a ieșirilor, de 3.8 la sută. La scăderea intrărilor de venituri secundare a contribuit și reducerea volumului de granturi și asistență tehnică externă acordată Republicii Moldova (cooperarea internațională curentă), atât la nivelul administrației publice (de 2.7 ori), cât și la nivel privat (-18.2 la sută). Raportul dintre soldul veniturilor secundare și PIB a fost de 16.6 la sută (Tabelul A.4).

Valoarea *remiterilor personale* (un indicator nou calculat suplimentar la balanța de plăți conform metodologiei MBP6), ce reflectă valoarea compensării nete pentru muncă (excluzând cheltuielile de călătorii în străinătate și unele taxe achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și celor de capital între gospodăriile casnice, a fost evaluată la 1 408.57 milioane dolari SUA (21.8 la sută în raport cu PIB), în scădere cu 26.7 la sută față de anul 2014.

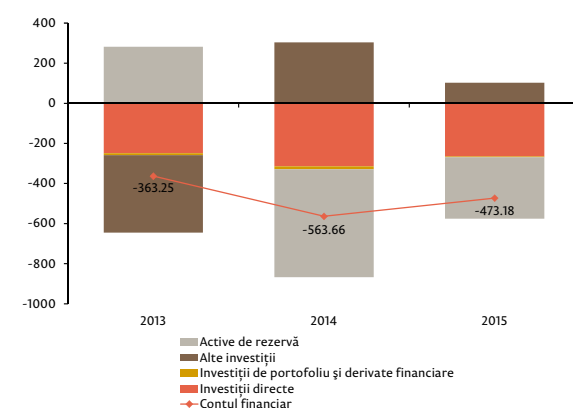
Contul de capital a înregistrat în anul 2015 un sold pozitiv în valoare de 22.83 milioane dolari SUA. Administrația publică a primit din exterior granturi aferente proiectelor investiționale în valoare de 89.34 milioane dolari SUA, în timp ce alte sectoare au înregistrat ieșiri nete în valoare de 66.43 milioane dolari SUA.

În anul 2015 **contul financiar**⁸ a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 473.18 milioane dolari SUA, ca rezultat al diminuării activelor financiare cu 259.31 milioane dolari SUA și al majorării pasivelor cu 213.87 milioane dolari SUA (Graficul 2.42). Respectivul evoluții au fost determinate în special de diminuarea cu 306.49 milioane dolari SUA a *activelor de rezervă*, preponderent în urma intervențiilor efectuate de BNM în trimestrul I 2015, precum și de majorarea netă a pasivelor sub formă de *investiții directe* cu 270.96 milioane dolari SUA (Tabelul A.5).

Investițiile directe prezentate în baza activelor și pasivelor financiare (MBP6) au înregistrat în anul 2015 intrări nete în valoare de 265.34 milioane dolari SUA, ca urmare a acumulării nete de pasive (270.96 milioane dolari SUA), concomitent cu majorarea netă a activelor (5.62 milioane dolari SUA), (Graficul 2.43).

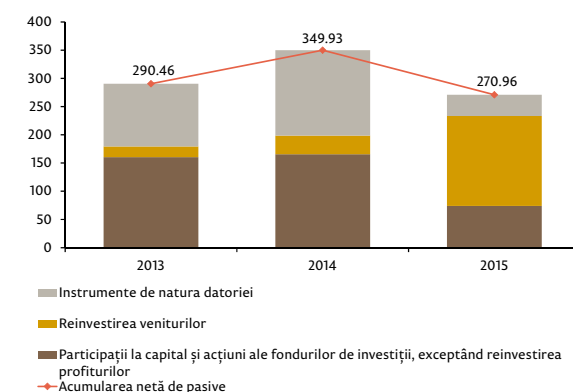
Pe parcursul anului 2015, majorarea *activelor* externe ale investitorilor direcți rezidenți sub formă de acțiuni și participații în

Graficul 2.42: Contul financiar după categorii funcționale (mil. USD)

Sursa: BNM

Graficul 2.43: Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (mil. USD)

Sursa: BNM

⁸Conform MBP6, articolele contului financiar sunt prezentate în valoare netă ca diferența dintre procurarea netă de active financiare și acumularea netă de angajamente, creșterea activelor și pasivelor financiare fiind înregistrată cu semnul plus, iar diminuarea lor – cu semnul minus.

capitalul întreprinderilor-fiice de peste hotare a constituit 14.51 milioane dolari SUA, iar sub formă de instrumente de natura datoriei (împrumuturi) – 2.23 milioane dolari SUA. În același timp, activele întreprinderilor rezidente sub formă de instrumente de natura datoriei oferite investitorilor lor direcți din străinătate s-au diminuat cu 11.12 milioane dolari SUA.

Creșterea netă a *pasivelor* a fost generată în special de majorarea netă a profiturilor reinvestite de către investitorii străini în întreprinderile-fiice moldovenești – cu 159.59 milioane dolari SUA, precum și a participațiilor în capitalul întreprinderilor din Republica Moldova – cu 73.85 milioane dolari SUA, dar și a acumulării de către întreprinderile rezidente a datoriilor față de investitorii lor direcți de peste hotare (+37.52 milioane dolari SUA).

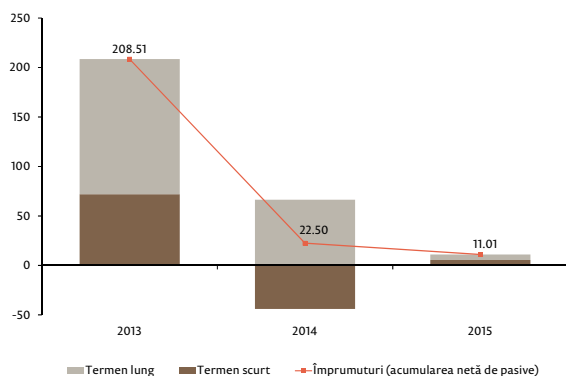
Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2015 intrări nete de 3.49 milioane dolari SUA, determinate majoritar de procurarea de către nerezidenți a acțiunilor băncilor rezidente (3.47 milioane dolari SUA).

Derivatele financiare au înregistrat intrări nete în valoare de 0.54 milioane dolari SUA, ca rezultat al tranzacționării swap-urilor valutare de către băncile licențiate cu băncile nerezidente.

În anul 2015 articolul **alte investiții** (numerar și depozite, împrumuturi, credite comerciale și avansuri, alte active și pasive) s-a soldat cu ieșiri nete în valoare de 102.68 milioane dolari SUA (ieșirile nete de capital pe termen scurt au constituit 104.46 milioane dolari SUA, în timp ce fluxurile de capital pe termen lung au înregistrat intrări de 1.78 milioane dolari SUA).

Creșterea netă a *activelor* financiare la articolul *alte investiții* cu 41.46 milioane dolari SUA pe parcursul anului 2015 a fost influențată în special de creșterea înregistrată la activele sub formă de *numerar și depozite* – 88.69 milioane dolari SUA. Concomitent nerezidenții și-au onorat *datoriile comerciale* anterioare față de rezidenți – 46.19 milioane dolari SUA, iar activele sub formă de *împrumuturi* s-au diminuat cu 1.04 milioane dolari SUA.

Graficul 2.44: Împrumuturile externe (acumularea netă de pasive) pe scadențe (mil. USD)

Sursa: BNM

Diminuarea netă a *pasivelor* financiare la articolul *alte investiții* cu 61.22 milioane dolari SUA a fost influențată în special de retragerea de către nerezidenți a depozitelor deschise în băncile rezidente în sumă netă de 119.75 milioane dolari SUA. În același timp a fost înregistrată creșterea angajamentelor sub formă de *credite comerciale și avansuri* primite de întreprinderile din alte sectoare de la partenerii comerciali nerezidenți (51.99 milioane dolari SUA). Valoarea tragerilor nete de *împrumuturi* contractate din exterior de către administrația publică și alte sectoare (98.32 milioane dolari SUA și 33.18 milioane dolari SUA) a fost superioară rambursărilor nete de împrumuturi efectuate de către sectorul bancar și banca centrală (85.33 milioane dolari SUA și 35.16 milioane dolari SUA), ceea ce a rezultat în acumularea netă de pasive sub formă de împrumuturi în valoare de 11.01 milioane dolari SUA (Graficul 2.44).

În anul 2015, au fost valorificate *împrumuturi* în sumă totală brută de 333.49 milioane dolari SUA, din care: pe termen lung – 321.53 milioane dolari SUA și pe termen scurt – 11.96 milioane dolari

SUA, rambursările de *împrumuturi* externe efectuate pe parcursul anului 2015 constituind 322.48 milioane dolari SUA (Tabelul A.6).

Pe parcursul anului 2015 **activele oficiale de rezervă** ale statului (în urma tranzacțiilor efective calculate la rata de schimb zilnică) s-au diminuat cu 306.49 milioane dolari SUA în valoare netă. Activele în DST s-au majorat cu 16.89 milioane dolari SUA. Numerarul și depozitele plasate în alte bănci centrale (autorități monetare) s-au diminuat cu 32.83 milioane dolari SUA, iar plasamentele la alte bănci străine s-au redus cu 25.39 milioane dolari SUA. Activele sub formă de titluri de valoare s-au diminuat cu 265.16 milioane dolari SUA.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2015

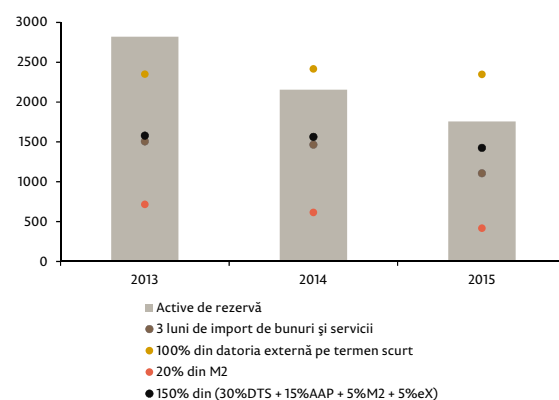
Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2015 a rămas net debitoare și a constituit -5 713.43 milioane dolari SUA, soldul negativ majorându-se față de sfârșitul anului 2014 cu 2.1 la sută: (Tabelul A.7). Majorarea soldului debitor al poziției investiționale internaționale cu 115.34 milioane dolari SUA s-a datorat tranzacțiilor nete cu nerezidenții pe parcursul anului 2015 (-473.13 milioane dolari SUA) și schimbărilor de preț (-15.03 milioane dolari SUA), compensate parțial de impactul fluctuației ratei de schimb a valutei originale față de dolarul SUA (368.84 milioane dolari SUA) și de alte schimbări (4.03 milioane dolari SUA).

La sfârșitul anului 2015, stocul activelor financiare (de 3 334.26 milioane dolari SUA) s-a diminuat cu 10.2 la sută, cel al pasivelor financiare (9 047.69 milioane dolari SUA) fiind în scădere cu 2.8 la sută față de începutul anului.

Pondere cea mai mare în stocul de **active financiare** externe a fost deținută de activele de rezervă, urmate de alte investiții. Stocul *activelor oficiale de rezervă* a scăzut cu 18.5 la sută pe parcursul anului 2015 și a constituit 1 756.81 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2015, volumul lor însă corespunzând în continuare criteriilor tradiționale de suficiență:

- acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 4.8 luni⁹);
- acoperirea a 20% din masa monetară M2 (au acoperit 84.2 la sută);
- acoperirea a 100-150% din suma: 30% din datoria pe termen scurt + 15% din alte angajamente de portofoliu + 5% din M2 + 5% din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 184.8 la sută);
- cu excepția criteriului ce presupune acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (rezervele au acoperit 74.8 la sută din aceasta) (Graficul 2.45).

Graficul 2.45: Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova, sfârșitul anilor 2013-2015 (mil. USD)

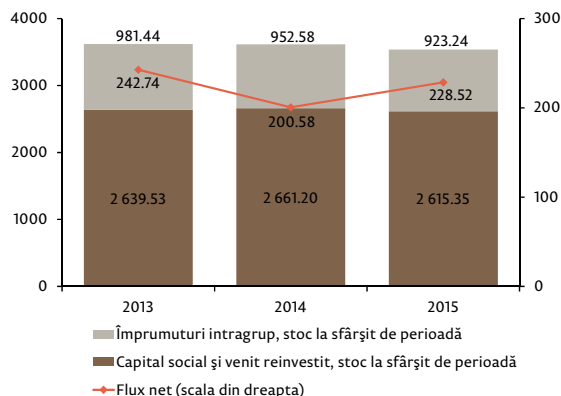
Sursa: BNM

Notă: Criteriile se bazează pe recomandările FMI din "Assessing Reserve Adequacy – Specific Proposals", Aprilie 2015:

<http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/121914.pdf>

⁹Cifra efectivă.

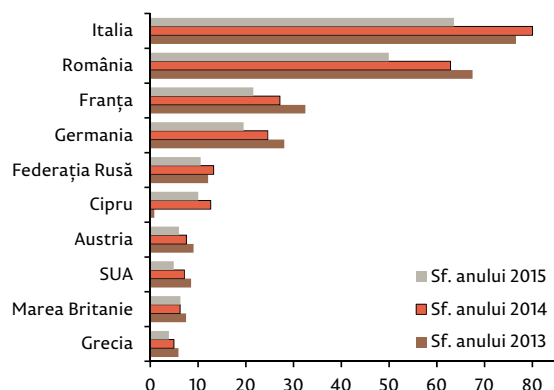
Graficul 2.46: Investițiile străine directe în economia națională*, componentele de bază (mil. USD)

Sursa: BNM

*stocuri calculate conform principiului costului istoric

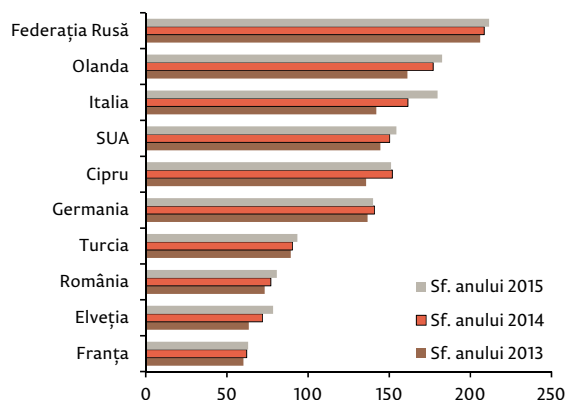
Graficul 2.47: Stocul ISD* în sectorul bancar – capital social acumulat, pe principalele țări (mil. USD)

Sursa: BNM

*stocuri calculate conform principiului costului istoric, distribuția pe țări în baza investitorului nemijlocit

Graficul 2.48: Stocul ISD* în alte sectoare – capital social acumulat, pe principalele țări (mil. USD)

Sursa: BNM

*stocuri calculate conform principiului costului istoric, distribuția pe țări în baza investitorului nemijlocit

Stocul activelor sub formă de *investiții directe* peste hotare a atins nivelul de 196.24 milioane dolari SUA, în creștere cu 9.3 la sută comparativ cu sfârșitul anului 2014.

Activele sub formă de *alte investiții* s-au majorat față de finele anului 2014 cu 0.4 la sută și au constituit 1 372.91 milioane dolari SUA.

În structura **pasivelor externe**, alte investiții continuă să dețină cea mai mare pondere, urmate de investițiile directe. Stocul de *alte investiții* a scăzut pe parcursul anului cu 3.4 la sută și a totalizat 5 387.64 milioane dolari SUA, având următoarea structură: 54.7 la sută – împrumuturi, 21.3 la sută – credite comerciale, 19.1 la sută – alte pasive, 1.9 la sută – valută și depozite și 3.0 la sută – alocări de DST.

Stocul de investiții străine directe acumulat la sfârșitul anului 2015 a fost evaluat la 3 538.59 milioane dolari SUA (în scădere cu 2.1 la sută de la începutul anului) și a constituit 39.1 la sută din totalul pasivelor (Graficul 2.46). În cadrul angajamentelor față de investitorii străini direcți pasivele sub formă de capital social și venit reinvestit dețin o pondere de 73.9 la sută, iar împrumuturile intragrup (alt capital) – 26.1 la sută.

În distribuția geografică a capitalului social acumulat, investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoritară – 52.2 la sută. Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 11.1 la sută din totalul capitalului social acumulat, cei proveniți din alte țări dețin investiții în proporție de 36.7 la sută. Repartiția stocului de investiții străine directe în capitalul social acumulat în economia națională în dinamică pe principalele țări este reflectată în (Graficul 2.47) și (Graficul 2.48).

Principala activitate economică care a beneficiat de investiții străine rămâne activitatea financiară (25.1 la sută din stocul de investiții străine directe sub formă de capital social), urmată de industria prelucrătoare (22.5 la sută). Alte activități care au atras investitori străini au fost comerțul, tranzacțiile imobiliare, comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transporturile și telecomunicațiile, industria energetică.

2.5 Datoria externă a Republicii Moldova la 31 decembrie 2015

Datoria externă brută a Republicii Moldova la 31 decembrie 2015 a înregistrat 6 338.39 milioane dolari SUA, micșorându-se față de începutul anului cu 3.5 la sută (Graficul 2.49, Tabelul A.8).

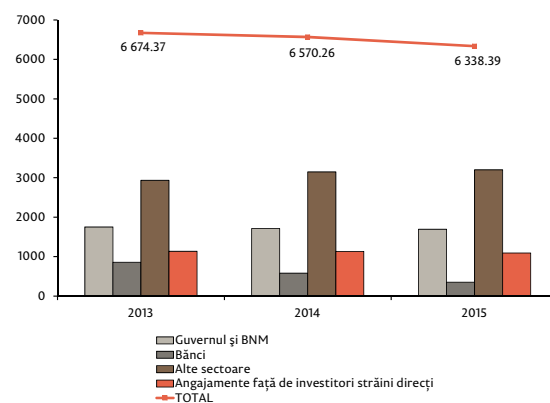
Datoria *publică și public garantată* a reprezentat 26.9 la sută din totalul datoriei, însumând 1 702.04 milioane dolari SUA și micșorându-se pe parcursul anului 2015 cu 1.7 la sută. Datoria *privată negarantată* s-a cifrat la 4 636.35 milioane dolari SUA, în descreștere cu 4.2 la sută. Pe sectoare instituționale, la 31 decembrie 2015, datoria externă este repartizată după cum urmează: alte sectoare – 50.5 la sută, sectorul guvernamental – 21.4 la sută, angajamentele față de investitorii străini direcți – 17.2 la sută, sectorul bancar – 5.5 la sută, autoritățile monetare – 5.4 la sută.

Cea mai mare parte a stocului datoriei externe brute îi revine datoriei pe *termen lung* (62.9 la sută). La 31 decembrie 2015, angajamentele pe termen lung au însumat 3 988.96 milioane dolari SUA (-3.9 la sută față de 31 decembrie 2014) constând din: împrumuturi de la investitorii străini direcți în proporție de 23.6 la sută, alte împrumuturi pe termen lung – 72.3 la sută și alocări de DST – 4.1 la sută.

Datoria externă pe *termen scurt* s-a cifrat la 2 349.43 milioane dolari SUA (-2.8 la sută comparativ cu situația la 31 decembrie 2014) și cuprinde: credite comerciale (constituite în majoritate din avansuri primite și facturi neachitate la termen) – 48.8 la sută, arierate (angajamente neonorate la scadență la serviciul împrumuturilor externe atât pe termen lung, cât și pe termen scurt) – 14.0 la sută, conturile și depozitele bancare (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 4.3 la sută, împrumuturi pe termen scurt – 3.1 la sută, precum și alte angajamente – 29.8 la sută.

Conform structurii pe creditori, datoria de stat directă față de *creditorii multilaterali* la 31 decembrie 2015 a constituit 1 144.80 milioane dolari SUA, în creștere cu 1.0 la sută față de 31 decembrie 2014. Ponderea majoră în soldul datoriei față de creditorii multilaterali au deținut-o: BIRD și AID – 49.8 la sută, FMI – 25.3 la sută, BEI – 12.7 la sută, FIDA – 5.4 la sută. Angajamentele față de *creditorii bilaterali* au constituit 192.22 milioane dolari SUA, în creștere față de 31 decembrie 2014 cu 12.3 la sută. În structura datoriei față de creditorii bilaterali de menționat ponderea de 28.6 la sută a Japoniei, 27.6 la sută – a Rusiei, 19.8 la sută – a SUA.

Graficul 2.49: Datoria externă, la sfârșitul perioadei, prezentare sectorială (mil. USD)

Sursa: BNM

Capitolul 3

Activitatea Băncii Naționale a Moldovei

3.1 Realizarea politicii monetare și valutare

În conformitate cu prevederile Legii nr.548–XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2015, BNM a activat în concordanță cu prevederile Strategiei politicii monetare pe termen mediu, aprobată de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit ținta continuă a inflației, măsurată prin indicele prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul Național de Statistică (BNS), la nivel de 5.0 la sută cu o posibilă deviere de ± 1.5 puncte procentuale.

Cuantificând situația macroeconomică, tendințele și estimările indicatorilor macroeconomici pe termen mediu, perspectivele inflației pe termen scurt și mediu în condițiile incertitudinilor și provocărilor din perioada de referință, în scopul ancorării presiunilor inflaționiste, Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2015 o politică monetară cu caracter restrictiv. Totodată, conduita politicii monetare a fost afectată de complexitatea balanței riscurilor atât interne, cât și externe, cu accentuarea treptată a riscurilor inflaționiste. Propagarea riscurilor externe s-a efectuat prin canalul remiterilor populației și cel al comerțului extern cu implicații asupra diminuării pe termen scurt a veniturilor valutare ale populației și ale exportatorilor autohtoni, ceea ce s-a reflectat în dinamica ulterioară a inflației.

În aceste condiții Banca Națională a Moldovei a fost nevoită să întreprindă măsuri de înăsprire graduală a politicii monetare, pentru a combate presiunile inflaționiste din partea deprecierei monedei naționale și a prețurilor reglementate. În acest context, membrii Comitetului executiv al BNM au decis să majoreze rata dobânzii de politică monetară pe parcursul anului 2015 cu 13.0 puncte procentuale, de la 6.5 la 19.5 la sută anual.

Deciziile respective au avut drept scop ancorarea anticipațiilor inflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de readucere și menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

Implementarea și promovarea politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2015

Reacția BNM la creșterea riscului deteriorării anticipațiilor inflaționiste a fost una fermă, constând în accentuarea progresivă a trendului de creștere a restrictivității politicii ratei dobânzii inițiat în decembrie 2014, menită să contracareze presiunile inflaționiste ale cererii și să reancoreze anticipațiile inflaționiste la niveluri compatibile cu atingerea țintelor de inflație pe termen mediu.

Astfel, BNM a operat șase ajustări crescătoare ale ratei dobânzii de politică monetară, nivelul acesteia a accelerat de la 6.50 la 19.50 la sută: trendul inițiat prin majorarea acesteia cu 2.0 și 5.0 puncte procentuale în ianuarie și februarie a fost temporar întrerupt și continuat în luna mai prin operarea a patru ajustări crescătoare consecutive care au cumulat 6.0 puncte procentuale. În septembrie, BNM a decis întreruperea trendului ascendent al ratei de politică monetară și menținerea acesteia la nivelul de 19.50 la sută până la sfârșitul anului 2015.

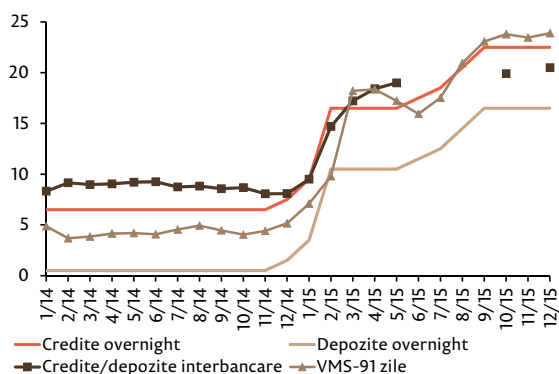
Menținerea orientării ferme a politicii de control al lichidității și majorarea ratei dobânzii de politică monetară au determinat creșterea ratei dobânzii aferente valorilor mobiliare de stat (VMS) cu scadența la 91 zile. Însă abaterile randamentelor de la nivelul ratei dobânzii de politică monetară au fost mai ample comparativ cu anul 2014, poziționându-se în cea mai mare parte a anului peste limita superioară a coridorului ratelor stabilit de BNM. Plasându-se pe o traiectorie ascendentă la finele anului 2014, rata dobânzii aferentă valorilor mobiliare de stat (VMS) cu scadența la 91 zile a înregistrat o ascensiune mai accentuată în martie (valoarea înregistrată fiind dublă celei din luna februarie), depășind limita de sus a coridorului ratelor. Ulterior, această rată a consemnat o ușoară corecție, revenind temporar în limitele coridorului ratelor de dobândă. Însă, în luna iulie inițiază un nou trend crescător, succedat de o relativă stabilizare spre finele anului, atingând maxima de 23.89 la sută în luna decembrie.

Ratele dobânzilor la creditele/depozitele interbancare, reflectând situația specifică din sistemul bancar, au fost mai rigide în ce privește rolul lor în mecanismul de transmisie monetară, în unele perioade constatându-se chiar lipsa activității pe acest segment. Rata medie lunară a dobânzii la credite/depozite interbancare a variat pe parcursul anului 2015 în intervalul de 9.51 – 20.50 la sută anual.

Instrumentele de politică monetară

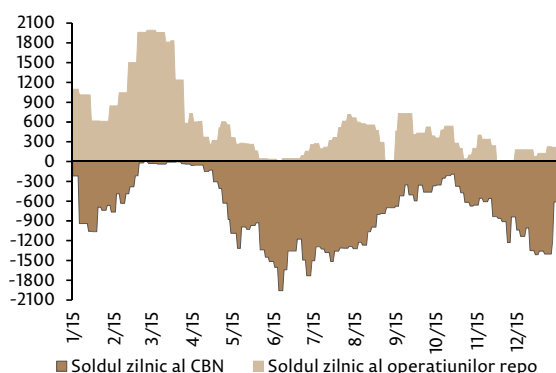
Adecvarea condițiilor monetare din perspectiva obiectivului politicii monetare s-a realizat prin intermediul politicii ratei dobânzii, susținută de gestionarea lichidității de către banca centrală. În cadrul celei din urmă, rolul principal au continuat să-l dețină operațiunile de piață monetară, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor minime obligatorii.

Graficul 3.1: Evoluția lunară a coridorului ratelor dobânzilor (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.2: Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

Sursa: BNM

Operațiunile de piață monetară

Trecerea băncilor în poziție netă de deficit de lichiditate la finele anului 2014 s-a menținut și în debutul anului 2015, accentuându-se sensibil în februarie – martie. În perioada următoare, rolul principal în gestionarea lichidității și în influențarea ratelor dobânzilor a fost preluat de operațiunile de absorbție monetară.

Emiterea de certificate ale BNM

BNM a desfășurat licitațiile de plasare a CBN de două ori pe săptămână, cu scadența la 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază. În cadrul acestora BNM a absorbit integral sumele oferite de participanți.

Rata medie ponderată a operațiunilor de sterilizare a constituit 15.45 la sută anual, față de 3.51 la sută înregistrată în anul 2014.

În pofida înregistrării unui exces de lichiditate în cea mai mare parte a anului 2015, volumul operațiunilor destinate absorbției de lichiditate s-a restrâns cu peste 50.0 la sută comparativ cu cel înregistrat în anul 2014, situație reflectată și în media anuală a stocului plasamentelor CBN, care s-a diminuat cu 840.5 milioane lei și a înregistrat 783.4 milioane lei. Soldul plasamentelor CBN la finele anului 2015 a constituit 612.3 milioane lei.

Operațiunile repo

Operațiunile repo au fost organizate prin licitație cu rată fixă a dobânzii (rata de bază plus o marjă de 0.25 puncte procentuale) și alocare integrală. Până în martie aceste operațiuni s-au derulat cu frecvență săptămânală pe termen de 28 zile. Ca urmare a accentuării deficitului de lichiditate, la începutul lunii martie, BNM a majorat frecvența de derulare (de două ori pe săptămână) și a diminuat termenul de scadență a operațiunilor repo (la 14 zile).

Cererea de lichiditate a băncilor a fost satisfăcută integral, aceasta comprimându-se substanțial pe parcursul anului de raportare. Astfel, soldul operațiunilor repo înregistrat la finele anului de referință (180.0 milioane lei) s-a situat la un nivel sensibil inferior celui înregistrat în anul 2014 (1 097.0 milioane lei). În condițiile în care volumul de lichiditate livrat prin operațiuni repo în anul 2015 a fost dublu celui înregistrat în anul 2014, media anuală a acestora a constituit 538.8 milioane lei față de 292.4 milioane lei în 2014.

Activitatea de creditare

Conform condițiilor contractelor de credite de urgență încheiate în anii 2014 și 2015 cu Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., Banca Națională a Moldovei pe parcursul lunilor ianuarie - octombrie 2015 a acordat credite de urgență în sumă totală de 7 771.7 milioane lei.

În baza prevederilor art. 38⁵(1), lit. a) din Legea instituțiilor financiare, nr.550-XIII din 24.07.2015, la data retragerii licențelor de desfășurare a activității financiare a Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., 16 octombrie 2015, calcularea dobânzilor la obligațiile băncilor menționate a

fost întreruptă, iar obligațiile ce țin de creditele acordate acestor bănci de către BNM, neajunse la scadență, au devenit scadente.

În aceste circumstanțe, la situația din 16 octombrie 2015 soldul creditelor restante ale Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. s-a cifrat la 14 145.1 milioane lei, iar soldul dobânzilor calculate și neachitate – la 8.8 milioane lei.

În ultimele două luni ale anului 2015, în baza hotărârilor Comitetului executiv al BNM, băncile în proces de lichidare au achitat integral dobânzile aferente creditelor de urgență și parțial creditele de urgență restante în sumă de 432.5 milioane lei.

Pe parcursul anului 2015, la finele fiecărui trimestru, Banca de Economii S.A. a achitat ultimele patru tranșe în sumă totală de 93.1 milioane lei din creditul acordat de BNM pentru protejarea integrității sistemului bancar. Creditul a fost achitat de Banca de Economii S.A. din mijloacele obținute din răscumpărarea obligațiunilor de stat emise și transmise băncii de către Ministerul Finanțelor, în scopul preluării creanțelor acesteia față de BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare.

Creditele acordate de BNM în anii 1992-2002 pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor (CCL), cu termenul final de rambursare în anul 2019, au fost monitorizate de către BNM în continuare pe parcursul anului 2015. Ca rezultat al achitării de către bănci a tranșelor scadente, precum și al achitărilor anticipate ale creditelor, la finele anului de referință soldul creditelor acordate băncilor pentru creditarea CCL s-a diminuat comparativ cu sfârșitul anului 2014 cu circa 87.0 la sută, însumând 0.7 milioane lei la situația din 31 decembrie 2015 (Tabelul A.9).

Astfel, la situația din 31 decembrie 2015 datoria creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei a constituit 13 689.9 milioane lei, fiind reprezentată prin creditele de urgență restante (13 689.2 milioane lei) și creditele acordate pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor (0.7 milioane lei).

Ca rezultat al evaluării portofoliului de credite efectuate în luna decembrie 2015 nu au fost formate reduceri pentru pierderi la credite, ținând cont de faptul că, creditele de urgență restante din portofoliul BNM sunt garantate cu garanții de stat.

Facilitățile permanente

Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit de Banca Națională în anul 2015 a oferit băncilor un plus de flexibilitate în gestionarea eficientă a lichidităților proprii.

Pe ansamblul anului analizat, concomitent cu rata de bază, de 6 ori au fost modificate și ratele la facilitățile permanente, amplitudinea majorărilor fiind cuprinsă între 1.0 și 5.0 puncte procentuale.

Astfel, în anul 2015, rata la depozitele overnight a evoluat de la 5.50 la sută anual la începutul anului până la 16.50 la sută anual la finele anului, iar rata la creditele overnight - de la 11.50 la sută

anual până la 22.50 la sută anual. Ratele dobânzii la facilitățile permanente au continuat să se înscrie într-un coridor simetric de ± 3.0 puncte procentuale față de rata de bază.

Facilitatea de depozit overnight

În anul 2015, toate băncile au plasat la Banca Națională depozite overnight.

Soldul mediu zilnic al plasamentelor overnight ale băncilor calculat pentru fiecare lună a înregistrat valori neuniforme, între maxima de 988.3 milioane lei în luna ianuarie și minima de 346.5 milioane lei în luna octombrie, volumul lunar al depozitelor overnight reflectând în mare măsură evoluția nivelului lichidităților excesive în sistem.

Volumul depozitelor overnight plasate de bănci la Banca Națională în anul de referință a însumat 136 503.7 milioane lei, de circa 2.5 ori mai mult față de anul 2014.

Majorarea semnificativă a volumului plasamentelor overnight comparativ cu anul 2014 s-a produs atât pe seama creșterii lichidităților în sistemul bancar, cât și datorită gestionării mai eficiente a excedentului de lichiditate de către bănci, asigurate de evoluția nivelului ratelor de dobândă la acest instrument.

Pe parcursul perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii în lei moldovenești, băncile au apelat la facilitatea de depozit cu o frecvență similară: constituind sume minime la începutul perioadei, plasamentele overnight au crescut pe măsură ce excedentul de lichiditate acumulat de bănci a asigurat obligația de respectare a nivelului stabilit al rezervelor obligatorii, atingând valori maxime la finele perioadei.

Facilitatea de credit overnight

În anul 2015, spre deosebire de anul 2014, băncile au apelat sporadic la facilitatea de credit overnight, în lunile mai-august și în luna noiembrie facilitatea fiind nesolicitată.

Suma creditelor overnight acordate de BNM pe parcursul anului 2015 s-a cifrat la 3 481.8 milioane lei, consemnând un sold mediu zilnic de 13.1 milioane lei, inferior celui din anul 2014 de peste 5 ori.

Facilitatea de credit overnight în anul 2015 a fost solicitată în special la finele perioadelor de menținere a rezervelor de către un număr restrâns de bănci, care nu reușeau să se conformeze cerințelor stabilite față de regimul rezervelor obligatorii.

Rezervele obligatorii

În anul 2015, mecanismului rezervelor obligatorii i s-a atribuit un rol important în asigurarea austerității politicii monetare promovate, care s-a manifestat prin controlul monetar riguros și managementul prudent al lichidității sistemului bancar.

Pe ansamblul anului, norma rezervelor obligatorii în lei moldovenești a crescut gradual, de la 14.0 până la 35.0 la sută din baza de calcul, deciziile de majorare fiind adoptate în majoritatea cazurilor concomitent cu cele de majorare a ratelor de politică monetară ale BNM.

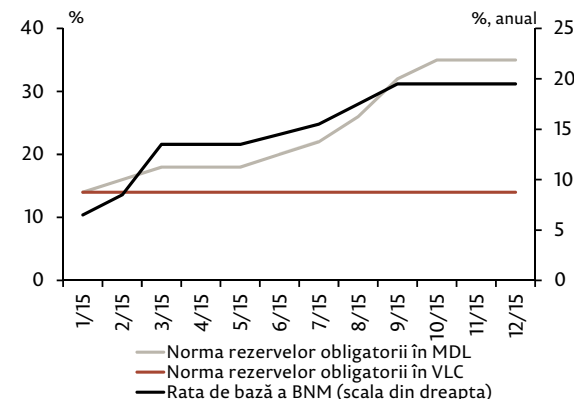
Evoluția ascendentă a normei rezervelor obligatorii în lei moldovenești în anul de referință se prezintă astfel:

- pentru perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 februarie 2015 - 7 martie 2015, norma a fost majorată cu 2.0 puncte procentuale și stabilită la nivelul de 16.0 la sută din baza de calcul;
- începând cu perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 martie 2015 - 7 aprilie 2015, norma a fost majorată cu 2.0 puncte procentuale și stabilită la nivelul de 18.0 la sută din baza de calcul;
- începând cu perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 iunie 2015 – 7 iulie 2015, norma a fost majorată cu 2.0 puncte procentuale și stabilită la nivelul de 20.0 la sută din baza de calcul;
- pentru perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 iulie 2015 – 7 august 2015, norma a fost majorată cu 2.0 puncte procentuale și stabilită la nivelul de 22.0 la sută din baza de calcul;
- pentru perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 august 2015 – 7 septembrie 2015, norma a fost majorată cu 4.0 puncte procentuale și stabilită la nivelul de 26.0 la sută din baza de calcul;
- pentru perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 septembrie 2015 – 7 octombrie 2015, norma a fost majorată cu 6.0 puncte procentuale și stabilită la nivelul de 32.0 la sută din baza de calcul;
- începând cu perioada de menținere a rezervelor obligatorii 8 octombrie 2015 – 7 noiembrie 2015, norma rezervelor a fost majorată cu 3.0 puncte procentuale, până la nivelul de 35.0 la sută din baza de calcul.

Norma rezervelor obligatorii în valută liber convertibilă, dolari SUA și euro, în anul 2015 a fost menținută la nivelul de 14.0 la sută din baza de calcul.

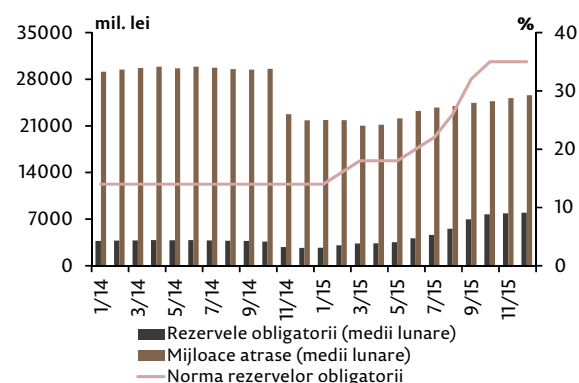
Rezervele obligatorii în MDL menținute de bănci în perioada 8 decembrie 2015 – 7 ianuarie 2016 s-au cifrat la 7 960.6 milioane lei, în creștere de circa 3 ori comparativ cu rezervele menținute de bănci la finele anului 2014 (în perioada 8 decembrie 2014 – 7 ianuarie 2015). Majorarea spectaculoasă a rezervelor obligatorii în MDL s-a produs atât pe seama majorării normei rezervelor obligatorii, cât și a creșterii în perioada analizată a mijloacelor atrase de bănci în lei moldovenești și valute neconvertibile cu 17.3 la sută.

Graficul 3.3: Evoluția ratei de bază și a normei rezervelor obligatorii

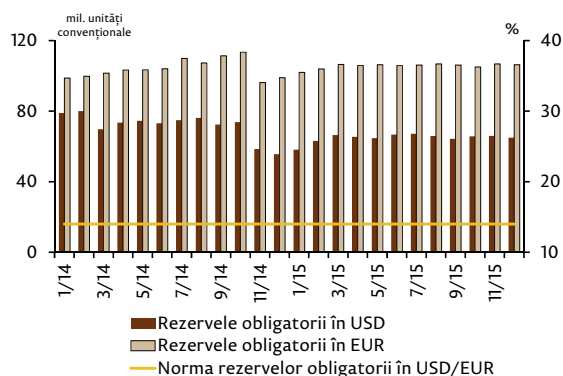
Sursa: BNM

Graficul 3.4: Evoluția mijloacelor atrase în lei moldovenești, a rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a normei rezervelor obligatorii

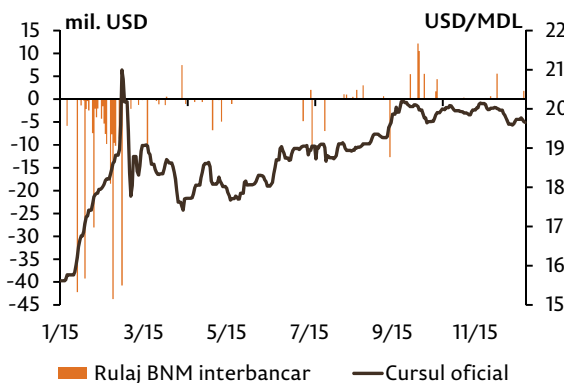
Sursa: BNM

Graficul 3.5: Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro

Sursa: BNM

Graficul 3.6: Evoluția cursului oficial de schimb USD/MDL și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2015

Sursa: BNM

Rezervele obligatorii în VLC menținute de bănci la Banca Națională la situația din 31 decembrie 2015 au însumat 65.0 milioane dolari SUA și 106.3 milioane euro. Comparativ cu 31 decembrie 2014, rezervele obligatorii atât în dolari SUA, cât și în euro s-au majorat cu circa 16.9 la sută și 7.5 la sută, corespunzător, datorită creșterii mijloacelor atrase în valutele respective.

În baza art.17(3) din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995, în scopul diminuării costului activelor bancare, Banca Națională, pentru cota din rezervele obligatorii ce depășește 5.0 la sută din pasivele în baza cărora se calculează aceste rezerve, a plătit băncilor o dobândă, a cărei sumă în anul 2015 a constituit 560.3 milioane lei, în creștere de peste 23 de ori comparativ cu anul 2014.

Creșterea considerabilă a cheltuielilor BNM de la remunerarea rezervelor obligatorii a fost generată atât de majorarea sumei rezervelor obligatorii în lei moldovenești, cât și de creșterea ratei dobânzii la depozitele overnight ale BNM, aplicată la remunerarea rezervelor obligatorii în lei moldovenești.

Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2015, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă preponderent în calitate de vânzător de valută străină, în contextul politicii monetare promovate de BNM, precum și în scopul atenuării fluctuațiilor excesive ale cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA.

Pe parcursul perioadei analizate, Banca Națională a Moldovei a efectuat vânzări nete pe piața valutară interbancară¹⁰ contra lei moldovenești la data valutei în sumă de 308.1 milioane dolari SUA, inclusiv vânzări nete băncilor - Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. în sumă de 43.8 milioane dolari SUA (Graficul 3.6).

Comunicarea și transparența politicii monetare

Pe parcursul anului 2015, activitatea desfășurată de Banca Națională a Moldovei în sfera comunicării politicii monetare și-a consolidat poziția, capabilă să răspundă obiectivului băncii centrale de asigurare și menținere a stabilității prețurilor în contextul regimului de țintire directă a inflației, urmărind astfel informarea promptă și corectă a publicului larg.

Sporirea transparenței politicii monetare alături de diversificarea și perfecționarea canalelor de comunicare în funcție de diverse categorii de grup-țintă au constituit provocarea și efortul BNM pe parcursul anului 2015.

În vederea asigurării transparenței în materia deciziilor de politică monetară, BNM a publicat în ziua desfășurării ședințelor ordinare, inclusiv a celei extraordinare (17 februarie 2015), ale Consiliului de administrație și ale Comitetului executiv al BNM cu privire la politica monetară comunicatele de presă care vizează nivelul ratei

¹⁰Cu băncile licențiate din Republica Moldova.

de bază și al rezervelor minime obligatorii, precum și factorii și premisele care au stat la fundamentarea acestor decizii.

Totodată, lunar, BNM a publicat comunicatele de presă aferente evoluției inflației, care conțin informații cu privire la nivelul ratei inflației și al componentelor acesteia, precum și provocările la care este supus procesul inflaționist în contextul menținerii stabilității prețurilor.

Din perspectiva explicării publicului larg a cadrului analitic și implicit a raționamentului conduitei politicii monetare, pe parcursul anului 2015, BNM a publicat, trimestrial, Raportul asupra inflației, care conține analiza celor mai recente evoluții macroeconomice, o previziune pe termen mediu (2 ani) a inflației, analiza riscurilor și incertitudinilor asociate atingerii țintei cantitative, precum și Rezumatele ședințelor Consiliului de administrație și ale Comitetului executiv cu privire la politica monetară.

Pentru asigurarea unei mai bune înțelegeri a valorii inflației prognozate, trimestrial, au fost organizate conferințe de presă cu participarea guvernatorului BNM și a reprezentanților mass-media dedicate prezentării Raportului asupra inflației, în cadrul cărora au fost explicate situația și perspectivele mediului economic extern alături de evoluția economiei autohtone, care au fundamentat prognoza pe termen mediu.

Similar practicii altor bănci centrale, Banca Națională a continuat susținerea educației financiare la nivelul învățământului mediu de specialitate, organizând la 28 septembrie 2015 o sesiune interactivă găzduită de Colegiul Financiar - Bancar din Chișinău cu participarea elevilor din anii III și IV, precum și a cadrelor didactice de specialitate ale colegiului. Conferința cu tema „Politica monetară a Băncii Naționale a Moldovei” a urmărit sporirea transparenței BNM în ceea ce privește implementarea și promovarea politicii monetare, contribuind astfel la o mai bună cunoaștere și înțelegere a deciziilor de politică monetară și a interdependențelor dintre diverse procese macroeconomice din Republica Moldova.

Pagina web a BNM a fost perfecționată, fiind lansată o nouă versiune a acesteia în luna iunie 2015. Îmbunătățirea structurii și a formatului de prezentare a informațiilor pe pagina web a BNM prin prisma noilor funcționalități și facilități tehnice a contribuit la optimizarea comunicării externe cu diverse grupuri-țintă. Din perspectiva conținutului informațional, aceasta a fost actualizată și extinsă prin publicarea casetelor tehnice, datelor statistice, infograficelor. Baza interactivă a paginii web s-a bucurat de o deosebită atenție din partea publicului larg.

Reprezentanții BNM au participat la multiple emisiuni TV și radio, precum și la publicarea articolelor în presa scrisă/ Internet pe subiecte aferente politicii monetare.

Banca Națională a Moldovei, în anul 2015, a răspuns în continuare la solicitările și petițiile parvenite din partea publicului larg. Principalele teme de interes public au vizat aspectele ce țin de evoluția ratei de bază în anumite perioade și similitudinea sintagmelor rata de bază și rata de refinanțare.

Pornind de la faptul că marea provocare a politicii monetare constă în asigurarea unei comunicări complexe, diversificate și ample - angajamente stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu, pct. XI Comunicarea politicii monetare, BNM în perioada ce urmează va urmări dezvoltarea unui sistem de comunicare eficient în contextul îmbunătățirii instrumentelor și canalelor de comunicare, capabil să asigure o comunicare predictibilă, integrală și clară în vederea ancorării anticipațiilor inflaționiste la nivelul obiectivului de inflație.

Activitatea de cercetare, analiză și prognoză

În 2015, în cadrul BNM au fost efectuate mai multe studii și cercetări care au avut scopul de a dezvolta și a consolida cadrul de analiză și prognoză a inflației și a activității economice necesar pentru fundamentarea deciziilor de politică monetară și pentru implementarea eficientă a Strategiei de țintire a inflației. Principalele teme abordate în cadrul studiilor au fost concentrate pe unele proprietăți ale subcomponentelor inflației IPC, impactul investițiilor asupra creșterii economice, fenomenul dolarizării și implicațiile sale, relația dintre remunerarea muncii și inflație etc. Unele dintre aceste cercetări au furnizat rezultate și concluzii importante ce urmează să faciliteze procesul de analiză și prognoză, altele însă necesită eforturi suplimentare și vor fi continuate în perioadele ulterioare.

Spre exemplu, pe parcursul anului, a fost analizat fenomenul sezonității prețurilor și impactul acesteia asupra volatilității inflației în Republica Moldova. În cadrul studiului s-a stabilit că indicele prețurilor de consum cuprinde subcomponente sau iregularități, cum ar fi sezonalitatea, ce îngreunează procesul de analiză a presiunilor inflaționiste și fundamentarea deciziilor de politică monetară. Indicatorul anual al inflației elimină, într-o anumită măsură, aceste deficiențe. Totuși, în procesul decizional și în scop de comunicare, este utilizată și inflația lunară care, însă, trebuie mai întâi ajustată sezonier pentru a oferi informație relevantă politicii monetare. În cadrul studiului s-a stabilit că factorul sezonier are valori moderate pozitive în primele patru luni ale anului, după care în lunile de vară factorul sezonier devine unul pronunțat negativ. Toamna și în luna decembrie, factorul sezonier revine în teritoriu pozitiv. Totodată, cel mai mare impact asupra fluctuațiilor sezoniere este determinat de factorul sezonier al prețurilor la produsele alimentare.

Unele sinteze ale studiilor efectuate, pe parcursul anului 2015, cu privire la factorii sau fenomenele care au avut un impact asupra evoluției inflației sau activității economice au fost publicate în cadrul Rapoartelor asupra inflației sub forma unor casete tehnice. În acest sens, au fost analizate consecințele modificării accizelor și a tarifelor la serviciile reglementate asupra inflației. Totodată, s-a investigat impactul deprecierei rublei rusești asupra perspectivelor dinamicii remiterilor și a activității economice în Republica Moldova. Un alt aspect important care a fost abordat reprezintă rolul investițiilor străine pentru dezvoltarea unui stat, precum și situația economiei Republicii Moldova cu privire la acest aspect în comparație cu alte țări din regiune.

În anul 2015, a continuat procesul de identificare și analiză a factorilor relevanți procesului inflaționist în Republica Moldova. În acest context, prin procedee statistice și econometrice a fost reevaluat gradul de influență a unor variabile macroeconomice interne și externe asupra creșterii unor anumite subcomponente din cadrul IPC. Ulterior, informația respectivă a fost utilizată în cadrul celor patru runde de prognozare pentru obținerea unor proiecții pe termen scurt ale inflației, element constitutiv cheie al cadrului de analiză și prognoză aferent regimului de țintire a inflației. Adicional, în scopul creșterii preciziei prognozei pe termen scurt a IPC, pe parcursul anului 2015, au fost monitorizate în continuare prețurile la un coș de bunuri alimentare și nealimentare din cadrul IPC la unele puncte comerciale din municipiul Chișinău, obținându-se astfel date operative importante și în timp util cu privire la dinamica prețurilor și eventualele cauze ale acesteia. Totodată, în cadrul Rapoartelor asupra inflației a fost analizată abaterea prognozei pe termen scurt de la datele efective cu enumerarea principalilor factori obiectivi ce au stat la baza acesteia.

În același timp, în scopul identificării și cuantificării presiunilor din partea cererii agregate asupra inflației, pe parcursul anului 2015, a fost continuată estimarea activității economice, precum și a nivelului potențial al acesteia. În acest sens, au fost reevaluate ecuațiile econometrice pentru subcomponentele de utilizări ale produsului intern brut în funcție de un șir de ipoteze externe și interne cum ar fi activitatea economică din UE și Federația Rusă, venitul disponibil al populației sau performanța sectorului agricol.

Pe parcursul anului 2015, s-a făcut o tentativă de modelare a ratelor dobânzilor cu amănuntul la depozite și credite. Prin această dezvoltare de model a fost studiat comportamentul ratelor dobânzilor cu amănuntul și evidențiate particularitățile canalului ratei dobânzii al mecanismului de transmisie (pass-through-ul ratei dobânzii), care este un segment esențial al mecanismului de transmisie al politicii monetare. Modelul dezvoltat permite evaluarea condițiilor monetare reale prin prisma ratelor dobânzilor cu amănuntul.

Pentru a avea o imagine mai completă cu privire la prognoza activității economice a Republicii Moldova în timp real, a fost dezvoltat un model cu factori comuni dinamici, care are la bază modelul sugerat de Stock și Watson (1991). În baza modelului dat, este generat un indicator operativ care sporește gradul de percepție a activității economice și anticipează tendințele acesteia. Analiza în baza modelului cu factori comuni dinamici este ușor de interpretat și poate fi ușor actualizată.

Aferent volatilității sporite a mediului extern, în anul 2016, au fost studiați factorii reducerii prețurilor internaționale la petrol în perioada 2014-2015, fiind analizat impactul acestui fenomen asupra pieței interne în condițiile evoluției cursului monedei naționale.

În anul 2015, economia regională a avut o evoluție anemică, provocările aferente evoluției monedelor naționale și comerțului extern fiind semnificative. Deși, de la o țară la alta au existat particularități diferite, motorul crizei din regiune l-a constituit

conflictul geopolitic ruso-ucrainean, care a avut repercusiuni enorme asupra economiilor țărilor vizate, dar și în întreaga regiune. Pentru o înțelegere mai profundă a fenomenului a fost analizat impactul dispersat prin intermediul canalului comerțului extern, canalului financiar, canalului remiterilor și al canalului energetic.

Dat fiind că o bună parte din produsele alimentare în Republica Moldova sunt importate, volens-nolens, prețurile din țările de origine influențează prețurile interne la produsele alimentare. Deși este facil de utilizat în analize calcule, indici agregați la nivel mondial, precum indicele calculat și publicat de FAO (Organizația pentru Alimentație și Agricultură de pe lângă ONU), aceștia nu prezintă o corelație semnificativă cu indicele prețurilor de consum la produsele alimentare din Republica Moldova. Aceasta poate fi explicat prin faptul că multe din cotațiile incluse în indicele în cauză nu au relevanță pentru economia Republicii Moldova. De aceea, în anul 2015, s-a efectuat o analiză detaliată a structurii importurilor de produse alimentare pe țările de origine, informație ulterior utilizată pentru construcția unui indice complex care prezintă o corelație mult mai semnificativă cu indicele prețurilor de consum pentru Republica Moldova. În cadrul cercetării au fost incluși mai mulți indicatori, precum indicele prețurilor de consum la produsele alimentare, indicele prețurilor de producție la produsele alimentare, indicele FAO, ponderea importurilor de produse alimentare pe țări și au fost utilizate mai multe metode de combinare a indicilor respectivi în calcule pentru obținerea celor mai bune corelații.

3.2 Rezultatele politicii monetare și valutare

Implementarea politicii monetare a Băncii Naționale a Moldovei a înregistrat multiple realizări pe parcursul ultimilor ani, de menționat că în anii 2009-2014 rata anuală a inflației s-a situat pe palierul de o singură cifră, iar în perioada februarie 2012 - decembrie 2014 s-a plasat în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

În anul 2015, conduita politicii monetare a fost afectată de complexitatea balanței riscurilor, cu prevalarea celor de natură inflaționistă. Consolidarea climatului inflaționist a avut la bază deprecierea mai accentuată a leului moldovenesc de la începutul anului, determinată de decalajul profund dintre cererea și oferta de valută străină. Acest lucru a fost cauzat de reducerea ofertei de valută străină, pe fondul restricțiilor impuse de Federația Rusă la exportul produselor moldovenești, precum și al scăderii transferurilor de valută din străinătate în favoarea persoanelor fizice. Nervozitatea pe piața valutară a fost alimentată, într-o oarecare măsură, și de decizia Băncii Naționale a Moldovei cu privire la instituirea administrării speciale la Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. Această situație a determinat formarea unor anticipări și percepții negative cu privire la evoluția viitoare a cursului de schimb al leului moldovenesc și a inflației.

Astfel, în perioada ianuarie-februarie 2015, BNM a majorat rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt de la nivelul de 6.5 la sută anual până la 13.5 la sută anual, precum și rata de dobândă la creditele și depozitele overnight până la nivelul de 16.5 la sută anual și 10.5 la sută anual, respectiv.

Luând în considerație deciziile de politică monetară anterioare și viteza de propagare a efectelor acestor decizii în economie, membrii Consiliului de administrație al BNM, în ședințele din lunile martie și aprilie 2015, au decis să mențină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 13.5 la sută anual.

Din luna mai 2015 s-a observat accentuarea treptată a riscurilor inflaționiste. Deprecierea monedei naționale de la începutul anului 2015 a accentuat presiunile inflaționiste, activitatea economică slabă din țările zonei euro și recesiunea din Federația Rusă – principalii parteneri comerciali externi ai Republicii Moldova, au menținut riscuri de diminuare a veniturilor valutare ale populației și ale exportatorilor autohtoni pe termen scurt, prin canalul comerțului extern și al remiterilor populației, totodată, escaladarea tensiunii geopolitice din regiune a determinat presiuni inflaționiste suplimentare. În acest context, membrii Comitetului executiv al BNM, în ședințele din lunile mai - august 2015, au decis să majoreze rata dobânzii de politică monetară cu 6.0 puncte procentuale de la 13.5 la 19.5 sută anual.

În perioada septembrie – decembrie 2015, Banca Națională a Moldovei a menținut rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 19.5 la sută anual, deciziile Comitetului executiv al BNM au fost argumentate prin faptul că măsurile de politică monetară adoptate de BNM de la începutul anului 2015 încă urmează să se propage prin diferite canale de transmisie în economia națională, inclusiv prin influențarea ratelor dobânzilor la creditele și depozitele în moneda națională, astfel, exercitând în continuare efecte asupra evoluției inflației.

În scopul sterilizării surplusului de lichiditate format pe parcursul anului 2015 și ameliorării mecanismului de transmisie a deciziilor de politică monetară, în contextul asigurării unui ansamblu adecvat de condiții monetare menite să realizeze convergența ratei inflației către obiectivul stabilit pe termen mediu, Banca Națională a Moldovei a majorat ratele rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă cu 21.0 puncte procentuale, de la nivelul de 14.0 la sută până la 35.0 la sută. Totodată, rata rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost menținută la nivelul de 14.0 la sută pe tot parcursul anului 2015.

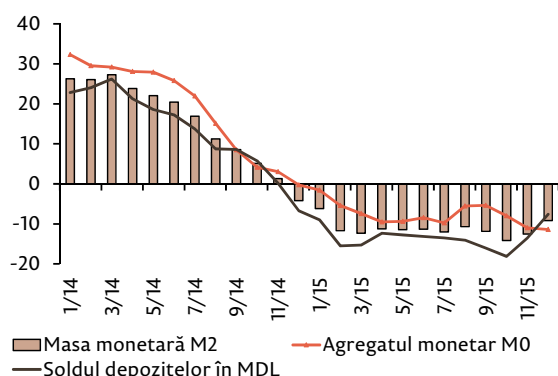
Decizia respectivă a avut drept scop ancorarea anticipațiilor inflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

Dinamica indicatorilor monetari

Pe parcursul anului 2015, indicatorii monetari s-au menținut pe un trend descendent. De menționat că, în ianuarie - septembrie 2015, ritmul mediu de creștere a masei monetare în sens larg a constituit 3.3 la sută în termeni anuali, însă în ultimul trimestru al anului a trecut pe palierul negativ, înregistrând, în perioada octombrie - decembrie 2015, valoarea de -2.8 la sută. Evoluția agregatelor monetare pe parcursul anului 2015 a fost similară.

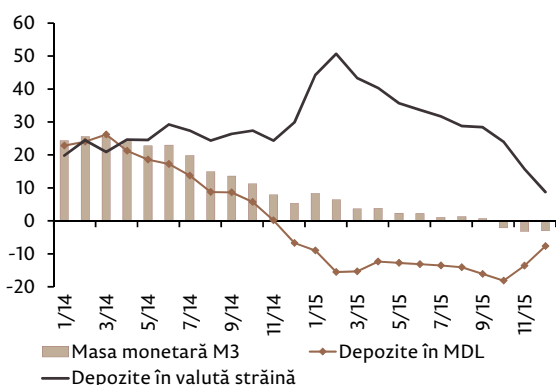
Masa monetară

Graficul 3.7: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Graficul 3.8: Evoluția componentelor masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

În anul 2015, masa monetară (M2)¹¹ s-a diminuat cu 9.2 la sută, fiind cu 5.0 puncte procentuale sub nivelul creșterii anuale din 2014 (Graficul 3.7). Pe tot parcursul anului ritmul de creștere a agregatului monetar M2 s-a stabilit pe palierul negativ, continuând trendul descendent din anul 2014, cel mai mic nivel de creștere de -14.2 la sută fiind consemnat în luna octombrie. Ambele componente ale masei monetare M2 au înregistrat evoluții negative. Astfel, depozitele în moneda națională și banii în circulație s-au diminuat față de anul 2014 cu 7.6 la sută sau cu 1 959.8 milioane lei și cu 11.4 la sută sau cu 1 999.3 milioane lei, respectiv.

Evoluția depozitelor în lei a fost caracterizată de scăderea accentuată a ritmului de creștere, atingând un minimum de -18.1 la sută în luna octombrie, însă în ultimele două luni ale anului s-a atestat o inversare a trendului descendent, ritmul mediu de creștere a depozitelor în lei pentru perioada noiembrie-decembrie constituind -10.6 la sută. Pe durata întregului an evoluția banilor în circulație a fost caracterizată de un trend descrescător, ritmul de creștere fiind cu 11.2 puncte procentuale sub nivelul creșterii anuale din 2014.

În același timp, masa monetară (M3)¹² a înregistrat o diminuare de 3.0 la sută, ritmul de creștere fiind mai mic decât cel consemnat în 2014 cu 8.3 puncte procentuale (Graficul 3.8).

La sfârșitul anului 2015, ritmul de creștere al depozitelor în valută străină a constituit 8.8 la sută. Depozitele în valută străină la termen recalculate în lei au înregistrat o scădere de 47.9 milioane lei sau cu 0.3 la sută anual, pe când cele la vedere s-au majorat cu 2 040.3 milioane lei sau cu 36.9 la sută.

Astfel, către sfârșitul anului 2015, ponderea depozitelor în lei moldovenești a constituit 49.0 la sută (-4.1 puncte procentuale), iar ponderea depozitelor în valută străină - 51.0 la sută (+4.1 puncte procentuale).

În structura depozitelor în lei moldovenești ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei a constituit la finele lunii decembrie 66.1 la sută, fiind în creștere cu 1.1 puncte procentuale față de finele lunii decembrie 2014.

¹¹Masa monetară M2 include banii în circulație (M0), depozitele în lei moldovenești și instrumentele pieței monetare.

¹²Masa monetară M3 include masa monetară M2 și depozitele în valută străină ale rezidenților exprimate în lei moldovenești.

Volumul total al depozitelor noi atrase la termen în moneda națională pe parcursul anului 2015 a înregistrat o majorare de 4 361.9 milioane lei, sau cu 19.6 la sută. Acest fapt s-a datorat creșterii depozitelor noi atrase la termen în moneda națională de la persoanele fizice, care au înregistrat o creștere de 5 866.6 milioane lei sau cu 45.6 la sută mai mult decât în anul 2014, concomitent cu diminuarea depozitelor noi atrase în moneda națională de la persoanele juridice cu 1 504.7 milioane lei față de anul 2014 (-16.1 la sută).

Pe parcursul anului 2015, volumul depozitelor la termen în valută străină recalculate în lei moldovenești a înregistrat o creștere cu 875.7 milioane lei sau cu 5.0 la sută peste volumul atras în anul 2014, ca rezultat al creșterii volumului depozitelor noi atrase în valută străină de la persoanele fizice cu 1 199.0 milioane lei (8.8 la sută) și al diminuării volumului depozitelor noi atrase în valută străină de la persoanele juridice cu 323.3 milioane lei (-8.5 la sută).

Piața creditelor¹³

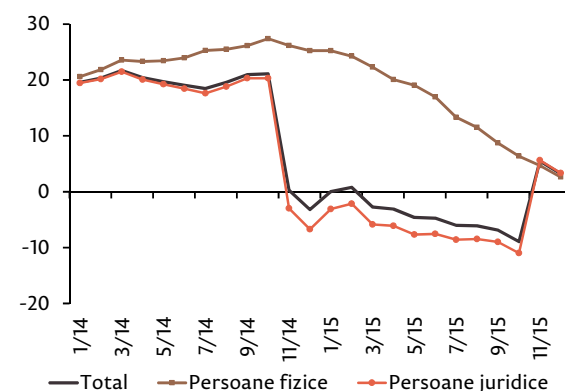
Pe parcursul anului 2015, ritmul de creștere a soldului creditelor acordate în economie și-a accelerat declinul înregistrat la sfârșitul anului 2014, dar a revenit în ultimele două luni pe un trend crescător, în contextul în care și creditele acordate persoanelor juridice au înregistrat o dinamică anuală pozitivă. Astfel, la sfârșitul anului 2015, ritmul anual de creștere a soldului total al creditelor acordate în economie a urcat până la 3.2 la sută, pe când la sfârșitul anului 2014 a fost înregistrată o scădere de 3.2 la sută (Graficul 3.9). Această creștere a fost determinată preponderent de evoluția componentei în valută străină (+14.9 la sută), iar componenta în moneda națională s-a diminuat (-4.3 la sută).

La finele anului 2015, soldul creditelor acordate persoanelor juridice, a căror pondere a constituit 85.8 la sută din totalul soldului creditelor acordate de către sistemul bancar, a consemnat un ritm de creștere de 3.3 la sută. Dinamica pozitivă a fost marcată de creșterea componentei în valută străină recalculată în moneda națională cu 14.7 la sută, pe când cea în moneda națională a înregistrat descreștere (-6.0 la sută). Ritmul de creștere a soldului creditelor acordate populației a încetinit pe parcursul anului 2015 de 9.7 ori, constituind 2.6 la sută în luna decembrie, în contextul declinului înregistrat la componenta în moneda națională (Graficul 3.9).

Evoluția creditelor noi acordate

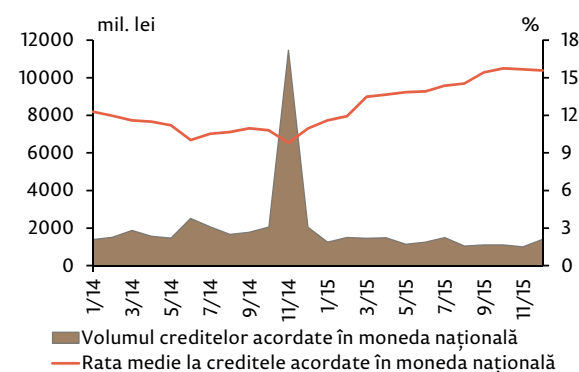
În anul 2015, creditele noi acordate au avut o dinamică descendentă, constituind 25 424.3 milioane lei, în scădere cu 51.5 la sută față de anul 2014. Cererea de credite a fost influențată negativ de creșterea continuă a ratelor dobânzilor în moneda națională, de deprecierea monedei naționale și de o activitate economică restrânsă. Declinul anual a fost uniform pe ambele componente, atât în moneda națională, al căror volum s-a redus până la 15 189.7 milioane lei (Graficul 3.10), cât și în valută

Graficul 3.9: Soldul creditelor acordate în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

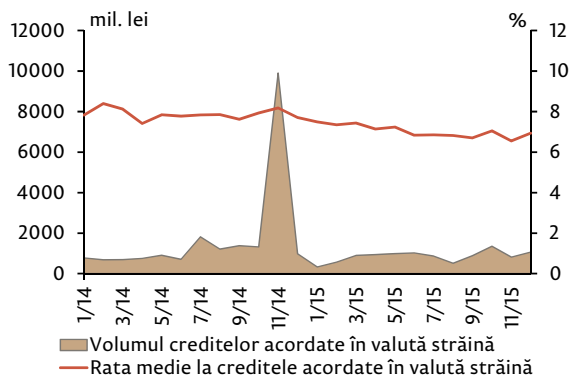
Graficul 3.10: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în moneda națională

Sursa: BNM

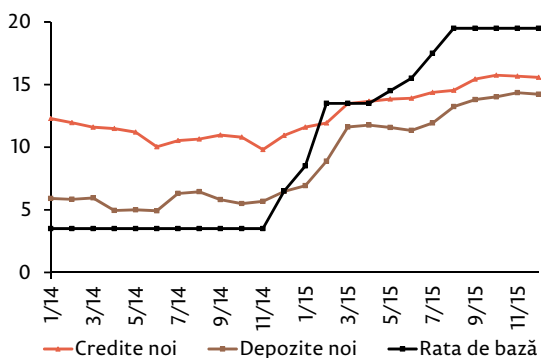
¹³Evoluția indicatorilor pieței creditelor a sectorului bancar din luna noiembrie 2014 a fost puternic distorsionată de unele tranzacții în proporții deosebit de mari la Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în valută străină

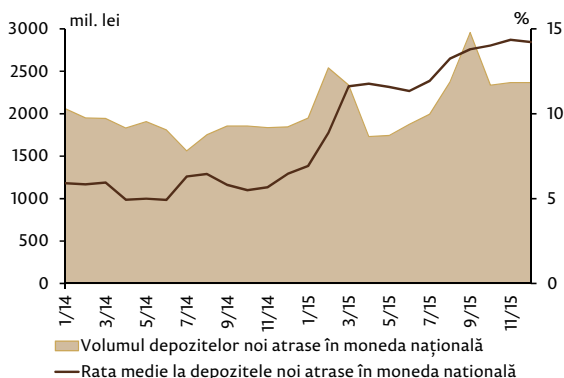
Sursa: BNM

Graficul 3.12: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.13: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională

Sursa: BNM

străină, al căror volum a coborât la 10 233.6 milioane lei (Graficul 3.11).

Volumul creditelor în moneda națională acordate persoanelor juridice s-a redus cu 56.4 la sută, până la 11 465.6 milioane lei, constituind 75.5 la sută din totalul creditelor în lei moldovenești. De asemenea, și persoanele fizice, ale căror credite reprezintă o pondere de 24.5 la sută din totalul creditelor, și-au temperat cererea de credite. Astfel, volumul creditelor în moneda națională acordate populației pe parcursul anului 2015 a constituit 3 725.1 milioane lei, cu 26.5 la sută inferior celui din anul 2014 (Graficul 3.10).

Creditele în valută străină acordate persoanelor juridice, care au constituit 98.7 la sută din totalul creditelor în valută, au înregistrat o descreștere de 52.0 la sută, până la 10 097.7 milioane lei. În același timp, volumul creditelor acordate persoanelor fizice (a căror cotă a constituit 1.3 la sută din totalul de credite în valută străină) s-a majorat cu 73.0 la sută, până la 135.9 milioane lei (Graficul 3.11).

Ratele dobânzilor

Pe parcursul anului 2015, Banca Națională a Moldovei a continuat trendul ascendent al ratei de bază, efectuând șase majorări. Aceste majorări, influențate de perspectiva consolidării procesului inflaționist, au marcat evoluția ratelor medii ale dobânzilor la creditele acordate și depozitele atrase de către sistemul bancar în moneda națională, care au înregistrat un trend crescător (Graficul 3.12).

Ratele dobânzilor la creditele noi acordate în moneda națională de către sistemul bancar au continuat să crească pe parcursul anului 2015. Rata medie ponderată la creditele noi acordate în moneda națională s-a plasat la nivelul de 14.06 la sută sau cu 3.47 puncte procentuale peste valoarea anului 2014. Această tendință ascendentă s-a menținut pe ambele categorii de clientelă. Astfel, rata la creditele acordate persoanelor juridice s-a majorat cu 3.42 puncte procentuale, constituind 13.67 la sută, iar cea a persoanelor fizice – cu 2.89 puncte procentuale, până la nivelul de 15.26 la sută. Valoarea maximă a ratei medii a dobânzii la creditele acordate în moneda națională pe parcursul anului 2015 a constituit 15.75 la sută anual (octombrie 2015).

Evoluția descendentă a ratelor dobânzilor la creditele acordate în valută străină a fost una mai temperată, încadrându-se în coridorul de 6.55 - 7.49 la sută. Astfel, media acestora a coborât din luna ianuarie de la 7.49 la sută până la 6.55 la sută în luna noiembrie (Graficul 3.10). Rata medie ponderată la credite acordate în valută străină în anul 2015 a constituit 7.01 la sută anual, inferioară celei din 2014 cu 0.98 puncte procentuale. Această tendință în evoluțiile ratelor la creditele acordate în valută străină nu a fost omogenă pe ambele categorii de clienți. Descreșterea ratelor a fost influențată doar de costul creditelor acordate persoanelor juridice, a căror pondere este predominantă. Ratele la creditele acordate în valută străină persoanelor fizice au înregistrat creșteri.

Similar evoluției ratelor la creditele acordate, ratele dobânzilor pentru depozitele noi atrase au avut tendințe diferite pentru cele în moneda națională și cele în valută străină. Ratele dobânzilor la depozitele atrase în moneda națională de către sistemul bancar și-au continuat mișcarea ascendentă pe tot parcursul anului 2015. Evoluția acestora a fost marcată și de necesitățile sporite de resurse în moneda națională ale băncilor licențiate. Astfel, rata medie a dobânzii la depozitele în moneda națională a crescut până la valoarea maximă de 14.35 la sută (noiembrie 2015), superioară celei din decembrie 2014 de 2.2 ori (Graficul 3.13). Rata medie ponderată a depozitelor atrase în moneda națională în anul 2015 a constituit 12.10 la sută anual, superioară celei din 2014 de 2.1 ori. Evoluția acesteia a fost determinată de costul mijloacelor atrase atât de la persoanele juridice, cât și de la persoanele fizice. Astfel, rata medie ponderată la depozitele persoanelor juridice a constituit 6.47 la sută, superioară celei din 2014 de circa 2.2 ori, iar rata medie ponderată la depozitele persoanelor fizice a crescut de circa 1.9 ori, până la nivelul de 14.45 la sută.

Rata medie a dobânzii la depozitele atrase în valută străină a înregistrat un trend descrescător, spre sfârșitul anului atingând nivelul de 2.12 la sută, inferior celui din decembrie 2014 cu 1.86 puncte procentuale (Graficul 3.14). Valoarea minimă de 2.02 la sută anual a fost înregistrată în luna iulie 2015. Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase în valută străină a constituit 2.56 la sută anual, fiind cu 1.63 puncte procentuale inferioară celei din 2014. Această tendință descendentă a fost caracteristică pentru ambele segmente de clientelă: rata medie la depozitele persoanelor juridice a constituit 2.67 la sută, mai mică cu 0.40 puncte procentuale față de anul 2014, iar rata pentru depozitele plasate de către persoanele fizice s-a cifrat la nivelul de 2.53 la sută sau cu 1.98 puncte procentuale mai puțin față de anul 2014.

În anul 2015, ca urmare a evoluțiilor menționate ale ratelor medii de dobândă la depozitele atrase și la creditele acordate în lei, precum și a ritmului de creștere a ratei medii la depozitele în moneda națională mai accentuat decât cel aferent creditelor, marja bancară în moneda națională s-a diminuat, comparativ cu anul 2014, cu 2.91 puncte procentuale, înregistrând valoarea minimă istorică de 1.96 la sută. Pentru operațiunile în valută străină, marja bancară a consemnat o creștere anuală cu 0.65 puncte procentuale, situându-se la nivelul de 4.45 la sută (Graficul 3.15).

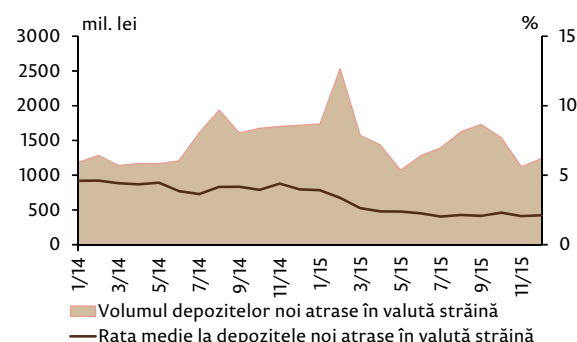
3.3 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

Acționând ca agent fiscal al statului în organizarea plasării și deservirii valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în conturi, Banca Națională a organizat în anul de raportare 195 licitații de plasare a titlurilor de stat.

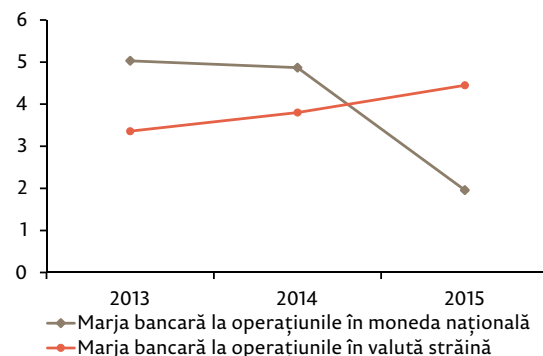
În condițiile specifice ale anului 2015 și ca urmare a necesității de majorare a finanțării deficitului bugetar din contul surselor

Graficul 3.14: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută străină

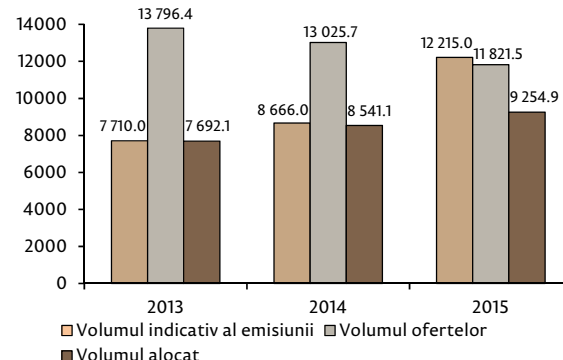
Sursa: BNM

Graficul 3.15: Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută străină (p.p.)

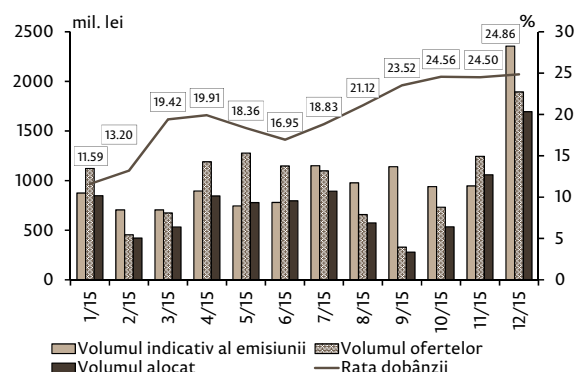
Sursa: BNM

Graficul 3.16: Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

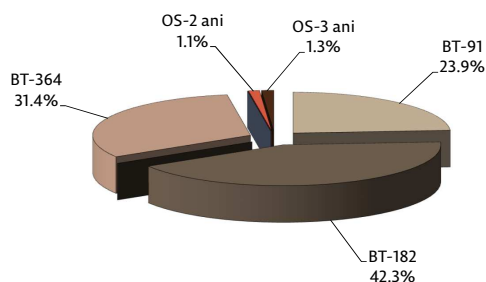
Sursa: BNM

Graficul 3.17: Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

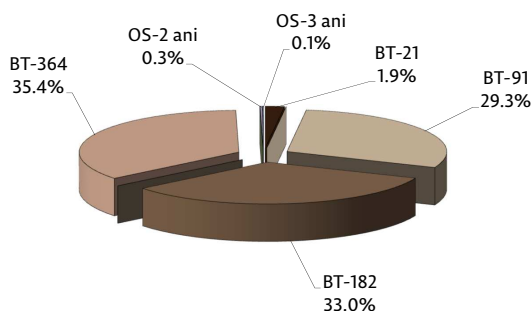
Sursa: BNM

Graficul 3.18: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2014

Sursa: BNM

Graficul 3.19: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2015

Sursa: BNM

interne, Ministerul Finanțelor a operat pe parcursul anului o serie de modificări asupra volumelor și tipurilor de VMS propuse spre vânzare. Astfel, Ministerul Finanțelor a sporit volumul bonurilor de trezorerie (BT) cu scadența la 182 și 364 zile anunțat săptămânal pentru plasare prin licitații, menținând același volum pentru BT cu scadența la 91 zile, iar cel al obligațiunilor de stat (OS) cu scadența la doi și trei ani a fost majorat de la 12.0 milioane lei – la 15.0 milioane lei. Estimarea apariției unui decalaj de casă în debutul lunii mai, a determinat necesitatea reluării de către Ministerul Finanțelor a emisiunii BT cu scadența la 21 zile.

De asemenea, interesul modest al investitorilor pentru OS cu scadența la 3 ani a impus sistarea emiterii acestora din luna august pentru o perioadă nedeterminată de timp. În scopul atingerii obiectivului cantitativ de finanțare a deficitului bugetar prin emiterea VMS, începând cu a doua jumătate a lunii noiembrie, Ministerul Finanțelor a suplimentat cu 69.0 milioane lei volumul săptămânal anunțat spre plasare al BT și a sistat emiteria BT cu termenul de scadență la 21 zile.

Impactul modificării condițiilor lichidității pe piața monetară, s-a repercutat și asupra pieței primare a titlurilor de stat, raportul dintre volumul ofertelor depuse și volumul anunțat spre plasare înregistrat per ansamblul anului 2015 fiind subunitar (Graficul 3.16).

Volumul titlurilor de stat emise în acest interval s-a majorat față de anul 2014, însă valoarea cumulată atinsă, de 9 254.9 milioane lei, a fost semnificativ mai mică decât volumul anunțat spre plasare (12 215.0 milioane lei). Maturitatea medie de 211 zile a titlurilor emise a fost inferioară celei consemnate în anul 2014 (233 zile), ca urmare a modificărilor efectuate în structura emisiunilor.

Evoluția ratelor dobânzilor de pe piața titlurilor de stat a reflectat influențele combinate exercitate pe parcursul anului 2015 de modificarea condițiilor lichidității de pe piața monetară, de situația pe piața valutară locală și de majorările operate asupra ratei de politică monetară. Ratele dobânzilor titlurilor de stat au continuat trendul ascendent, inițiat la finele anului 2014, până în luna aprilie, după care, în condițiile unei oferte consistente din partea investitorilor, acestea s-au corectat pe parcursul următoarelor două luni.

Însă, începând cu luna iulie, ritmul de creștere a ratelor s-a accelerat și și-a redus din intensitate abia spre finele anului, când creșterea randamentelor a fost mai puțin pregnantă, în condițiile în care indiciile oferite de BNM au avut ca efect o ajustare a așteptărilor în sens descrescător privind traiectoria viitoare a ratei de bază. Rata maximă de 24.86 la sută anual a fost atinsă în decembrie, când amplificarea necesarului de resurse a determinat Ministerul Finanțelor să emită unul dintre cele mai ridicate volume de titluri din acest an.

Poziționarea pe un palier mai înalt a ratelor de dobândă aferente VMS față de ratele dobânzilor oferite de bănci la depozite a sporit interesul investitorilor nebancați pentru VMS. Astfel, valoarea VMS procurate de investitorii nebancați s-a dublat comparativ cu anul 2014 atât ca valoare absolută, cât și ca pondere în volumul

total adjudecat, înregistrând 1 830.4 milioane lei sau 19.8 la sută, față de 909.2 milioane lei sau 10.6 la sută în anul 2014. Procurări de VMS de către nerezidenți au fost efectuate în volume ne semnificative (2.9 milioane lei).

În structura emisiunilor pe scadențe a VMS efectuate în anul 2015 (Graficul 3.18) și (Graficul 3.19), întâietatea a fost deținută în premieră de bonurile de trezorerie cu scadența la 12 luni – 35.48 la sută, urmate de cele cu scadența la 6 luni, care au înregistrat o pondere de 32.97 la sută. Cota obligațiunilor de stat însă s-a diminuat esențial comparativ cu anul 2014.

Analiza evoluției ratelor dobânzilor la VMS în diviziune pe scadențe denotă o volatilitate sporită, însă ecartul dintre acestea s-a redus în prima decadă a lunii martie, conservând această tendință până la sfârșitul anului (Graficul 3.20). La ultimele licitații de plasare a VMS din anul 2015 ratele nominale medii ale dobânzilor au înregistrat valori de 24.06, 24.79 și 26.46 la sută anual pentru scadențele la 91, 182 și 364 zile respectiv, fiind net superioare valorilor consemnate la finele anului 2014. Însă amplitudinea acestor creșteri a fost diferită din perspectiva analizei pe scadențe: cea mai amplă creștere a fost înregistrată de rata dobânzii aferentă VMS cu scadența la 91 zile (de peste 4 ori), în timp ce ratele medii aferente VMS cu scadența la 182 și 364 zile s-au dublat.

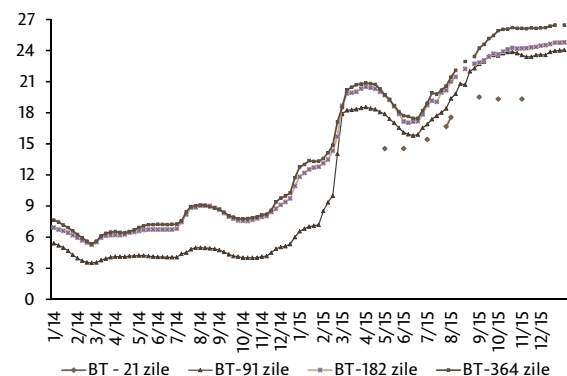
Rata medie anuală a dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an adjudecate în 2015 a înregistrat 20.14 la sută anual, comparativ cu 6.68 la sută anual în anul 2014.

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară sunt prezentate, în diviziune pe scadențe, în tabelul 3.1.

Evoluția ratelor dobânzilor la VMS în anul 2015 a schimbat ierarhia randamentelor oferite de piața financiară concepută în anii precedenți: investițiile în valori mobiliare de stat s-au plasat în fruntea acestora, fiind bonificate cu un randament superior celui oferit de creditele noi acordate. Astfel, în debutul anului acestea au devansat dobânzile aferente creditelor noi și s-au menținut în această poziție până la finele anului, distanțându-se semnificativ de acestea. Totodată, se constată o diminuare sensibilă a decalajului dintre ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor atrase, din contul majorării ultimelor (Graficul 3.21).

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor, aflate în circulație la 31 decembrie 2015 a consemnat 5 916.5 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.22). La prețul de vânzare-cumpărare acesta a constituit 5 162.0 milioane lei, înregistrând o creștere de 243.2 milioane lei față de finele anului 2014. Din VMS aflate în circulație, la 31 decembrie 2015, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 38.2 la sută, de la 3 la 6 luni – 30.5 la sută, de la 6 la 12 luni – 28.9 la sută, de la unu la doi ani – 2.3 la sută și de la doi la trei ani – 0.1 la sută.

Graficul 3.20: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)

Sursa: BNM

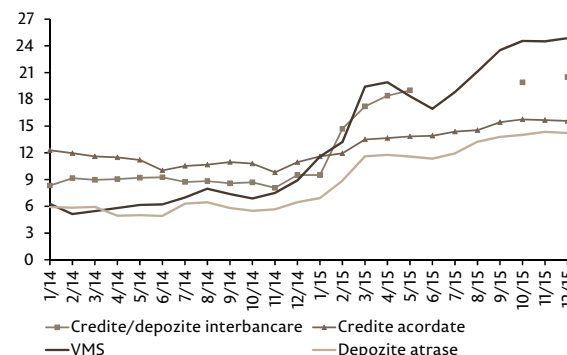
Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

	2014	2015
BT 21 zile	-	17.08
BT 91 zile	4.35	20.05
BT 182 zile	7.25	19.91
BT 364 zile	7.66	21.41
VMS cu scadența până la un an	6.68	20.14
OS 2 ani	8.33	20.19
OS 3 ani	8.73	11.27

Sursa: BNM

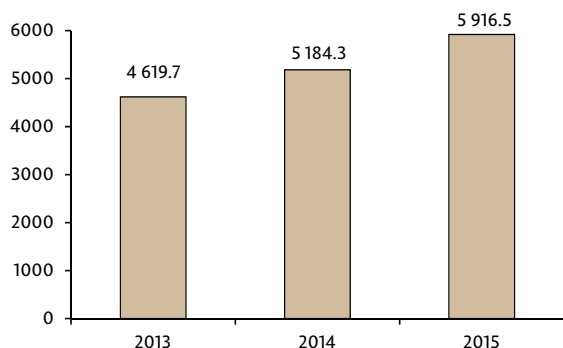
Notă: pentru obligațiunile de stat sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor

Graficul 3.21: Evoluția ratelor dobânzilor (%)

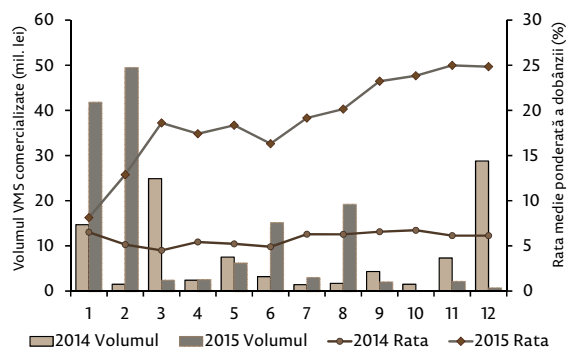
Sursa: BNM

Graficul 3.22: Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

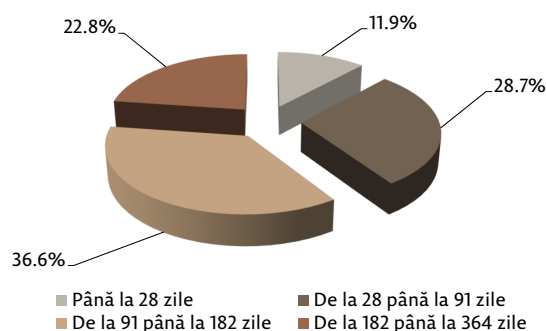
Sursa: BNM

Graficul 3.23: Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară

Sursa: BNM

Graficul 3.24: Structura VMS comercializate pe piața secundară pe scadențe (ponderea tranzacțiilor - ca număr)

Sursa: BNM

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

În anul de raportare majorarea rulajului pieței secundare a VMS a fost determinată de interesul sporit al investitorilor nebankari pentru valorile mobiliare de stat. Astfel, valoarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a VMS cu scadența reziduală de până la un an a însumat 144.6 milioane lei (99.2 milioane lei – anul 2014), unde ponderea de 81.6 la sută a revenit celor de tipul bancă-client față de 63.1 la sută în 2014.

Ratele medii ponderate ale dobânzii aferente valorilor mobiliare de stat tranzacționate pe piața secundară au evoluat pe un trend ascendent pe parcursul anului, poziționându-se la cele mai înalte niveluri atinse în ultimii șapte ani. Urmând în linii generale traiectoria evoluției ratelor la valorile mobiliare de stat pe piața primară, rata medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate pe piața secundară s-a situat la nivelul de 14.17 la sută, în creștere cu 8.5 puncte procentuale față de anul 2014.

Dinamica volumului și evoluția ratei medii ponderate a dobânzii în comparație cu anul 2014 este reprezentată în graficul 3.23.

Analizând structura VMS comercializate pe piața secundară pe scadențe, observăm că cel mai mare număr de tranzacții înregistrate pe piața secundară a VMS le-au reprezentat cele cu scadența în intervalul de la 91 zile până la 182 zile, iar cele mai mari tranzacții (după volum) au fost înregistrate cu VMS cu scadența în diapazonul de până la 28 zile (Graficul 3.24) și (Graficul 3.25).

Piața creditelor/depozitelor interbancare

Însumând 1 116.4 milioane lei, volumul creditelor/depozitelor interbancare în lei moldovenești în anul analizat este de peste 40 de ori mai mic comparativ cu volumul tranzacțiilor similare înregistrate pe parcursul anului 2014.

Diminuarea volumului tranzacțiilor se explică atât prin micșorarea numărului de participanți activi pe piață (în legătură cu instituirea la finele anului 2014 a administrării speciale la Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.), cât și prin pasivitatea băncilor participante, argumentată prin efectuarea concomitentă de către BNM a operațiunilor de absorbție și vărsare de lichiditate și desfășurarea licitațiilor în condițiile adjudecării integrale a ofertelor.

Astfel, în perioada ianuarie – mai 2015 pe piață au fost înregistrați lunar până la 7 participanți, iar volumul tranzacțiilor credite/depozite a cuprins valori lunare între maxima de 505.6 milioane lei (februarie) și minima de 36.0 milioane lei (mai). Începând cu luna iunie tranzacțiile au încetat pentru patru luni consecutive, fiind reînnoite în lunile octombrie și decembrie de un număr limitat de participanți în volume nesemnificative, care au însumat lunar respectiv 50.0 milioane lei și 10.0 milioane lei.

Ratele medii lunare ale dobânzilor la creditele/depozitele interbancare au înregistrat o continuă creștere pe ansamblul anului 2015, atingând valoarea maximă de 20.50 la sută anual în

luna decembrie. Evoluția ratelor dobânzilor la tranzacțiile interbancare a urmat în linii generale traiectoria ratelor de politică monetară ale BNM în perioada analizată. În aceste circumstanțe, rata medie anuală a dobânzii la creditele/depozitele interbancare a constituit 15.29 la sută anual, fiind superioară față de cea constituită în anul 2014 cu 6.60 puncte procentuale.

Termenul mediu al tranzacțiilor în anul 2015 a constituit 8 zile, în scădere cu 1 zi comparativ cu anul 2014.

Ratele dobânzilor de referință pe piața monetară interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) au incorporat majorările operate la rata dobânzii de politică monetară pe parcursul anului 2015.

Curba ratelor CHIBOR a urmat o tendință ascendentă pe întreg spectrul de scadențe sub impactul majorărilor ratei dobânzii de politică monetară, însă creșterea înregistrată de aceasta a fost mult mai amplă, situându-se în cea mai mare parte a intervalului la niveluri superioare ratei dobânzii de politică monetară.

Evoluția pe parcursul anului a ratelor de referință CHIBOR a fost însă neuniformă, ele suferind o creștere abruptă în debutul anului și înregistrând o relativă aplatizare în perioada următoare. În luna septembrie acestea marchează o nouă creștere, atingând valorile maxime în ultima decadă a lunii octombrie și s-au menținut pe aceste poziții până la finele anului. În medie, ratele de referință au urcat cu aproximativ 13.0 puncte procentuale față de finele anului 2014, ajustarea fiind relativ uniformă pe toate maturitățile.

Rata dobânzii CHIBOR 2W înregistrată la finele anului 2015 a constituit 22.32 la sută față de 8.54 la sută, valoare înregistrată la sfârșitul anului 2014.

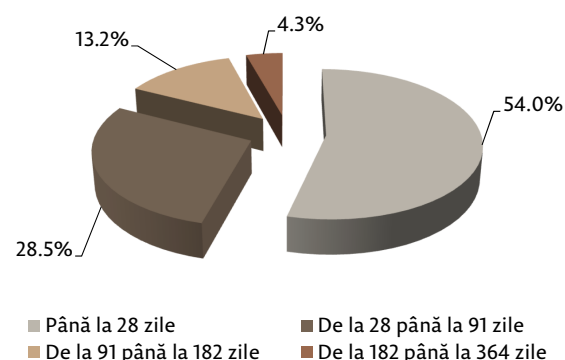
Activitatea dealerilor primari pe piața valorilor mobiliare de stat în anul 2015

Pe parcursul anului 2015 pe piața valorilor mobiliare de stat au activat 9 dealeri primari, care, în conformitate cu acordurile cu privire la îndeplinirea funcțiilor de dealer primar pe piața VMS încheiate cu BNM, au contribuit la plasarea titlurilor de stat pe piața primară și la asigurarea lichidității lor pe piața secundară.

Valoarea ofertelor înaintate de către dealerii primari la licitațiile de plasare a titlurilor de stat în anul 2015 a constituit 11 081.1 milioane lei și s-a diminuat cu 1 317.9 milioane lei (sau cu 10.6 la sută) față de anul 2014.

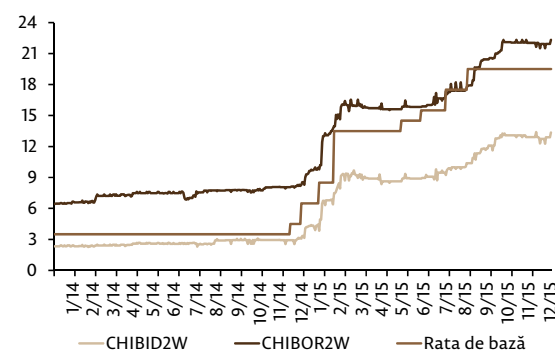
Volumul de VMS achiziționat de dealerii primari pe piața primară s-a diminuat atât ca valoare absolută, cât și ca pondere în comparație cu anul 2014, constituind 8 571.4 milioane lei sau 70.2 la sută din volumul oferit de Ministerul Finanțelor.

Graficul 3.25: Structura VMS comercializate pe piața secundară pe scadențe (ponderea tranzacțiilor - ca volum)

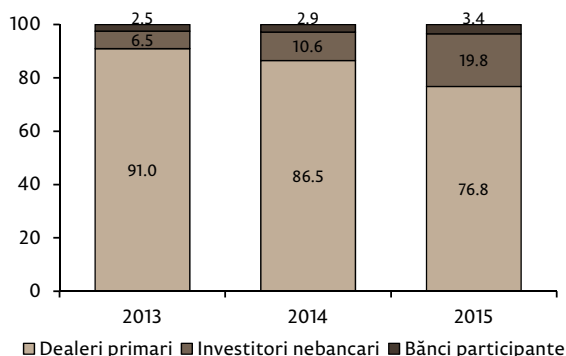
Sursa: BNM

Graficul 3.26: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

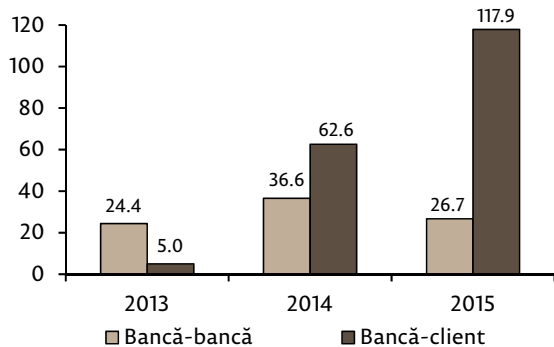
Sursa: BNM

Graficul 3.27: Structura procurărilor VMS la licitațiile pe piața primară pe categorii de participanți (%)

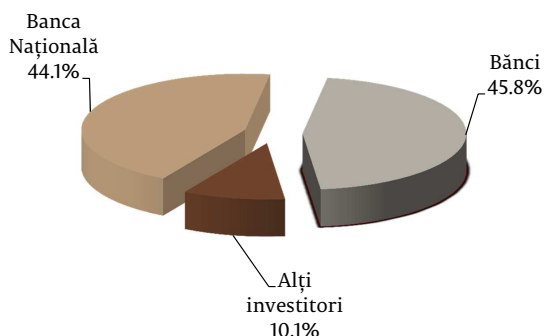
Sursa: BNM

Graficul 3.28: Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 3.29: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2014

Sursa: BNM

Din volumul total de titluri de stat adjudecate, 76.8 la sută (sau 7 105.5 milioane lei) au fost procurate de către dealerii primari în numele și din contul propriu, față de 86.5 la sută (sau 7 385.8 milioane lei) în 2014 (Graficul 3.27).

În anul 2015 activitatea dealerilor primari pe piața secundară a VMS a crescut considerabil, datorită intensificării tranzacțiilor de tipul bancă-client, care au înregistrat un volum de 117.9 milioane lei (81.5 la sută din volumul total al tranzacțiilor cu valorile mobiliare de stat) față de 62.6 milioane lei (63.1 la sută) în anul 2014.

Evidența valorilor mobiliare în Sistemul de înscrieri în conturi la BNM (SIC)

Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare organizat de Banca Națională (SIC) în calitate de sistem de decontare a valorilor mobiliare emise de către Ministerul Finanțelor și Banca Națională este de o importanță sistemică pentru funcționarea pieței acestor valori mobiliare, asigurând participanții pe piață că tranzacțiile sunt executate în mod corespunzător și în timp util. Având în vedere că participanții raportează valorile mobiliare deținute de investitori, SIC funcționează ca un instrument esențial pentru controlul integrității unei anumite emisiuni, prevenind crearea sau reducerea nejustificată a valorilor mobiliare emise și jucând, în acest fel, un rol important în menținerea încrederii investitorilor.

SIC este implicat în constituirea garanțiilor de către participanții în cadrul operațiunilor de piață monetară desfășurate cu Banca Națională și facilităților permanente de creditare acordate de Banca Națională, precum și în cadrul procesului de constituire a garanțiilor pe piața interbancară.

La data de 31 decembrie 2015, în Sistemul de înscrieri în conturi au fost înregistrate valori mobiliare în suma totală de 8 718.9 milioane lei la valoarea nominală, care în diviziune pe emitenți constituie după cum urmează:

I. Ministerul Finanțelor – VMS în sumă totală 8 101.9 milioane lei, inclusiv:

- 5 916.5 milioane lei, sau 73.0 la sută constituie VMS emise prin licitații pe piața primară;
- 2 185.4 milioane lei, sau 27.0 la sută constituie VMS emise și livrate Băncii Naționale.

II. Banca Națională – Certificatele BNM (CBN) în sumă totală 617.0 milioane lei.

Suma totală a VMS înregistrate în SIC la valoarea nominală este repartizată pe deținători în felul următor:

Bănci

- la 31.12.2015 - 4 390.1 milioane lei

- la 31.12.2014 - 3 376.1 milioane lei

Alți investitori (inclusiv Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar)

- la 31.12.2015 - 1 336.5 milioane lei
- la 31.12.2014 - 741.4 milioane lei

Banca Națională a Moldovei (VMS livrate BNM ca rezultat al conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la BNM și cumpărate în cadrul operațiunilor repo)

- la 31.12.2015 - 2 375.3 milioane lei
- la 31.12.2014 - 3 246.7 milioane lei

Structura VMS înregistrate în SIC după deținători, la situația din 31 decembrie 2015, a suportat următoarele modificări față de anul 2014:

- majorarea cotei investitorilor nebancari, ca urmare a creșterii ratei dobânzii la valorile mobiliare de stat;
- diminuarea cotei deținute de către Banca Națională și creșterea cotei deținute de bănci, ca rezultat al reducerii soldului VMS cumpărate de către Banca Națională de la bănci în cadrul operațiunilor repo.

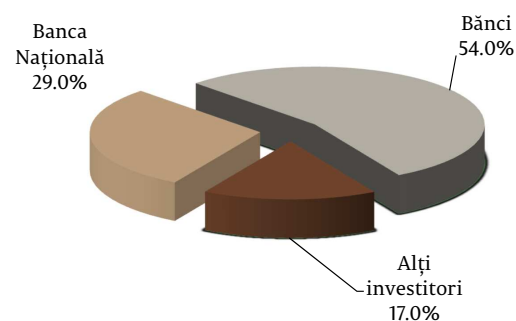
CertIFICATELE BNM în suma totală de 617.0 milioane lei, înscrise în SIC la valoarea nominală, au fost înregistrate în portofoliile băncilor licențiate.

Pe parcursul anului 2015 valoarea agregată a tranzacțiilor în număr de 9 005 operațiuni decontate în cadrul Sistemului de înscrieri în conturi la Banca Națională a însumat 101 077.0 milioane lei, dintre care:

- Operațiuni pe piața primară (emiteri noi) – 38 822.0 milioane lei;
- Răscumpărarea și plata dobânzii de către Ministerul Finanțelor a valorilor mobiliare de stat la scadență – 17 364.8 milioane lei;
- Răscumpărarea de către Banca Națională a certificatelor BNM la scadență – 20 354.9 milioane lei;
- Operațiuni pe piața secundară extrabursieră - operațiuni de vânzare-cumpărare a VMS – 144.6 milioane lei;
- Operațiuni de gajare – 2 515.2 milioane lei;
- Operațiuni de piață monetară – 21 875.5 milioane lei.

Din totalul transferurilor realizate în anul de raportare, 97.4 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), iar 2.6 la sută reprezintă transferuri FoP (fără plată), acestea din urmă fiind transferuri realizate între bănci și BNM ce țin de gajarea valorilor mobiliare la acordarea creditelor intraday/overnight, precum și transferuri între bănci și clienții acestora la operațiunile de vânzare-cumpărare a VMS pe piața secundară.

Graficul 3.30: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2015

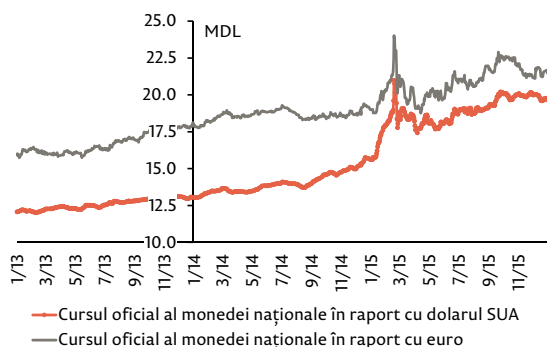

Sursa: BNM

3.4 Piața valutară

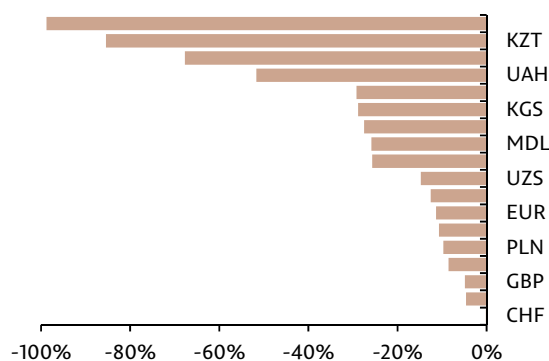
Evoluția cursului nominal și real efectiv

Graficul 3.31: Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

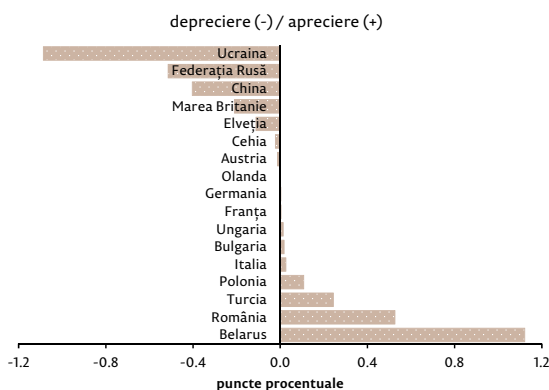
Sursa: BNM

Graficul 3.32: Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai RM și a unor țări din regiune față de dolarul SUA (finele 2015), 31.12.2014 =100

Sursa: BNM

Graficul 3.33: Contribuția principalilor parteneri comerciali ai RM la modificarea cursului real efectiv în anul 2015

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2015, **cursul de schimb oficial nominal al monedei naționale** a urcat cu 25.9 la sută în raport cu dolarul SUA, iar față de euro s-a majorat cu 13.1 la sută comparativ cu finele anului 2014 (Graficul 3.31).

O evoluție similară s-a atestat și în cazul **cursului oficial mediu de schimb al monedei naționale** care în anul 2015 s-a majorat față de dolarul SUA și față de moneda unică europeană cu 34.0 la sută și 12.2 la sută respectiv, în comparație cu cursul oficial nominal mediu de schimb al monedei naționale înregistrat în anul 2014.

În 2015, tendința de depreciere față de dolarul SUA a continuat să poarte un caracter regional, fiind specifică și monedelor naționale ale partenerilor comerciali principali cu ponderi notabile în comerțul exterior al Republicii Moldova. Deprecieri mai semnificative față de dolarul SUA, decât cea a leului moldovenesc, au înregistrat rubla rusească, hrivna ucraineană și rubla bielorusă (Graficul 3.32).

În același timp, **cursul de schimb real efectiv al monedei naționale**¹⁴ s-a depreciat infim, cu 0.3 la sută. În acest context, la deprecierea cursului de schimb real efectiv au contribuit, în principal Ucraina – cu 1.09 puncte procentuale, Rusia – cu 0.51 puncte procentuale, China – cu 0.40 puncte procentuale, iar evoluțiile în alte țări partenere au contrabalansat această dinamică (Graficul 3.33 și Graficul 3.34).

În anul 2015, potențialul Republicii Moldova de atragere a fluxurilor valutare a continuat să scadă, în condițiile unei situații precare în țările partenere comerciale principale, din vest și din est, dar și a altor țări din regiune. Respectiv, Uniunea Europeană, în special zona euro a fost marcată negativ de negocierile îndelungate în prima jumătate a anului cu autoritățile din Grecia referitor la abandonarea zonei euro sau implementarea pachetului de măsuri austere impuse de creditorii externi, pe de o parte, și de persistența riscurilor de deflație și stagnare economică, pe de altă parte. În același timp, au apărut provocări adiționale de ordin social, politic și economic pe fondul crizei refugiaților declanșate în UE.

Prăbușirea prețurilor la petrol pe piețele externe și prelungirea sancțiunilor economice de către UE și SUA au expus Rusia la o recesiune economică în anul 2015.

În același timp, persistența riscurilor interne, în principal evoluțiile nefavorabile din sectorul bancar local și situația social-politică vulnerabilă au condiționat sporirea aversiunii finanțatorilor externi

¹⁴Calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali și a cursurilor medii de schimb, dec.2000=100.

față de Republica Moldova. Per ansamblu, aceste evoluții au stat la baza contracției fluxurilor de valută în Republica Moldova, care s-au soldat cu o insuficiență de valută pe piața valutară internă, implicând deprecierea monedei naționale în raport cu principalele valute. Respectiv, în anul 2015:

- exporturile de mărfuri¹⁵ s-au redus cu 15.9 la sută, iar importurile¹⁶ - cu 25.0 la sută comparativ cu anul 2014;
- transferurile nete de valută în favoarea persoanelor fizice din străinătate au scăzut cu 30.0 la sută;
- s-au consemnat refluxuri nete de credite externe și investiții de (-131.0)¹⁶ milioane dolari SUA.

În aceste condiții, oferta netă de valută de la persoanele fizice s-a cifrat la 1 549.8 milioane dolari SUA, fiind în scădere cu 24.3 la sută în raport cu anul 2014, și a suplinit în proporții de doar 85.6 la sută cererea netă de valută din partea agenților economici. Aceasta, la rândul său, s-a diminuat cu 30.8 la sută, până la 1 810.4 milioane dolari SUA.

Deprecierea leului moldovenesc și a altor valute a survenit și pe fondul întăririi poziției dolarului SUA pe piețele externe, ca urmare a relansării pieței forței de muncă și intensificării activității economice consemnate de SUA, dar și în condițiile unei încetiniri economice specifice piețelor emergente, în special a Chinei, incertitudinilor asociate evoluțiilor din zona euro etc.

Leul moldovenesc a fost expus unor presiuni de depreciere mai puternice în primele două luni ale anului 2015, când, pe fondul evoluțiilor din sectorul bancar autohton, pe piața valutară internă s-a consemnat un deficit însemnat de valută. Insuficiența a apărut în condițiile unei cereri ridicate de valută, atât din partea persoanelor juridice, cât și din partea persoanelor fizice, inclusiv în contextul preferinței acestora de a-și migra economiile în moneda națională la economii în valută. Respectiv, pe parcursul primelor două luni ale anului 2015, oferta netă de valută de la persoanele fizice s-a cifrat la valori reduse de 90.4 milioane dolari SUA și a suplinit în proporție de doar 27.1 la sută cererea netă de valută din partea agenților economici de 333.0 milioane dolari SUA (Graficul 3.35). În aceste circumstanțe, până la 18 februarie 2015, cursul de schimb al monedei naționale a înregistrat un apogeu istoric în raport cu dolarul SUA, majorându-se cu 34.4 la sută față de nivelul acestuia consemnat la finele anului 2014.

Pe parcursul acestei perioade, BNM a intervenit pe piața valutară prin vânzări de 237.3¹⁷ milioane dolari SUA și a întreprins unele măsuri de politică monetară orientate spre evitarea deprecierei excesive a monedei naționale, care ar supune unor riscuri majore atingerea obiectivului fundamental al BNM.

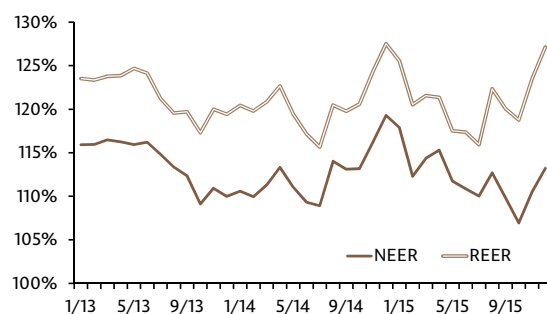
Ulterior, pe fondul măsurilor întreprinse de BNM, situația pe piața valutară locală s-a ameliorat. Astfel, în luna martie s-a consemnat

¹⁵Date BNS.

¹⁶Date preliminare.

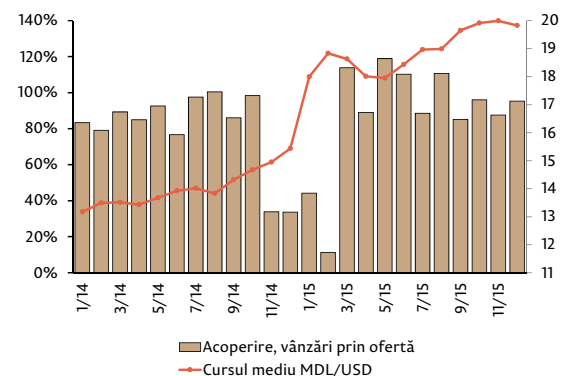
¹⁷Suma exclude intervențiile speciale realizate către Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

Graficul 3.34: Dinamica cursului nominal efectiv și real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali

Sursa: BNM

Graficul 3.35: Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial MDL/USD

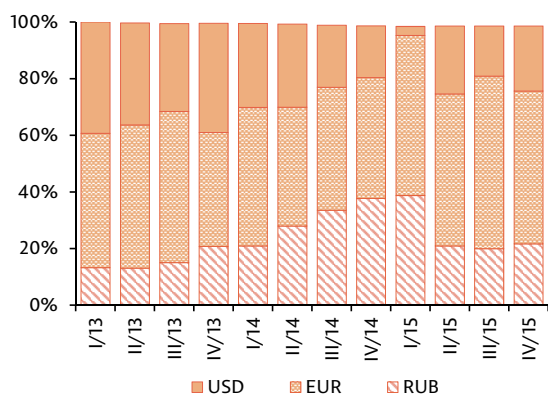
Sursa: BNM

creșterea ofertei nete de valută de la persoanele fizice (119.0 milioane dolari SUA), pe de o parte, și scăderea necesităților de valută din partea agenților economici (până la 104.5 milioane dolari SUA), pe de altă parte. În aceste condiții, cursul de schimb al monedei naționale s-a înscris pe un trend ferm de apreciere, care a continuat și pe parcursul primei săptămâni a lunii aprilie (de 17.0 la sută comparativ cu apogeul din februarie).

În perioadele care au urmat, până la finele anului 2015, cursul de schimb al monedei naționale și-a inversat traiectoria spre o depreciere treptată, iar prin această dinamică a arătat susceptibilitatea economiei Republicii Moldova la climatul extern nefavorabil, la vulnerabilitățile din sectorul bancar autohton și la situația social-politică incertă pe plan intern.

În acest context, în trimestrul II 2015, cursul leului moldovenesc față de dolarul SUA s-a majorat cu 0.7 la sută în raport cu trimestrul anterior.

Graficul 3.36: Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculare la un curs constant)

Sursa: BNM

În trimestrul II 2015, fenomenul de migrare a economiilor persoanelor fizice din lei la cele în valută a luat sfârșit. În aceste condiții, oferta netă de valută de la persoanele fizice a consemnat o creștere lunară graduală, fiind de 2.3 ori mai mare (473.6 milioane dolari SUA) în raport cu trimestrul anterior. În același timp, cererea netă de valută de la persoanele juridice (446.7 milioane dolari SUA) a sporit ușor - cu 2.1 la sută și a fost suplinită integral prin oferta netă de valută (106.0 la sută). Cu toate că, în trimestrul II 2015 s-a înregistrat un excedent de valută, presiunile de depreciere asupra leului au fost provocate de multiple incertitudini apărute pe piața valutară locală în iunie, asociate demisiei Guvernului Republicii Moldova, perioadei preelectorale a alegerilor locale, dar și deciziei Băncii Naționale de a institui procedura de supraveghere specială asupra BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A. și B.C. „VICTORIABANK” S.A.

În același timp, leul moldovenesc a fost expus unor presiuni de depreciere suplimentare, ca urmare a ieșirilor nete de credite externe și investiții de (-51.2) milioane dolari SUA înregistrate în trimestrul II 2015.

În trimestrul III 2015, au sporit atât cererea netă de valută din partea agenților economici, cât și oferta netă de valută de la persoanele fizice în raport cu trimestrul anterior. Vânzările nete de valută către persoanele juridice s-au cifrat la 541.8 milioane dolari SUA și s-au majorat cu 21.3 la sută în condițiile intensificării cererii de valută din partea importatorilor de resurse energetice și a unor companii de telefonie mobilă pentru distribuirea de dividende în favoarea fondatorilor acestora. Pe de altă parte, oferta netă de valută de la persoanele fizice (508.9 milioane dolari SUA) a crescut în proporții mai mici - cu 7.5 la sută. Sporirea ofertei nete de valută a fost, într-o oarecare măsură, indusă și de retragerile de mijloace valutare (62.2 milioane dolari SUA¹⁸), preponderent în euro, realizate de persoanele fizice din conturile valutare.

Respectiv, în condițiile înrăutățirii gradului de acoperire a cererii nete de valută prin oferta netă de valută în trimestrul III 2015,

¹⁸Recalculate la un curs constant.

până la 93.9 la sută, cursul leului moldovenesc a urcat în raport cu dolarul SUA cu 5.9 la sută comparativ cu trimestrul precedent.

Extinderea decalajului dintre necesitățile nete de valută din partea agenților economici și oferta netă de valută de la persoanele fizice a continuat și în trimestrul IV 2015. Respectiv, gradul de acoperire a cererii nete de valută prin oferta netă de valută s-a poziționat la o valoare subunitară – 93.1 la sută.

Pe fondul contracției activității economice, în ultimul trimestru al anului 2015, cererea netă de valută de la persoanele juridice s-a redus esențial, cu 29.0 la sută comparativ cu trimestrul III 2015, până la 384.5 milioane dolari SUA, iar în jur de jumătate a provenit doar din partea importatorilor de resurse energetice.

Totodată, a scăzut și oferta netă de valută de la persoanele fizice - cu 29.7 la sută față de trimestrul III 2015, până la 357.8 milioane dolari SUA, în condițiile transferurilor reduse de valută din străinătate în favoarea acestora.

În aceste circumstanțe, în ultimul trimestru al anului 2015, moneda națională în raport cu dolarul SUA s-a depreciat cu încă 3.7 la sută.

La finele anului 2015, activele oficiale de rezervă au constituit 1 756.8 milioane dolari SUA și s-au redus cu 18.5 la sută sau cu 399.8 milioane dolari SUA comparativ cu finele anului 2014 (Graficul 3.37). Diminuarea activelor oficiale de rezervă s-a produs ca urmare a intervențiilor nete de vânzare realizate de BNM (308.1 milioane dolari SUA), precum și a deprecierei monedelor componente ale rezervelor valutare față de dolarul SUA.

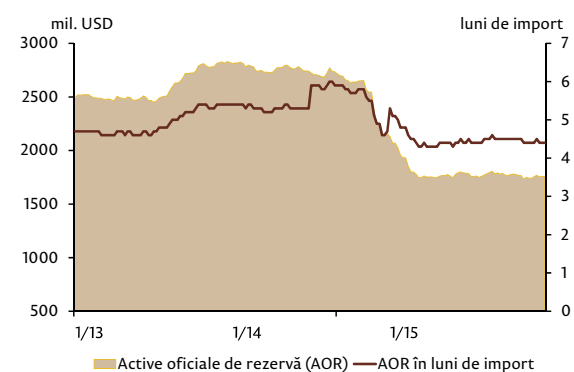
În același timp, în anul 2015 pe conturile valutare ale Ministerului Finanțelor deținute la BNM au fost transferate credite și granturi din partea unor parteneri de dezvoltare pentru finanțarea mai multor proiecte (119.8 milioane dolari SUA). Astfel, Banca Europeană de Investiții a disbursat credite în sumă de 38.8 milioane dolari SUA (echivalentul a 32.05 milioane euro), destinate în principal susținerii *Programului din Sectorul Drumurilor și Programului de restructurare a sectorului viticulturii și vinificației*. Instituțiile Băncii Mondiale au alocat 35.9 milioane dolari SUA, aceste mijloace fiind, în mare parte, orientate spre creditarea proiectelor: agricultură competitivă, ameliorarea competitivității II, îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare cu energie termică.

În același timp, din partea entităților din România au fost transferate 10.5 milioane dolari SUA (echivalentul a 9.4 milioane euro), preponderent sub formă de granturi, iar Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă a alocat 5.8 milioane dolari SUA, preponderent sub formă de împrumuturi.

La finele anului 2015, activele oficiale de rezervă au continuat să asigure o acoperire sustenabilă a importurilor de mărfuri și servicii (circa 4.4 luni de import¹⁹).

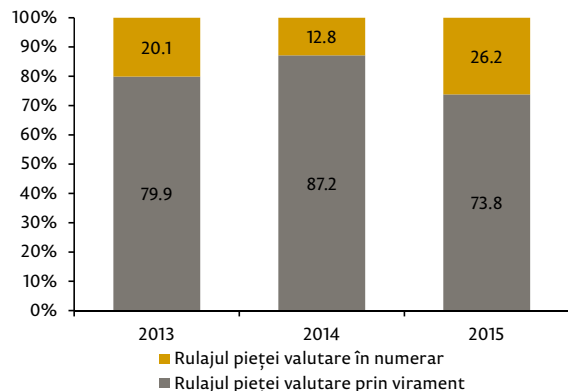
¹⁹Calculat pe baza prognozei actualizate privind importul de bunuri și servicii pentru anul 2016.

Graficul 3.37: Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii

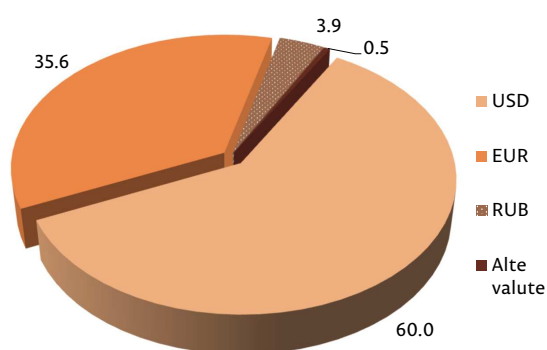
Sursa: BNM

Graficul 3.38: Evoluția structurii rulajului tranzacțiilor valutare prin virament și în numerar efectuate pe piața valutară internă

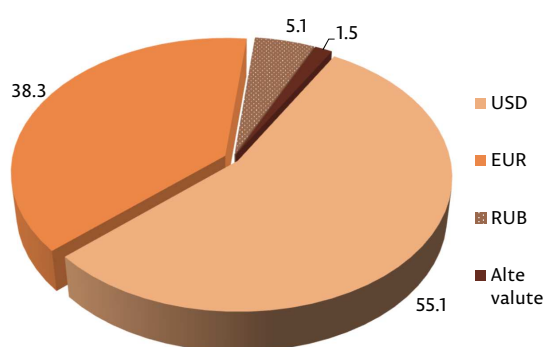
Sursa: BNM

Graficul 3.39: Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare efectuate pe piața valutară internă în anul 2014 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.40: Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare efectuate pe piața valutară internă în anul 2015 (%)

Sursa: BNM

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

Analiza pieței valutare a Republicii Moldova în anul 2015 denotă trendul descendent al tranzacțiilor efectuate pe piața valutară locală contra MDL.

Rulajul total al valutei tranzacționate contra lei moldovenești în această perioadă a însumat echivalentul a 12 813.8²⁰ milioane dolari SUA, diminuându-se cu 61.0 la sută față de anul 2014 (Tabelul A.10). În structura rulajului total, cumpărările de valută pe piața valutară locală contra MDL au constituit 6 483.3 milioane dolari SUA, iar vânzările – 6 330.5 milioane dolari SUA.

În anul 2015, un declin în proporții mai mari al volumului tranzacțiilor s-a produs pe piața valutară prin virament²¹ – cu 67.0 la sută, generat, în mare măsură, de reducerea operațiunilor de tip swap valutar pe piața interbancară, dar și de scăderea cererii și ofertei de valută din partea persoanelor juridice, în condițiile contracției activității economice.

În același timp, s-a diminuat și volumul tranzacțiilor pe piața valutară în numerar, însă în proporții mai reduse – cu 20.5 la sută. Pe fondul scăderii rulajului în virament, s-a consemnat o creștere în pondere a operațiunilor valutare în numerar în rulajul total al pieței valutare interne (Graficul 3.38).

Pe piața valutară prin virament, comparativ cu anul 2014, băncile rezidente au tranzacționat valute contra MDL într-un volum mai redus cu 13 231.0 milioane dolari SUA (88.5 la sută), persoanele juridice - cu 3 515.0 milioane dolari SUA (36.7 la sută), iar Banca Națională a Moldovei - cu 2 046.0 milioane dolari SUA (75.7 la sută).

Pe piața valutară în numerar, rulajul punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate a scăzut mai pronunțat, cu 24.2 la sută, comparativ cu cel al caselor de schimb valutar care s-a diminuat cu 9.6 la sută.

În anul 2015, dolarul SUA a continuat să predomine în structura rulajului total al tranzacțiilor pe piața valutară, deși a pierdut în pondere 4.9 puncte procentuale, inclusiv 2.7 puncte procentuale - în favoarea euro și 1.2 puncte procentuale - în favoarea rubei rusești (Graficul 3.40). În structura rulajului pieței valutare în numerar, ponderea majoritară a venit monedei euro (Tabelul A.11).

În 2015, cumpărările de valută efectuate de către băncile licențiate pe piața valutară internă s-au diminuat cu 10 050.0 milioane dolari SUA sau cu 62.5 la sută comparativ cu anul 2014 (Tabelul A.12). Această scădere s-a produs în condițiile reducerii cumpărărilor de valută străină efectuate de la băncile rezidente - cu 6 615.2

²⁰Suma nu include cumpărările/vânzările contra MDL efectuate între BNM și Ministerul Finanțelor.

²¹Volumul sporit al rulajului prin virament s-a datorat inclusiv tranzacțiilor realizate de cele 3 bănci: Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., ale căror licențe au fost retrase pe data de 16 octombrie 2015.

milioane dolari SUA (cu 88.5 la sută) și de la BNM - cu 1 220.3 milioane dolari SUA (cu 71.7 la sută).

În același timp, au scăzut și cumpărările de valută străină de la persoanele juridice cu 1 353.9 milioane dolari SUA (cu 39.0 la sută), în timp ce cumpărările de la persoanele fizice s-au redus mai puțin, cu 757.6 milioane dolari SUA (cu 26.4 la sută).

În aceste condiții, în anul 2015, băncile licențiate au procurat valută pe piața valutară locală, prioritar de la persoanele juridice (35.3 la sută), persoanele fizice (35.2 la sută), băncile rezidente (14.3 la sută) și BNM (8.0 la sută).

Comparativ cu anul 2014, vânzările de valută efectuate de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă în anul 2015 au scăzut cu 9 912.2 milioane dolari SUA sau cu 62.8 la sută (Tabelul A.13). Această diminuare a fost indusă, în special, de scăderea vânzărilor către băncile rezidente – cu 6 615.8 milioane dolari SUA (cu 88.5 la sută) și către BNM - cu 825.7 milioane dolari SUA (cu 82.6 la sută). De asemenea, s-au redus vânzările de valută străină către persoanele juridice – cu 2 161.2 milioane dolari SUA (cu 35.5 la sută) și către persoanele fizice – cu 256.1 milioane dolari SUA (cu 30.7 la sută).

În anul 2015, băncile licențiate au vândut valută pe piața locală, preponderent către persoanele juridice (67.0 la sută), băncile rezidente (14.6 la sută), persoanele fizice (9.9 la sută) și BNM (3.0 la sută).

Insuficiența de valută străină de pe piața valutară internă, în partea ce ține de tranzacțiile de cumpărare/vânzare ale băncilor cu persoanele juridice, a constituit 1 810.4 milioane dolari SUA, fiind acoperite în proporție de 84.5 la sută de cumpărările nete de la persoanele fizice (1 529.5 milioane dolari SUA). Partea neacoperită de către oferta netă a persoanelor fizice a fost satisfăcută în principal prin vânzările nete efectuate de Banca Națională a Moldovei (308.1 milioane dolari SUA) (Tabelul A.14).

Dinamica activelor și obligațiilor valutare ale băncilor licențiate

La 31 decembrie 2015, **soldul activelor valutare bilanțiere**²² ale băncilor licențiate²³ (credite acordate, disponibilități, rezerve obligatorii, alte active în valută străină și active atașate la cursul valutei străine) s-a redus cu 8.6 la sută (de la 1 690.9 milioane dolari SUA până la 1 545.8 milioane dolari SUA), iar prin excluderea diferențelor generate de fluctuația cursului de schimb valutar²⁴, scăderea a fost mai mică (de 2.4 la sută).

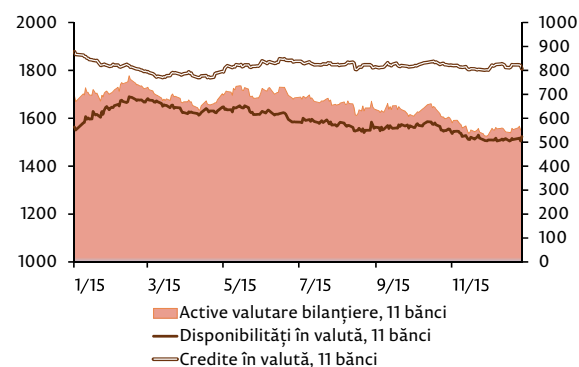
La finele anului 2015, în structura activelor valutare bilanțiere, soldul *creditelor acordate în valută* a înregistrat o pondere de 52.2 la sută - comparabilă cu cea din 31 decembrie 2014. Acest

²²Excluzând poziția de reglare la activele în valută străină.

²³Excluzând Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A., B.C. „UNIBANK” S.A., ale căror licențe au fost retrase în data de 16 octombrie 2015.

²⁴Ca urmare a deprecierii euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe.

Graficul 3.41: Evoluția activelor valutare bilanțiere, la cursul efectiv (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

indicator a variat pe parcursul anului 2015 între 45.5 la sută și 53.1 la sută. Comparativ cu 31 decembrie 2014, *soldul creditelor acordate în valută* de către băncile locale s-a redus cu echivalentul a 74.1 milioane dolari SUA (de la 880.7 milioane dolari SUA până la 806.6 milioane dolari SUA) sau cu 8.4 la sută. Prin excluderea diferențelor generate de cursul de schimb valutar, scăderea creditelor acordate nu a depășit 20.0 milioane dolari SUA (Tabelul A.15).

Conform situației din 31 decembrie 2015, în structura valutară a soldului creditelor acordate de băncile locale au prevalat creditele acordate în euro (58.7 la sută), urmate de cele în dolari SUA (41.3 la sută). În valori absolute, soldul creditelor în euro s-a redus cu echivalentul a 53.9 milioane dolari SUA sau cu 10.2 la sută - scădere generată, exclusiv, de diferențele de curs valutar, ca urmare a deprecierei euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe. În monedă originală, soldul creditelor în euro a rămas practic neschimbat.

În ceea ce privește creditele acordate în dolari SUA, soldul acestora s-a redus cu 17.6 milioane dolari SUA (de la 350.4 milioane dolari SUA la 332.8 milioane dolari SUA) sau cu 5.0 la sută.

La finele anului 2015, ponderea *disponibilităților în valută* a constituit 33.9 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, în creștere ușoară cu 0.7 puncte procentuale față de 31 decembrie 2014. Acest indicator a variat pe parcursul anului de la nivelul minim de 32.5 la sută până la nivelul maxim de 39.6 la sută.

La sfârșitul anului 2015, soldul *disponibilităților în valută străină* înregistrat de băncile locale, comparativ cu 31 decembrie 2014, s-a diminuat cu echivalentul a 38.3²⁵ milioane dolari SUA (de la 561.6 milioane dolari SUA până la 523.3 milioane dolari SUA) sau cu 6.8 la sută.

Soldul *disponibilităților în valută străină* ale băncilor licențiate înregistrat la finele anului 2015 a avut următoarea structură: conturi "Nostro" deschise în străinătate - 67.1 la sută, numerar în valută străină - 14.8 la sută, plasări în străinătate ale băncilor licențiate - 10.0 la sută, mijloace plasate overnight - 7.9 la sută și valori mobiliare în valută străină - 0.2 la sută.

La 31 decembrie 2015, soldul *disponibilităților în valută străină* a înregistrat următoarea structură valutară: euro - 54.2 la sută, dolarul SUA - 43.3 la sută, rubla rusească - 1.3 la sută și alte valute - 1.2 la sută. Astfel, comparativ cu 31 decembrie 2014, ponderea *disponibilităților în dolari SUA* a sporit cu 5.5 puncte procentuale în detrimentul ponderii *disponibilităților în euro*, care s-a redus aproximativ în aceeași proporție.

La 31 decembrie 2015, soldul *rezervelor obligatorii în valută străină* a crescut cu 3.0 la sută, de la 175.8 milioane dolari SUA până la 181.1 milioane dolari SUA. Rezervele obligatorii au constituit 11.7 la sută din totalul activelor valutare bilanțiere ale

²⁵Dintre care 36.4 milioane dolari SUA s-au datorat diferențelor de curs valutar, urmare a deprecierei euro față de dolarul SUA.

băncilor licențiate și pe parcursul perioadei de referință au variat între 10.1 la sută și 11.9 la sută.

Soldul activelor atașate la cursul valutei străine la data de 31 decembrie 2015 a constituit echivalentul a 51.9 milioane dolari SUA, înregistrând o scădere de 18.4 milioane dolari SUA sau cu 26.2 la sută, preponderent, ca urmare a diminuării soldului creditelor acordate atașate la cursul valutei străine comparativ cu 31 decembrie 2014. Soldul minim al creditelor acordate atașate pe parcursul anului 2015 a fost de 55.2 milioane dolari SUA, iar cel maxim - de 72.9 milioane dolari SUA.

În anul 2015, **soldul obligațiunilor valutare bilanțiere** ale băncilor licențiate²⁶ a înregistrat o scădere de 8.5 la sută, de la 1 682.1 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2014 până la 1 538.5 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2015 (Tabelul A.19). În valori absolute, obligațiunile valutare s-au diminuat cu echivalentul a 143.6 milioane dolari SUA, iar circa 106.0 milioane dolari SUA din această scădere a fost generată de diferențele de curs valutar, ca urmare a deprecierei euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe.

În anul 2015, scăderea obligațiunilor valutare bilanțiere s-a datorat, în mare parte, și reducerii liniilor de credit acordate de finanțatorii externi (bănci-mamă, instituții financiare internaționale, alți creditori) în favoarea băncilor locale. Prin urmare, potrivit situației din 31 decembrie 2015, soldul creditelor primite de bănci a consemnat o diminuare de 98.9 milioane dolari SUA sau de 35.6 la sută (de la 278.1 milioane dolari SUA până la 179.2 milioane dolari SUA) comparativ cu finele anului 2014, iar ca pondere din totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate s-a redus cu circa 5.0 puncte procentuale, până la 11.6 la sută.

Obligațiunile valutare bilanțiere de bază ale băncilor licențiate (depozitele la termen, depozitele diverse și conturile curente ale clienților, cu excepția celor deschise de alte bănci) s-au redus cu echivalentul a 34.1 milioane dolari SUA (de la 1 366.3 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2014 până la 1 332.2 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2015) sau cu 2.5 la sută. Prin excluderea diferențelor generate de cursul de schimb valutar, ca urmare a deprecierei euro în raport cu dolarul SUA pe piețele internaționale, obligațiunile valutare bilanțiere de bază au înregistrat o dinamică opusă, majorându-se cu echivalentul a 59.5 milioane dolari SUA.

În același timp, nerezidenții, în principal persoanele juridice (excluzând băncile străine), au retras parțial din mijloacele valutare deținute în cadrul băncilor locale în anul 2015. Astfel, valuta deținută de nerezidenți pe conturi curente și de depozit a constituit 5.7 la sută în totalul soldului obligațiunilor valutare bilanțiere de bază ale băncilor locale, cu 0.5 puncte procentuale mai puțin față de finele anului 2014.

La 31 decembrie 2015, *soldul depozitelor la termen în valută ale clienților*, cu excepția băncilor a scăzut în pondere până la 49.6 la sută în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, pe fondul

²⁶Excluzând Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A., B.C. „UNIBANK” S.A., ale căror licențe au fost retrase în data de 16 octombrie 2015.

preferinței persoanelor fizice și juridice rezidente de a-și păstra mijloacele valutare pe conturi curente și la vedere în detrimentul menținerii acestora la termen. Respectiv, *soldul depozitelor la termen în valută ale rezidenților* s-a micșorat comparativ cu finele anului 2014, cu echivalentul a 107.8 milioane dolari SUA sau cu 12.9 la sută, iar prin excluderea diferențelor generate de fluctuația cursului de schimb valutar, scăderea depozitelor la termen a fost mai redusă, de 55.7 milioane dolari SUA.

În același timp, *soldurile depozitelor la termen ale nerezidenților* s-au diminuat cu 9.1 milioane dolari SUA (de la 46.2 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2014 până la 37.1 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2015). Pe parcursul anului 2015, ponderea depozitelor la termen ale nerezidenților în totalul depozitelor la termen ale clienților a variat între 4.5 la sută și 5.4 la sută.

La data de 31 decembrie 2015, *soldul conturilor curente în valută ale clienților* s-a cifrat la 397.3 milioane dolari SUA, majorându-se cu 61.7 milioane dolari SUA sau cu 18.4 la sută față de finele anului 2014, creștere indusă în proporții mai mari de dinamica soldurilor în conturile persoanelor juridice rezidente.

La finele anului 2015, *soldul conturilor curente în valută ale clienților* a înregistrat o pondere de 25.8 la sută în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere (care a variat între nivelul minim de 20.0 la sută și nivelul maxim de 26.3 la sută pe parcursul perioadei de referință).

Referitor la *conturile curente ale nerezidenților*, soldul acestora a constituit 8.3 la sută în totalul conturilor curente în valută străină ale clienților băncilor locale, comparativ cu 10.0 la sută la finele anului 2014.

La sfârșitul perioadei de gestiune, *depozitele la vedere în valută ale clienților* au constituit 11.2 la sută în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, iar soldul acestora s-a majorat cu 21.1 milioane dolari SUA (de la 150.5 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2014 la 171.6 milioane dolari SUA la data de 31 decembrie 2015).

Pe parcursul anului 2015, ponderea *depozitelor la vedere ale nerezidenților*, deținute preponderent de persoane fizice, în totalul depozitelor la vedere ale clienților a variat între 3.0 și 3.9 la sută, constituind la finele anului de raportare - 5.6 milioane dolari SUA comparativ cu 4.9 milioane dolari SUA la sfârșitul anului 2014.

În dezagregare pe valute, soldul depozitelor în euro a constituit în pondere 62.4 la sută în totalul depozitelor în valută străină ale clienților, potrivit situației de la finele anului 2015, micșorându-se cu 4.2 puncte procentuale față de 31 decembrie 2014 (Tabelul A.20). Pe parcursul anului de referință, ponderea minimă a depozitelor în euro s-a cifrat la 60.6 la sută, iar cea maximă la 66.5 la sută. La 31 decembrie 2015, soldul depozitelor în euro ale clienților a constituit echivalentul a 831.8 milioane dolari SUA, diminuându-se cu echivalentul a 78.4²⁷ milioane dolari SUA, scădere exclusiv condiționată de deprecierea euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe.

²⁷Recalculat la cursul constant din 31 decembrie 2015, soldul depozitelor în euro s-a majorat cu echivalentul a 14.3 milioane dolari SUA.

La 31 decembrie 2015, ponderea soldului depozitelor clienților în dolari SUA a crescut cu 4.1 puncte procentuale în comparație cu sfârșitul anului 2014 (de la 32.9 la sută până la 37.0 la sută). Pe parcursul anului 2015, ponderea minimă a acestor depozite a fost de 33.0 la sută, iar cea maximă – 38.8 la sută. Soldul depozitelor în dolari SUA a constituit 492.8 milioane dolari SUA la finele perioadei de referință, înregistrând o majorare de 43.4 milioane dolari SUA, sau cu 9.7 la sută comparativ cu 31 decembrie 2014.

Depozitele în ruble rusești și în alte valute au deținut o cotă ne semnificativă în totalul depozitelor în valută străină ale clienților înregistrate de sistemul bancar. La sfârșitul perioadei de referință, soldul depozitelor în ruble rusești a constituit echivalentul a 2.9 milioane dolari SUA, iar ponderea acestora în totalul depozitelor clienților s-a micșorat până la 0.2 la sută, comparativ cu 0.3 la sută la finele anului 2014.

Pe parcursul anului 2015, unele bănci străine au retras din mijloacele plasate la termen în cadrul băncilor locale. Respectiv, la 31 decembrie 2015, soldul depozitelor la termen de la băncile din străinătate s-a cifrat la 2.6 milioane dolari SUA și a constituit o pondere ne semnificativă în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor locale.

La sfârșitul perioadei de raportare, *soldul activelor și obligațiunilor condiționale* în valută ale băncilor licențiate s-a redus cu 25.6 la sută și cu 32.0 la sută, respectiv, față de 31 decembrie 2014 (Tabelul A.21). La sfârșitul anului 2015, diferența dintre activele condiționale în valută străină și obligațiunile condiționale în valută străină a fost infimă.

Comparativ cu 31 decembrie 2014, la finele anului 2015 poziția valutară deschisă (lungă) la toate valutele înregistrată pe sistemul bancar s-a majorat de 3.3 ori (de la 4.8 milioane dolari SUA până la 15.8 milioane dolari SUA) și s-a cifrat la 3.4 la sută în capitalul normativ total. În același timp, poziția valutară scurtă s-a ameliorat cu 52.3 la sută (de la (-17.2) milioane dolari SUA la finele anului 2014 până la (-8.2) milioane dolari SUA la 31 decembrie 2015) și s-a cifrat la (-1.8) la sută în capitalul normativ total.

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16 și 53 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele valutare, pe care le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare ale statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea financiară a țării, de a onora plățile aferente obligațiunilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, cu condiția asigurării lichidității și siguranței investițiilor. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite aferente investițiilor.

În tabelul A.22 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și metodele aplicate pentru diminuarea lor.

Începând cu luna iulie 2013, în cadrul colaborării cu Banca Mondială se implementează Alocarea Strategică a Activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții) în funcție de obiectivele și reglementările sale specifice, această abordare asigurând realizarea eficientă a obiectivului stabilit.

Portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență și investițiile în aur fac parte din tranșa de investiții.

Ulterior, vom analiza evoluția economiei mondiale și deciziile autorităților monetare din SUA, Uniunea Europeană și Marea Britanie ce au avut un impact asupra procesului de gestionare a rezervelor valutare ale BNM.

Economia mondială a înregistrat o creștere modestă de 3.1 la sută în anul 2015. Acest rezultat reflectă o încetinire continuă a ritmului de creștere a economiilor emergente și în dezvoltare, determinată de nivelurile post-criză scăzute ale prețurilor mărfurilor, de fluxurile slabe de capital, de comerțul internațional redus, precum și de persistența și intensificarea volatilității pe piețele financiare, care a umbrit modesta redresare a economiilor avansate, cum ar fi SUA, Marea Britanie, zona euro și Japonia, susținută de politica monetară relaxată și ameliorarea condițiilor financiare.

Pe parcursul anului, economia mondială s-a confruntat cu o multime de probleme, inclusiv tensiunile geopolitice, productivitatea scăzută, criza refugiaților din Europa, încetinirea ritmului de creștere din China, posibilitatea ca Rezerva Federală să majoreze rata dobânzii și nivelul ridicat al datoriilor, drept consecință a crizei financiare din 2008, care au sporit riscul de vulnerabilitate economică pe plan global.

În decursul anului 2015, în SUA s-a urmărit reducerea la maxim a ratei șomajului și stabilitatea prețurilor. Piața forței de muncă a continuat să se îmbunătățească, caracterizându-se prin apariția de noi locuri de muncă, iar rata șomajului înregistrând o scădere de la 6.2 la sută în 2014 la 5.3 la sută în 2015. Rata inflației a planat în jurul nivelului zero, situându-se sub nivelul țintit pe termen mediu de 2.0 la sută, în mare măsură reflectând scăderea prețurilor la produsele energetice și la produsele non-energetice de import.

În scopul realizării obiectivelor propuse, Comitetul Federal de Operațiuni de Piață Deschisă a decis menținerea ratei dobânzii de referință la nivelul cuprins între 0.0 la sută și 0.25 la sută, prognozând inițial revizuirea acesteia în luna iunie sau septembrie, ulterior rata fiind majorată cu 0.25 la sută abia la data de 16 decembrie 2015.

Economia SUA a înregistrat un ritm de creștere de 1.0 la sută anualizat pentru trimestrul IV 2015, în scădere de la 2.0 la sută în trimestrul III și 3.9 la sută în trimestrul II, o creștere modestă din

cauza impactului puternic al aprecierii dolarului SUA. Pe parcursul anului 2015, produsul intern brut a crescut cu 2.4 la sută, o rată de creștere similară celei din anul 2014.

Cu referire la zona euro, la începutul anului 2015, la ședința de politică monetară a Băncii Centrale Europene, s-a decis lansarea unui program extins de achiziționare de active, achizițiile lunare cumulate de titluri emise de sectorul public și de cel privat atingând 60 miliarde euro. Se intenționa efectuarea acestora până la sfârșitul lunii septembrie 2016, până când se va constata o ajustare susținută a traiectoriei inflației care să fie în concordanță cu obiectivul de menținere a ratei inflației apropiată de 2.0 la sută pe termen mediu.

Investitorii au continuat, totuși, să perceapă economia țărilor din zona euro ca pe una extrem de afectată de riscuri deflaționiste. Astfel, în luna decembrie a fost redusă rata dobânzii la facilitatea de depozit cu 10 puncte de bază, până la -0.30 la sută. Rata dobânzii la operațiunile principale de refinanțare și rata dobânzii la facilitatea de creditare marginală au rămas neschimbate la nivelurile de 0.05 la sută și, respectiv, 0.30 la sută. De asemenea, Consiliul guvernatorilor, în contextul reevaluării caracterului adecvat al orientării politicii monetare a BCE, a decis de a extinde programul de achiziționare de active cel puțin până la sfârșitul lunii martie 2017, reinvestirea principalului aferent titlurilor ajunse la scadență din cadrul programului de achiziționare de active atât timp cât va fi necesar și includerea instrumentelor de credit tranzactionabile exprimate în euro emise de autorități regionale și locale din zona euro în lista de active eligibile pentru achizițiile periodice efectuate de băncile centrale naționale respective.

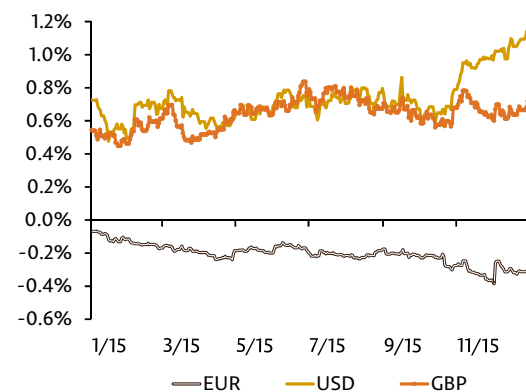
În Marea Britanie, Comitetul de politică monetară a setat obiectivul de atingere a nivelului ratei inflației pe termen mediu de 2.0 la sută, astfel încât să susțină creșterea economică și ocuparea forței de muncă. În scopul realizării obiectivului stabilit s-a menținut rata de referință la nivelul de 0.5 la sută și volumul procurărilor de active la 375 miliarde lire sterline pe parcursul anului de raportare.

În pofida măsurilor întreprinse în decursul anului 2015, rata inflației s-a situat în jurul valorii de 0.0 la sută. Aproximativ trei sferturi ale devierii ratei inflației de la nivelul țintă reflectă prețurile neobișnuit de mici la produsele energetice, alimentare și ale altor bunuri importate. Cel din urmă sfert reflectă pericolele anterioare de creștere a costurilor interne, mai cu seamă a costului forței de muncă. În plus, inflația de bază rămâne la un nivel redus, ca o consecință a aprecierii lirei sterline, care are un impact continuu asupra prețurilor bunurilor importate.

Rata șomajului a scăzut la 5.4 la sută în anul 2015 în comparație cu nivelul de 6.3 la sută înregistrat în anul 2014. PIB al Marii Britanii a crescut la o rată anuală de 2.2 la sută în 2015, în scădere cu 0.7 puncte procentuale în comparație cu anul 2014, ceea ce indică o pierdere din avântul economic, ultimul trimestru din 2015 având cel mai lent ritm de creștere din ultimii doi ani și jumătate.

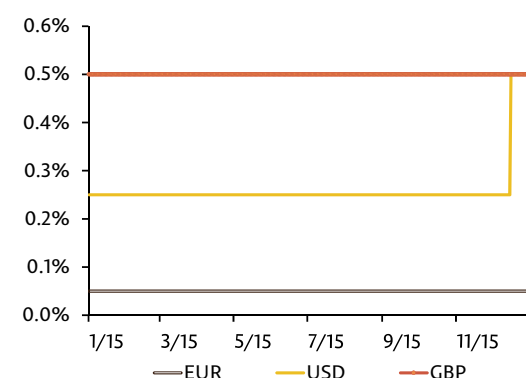
Trendul evoluției economiei mondiale este regăsit și în evoluția ratelor profitabilității (Graficul 3.42). Totodată, ratele de bază stabilite de către autoritățile monetare (Graficul 3.43) s-au

Graficul 3.42: Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadența la 2 ani

Sursa: BNM

Graficul 3.43: Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie

Sursa: BNM

menținut la același nivel pe parcursul anului 2015, cu excepția ratei de bază pentru dolarul SUA, care a fost majorată la data de 16 decembrie 2015 de la 0.25 la sută la 0.50 la sută.

Activele oficiale de rezervă s-au micșorat la 31 decembrie 2015 față de 31 decembrie 2014 cu 18.54 la sută sau cu 399.83 milioane dolari SUA (de la 2 156.63 milioane dolari SUA până la 1 756.81 milioane dolari SUA). Printre principalii factori care au influențat diminuarea activelor oficiale de rezervă sunt intervențiile pe piața valutară interbancară sub formă de vânzări de valută și deprecierea cursurilor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA.

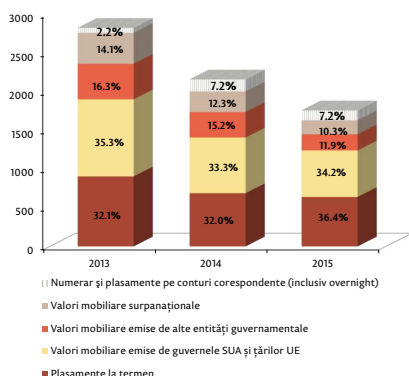
În cadrul gestionării rezervelor valutare, BNM investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen în valută străină și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, alți emitenți guvernamentali cu rating înalt, cu garantarea explicită a statului) și non-guvernamentale (emise de agenții cu rating înalt).

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. Conform Acordului de consultanță și management investițional, din 8 decembrie 2010 între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, BIRD a devenit consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20% din activele oficiale de rezervă (la 31 decembrie 2015 ponderea activelor gestionate extern a constituit 11.74 la sută din activele oficiale de rezervă). Luând în considerație importanța și eficiența colaborării cu Banca Mondială în domeniul gestionării rezervelor valutare, la 24 ianuarie 2014 acest Acord a fost prelungit pe o perioadă de doi ani.

Pe parcursul anului 2015, portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență nu a fost suplinit cu valori mobiliare noi. Valoarea acestui portofoliu la 31 decembrie 2015 a constituit 471.18 milioane dolari SUA sau 26.82 la sută din activele oficiale de rezervă.

În conformitate cu Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 286 din 23 decembrie 2014, cu intrare în vigoare la data de 1 ianuarie 2015, limita maximă a portofoliului valorilor mobiliare păstrate până la scadență a fost majorată de la 20.0 la 30.0 la sută din activele oficiale de rezervă.

Graficul 3.44: Structura rezervelor valutare la finele anului (mil. USD)

Evoluția rezervelor valutare, divizate pe instrumente investiționale, pe parcursul anilor 2013 – 2015, este reflectată în graficul 3.44. De menționat tendința de creștere a plasamentelor pe conturile corespondente de la 2.2 la sută la finele anului 2013 la 7.2 la sută la finele anului 2015 și a ponderii plasamentelor la termen de la 32.1 la 36.4 la sută în aceleași perioade. Totodată, se remarcă o diminuare a ponderii investițiilor în valori mobiliare supranaționale și valori mobiliare emise de alte entități guvernamentale.

Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și ale prețurilor instrumentelor

investiționale. Evoluția mediului economic mondial și perspectivele de dezvoltare a piețelor financiare au influențat deciziile investiționale și compoziția valutară a rezervelor. Astfel, în conformitate cu Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 286 din 23 decembrie 2014, cu intrare în vigoare la data de 1 ianuarie 2015, a fost modificată structura valutară normativă a rezervelor valutare prin creșterea ponderii dolarilor SUA și diminuarea concomitentă a ponderii euro cu 5.0 la sută. Această modificare a fost determinată de nivelul negativ al ratelor profitabilității la titlurile emise de guvernele țărilor zonei euro cu rating înalt și al ratelor negative oferite la depozite în euro.

În graficul 3.46 este reflectată ponderea valutilor în care sunt denuminate rezervele valutare la sfârșitul anului 2015. Cea mai semnificativă cotă o deține dolarul SUA - 62.01 la sută, urmat de euro - cu 20.49 la sută. De menționat că, de facto, compoziția valutară a rezervelor poate devia în limite de +/- 10% de la compoziția valutară normativă (Graficul 3.45).

În pofida conjuncturii nefavorabile a mediului economic global și a evoluției negative a ratelor profitabilității instrumentelor investiționale, deciziile luate în cadrul gestionării rezervelor valutare au permis obținerea unui profit pentru anul 2015 de 23.76 milioane dolari SUA, la o rată medie a profitabilității de 1.34 la sută.

3.5 Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul

Datoria Guvernului față de Banca Națională

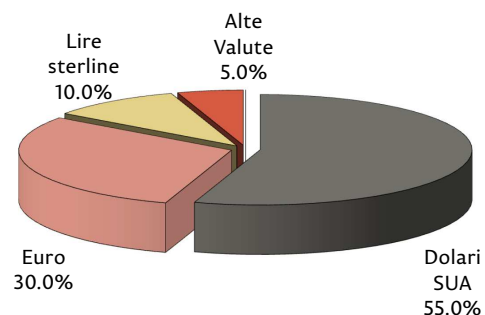
Pe parcursul anului 2015, Banca Națională a efectuat reemisiuni ale valorilor mobiliare de stat (VMS) din portofoliul propriu ajunse la scadență, care, în conformitate cu prevederile Acordului cu privire la soldul datoriei statului contractate anterior de la Banca Națională a Moldovei pe anul 2015, încheiat între Ministerul Finanțelor și Banca Națională la 18 decembrie 2014, la situația din 31 decembrie 2015, au totalizat 2 063.4 milioane lei (la prețul de cumpărare), rămânând la nivelul anului 2014.

Valorile mobiliare de stat au avut de regulă scadența la 91 zile și au fost obținute în portofoliul BNM la rate medii ale dobânzilor la VMS cu aceeași scadență, vândute la licitațiile recente de plasare a valorilor mobiliare de stat pe piața primară, care au fost cuprinse în intervalul de 6.56-24.06 la sută anual.

În ultima zi a anului 2015, rata medie ponderată a dobânzii la VMS deținute în portofoliu a înregistrat nivelul de 23.71 la sută anual față de 4.57 sută anual în 2014, iar scadența reziduală medie a valorilor mobiliare de stat din portofoliu a constituit 49 zile.

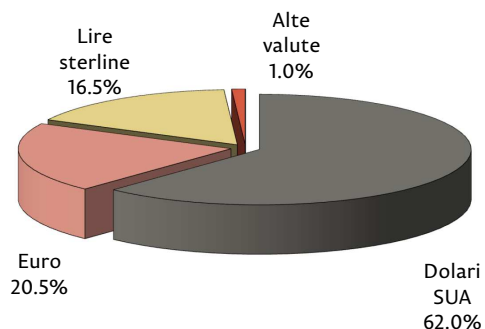
Valoarea de piață a valorilor mobiliare de stat deținute în portofoliul BNM la data de 31 decembrie 2015 s-a cifrat la 2 118.6 milioane lei.

Graficul 3.45: Compoziția valutară normativă

Sursa: BNM

Graficul 3.46: Compoziția rezervelor valutare la data de 31.12.2015

Sursa: BNM

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

În baza Acordului dintre Banca Națională a Moldovei și Ministerul Finanțelor din 5 decembrie 2007, obiectul căruia îl constituie prestarea serviciilor Ministerului Finanțelor de către BNM, și a prevederilor Regulamentului cu privire la acceptarea depozitelor de la Ministerul Finanțelor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 358 din 28 decembrie 2006, Ministerul Finanțelor în anul 2015 a plasat la Banca Națională depozite la termen în lei moldovenești cu scadența de la 43 zile până la 181 zile, în volum total de 31.0 milioane lei.

Comparativ cu anul 2014, suma depozitelor plasate la Banca Națională în anul de raportare s-a diminuat cu 339.5 milioane lei.

Depozitele au fost plasate la rata de bază a Băncii Naționale, variabilă pe durata contractului de depozit.

La situația din 31 decembrie 2015, soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor a fost nul.

3.6 Supravegherea activității băncilor

Informație generală

Având în vedere situația de criză financiară sistemică, necesitatea asigurării stabilității financiare și protejării intereselor deponenților, la 5 august 2015 în cadrul ședinței Comitetului Național de Stabilitate Financiară, s-a decis retragerea licențelor Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. Totodată, având ca scop neadmiterea perturbării stabilității financiare a sectorului bancar sau activitatea instituțiilor publice, Guvernul Republicii Moldova, Banca Națională a Moldovei și unele autorități ale administrației publice centrale și instituții publice au încheiat un Memorandum de înțelegere „Cu privire la măsurile ce urmau a fi îndeplinite pentru retragerea licențelor deținute de Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. și termenele de realizare a acestora”.

În conformitate cu prevederile Memorandumului, fiecare autoritate a realizat un șir de acțiuni, ce țin de transferarea conturilor trezoreriale și a altor conturi ale bugetului de stat, ale plăților sociale și al altor indemnizații, precum și transferarea conturilor persoanelor fizice și juridice de la băncile menționate în alte bănci. Astfel, în perioada 12-15 octombrie 2015, Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., cu asistența Băncii Naționale, au realizat transferarea conturilor persoanelor fizice și juridice în alte bănci. Fondurile deponenților și ale agenților economici transferate în alte bănci licențiate au înregistrat valoarea de 737.3 milioane lei sau 44.5 la sută din totalul depozitelor persoanelor fizice și juridice la situația din 30 septembrie 2015.

La data de 16 octombrie 2015, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a retras licențele de desfășurare a activităților financiare ale Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. ca urmare a insolvabilității băncilor respective, dar și a altor încălcări ale prevederilor legislației în vigoare și a numit lichidatori pentru lichidarea silită a băncilor.

De menționat că, din momentul retragerii licențelor Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. și până la data de 31 decembrie 2015 aceste bănci au încasat mijloace bănești (din achitarea creditelor, comercializarea gajului, vânzarea activelor, alte încasări) în sumă totală de 326.5 milioane lei, inclusiv de către: Banca de Economii S.A. – 153.3 milioane lei; BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. - 96.1 milioane lei; B.C. „UNIBANK” S.A. – 77.1 milioane lei. Totodată, de la data retragerii licenței și până la 31 decembrie 2015, băncile în cauză au rambursat datoriile aferente creditelor de urgență acordate până la numirea lichidatorilor în sumă totală de 441.4 milioane lei, dintre care de către: Banca de Economii S.A. – 74.8 milioane lei; BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 121.8 milioane lei; B.C. „UNIBANK” S.A. – 244.7 milioane lei.

La situația din 31 decembrie 2015, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Din 11 bănci licențiate de BNM, la 3 bănci (BC „Moldindconbank” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A. și BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A., care dețineau în total 66.7 la sută din activele sectorului bancar), ca urmare a constatării unor aspecte de țin de structura netransparentă a acționarilor, angajarea în operațiuni de creditare cu risc sporit, Banca Națională a Moldovei, la 11 iunie 2015, în conformitate cu prevederile Legii instituțiilor financiare, a instituit procedura de supraveghere specială pe un termen de trei luni. Totodată, BNM prin această hotărâre a prescris băncilor vizate efectuarea unui studiu de diagnostic de către o companie specializată în acest sens.

De menționat că, la 12 septembrie 2015 și, ulterior, la 14 decembrie 2015, Banca Națională a instituit procedura de supraveghere specială încă pe un termen de trei luni, ca urmare a problemelor ce au rămas nesoluționate ce țin de transparența structurii acționarilor și angajarea în tranzacții cu risc sporit.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor a constituit 814, dintre care 289 filiale și 525 agenții. Pe parcursul anului 2015 au fost deschise: 10 filiale, 207 agenții și au fost închise: 70 filiale, 672 agenții, preponderent ca rezultat al retragerii licențelor la 3 bănci.

În sectorul bancar, la situația din 31 decembrie 2015, au activat 7 621 persoane. În medie fiecărui angajat din sectorul bancar i-au revenit în gestiune, la situația din 31 decembrie 2015, active în valoare de 9.1 milioane lei, în creștere cu 0.6 milioane lei (7.1 la sută) comparativ cu finele anului 2014.

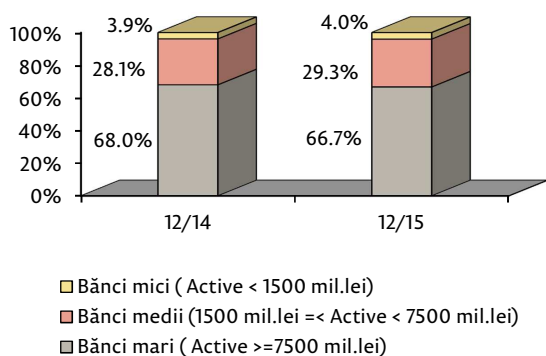
Activele băncilor

Pe parcursul anului 2015, sectorul bancar²⁸ a înregistrat următoarele tendințe:

Activele totale pe sector au constituit 69 095.6 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2014 cu 9 117.0 milioane lei (15.2 la sută). De asemenea, s-a majorat și ponderea acestora în PIB, de la 53.5 la sută până la 56.7 la sută (Graficul 3.48). Creșterea activelor a fost determinată atât de sporirea datoriilor cu 7 727.8 milioane lei (15.6 la sută) (aproximativ 4 699.0 milioane lei sau 60.8 la sută din creșterea menționată a fost cauzată de fluctuația cursului valutar), cât și de majorarea capitalului (SIRF) cu 1 389.2 milioane lei (13.4 la sută).

Concentrarea activelor sectorului bancar pe parcursul anului 2015 este prezentată în graficul 3.47.

Graficul 3.47: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari. La finele anului 2015 în grupul băncilor mari au intrat 3 bănci (BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A., BC "Moldindconbank" S.A., B.C. "VICTORIABANK" S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 66.7 la sută la 31 decembrie 2015, micșorându-se cu 1.3 puncte procentuale față de finele anului 2014. În grupul băncilor medii au intrat 5 bănci (BC „MOBIASBANCA – Groupe Societe Generale” S.A., B.C. „EXIMBANK-Gruppo Veneto Banca” S.A., B.C. „ProCredit Bank” S.A., "FinComBank" S.A., B.C. "ENERGBANK" S.A.). Ponderea activelor băncilor medii a constituit 29.3 la sută, în creștere cu 1.2 puncte procentuale față de finele anului 2014. Grupul băncilor mici a fost format din 3 bănci (BCR Chișinău S.A., B.C. "COMERȚBANK" S.A., BC "EuroCreditBank" S.A.) cu o pondere în totalul activelor de 4.0 la sută, care a rămas practic la același nivel față de finele anului 2014. De menționat că, componenta grupelor la finele anului 2015 a rămas aceeași ca și la finele anului 2014.

Cea mai mare pondere a activelor totale ale băncii în raport cu activele totale pe sectorul bancar a revenit BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A., aceasta constituind la situația analizată 26.3 la sută, fiind urmată de BC "Moldindconbank" S.A. – 22.6 la sută.

Ca rezultat al analizei concentrării sectorului bancar al Republicii Moldova, s-a calculat indicele Herfindahl-Hirschmann (a cărei valoare nu depășește 10 000), în baza cotei activelor băncii în totalul activelor pe sectorul bancar. Indicatorul dat se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor băncilor din sector. În practica internațională se folosește următoarea divizare:

- HHI sub 100 indică o piață cu concurență perfectă;
- HHI între 100 și 1 500 indică o piață neconcentrată;
- HHI între 1 500 și 2 500 indică o concentrație moderată;
- HHI peste 2 500 indică o concentrație ridicată.

²⁸Cu excepția BC „BANCA SOCIALĂ” S.A., Banca de Economii S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

Astfel, în urma calculelor efectuate, obținând $HHI=1\ 734$ concludem că sectorul bancar al Republicii Moldova prezintă o concentrație moderată.

Structura activelor sectorului bancar conform principalelor componente este prezentată în tabelul A.23.

În structura activelor pe parcursul anului 2015 au crescut (în ordine descrescătoare):

- numerarul și echivalentele de numerar²⁹ (preponderent din contul majorării contului „Nostro” în BNM) - cu 7 239.4 milioane lei (50.7 la sută);
- împrumuturile și creanțele – cu 1 933.0 milioane lei (5.0 la sută);
- imobilizările corporale – cu 106.5 milioane lei (5.9 la sută);
- creanțele privind impozitele – cu 41.8 milioane lei (234.0 la sută);
- imobilizările necorporale – cu 21.4 milioane lei (8.4 la sută);
- investițiile păstrate până la scadență – cu 13.3 milioane lei (0.4 la sută).

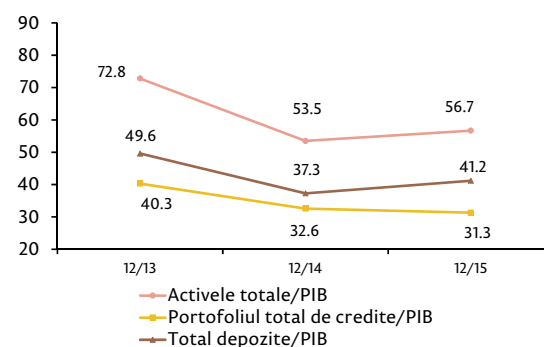
Concomitent, s-au micșorat:

- activele financiare deținute pentru tranzacționare – cu 125.4 milioane lei (80.8 la sută);
- alte active - cu 92.6 milioane lei (13.8 la sută);
- activele financiare disponibile pentru vânzare – 14.1 milioane lei (3.4 la sută);
- activele imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute pentru vânzare - cu 6.3 milioane lei (2.6 la sută).

Ponderea maximă în totalul activelor este deținută de împrumuturi și creanțe – 58.4 la sută, cu 5.6 puncte procentuale mai mică față de finele anului 2014. Numerarul și echivalente de numerar au constituit 31.2 la sută, majorându-se cu 7.4 puncte procentuale. Investițiile păstrate până la scadență au avut o pondere de 5.4 la sută, micșorându-se cu 0.8 puncte procentuale și imobilizările corporale – 2.8 la sută, micșorându-se cu 0.2 puncte procentuale față de finele anului 2014. Ponderile celorlalte articole în totalul activelor au fost nesemnificative.

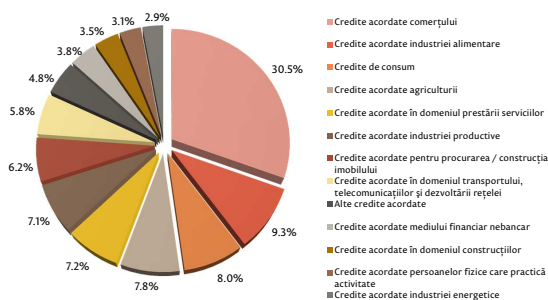
²⁹Numerarul și echivalentele de numerar - includ numerarul, creditele interbancare acordate pe o perioadă mai mică de 3 luni, inclusiv mijloace bănești datorate de bănci, mijloace bănești datorate de Banca Națională a Moldovei, mijloace plasate și credite overnight, precum și partea corespunzătoare de dobândă sporită, valori mobiliare de stat și valori mobiliare emise de Banca Națională a Moldovei procurate cu o scadență mai mică de 3 luni, inclusiv negajate, precum și rezervele obligatorii în lei moldovenesti.

Graficul 3.48: Dinamica activelor, creditelor și a depozitelor raportate la PIB (%)

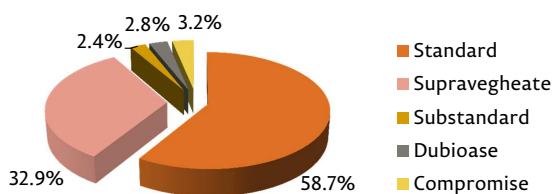
Sursa: BNM

Graficul 3.49: Distribuția pe ramuri a creditelor la 31.12.2015

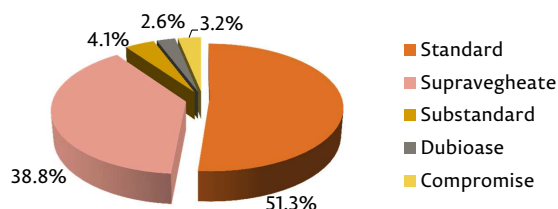
Sursa: BNM

Graficul 3.50: Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2014

Sursa: BNM

Graficul 3.51: Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2015

Sursa: BNM

Portofoliul de credite brute (conform rapoartelor prudentiale), la 31 decembrie 2015, a constituit 38 186.6 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2015 cu 1 567.2 milioane lei (4.3 la sută). Ponderea în PIB a creditelor brute s-a micșorat de la 32.6 la sută la 31 decembrie 2014 până la 31.3 la sută la 31 decembrie 2015 (Graficul 3.48).

În contextul distribuirii riscurilor, ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate comerțului – 30.5 la sută, fiind urmate de creditele acordate industriei alimentare – 9.3 la sută, creditele de consum – 8.0 la sută, creditele acordate agriculturii – 7.8 la sută, creditele acordate în domeniul prestării serviciilor – 7.2 la sută, creditele acordate industriei productive – 7.1 la sută, creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului – 6.2 la sută, creditele acordate în domeniul transportului, telecomunicațiilor și dezvoltării rețelei – 5.8 la sută, alte credite acordate – 4.8 la sută, creditele acordate mediului financiar nebanca – 3.8 la sută, creditele acordate în domeniul construcțiilor – 3.5 la sută, creditele acordate persoanelor fizice care practică activitate – 3.1 la sută, creditele acordate industriei energetice – 2.9 la sută.

Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform ramurii în care activează debitorul este prezentată în graficul 3.49.

Pe parcursul anului 2015, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au majorat cu 723.2 milioane lei (23.5 la sută), constituind 3 798.6 milioane lei (Graficul 3.51), iar ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 1.5 puncte procentuale față de finele anului 2014, constituind 9.9 la sută la 31 decembrie 2015. Ponderea creditelor neperformante nete³⁰ în capitalul normativ total s-a majorat cu 3.4 puncte procentuale, constituind 15.0 la sută la 31 decembrie 2015.

La 31 decembrie 2015, ponderea reducerilor pentru pierderi la credite în totalul creditelor a constituit 8.5 la sută, majorându-se comparativ cu finele anului 2014 cu 0.8 puncte procentuale.

De menționat că, reducerile calculate la activele și angajamentele condiționale au constituit 4 426.8 milioane lei, iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate au constituit 2 347.3 milioane lei, diferența înregistrată – 2 079.5 milioane lei.

Ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite în reducerile calculate la credite pe sectorul bancar a constituit 58.1 la sută, variind de la 20.1 la sută până la 78.7 la sută.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi nesemnificative în totalul creditelor – 2.1 la sută (media pe sector). Indicatorul privind raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul de gradul I (limita pentru fiecare bancă ≤ 20.0 la sută din capitalul de gradul I) la 31 decembrie

³⁰Credite neperformante nete=suma supusă clasificării la creditele neperformante minus reducerile la acestea.

2015 a fost respectat de toate băncile (media pe sectorul bancar – 9.0).

Indicatorul privind raportul dintre suma tuturor expunerilor “mari” și CNT (limita pentru fiecare bancă \leq de 5 ori din CNT) a fost respectat de către toate băncile (media pe sector – 0.5).

La 31 decembrie 2015, indicatorul privind ponderea celor mai mari zece datorii nete la credite în portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale din creditele nete (limita maximă pentru fiecare bancă - 30.0 la sută din totalul creditelor nete) a fost respectat, cu excepția unei bănci, la care indicatorul dat a reprezentat 30.9 la sută. Media pe sectorul bancar a constituit 18.8 la sută.

Indicatorul privind suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei străine față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă \leq 30.0 la sută din CNT) a fost respectată de către toate băncile. Media pe sector a indicatorului nominalizat a constituit 3.8 la sută.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare față de persoanele fizice, atașate la cursul valutei străine din capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă \leq 10.0 la sută din CNT), de asemenea, a fost respectat, cu excepția unei bănci, la care acesta a alcătuit 21.6 la sută, fiind în scădere față de 31 decembrie 2014 cu 10.2 puncte procentuale. Depășirea istorică, conform Hotărârii Conciliului de administrație nr. 242 din 3 noiembrie 2011, nu se consideră încălcare, dacă depășirea limitei respective este cauzată de expunerile asumate de bancă până la data intrării în vigoare a hotărârii menționate.

Creditele acordate funcționarilor băncilor au reprezentat 224.6 milioane lei sau 0.6 la sută din totalul portofoliului de credite și 2.4 la sută din capitalul normativ total al sectorului bancar (limita pentru fiecare bancă \leq 10.0 la sută).

Indicatorul privind raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și CNT pe sector a constituit 18.0 la sută (limita pentru fiecare bancă \leq 50.0 la sută) și a fost respectat de toate băncile.

Indicatorul privind raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și a cotelor de participare în capitalul persoanelor juridice și CNT pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 25.6 la sută (limita pentru fiecare bancă \leq 100.0 la sută) și de asemenea a fost respectat de toate băncile.

Ponderea activelor bilanțiere în valută străină cumulate cu activele atașate la cursul valutar în totalul activelor a constituit 44.0 la sută. Ponderea obligațiilor bilanțiere în valută străină și obligațiilor atașate la cursul valutar în totalul activelor a alcătuit 43.8 la sută. Diferența de 0.2 puncte procentuale dintre ponderile menționate denotă faptul că riscul cursului de schimb valutar nu poate influența considerabil stabilitatea financiară a sectorului bancar.

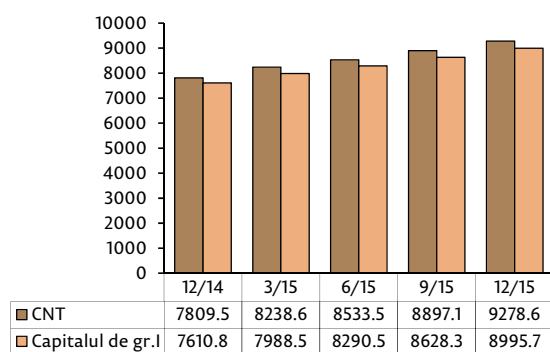
Capitalul băncilor

Capitalul de gradul I este partea capitalului normativ total față de care este stabilită mărimea minimă necesară pentru a efectua activități financiare în conformitate cu art. 26 din Legea instituțiilor financiare.

Capitalul de gradul I pe sectorul bancar a atins valoarea de 8 995.7 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2014 cu 1 384.9 milioane lei (18.2 la sută).

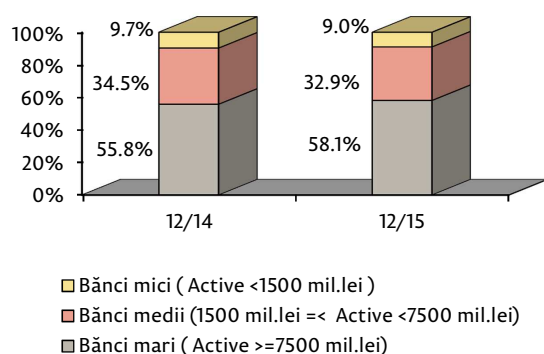
Creșterea capitalului de gradul I a fost determinată de obținerea profitului pe parcursul anului 2015 în mărime de 1 442.7 milioane lei și de micșorarea mărimii calculate dar nerezervate a reducerilor pentru pierderi la active și angajamente condiționale cu 51.0 milioane lei (2.4 la sută). Totodată, s-au majorat imobilizările necorporale nete cu 20.8 milioane lei (8.2 la sută). De asemenea, s-au majorat acțiunile ordinare cu 2.4 milioane lei și surplusul de capital cu 53.9 milioane lei ca urmare a răscumpărării în luna ianuarie 2015 de către „FinComBank” S.A. a acțiunilor proprii în sumă de 10.4 milioane lei cu prețul de 287.0 lei per acțiune și ca urmare a realizării în luna aprilie a acțiunilor de tezaur de către BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. în sumă de 12.9 milioane lei. Ambele tranzacții au fost efectuate la un preț mai mare decât valoarea nominală a acțiunilor. De asemenea, pe parcursul anului, 4 bănci au distribuit dividende în sumă totală de 164.0 milioane lei.

Graficul 3.52: Dinamica capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova (mil. lei)

Sursa: BNM

Graficul 3.53: Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

La situația din 31 decembrie 2015, toate băncile au raportat capitalul de gradul I corespunzător capitalului minim necesar (norma ≥ 200 milioane lei).

Capitalul normativ total include capitalul de gradul I și capitalul de gradul II (capitalul de gradul II este limitat maximum la 100.0 la sută din capitalul de gradul I) minus cotele de participare în capitalul altor bănci, care dețin licența Băncii Naționale a Moldovei.

Capitalul normativ total comparativ cu finele anului 2014 s-a majorat cu 1 469.2 milioane lei (18.8 la sută).

Dinamica capitalului de gradul I și a capitalului normativ total în perioada de referință este reprezentată în graficul 3.52.

Media indicatorului suficienței capitalului ponderat la risc pe sector a înregistrat valoarea de 26.2 la sută, majorându-se cu 4.5 puncte procentuale față de finele anului 2014. La situația din 31 decembrie 2015, toate băncile au respectat indicatorul suficienței capitalului ponderat la risc (limita pentru fiecare bancă ≥ 16.0 la sută).

Modificarea structurii capitalului sectorului bancar din punctul de vedere al concentrării acestuia pe grupuri de bănci este redată în graficul 3.53.

Cota capitalului de gradul I al băncilor mari în capitalul de gradul I al sectorului bancar a constituit 58.1 la sută, în creștere comparativ cu finele anului 2014 cu 2.3 puncte procentuale. Cota capitalului

de gradul I al băncilor medii și mici a constituit respectiv 32.9 la sută și 9.0 la sută, în scădere comparativ cu finele anului 2014 respectiv cu 1.6 puncte procentuale și 0.7 puncte procentuale.

În perioada de raportare s-a menținut cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care la situația din 31 decembrie 2015 a constituit 82.9 la sută, fiind practic la același nivel cu finele anului 2014 (Graficul 3.54).

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor licențiate din Republica Moldova sunt: Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare, bănci din Italia, Franța, România, precum și investitori corporativi din Germania, Austria, Marea Britanie, Ucraina, Cipru, Rusia, Grecia, Irak, SUA, Olanda, Liechtenstein, Elveția, Cehia.

Din numărul total al băncilor, 4 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 2 sucursale ale băncilor străine: B.C. "EXIMBANK – Gruppo Veneto Banca" S.A. și BCR Chișinău S.A.) și 7 bănci - de capital format din investiții străine și autohtone.

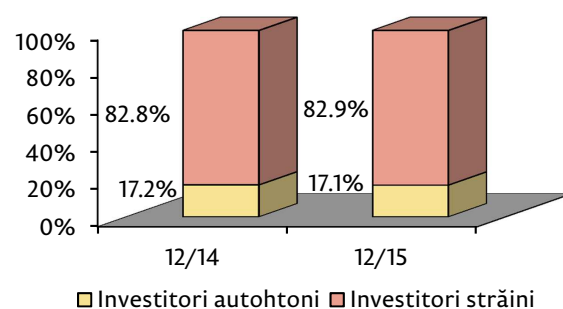
În conformitate cu prevederile Legii instituțiilor financiare, Banca Națională urmărește permanent schimbările produse în structura de proprietate a băncilor, în vederea asigurării certitudinii în identitatea beneficiarilor efectivi ai cotelor substanțiale, prin realizarea următoarelor:

- instituirea cerințelor de prezentare de către bănci a rapoartelor cu privire la deținătorii direcți/indirecți, inclusiv beneficiarii efectivi ai cotelor substanțiale, în capitalul social al băncii;
- urmărirea permanentă a tranzacțiilor efectuate cu acțiunile băncilor;
- solicitarea prezentării informației aferente identității și activității desfășurate de către achizitorii potențiali, inclusiv deținătorilor de cote și beneficiarilor efectivi, precum și prezentarea chestionarelor, în unele cazuri și a altor documente necesare evaluării calității acestora;
- efectuarea investigațiilor ce țin de modul de dobândire a acțiunilor băncii, precum și solicitarea suportului autorităților competente.

Ca urmare a monitorizării continue a structurii de proprietate a băncilor, la 23 decembrie 2015, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a constatat că un grup de acționari ai BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., compus din patru acționari cu cote individuale sub cea substanțială, acționează concertat în raport cu această bancă și au achiziționat o cotă substanțială în capitalul social al băncii în mărime de 3.53 la sută, fără a dispune de permisiunea prealabilă scrisă a Băncii Naționale.

Acționarii BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. menționați au fost informați despre incidența prevederilor Legii instituțiilor financiare vizând suspendarea de drept a exercițiului dreptului de vot, al

Graficul 3.54: Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova conform sursei de proveniență a investițiilor

Sursa: BNM

dreptului de convocare și desfășurare a adunării generale a acționarilor, al dreptului de a introduce chestiuni în ordinea de zi, al dreptului de a propune candidați pentru membrii consiliului băncii, ai organului executiv și ai comisiei de cenzori ale băncii și al dreptului de a primi dividende. Astfel, în termen de trei luni de la data de 23 decembrie 2015, acționarii sunt obligați de a înstrăina acțiunile aferente cotei substanțiale achiziționate fără permisiunea prealabilă a Băncii Naționale în capitalul social al BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A.

Datoriile băncilor

Datoriile băncilor, la situația din 31 decembrie 2015, au constituit 57 330.0 milioane lei, majorându-se cu 7 727.8 milioane lei (15.6 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2014. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor a fost deținută de datoriile financiare evaluate la costul amortizat (depozitele clienților, obligațiunile emise de către bănci, alte împrumuturi, datorii subordonate, împrumuturi overnight, valori mobiliare vândute cu răscumpărare ulterioară (repo)) – 98.9 la sută (56 712.0 milioane lei), acestea majorându-se în valoare absolută cu 7 779.1 milioane lei (15.9 la sută) comparativ cu sfârșitul anului 2014. Depozitele clienților au constituit 50 565.6 milioane lei sau 88.2 la sută din totalul datoriilor, valoarea absolută a depozitelor clienților fiind în creștere comparativ cu 31 decembrie 2014 cu 7 536.3 milioane lei (17.5 la sută). De asemenea, s-au majorat alte datorii (overdraft la conturi „Nostro”, împrumuturi overnight de la BNM, împrumuturi overnight de la bănci, împrumuturi de la bănci) cu 116.2 milioane lei (43.2 la sută), constituind 385.1 milioane lei, provizioanele - cu 24.0 milioane lei (31.4 la sută), alcătuind 100.5 milioane lei (provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daunele care pot rezulta din procese intentate băncii comerciale, angajamentele de finanțare, alte provizioane), datoriile financiare deținute pentru tranzacționare - cu 0.6 milioane lei (100.0 la sută). Totodată, s-au micșorat datoriile privind impozitele cu 192.0 milioane lei (59.2 la sută), alcătuind 132.3 milioane lei (Tabelul A.24).

Soldul depozitelor, conform rapoartelor prudentiale la 31 decembrie 2015, a constituit 50 201.5 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31 decembrie 2014 cu 8 351.6 milioane lei (20.0 la sută), ca urmare a creșterii depozitelor persoanelor fizice cu 6 532.3 milioane lei (22.9 la sută), până la 35 017.5 milioane lei și a depozitelor persoanelor juridice - cu 1 908.2 milioane lei (14.6 la sută), până la 15 021.1 milioane lei. Concomitent, depozitele băncilor s-au micșorat cu 88.9 milioane lei (35.3 la sută), până la 162.9 milioane lei.

Ponderea depozitelor în PIB a crescut cu 3.9 puncte procentuale față de 31 decembrie 2014, constituind la data de raportare 41.2 la sută.

La situația din 31 decembrie 2015, în totalul depozitelor 52.5 la sută (echivalentul a 26 336.9 milioane lei) au fost reprezentate de depozitele în valută străină, a căror valoare absolută a crescut comparativ cu sfârșitul anului 2014 cu 4 783.7 milioane lei (22.2 la sută), inclusiv din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației

cursului de schimb valutar – cu 3 702.5 lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hrivnei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind ne semnificativă), iar din contul atragerii mijloacelor - cu 1 036.7 milioane lei. Depozitele în lei moldoveneste au consemnat 47.5 la sută din totalul depozitelor sau 23 864.6 milioane lei, majorându-se cu 3 567.9 milioane lei (17.6 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2014.

Concentrarea datoriilor sectorului bancar este prezentată în graficul 3.55.

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar la 31 decembrie 2015 a constituit 68.0 la sută, micșorându-se comparativ cu 31 decembrie 2014 cu 1.9 puncte procentuale. Totodată, s-a majorat ponderea datoriilor băncilor mijlocii cu 1.6 puncte procentuale, alcătuind 28.8 la sută la 31 decembrie 2015 și ponderea datoriilor băncilor mici - cu 0.3 puncte procentuale, constituind 3.2 la sută în totalul datoriilor pe sector.

Lichiditatea băncilor

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/resurse financiare cu termenul potențial de retragere mai mare de doi ani) a constituit 0.7 (media pe sector). Indicatorul a fost respectat în perioada de raportare de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≤ 1).

Valoarea indicatorului lichidității curente - principiul II al lichidității (active lichide, exprimate prin numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, mijloace interbancare nete cu termenul de până la o lună/total active $\times 100\%$) a constituit 41.5 la sută, majorându-se pe parcursul anului 2015 cu 8.6 puncte procentuale. Indicatorul a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 20.0 la sută).

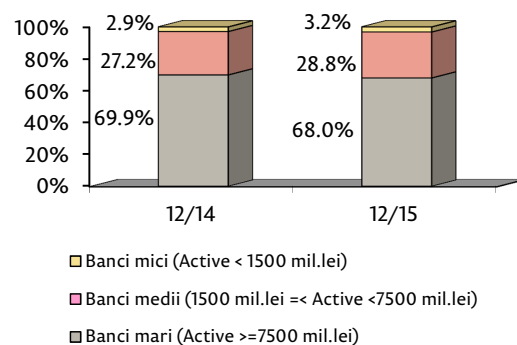
Astfel, indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților potențiale atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Activele lichide au înregistrat la 31 decembrie 2015 valoarea de 28 706.0 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31 decembrie 2014 cu 8 936.8 milioane lei (45.2 la sută).

În structura activelor lichide s-au majorat depozitele la BNM cu 5 901.1 milioane lei (87.5 la sută), valorile mobiliare lichide - cu 1 448.9 milioane lei (42.6 la sută), mijloacele interbancare nete curente cu scadența de până la 1 lună - cu 1 119.5 milioane lei (15.9 la sută) și numerarul și metalele prețioase - cu 467.3 milioane lei (18.0 la sută) (Graficul 3.56).

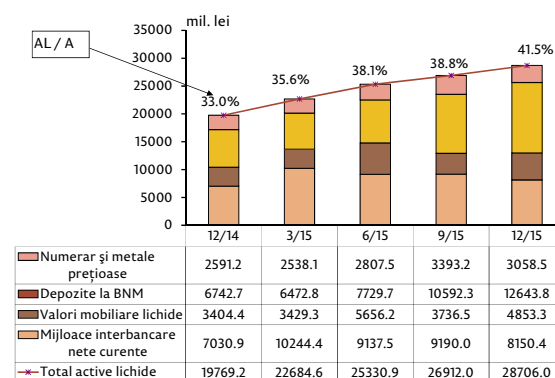
În structura activelor lichide pe sectorul bancar, ponderea cea mai mare i-a revenit articolului depozite la BNM - 44.0 la sută, urmată de ponderea mijloacelor interbancare nete curente - 28.4 la sută, ponderea valorilor mobiliare lichide - 16.9 la sută și ponderea numerarului și metalelor prețioase - 10.7 la sută.

Graficul 3.55: Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Graficul 3.56: Dinamica activelor lichide și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova

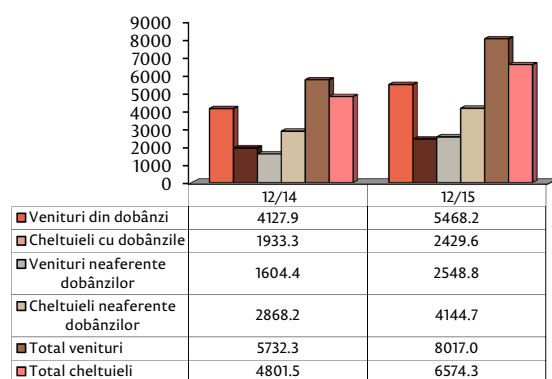

Sursa: BNM

Veniturile și cheltuielile băncilor

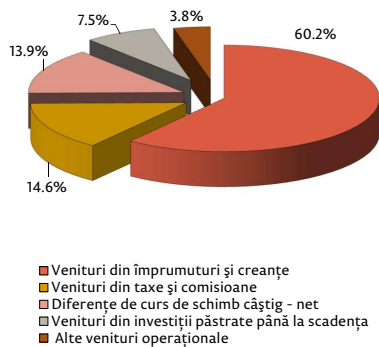
La situația din 31 decembrie 2015, profitul aferent exercițiului pe sectorul bancar a constituit 1 442.7 milioane lei, toate băncile înregistrând profit.

Graficul 3.57: Dinamica veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova (mil. lei)

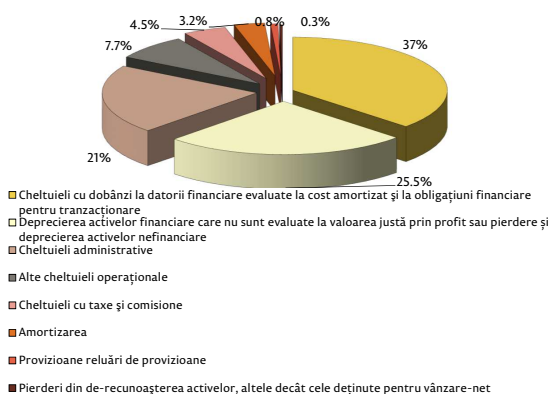
Sursa: BNM

Graficul 3.58: Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2015

Sursa: BNM

Graficul 3.59: Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2015

Sursa: BNM

Comparativ cu sfârșitul anului 2014, profitul s-a majorat cu 511.8 milioane lei (55.0 la sută). Majorarea profitului a fost determinată de creșterea veniturilor din dobânzi cu 1 340.3 milioane lei (32.5 la sută), precum și a veniturilor neaferele dobânzilor cu 944.4 milioane lei (58.9 la sută) și anume majorarea diferențelor de curs de schimb cu 585.0 milioane lei (110.3 la sută). Concomitent, s-au majorat cheltuielile neaferele dobânzilor cu 1 276.6 milioane lei (44.5 la sută) și anume din contul creșterii deprecierei activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere cu 1187.7 milioane lei (270.9 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2014.

Dinamica veniturilor și a cheltuielilor băncilor este prezentată în graficul 3.57.

Astfel, veniturile din dobânzi la 31 decembrie 2015 au constituit 5 468.2 milioane lei sau 68.2 la sută din totalul veniturilor, majorându-se comparativ cu 31 decembrie 2014 cu 1 340.3 milioane lei (32.5 la sută). În structura veniturilor din dobânzi, cota cea mai mare era deținută de veniturile din dobânzi la împrumuturi și creanțe, care au reprezentat 4 828.8 milioane lei sau 88.3 la sută din totalul acestora, în creștere cu 1 020.3 milioane lei (26.8 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2014.

Veniturile neaferele dobânzilor au constituit 2 548.8 milioane lei sau 31.8 la sută din total venituri, majorându-se cu 944.4 milioane lei (58.9 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2014. În totalul veniturilor neaferele dobânzilor cea mai mare parte le-a revenit veniturilor din taxe și comisioane în sumă de 1 166.9 milioane lei sau 45.8 la sută, în creștere cu 200.7 milioane lei (20.8 la sută).

Cheltuielile neaferele dobânzilor (inclusiv deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere și deprecierea activelor nefinanciare) au constituit 4 144.7 milioane lei sau 63.0 la sută din suma totală a cheltuielilor, majorându-se cu 1 276.6 milioane lei sau cu 44.5 la sută comparativ cu 31 decembrie 2014.

Cheltuielile cu dobânzile au constituit 2 429.6 milioane lei sau 37.0 la sută din suma totală a cheltuielilor, fiind în creștere cu 496.3 milioane lei sau cu 25.7 la sută comparativ cu 31 decembrie 2014.

La situația din 31 decembrie 2015, deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere a constituit 1 626.2 milioane lei, fiind în creștere cu 1 187.7 milioane lei (270.9 la sută) comparativ cu finele anului 2014.

Deprecierea activelor nefinanciare pe sectorul bancar a înregistrat o valoare de 48.5 milioane lei, micșorându-se cu 55.9 milioane lei (53.6 la sută) comparativ cu finele anului 2014.

Structura veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2015 este redată în graficul 3.58 și graficul 3.59.

Pentru anul 2015, rentabilitatea activelor³¹ și rentabilitatea capitalului³² băncilor licențiate au înregistrat valoarea de 2.1 la sută și respectiv 12.8 la sută, majorându-se față de finele anului 2014 cu 0.5 puncte procentuale și respectiv cu 3.5 puncte procentuale.

Marja netă a dobânzii³³ a constituit 5.5 la sută la 31 decembrie 2015, fiind cu 0.8 puncte procentuale mai mare față de finele anului 2014.

Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și a capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31 decembrie 2014 - 31 decembrie 2015 este redată în graficul 3.60.

Valoarea absolută a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2015 cu 8 248.6 milioane lei sau cu 16.8 la sută, constituind 57 364.0 milioane lei la 31 decembrie 2015. Ponderea acestora în totalul activelor s-a majorat comparativ cu finele anului 2014 cu 1.4 puncte procentuale, constituind 80.2 la sută la 31 decembrie 2015. Ponderea semnificativă a activelor generatoare de dobândă în totalul activelor sectorului bancar indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

În scopul monitorizării riscurilor bancare, Banca Națională a Moldovei a dezvoltat testările la stres, care reprezintă instrumente de supraveghere utilizate pentru evaluarea punctelor forte ale fiecărei bănci, precum și rezistența sectorului bancar la șocuri. Testările la stres utilizate de Banca Națională se axează pe riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul ratei dobânzii și riscul ratei de schimb valutar, precum și pe combinațiile dintre acestea. Toate testările la stres sunt elaborate în baza informațiilor raportate de băncile licențiate și sunt aplicate pe întregul sector bancar, pe grupe de bănci și pe bănci individuale.

Ca urmare a efectuării testărilor la stres, s-a constatat că sectorul bancar este capabil să facă față șocurilor simulate, excepție fiind șocurile severe (maxime istorice) asupra riscului de credit, care afectează indicatorii de solvabilitate ale unor bănci individuale, care scad sub limitele reglementate de Banca Națională. Totuși, probabilitatea materializării unor astfel de scenarii este foarte redusă, iar băncile întreprind măsurile necesare pentru îmbunătățirea calității portofoliilor de credite, ceea ce le va permite diminuarea pierderilor în cazul unui scenariu de stres.

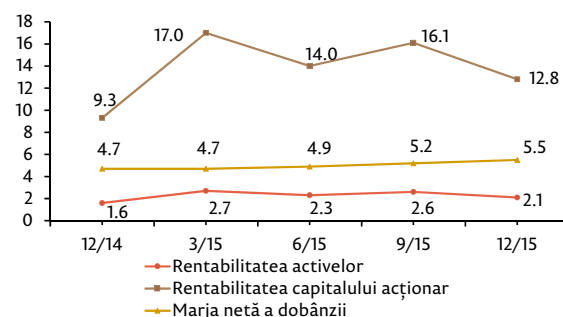
În ceea ce privește riscul de lichiditate, rezultatele testării la stres confirmă nivelul înalt de lichiditate al sectorului bancar, băncile fiind capabile să facă față retragerilor de depozite la rate maxime istorice, iar deficite de lichiditate, pentru scenariile de stres-test aplicate, nu au fost înregistrate.

³¹Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor.

³²Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului acționar.

³³Marja netă a dobânzii = Venitul net aferent dobânzilor anualizat / Media activelor generatoare de dobândă.

Graficul 3.60: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și a capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

Sursa: BNM

De asemenea, în scopul evaluării potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului bancar și a fiecărei bănci la categoriile capital, calitatea activelor, venituri, lichiditate și sensibilitate la riscul de piață, Banca Națională efectuează un studiu privind identificarea vulnerabilității sectorului bancar. Rezultatele studiului indică un nivel redus de vulnerabilitate a sectorului bancar la situația de la finele anului 2015, cu mici vulnerabilități la capitalul sensibilitate la riscul de piață și la profitabilitate.

3.7 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017

Banca Națională a Moldovei, pentru a-și realiza rolul, funcțiile și activitățile în modul în care să servească cel mai bine intereselor cetățenilor Republicii Moldova, are un plan strategic prin care este trasată direcția de dezvoltare pentru o perioadă de cinci ani. Planul strategic actual al Băncii Naționale a Moldovei este stabilit pentru perioada 2013-2017.

Planul strategic are drept scop consolidarea rolului BNM în societate, prin îndeplinirea sarcinilor asumate, asigurarea utilizării eficiente a resurselor și reducerea expunerii la riscuri. Prioritățile setate prin intermediul obiectivelor din plan au menirea să asigure un nivel sporit de eficiență, transparență și performanță, prin alinierea la cele mai bune practici internaționale de comunicare, credibilitate și guvernare corporativă.

Planul strategic cuprinde mai multe elemente esențiale, cum ar fi: misiunea, viziunea, valorile, domeniile de activitate de bază, obiectivele strategice etc.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională a Moldovei promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică generală a statului.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei este o autoritate publică independentă, eficientă și credibilă, care promovează o politică monetară adecvată și contribuie la asigurarea integrității și stabilității sistemului financiar, aplicând consecvent cele mai bune practici internaționale, în interesul societății.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei

Angajament civic – activitate orientată spre beneficiul interesului public;

Eficiență – aplicarea inovațiilor și tehnologiilor moderne în utilizarea resurselor;

Excelență – demonstrarea competenței și profesionalismului în exercitarea atribuțiilor și adoptarea celor mai bune practici internaționale;

Transparență – atitudine transparentă și imparțială în procesul decizional;

Responsabilitate – atitudine responsabilă față de societate în implementarea sarcinilor trasate;

Integritate – comportament etic la nivel de bancă și fiecare angajat;

Credibilitate – conduită care să inspire și să mențină încrederea publicului.

Prin stabilirea *domeniilor de activitate de bază* se pune accent pe funcțiile concrete ale BNM, aceste domenii reflectând de fapt misiunea BNM și constituie pilonii de bază ai acesteia. Domeniile de activitate de bază reprezintă o sursă pentru formularea obiectivelor strategice:

Politica monetară – aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor;

Emisiunea monetară – asigurarea economiei cu moneda națională și promovarea credibilității monedei naționale;

Supravegherea instituțiilor financiare – reglementare și supravegherea activității instituțiilor financiare;

Sistemul de plăți – promovarea eficienței, siguranței, accesibilității și caracterului inovator al plăților.

Obiectivele strategice reprezintă acele priorități pe care BNM le stabilește pornind de la misiune, pentru o perioadă determinată de timp, pentru a contribui la realizarea viziunii sale.

Anul 2015 este al treilea an de implementare a Planului strategic, eforturile pentru îndeplinirea obiectivelor fiind depuse în mod continuu. Cele mai importante realizări aferente obiectivelor strategice ale BNM în anul 2015 sunt expuse mai jos.

Obiective strategice**Realizări semnificative în 2015****1. Asigurarea stabilității prețurilor**

În scopul fundamentării deciziilor de politică monetară și dezvoltării capacităților de analiză macroeconomică și de prognoză a comportamentului economiei naționale și a procesului inflaționist, pe parcursul anului 2015 au fost dezvoltate o serie de prognoze și cercetări, și anume: au fost elaborate cercetările privind interferența prețurilor interne și internaționale la produsele alimentare în economia Republicii Moldova, privind identificarea și interpretarea ciclurilor de afaceri, privind indicatorul operativ pentru creșterea economică, cazul Republica Moldova; a fost elaborat modelul de prognoză a agregatelor monetare ca satelit la modelul central de prognoză; a fost testată extensia ratelor dobânzilor cu amănuntul din cadrul modelului central de prognoză; a fost elaborat modelul de estimare a valutei și depozitelor altor sectoare.

2. Sporirea credibilității monedei naționale

În scopul diminuării riscurilor de falsificare și contrafacere a monedei naționale, începând cu 12 octombrie 2015 au fost puse în circulație pe teritoriul Republicii Moldova șapte bancnote modernizate, cu valoarea nominală de 1 leu, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei și 500 lei, ce conțin elemente noi de siguranță. Elementele de siguranță suplimentare conferă leilor moldovenești modernizați o calitate și o credibilitate sporită.

În același context au fost organizate și desfășurate ateliere de lucru pentru casierii BNM și ai băncilor licențiate, precum și pentru casierii agenților economici ce activează în domeniul comerțului cu amănuntul, în cadrul cărora au fost prezentate aspecte privind elementele de siguranță ale bancnotelor modernizate emise.

3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM

A fost lansat proiectul TWINNING aferent consolidării capacității BNM în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul implementării Acordului de capital Basel II/III (parțial), fiind realizate următoarele: evaluarea cadrului legal/ normativ existent în domeniul reglementării capitalului bancar și identificarea diferențelor față de cerințele acordului Basel II/III; organizarea instruirii în domeniu a personalului BNM și al băncilor licențiate; elaborarea chestionarului de evaluare a impactului cantitativ și calitativ asupra sectorului bancar autohton; elaborarea strategiei de implementare a standardelor Basel prin prisma legislației UE.

A fost modificată structura organizatorică a BNM, care prevede segregarea funcțiilor de reglementare bancară și autorizare de cele de supraveghere bancară.

A fost lansat proiectul Implementarea Registrului riscului de credit, care are ca obiectiv asigurarea BNM cu informații operative și suficiente care vor contribui la: optimizarea reglementării prudențiale și consolidarea supravegherii bancare într-un cadru macroprudențial de supraveghere a activității de creditare a băncilor, în concordanță cu principiile moderne de administrare a riscului de credit, evaluarea capacității băncilor de a depăși un eveniment de stres financiar, urmărirea solvenței bancare, precum și a stabilității macroeconomice. Proiectul este în derulare, fiind în faza de implementare și dezvoltare a soluției informatice.

A fost semnat Memorandumul de înțelegere privind cooperarea în domeniul supravegherii bancare între BNM și autoritatea de supraveghere bancară din Letonia.

4. Promovarea plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație

A fost implementat Codul IBAN (International Bank Account Number) la efectuarea transferurilor naționale începând cu 01 ianuarie 2016, fiind astfel create premisele pentru minimizarea erorilor, a timpului de procesare a datelor și reducerea costurilor serviciilor de transfer.

Au fost organizate un șir de seminare/evenimente de informare cu privire la utilizarea instrumentelor de plată fără numerar în vederea creșterii culturii financiare a utilizatorilor serviciilor/ instrumentelor de plată.

A fost elaborat și publicat pe pagina web oficială a BNM raportul statistic privind utilizarea instrumentelor de plată.

5. Consolidarea funcției de stabilitate financiară

A fost aprobat Raportul de stabilitate financiară pentru anul 2014 de către Comitetul executiv al BNM.

6. Îmbunătățirea comunicării externe

A fost lansată noua versiune a paginii web oficiale a BNM, care include în sine mecanismul „Baza de date interactivă” – instrument modern și eficient de obținere a rapoartelor dinamice, pentru serii de date statistice. Modernizarea paginii web a avut ca obiectiv eficientizarea comunicării BNM cu părțile externe, oferirea publicului larg a unui acces mai calitativ la informație. Valoarea adăugată a noii pagini web se manifestă prin: centrarea pe obiectivele BNM, prezentarea datelor în regim infografic, implementarea mecanismului de priorizare a informației, prezența opțiunii de personalizare a conținutului paginii, integrarea cu rețelele de socializare etc.

A fost susținută și promovată o politică coerentă de informare a publicului pe aspecte ce țin de atribuțiile BNM, în special informarea sistematică și promptă privind deciziile de politică monetară, precum și acțiunile care presupun asigurarea stabilității financiare.

A fost găzduită în cadrul BNM „Săptămâna Internațională a Educației Financiare”, desfășurată sub sloganul „Economii de azi. Siguranța de mâine”.

Au avut loc conferințe pentru reprezentanții mass-media, întruniri cu elevii, liceenii și studenții, în cadrul cărora s-au abordat subiecte de interes pentru participanți, cum ar fi: istoria introducerii leului moldovenesc în circulație, modernizarea monedei naționale, remiteri personale, politica monetară a BNM etc.

7. Consolidarea imaginii și credibilității BNM

A fost promovată informarea societății despre principiile, factorii determinanți și interdependențele dintre procesul inflaționist, alte atribuții ale BNM și fenomenele macroeconomice ce stau la baza deciziilor și acțiunilor BNM.

Au fost furnizate sistematic informații aferente măsurilor de asigurare a stabilității financiare.

A fost organizat evenimentul Ziua ușilor deschise, publicului fiindu-i oferită posibilitatea de a vizita Sala de expoziții din cadrul BNM și de a primi mai multe informații despre însemnele monetare puse în circulație de la înființarea BNM și până în prezent.

8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM

În scopul optimizării activității de procesare a numerarului, precum și asigurării unui grad înalt de calitate a numerarului în circulație, a fost efectuată automatizarea integrală a activității de procesare/ambalare a numerarului, inclusiv tocarea numerarului necorespunzător circulației.

A fost dezvoltat Sistemul de gestiune a proceselor de activitate ale BNM prin elaborarea unui nou cadru normativ, bazat pe standardele recunoscute în domeniu, identificarea tuturor proceselor de activitate ale BNM și elaborarea unui suport informatic de stocare a datelor.

A fost dezvoltată funcția de gestiune a proiectelor prin implementarea serviciului de evidență centralizată a proiectelor: planificare, documentare, raportare, asigurarea calității, cu suportul informatic aferent.

A continuat implementarea platformei unice de tranzacționare Bloomberg pentru operațiunile de piață monetară, fiind aplicat modul de calculare și distribuire prin această platformă a prețurilor de piață ale VMS eligibile pentru operațiunile de furnizare de lichiditate.

Au fost optimizate procesele de activitate ale BNM prin implementarea unor oportunități pe termen mediu, ce au avut ca impact sporirea eficienței utilizării resurselor interne ale băncii prin: automatizarea și reducerea duratei proceselor, accelerarea luării deciziilor, optimizarea circuitului de documente, inclusiv prin implementarea semnăturii electronice.

A fost dezvoltată funcția de tehnologii informaționale prin modernizarea infrastructurii de virtualizare, migrarea serviciilor de rețea (stocare, tipărire, autentificare la distanță, de adresare a resurselor) pe o platformă nouă modernă, matură și dezvoltată funcțional.

9. Optimizarea gestionării resurselor umane

A fost ajustată (etapa II) structura organizatorică a băncii, fiind obținute sinergii din gruparea unor activități ce au obiective comune, segregarea funcțiilor, simplificarea structurilor de raportare ierarhică. Astfel, au fost segregate funcțiile de reglementare și supraveghere bancară, totodată fiind preluate de la alte subdiviziuni ce aveau activități similare, a fost separat Serviciul de relații externe și integrare europeană, au fost comasate funcțiile de raportare și reglementare a acesteia, au fost unificate funcțiile de operațiuni valutare și de piață monetară.

A fost implementat primul ciclu al sistemului de management al performanței angajaților BNM.

10. Dezvoltarea culturii corporative.

În luna noiembrie 2015 a fost desfășurată Săptămâna Antifraudă, cu o serie de activități menite să sporească gradul de conștientizare a riscului de fraudă, în vederea consolidării măsurilor de combatere a acesteia.

Pe parcursul anului au fost întreprinse mai multe acțiuni care au avut menirea să dezvolte spiritul de echipă și să sporească capacitatea de retenție a angajaților.

3.8 Sistemul de plăți

Supravegherea prestatorilor de servicii de plată

Una din atribuțiile BNM în calitate de autoritate de supraveghere, în conformitate cu Legea cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114 din 18 mai 2012, este supravegherea activității prestatorilor de servicii de plată și emitenților de monedă electronică.

În acest sens, în 2015, au fost efectuate controale pe teren la băncile licențiate în calitate de prestatori de servicii de plată, la societățile de plată, furnizorii de servicii poștale și emitenți de monedă electronică în scopul verificării conformării activității acestora prevederilor actelor normative în vigoare. În cazul depistării, ca urmare a controalelor efectuate, a unor încălcări sau neajunsuri au fost înaintate propuneri și recomandări aferente acțiunilor necesare de întreprins pentru înlăturarea acestora, inclusiv aplicarea măsurilor de remediere și a sancțiunilor.

De asemenea, conform prevederilor Legii nr. 114 din 18 mai 2012, BNM efectuează controlul din oficiu al activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată.

Supravegherea sistemelor de plăți

În conformitate cu Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, supravegherea sistemului de plăți în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale (BNM).

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale ce vizează recomandări, principii, standarde din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială etc., precum și conform actelor normative emise de BNM în domeniul sistemului de plăți.

Conform *Politicii de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova* (aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație nr. 143 din 30 iunie 2011), Banca Națională supraveghează sistemele de plăți și decontări, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară și implementarea politicii monetare și valutare, precum și mecanismele de gestionare a riscurilor stabilite în cadrul sistemelor utilizate pe scară largă de către populație pentru efectuarea plăților și transferurilor. De asemenea, Banca Națională efectuează supravegherea instrumentelor de plată fără numerar și a sistemelor de deservire bancară la distanță, care sunt părți componente ale sistemului național de plăți, în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

În domeniul supravegherii sistemelor de plăți și de decontări, supravegherii sunt supuse:

1. sistemul automatizat de plăți interbancare – sistemul prin intermediul căruia sunt efectuate plățile interbancare în lei moldovenești pe teritoriul Republicii Moldova, acesta fiind administrat de Banca Națională;
2. sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare – sistemul de depozitare și decontare a valorilor mobiliare organizat și administrat de către Banca Națională;
3. mecanismele de gestionare a riscurilor financiare aferente decontărilor în lei moldovenești stabilite în cadrul sistemelor de plăți cu carduri;
4. mecanismele de gestionare a riscurilor financiare și operaționale stabilite în cadrul sistemelor de remitere de bani.

Supravegherea sistemelor de plăți și decontări efectuată de către Banca Națională a Moldovei include: monitorizarea sistemelor/mecanismelor de gestionare a riscurilor; evaluarea periodică a conformării sistemelor/mecanismelor de gestionare a riscurilor la cerințele prevăzute în actele normative și/sau la standardele internaționale aplicabile; după caz, în funcție de rezultatele supravegherii dispunerea sancțiunilor și/sau măsurilor de remediere sub formă de recomandări sau dispoziții obligatorii cu termene concrete de implementare conform prevederilor legale.

Supravegherea instrumentelor de plată fără numerar și a sistemelor de deservire bancară la distanță cuprinde: colectarea datelor privind siguranța și eficiența instrumentelor de plată fără numerar și sistemelor de deservire bancară la distanță; monitorizarea apariției noilor tehnologii în domeniu; analiza indicatorilor de eficiență și siguranță în baza informației și datelor obținute atât de la bănci, cât și în urma cercetărilor proprii în vederea identificării situației actuale și a evoluțiilor recente în utilizarea instrumentelor de plată fără numerar/sistemelor de deservire bancară la distanță, a siguranței acestora, precum și a măsurilor ce pot fi întreprinse în vederea îmbunătățirii valorii indicatorilor menționați.

De asemenea, în cazul constatării deteriorării situației indicatorilor aferenți siguranței și eficienței instrumentelor de plată/sistemelor de deservire bancară la distanță, Banca Națională intervine prin ajustarea cadrului normativ, formularea de recomandări sau întreprinderea altor măsuri potrivite în vederea sporirii solidității acestora.

Sistemul automatizat de plăți interbancare

Date statistice

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe neto (sistemul CDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

În anul 2015, plățile procesate prin intermediul SAPI, comparativ cu anul 2014, au înregistrat o diminuare ca număr (cu 3.3 la sută) și ca valoare (cu 5.4 la sută). Numărul plăților s-a situat la nivelul de 13.2 milioane, iar valoarea acestora a depășit 679.7 miliarde lei.

Din punctul de vedere al structurii plăților, ponderea majoră din numărul acestora le-a revenit transferurilor de credit bugetare (52.8 la sută din numărul total al plăților), fiind urmate de transferurile ordinare ale clienților (45.4 la sută) și alte tipuri de plăți (1.8 la sută). Sub aspect valoric, structura plăților s-a modificat: valoarea transferurilor ordinare ale clienților (22.4 la sută din valoarea totală a plăților) a depășit valoarea transferurilor de credit bugetare (17.0 la sută), însă ponderea cea mai mare (60.3 la sută) le-a revenit transferurilor efectuate de către bănci în nume și pe cont propriu.

În anul 2015, distribuția numărului plăților per sistemele componente ale SAPI a fost următoarea: 8.4 la sută pentru sistemul DBTR și 91.6 la sută sistemul CDN. Proportia dintre cele două sisteme componente ale SAPI s-a schimbat în cazul valorii plăților decontate. În sistemul DBTR au fost decontate 92.7 la sută din valoarea totală a plăților, iar în sistemul CDN doar 7.3 la sută.

În anul 2015, în medie pe zi³⁴ prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 4.4 mii plăți, în valoare de 2.5 miliarde lei, iar prin sistemul CDN 48.0 mii plăți, în valoare de 198.2 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 567.4 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul CDN – 4.1 mii lei.

În tabelul A.25 este prezentată evoluția plăților decontate prin SAPI comparativ cu anul 2014.

La finele anului 2015 în SAPI erau înregistrați 18 participanți:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor;
- 2 bănci în proces de lichidare, în condițiile stabilite de Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare;
- Depozitarul Național de Valori Mobiliare al Moldovei;
- Centrul de Guvernare Electronică, în calitate de participant mandatat, care nu are deschis cont în SAPI și participă în SAPI în baza contractului încheiat cu Banca Națională.

În calitate de administrator al SAPI, pe parcursul anului 2015, Banca Națională a Moldovei a monitorizat continuu activitatea participanților la sistem și a testat capacitatea acestora de a reacționa în situații de incident. În urma testării s-a constatat

³⁴Termenul „zi” înseamnă zi operațională.

că participanții au acționat în mod adecvat, fără a induce riscuri în sistem și dispun de capacitățile necesare de a reacționa prompt și eficient în situații de incident.

Supravegherea SAPI

Supravegherea SAPI este efectuată în vederea asigurării funcționării stabile și eficiente a acestui sistem. Pe parcursul anului 2015, disponibilitatea sistemului pentru participanți a constituit 99.9 la sută și s-a încadrat în parametrii stabiliți în acest sens, iar incidente majore care să perturbeze activitatea SAPI și să afecteze participanții nu au avut loc.

Sistemul de înscriere în conturi ale valorilor mobiliare de stat

Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare de stat (SIC) reprezintă un sistem de depozitare și decontare a valorilor mobiliare emise de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova în numele Guvernului Republicii Moldova și de către Banca Națională, decontarea finală pentru operațiunile efectuate în cadrul acestuia fiind realizată în SAPI prin intermediul sistemului de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR), conform principiului DvP (plata anticipează livrarea valorii / transferul de proprietate). SIC este organizat și administrat de Banca Națională.

Supravegherea SIC este efectuată în vederea asigurării funcționării stabile și eficiente a sistemului. Pe parcursul anului 2015 disponibilitatea SIC pentru participanții la sistem a constituit 100.0 la sută și incidente care să afecteze activitatea sistemului și a participanților nu au avut loc.

Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemului național de plăți, iar Banca Națională efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

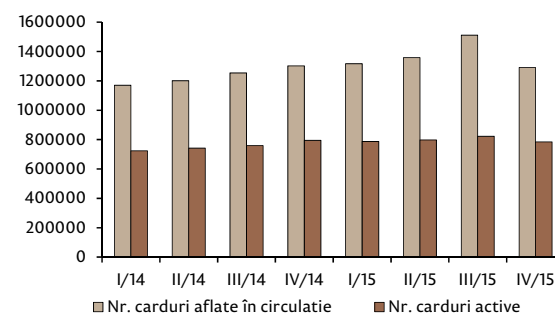
Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație sunt cardurile de plată, restul instrumentelor de plată fiind la etapa incipientă de utilizare. De menționat că BNM întreprinde măsuri importante de comun acord cu alte autorități și instituții internaționale în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și combaterii evaziunii fiscale.

Cardurile de plată

Numărul cardurilor³⁵ aflate în circulație la finele anului 2015 a înregistrat o scădere de 0.9 la sută comparativ cu finele anului 2014, constituind 1 290 164 unități. Scăderea a fost determinată de retragerea din circulație a unui număr semnificativ (324 983 unități) de carduri emise de băncile cărora li s-a retras licența în

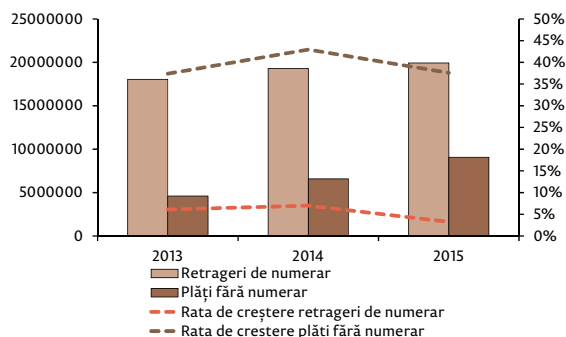
³⁵ Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și/sau a altor coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

Graficul 3.61: Numărul cardurilor de plată aflate în circulație

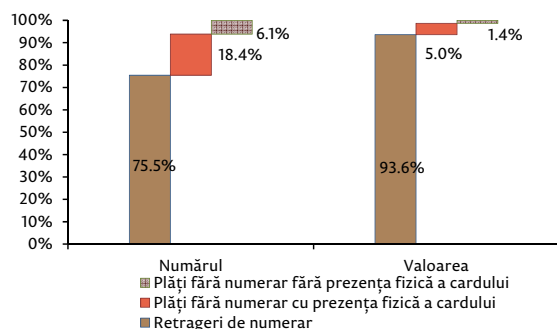
Sursa: BNM

Graficul 3.62: Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în RM

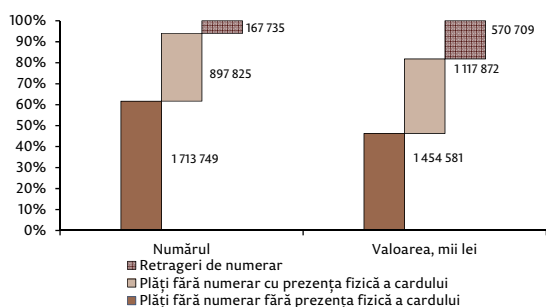
Sursa: BNM

Graficul 3.63: Ponderea operațiunilor domestice în anul 2015

Sursa: BNM

Graficul 3.64: Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în RM în anul 2015

Sursa: BNM

trimestrul III 2015. Totuși, din numărul total de carduri de plată emise în Republica Moldova, numărul cardurilor active³⁶ a suferit o schimbare nesemnificativă, diminuându-se doar cu 1.4 la sută comparativ cu finele anului 2014, constituind 60.7 la sută din numărul total de carduri de plată aflate în circulație în Republica Moldova (783 523 unități).

De menționat că, cardurile hibride, ce includ și cardurile contactless, constituie 82.7 la sută din numărul total de carduri aflate în circulație. În anul 2014, cota cardurilor înzestrate doar cu bandă magnetică a fost de 55.1 la sută.

Pe parcursul anului 2015, cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost efectuate, atât în țară cât și peste hotare, 28.97 milioane operațiuni, în valoare de 35.4 miliarde lei, în creștere față de anul 2014 cu 12.0 la sută ca număr și 22.1 la sută ca valoare.

Plățile fără numerar efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova dețin o pondere de 31.2 la sută ca număr (25.4 la sută pentru anul 2014) și de 13.1 la sută ca valoare (12.0 la sută pentru anul 2014). Tendința de creștere este pozitivă, însă acești indicatori reflectă utilizarea în continuare a cardurilor de plată preponderent pentru retragerile de numerar.

Din numărul total de operațiuni domestice (19.75 milioane operațiuni), ponderea plăților fără numerar pentru cardurile emise în Republica Moldova și efectuate local constituie 6.4 la sută din valoarea totală (5.6 la sută pentru anul 2014) și 24.6 la sută din numărul lor (19.5 la sută pentru anul 2014). Totodată, de menționat că, 18.4 la sută din numărul total de operațiuni domestice au constituit plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (15.3 la sută pentru anul 2014) și 6.1 la sută au fost efectuate fără prezența fizică a cardului³⁷ (4.1 la sută pentru anul 2014).

Numărul de operațiuni cu carduri emise în Republica Moldova și efectuate în străinătate pe parcursul anului 2015 a înregistrat o creștere de 30.5 la sută comparativ cu anul 2014. Din numărul total de operațiuni efectuate peste hotare (2 779 309 operațiuni), 94.0 la sută reprezintă plăți fără numerar (92.0 la sută în anul 2014), în creștere față de anul 2014 cu 33.4 la sută. De menționat că, 61.7 la sută din numărul total de operațiuni efectuate peste hotare (56.5 la sută în anul 2014) reprezintă plățile fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului și 32.3 la sută plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (35.5 la sută în anul 2014). Aceste cifre arată că mai mult de jumătate din operațiunile efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în Republica Moldova reprezintă cumpărături „online”.

Tendințele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2015 au fost:

³⁶Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de raportare.

³⁷Includ comerțul electronic, ordin de plată inițiat prin poștă/prin telefon (MO/TO), sisteme de deservire bancară la distanță și altele.

- în pofida faptului că numărul cardurilor de plată la finele anului 2015 a înregistrat o scădere, numărul și valoarea operațiunilor, în special plățile fără numerar, efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova au continuat să crească;
- 61.7 la sută din operațiunile efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic, fapt ce denotă tendința în creștere a acestor tipuri de operațiuni și un grad sporit de încredere a deținătorilor față de acest instrument de plată;
- rețeaua de acceptare a cardurilor de plată din RM a migrat la standardele EMV³⁸ în proporție de 99.6 la sută, iar cardurile de plată în proporție de 82.7 la sută;

Indicatorul de bază care este aplicat la evaluarea situației privind fraudele cu carduri de plată este ponderea valorii totale a fraudelor comise în valoarea totală a tranzacțiilor efectuate cu cardurile de plată emise de băncile licențiate locale, efectuate atât în țară, cât și în străinătate. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0.0071 la sută pentru anul 2014 și 0.012 la sută pentru 2015, ceea ce este sub nivelul european.

Sistemele de deservire bancară la distanță

Numărul total al deținătorilor sistemelor de deservire bancară la distanță³⁹ (SDBD) a înregistrat o scădere comparativ cu finele anului 2014 de 21.6 la sută, constituind 325 914 deținători.

Pe parcursul anului 2015, prin intermediul SDBD s-au efectuat 8.3 milioane tranzacții, în creștere cu 5.5 la sută față de anul 2014. Cele mai multe tranzacții au fost efectuate prin intermediul Internet banking⁴⁰ (82.0 la sută) și prin PC banking⁴¹ (17.2 la sută), în timp ce prin intermediul mobile banking s-au efectuat doar 0.8 la sută din numărul total de operațiuni.

Valoarea tranzacțiilor efectuate prin intermediul SDBD de către persoanele fizice și juridice a însumat 311.7 miliarde lei pe parcursul anului 2015, în scădere cu 19.0 la sută față de anul 2014.

Alte instrumente de plată

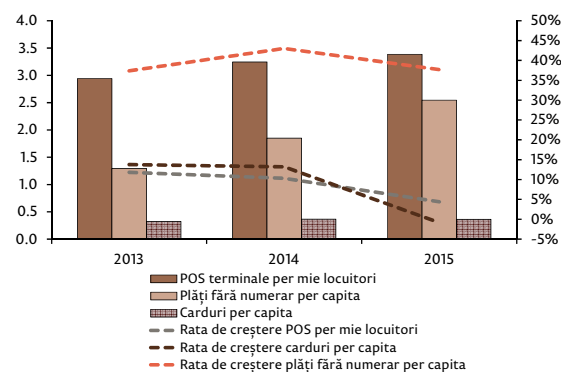
Transfer de credit. Din totalul de 16 327 705 operațiuni de plată în valoare de 415.1 miliarde lei, realizate prin intermediul transferului de credit⁴² în anul 2015, 48.0 la sută (7 831 101 operațiuni) au fost efectuate în format electronic, iar 52.0 la sută

³⁸Standard tehnic pentru cardurile de plată inteligente și pentru terminalele de plată și bancomatele care le pot accepta. Cardurile EMV sunt carduri inteligente (carduri cu microprocesor) care stochează datele lor pe circuite integrate, decât pe banda magnetică, cu toate că multe carduri EMV, de asemenea, sunt dotate și cu benzi magnetice pentru compatibilitate.

³⁹Soluție informatică, pusă la dispoziție de către banca comercială (în continuare bancă) clienților săi, ce permite deținătorului să aibă acces la distanță la mijloacele aflate în contul său bancar, în scopul obținerii de informații privind starea contului bancar și a operațiunilor realizate, efectuării de plăți în numele și din ordinul deținătorului prin intermediul unei aplicații informatice, al unei metode de autentificare electronică și al unui mijloc de comunicație.

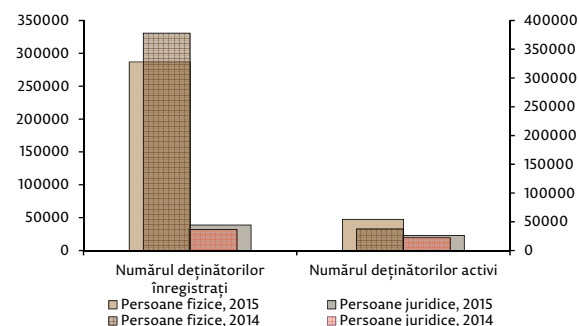
⁴⁰SDBD care utilizează tehnologia Internet (www - World Wide Web) și sunt

Graficul 3.65: Indicatori de dezvoltare a pieței de carduri din RM

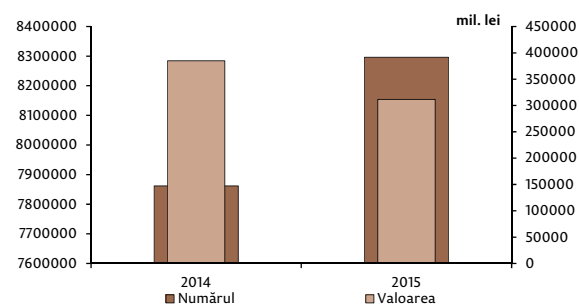
Sursa: BNM

Graficul 3.66: Numărul utilizărilor SDBD

Sursa: BNM

Graficul 3.67: Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SDBD

Sursa: BNM

(8 496 604 operațiuni) au fost prezentate la bănci pe suport de hârtie. Sub aspect valoric, structura plăților se modifică: valoarea transferurilor în format electronic (56.3 la sută din valoarea totală a plăților efectuate prin intermediul acestui instrument de plată) depășește valoarea transferurilor de credit efectuate pe suport hârtie (43.7 la sută).

Debitarea directă. Pe parcursul anului 2015, au fost efectuate 58 672 operațiuni de plată prin intermediul debitării directe⁴³, în sumă totală de 25 878 mii lei. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit 7 620 persoane.

Ațiuni întreprinse în domeniul dezvoltării sistemului național de plăți

Preluarea funcției de agent de decontare de către Banca Națională a Moldovei

În vederea diminuării riscurilor la care sunt expuși participanții la sistemele internaționale de plăți cu carduri, pe parcursul anului 2015, serviciile de asigurare a finalității decontărilor aferente operațiunilor efectuate în moneda națională cu cardurile de plată, emise sub sigla Visa și MasterCard, pe teritoriul Republicii Moldova au fost preluate de către Banca Națională a Moldovei.

Campania națională de informare cu privire la avantajele utilizării instrumentelor de plată fără numerar

În conformitate cu Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017, Banca Națională are stabilit ca obiectiv promovarea plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație.

Una din acțiunile realizate de Banca Națională în acest context a constituit desfășurarea în perioada decembrie 2014 - iunie 2015, cu suportul financiar al Facilității de Dezvoltare a Fondului European pentru Europa de Sud - Est (EFSE), a primei campanii naționale de incluziune financiară din Moldova ce ține de promovarea plăților fără numerar.

Obiectivul principal al acestei acțiuni a fost încurajarea și promovarea utilizării instrumentelor de plată fără numerar prin informarea publicului larg referitor la avantajele oferite de

caracterizate prin lipsa necesității preinstalării aplicației program a băncii (sau stocării unor date) la partea client.

⁴¹SDBD care se bazează pe o aplicație program a băncii instalată la stațiile de lucru la sediul deținătorului și pot utiliza în calitate de mijloc de comunicație atât rețele private cât și rețeaua Internet.

⁴²O serie de operațiuni care încep prin inițierea de către plătitor a unui ordin de plată și transmiterea acestuia prestatorului de servicii de plată în scopul punerii la dispoziția unui beneficiar unei anumite sume de bani. Transferul de credit poate fi inițiat atât în numele clientului prestatorului de servicii de plată, cât și nemijlocit de către prestatorul de servicii de plată în nume și pe cont propriu.

⁴³Serviciu de plată (instrument de plată) pentru debitarea contului de plăți al plătitorului în cazul în care o operațiune de plată este inițiată de beneficiarul plății pe baza consimțământului acordat de către plătitor beneficiarului plății, prestatorului de servicii de plată al beneficiarului sau prestatorului de servicii de plată al plătitorului.

utilizarea cardurilor de plată, a sistemelor de deservire bancară la distanță, a plăților programate și, nu în ultimul rând, a debitării directe. Necesitatea derulării acestei campanii a fost impusă de nivelul scăzut de utilizare a acestui mijloc de plată de către cetățenii Republicii Moldova.

Pe parcursul campaniei, care a durat șase luni, au fost realizate mai multe spoturi dedicate instrumentelor de plată fără numerar, care au fost difuzate la mai multe posturi TV și radio din țară, în maxi-taxi, dar și în troleibuze. La fel, au fost organizate interviuri tematice, inclusiv sub forma unor mese rotunde, la care au participat experți din sectorul bancar și reprezentanți ai sistemelor internaționale de plăți MasterCard și Visa, care au relatat despre instrumentele de plată fără numerar, avantajele utilizării și siguranța acestora, precum și soluțiile inovatoare în acest domeniu. A fost creată o pagină web dedicată acestui subiect <http://www.faranumerar.md>, unde poate fi găsită informație utilă aferentă instrumentelor de plată, dar și materialele difuzate în cadrul campaniei.

3.9 Tehnologia informației

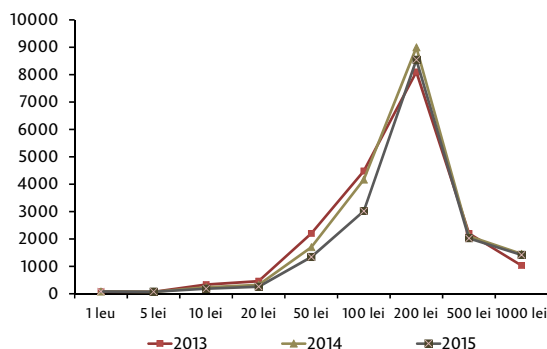
Pe parcursul anului 2015, pornind de la obiectivele strategice ale BNM, eforturile în domeniul TI s-au axat pe realizarea acțiunilor prevăzute în cadrul celor două direcții prioritare: îmbunătățirea activităților de bază ale BNM prin implementarea de soluții moderne în conformitate cu obiectivele stabilite la nivel de organizație și consolidarea și îmbunătățirea serviciilor și a infrastructurii TI existente.

Pe direcția de îmbunătățire a activităților de bază ale BNM, pe parcursul anului au fost derulate mai multe proiecte majore cum ar fi Registrul Riscurilor de Credit, Pagina Web a BNM, Transform BNM etc.

Pe cealaltă direcție, BNM a întreprins un șir de măsuri menite să asigure atingerea obiectivului de modernizare a infrastructurii TI și de optimizare a costurilor TI. Ca parte a acestor acțiuni putem enumera proiectele pentru consolidarea capacităților de virtualizare a resurselor TI, în vederea migrării la o nouă platformă integrată pentru gestionarea serviciilor de lucru în rețea (poștă și mesagerie electronică, servicii de tipar și de stocare fișiere etc.). De asemenea, au fost implementate unele servicii TI noi, care vin să aducă valoare adăugată pentru utilizatorii BNM.

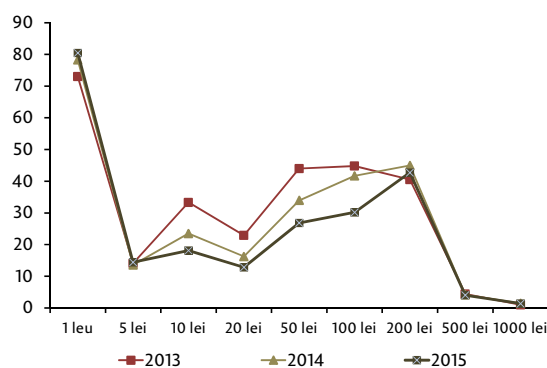
Astfel, în anul 2015, au fost realizate 11 proiecte, dintre care 4 proiecte majore la nivel de BNM și 5 proiecte doar de natură TI. De asemenea, pe parcursul anului au fost lansate în regim pilot 3 servicii TI noi. Pentru dezvoltarea sistemelor informatice existente, au fost executate cu resurse proprii circa 65 de comenzi / cereri de schimbare. Un alt moment se referă la optimizarea costurilor de infrastructură. Astfel, s-a realizat o creștere cu 42.0 la sută a resurselor virtualizate, ponderea serverelor virtuale constituind circa 80 la sută din totalitatea serverelor exploatate în cadrul BNM.

Graficul 3.68: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

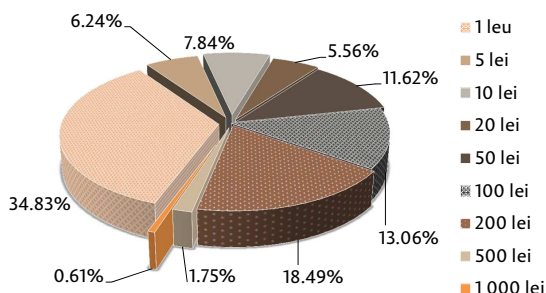
Sursa: BNM

Graficul 3.69: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

Sursa: BNM

Graficul 3.70: Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2015 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

3.10 Operațiuni cu numerar

La finele anului 2015, numerarul aflat în circulație, din punct de vedere valoric, a constituit 17 048.0 milioane lei, fiind cu 11.3 la sută inferior celui înregistrat la sfârșitul anului 2014, când a însumat 19 222.0 milioane lei.

Bancnote și monede în circulație

Bancnotele în circulație, la finele anului 2015, din punct de vedere valoric, au constituit 16 931.0 milioane lei, cu 11.4 la sută mai puțin față de finele anului 2014. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere valoric, este prezentată în graficul 3.68.

Numerarul în bancnote aflat în circulație, la finele anului 2015, din punct de vedere cantitativ, conform structurii valorilor nominale, a constituit 231.0 milioane bancnote, cu 10.4 la sută mai puțin decât în anul 2014. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ, este prezentată în graficul 3.69.

Micșorarea cantitativă a bancnotelor în circulație a fost determinată de diminuarea mai însemnată a ponderii bancnotelor de 10 lei, 20 lei, 50 lei și 100 lei în totalul bancnotelor aflate în circulație.

Din punctul de vedere al structurii valorilor nominale, bancnotele, la sfârșitul perioadei de raportare, dețineau, din punct de vedere cantitativ, circa: pentru 1 lei – 80.46 milioane bancnote, 5 lei – 14.42 milioane bancnote, 10 lei – 18.11 milioane bancnote, 20 lei – 12.84 milioane bancnote, 50 lei – 26,84 milioane bancnote, 100 lei – 30.18 milioane bancnote, 200 lei – 42.71 milioane bancnote, 500 lei – 4.04 milioane bancnote și 1000 lei – 1.42 milioane bancnote.

Graficul 3.70 și graficul 3.71 reflectă detalii cu privire la structura bancnotelor aflate în circulație, pe valori nominale, reprezentate cantitativ și valoric.

Monedele metalice divizionare aflate în circulație, la finele anului 2015, din punct de vedere valoric, au constituit 102.21 milioane lei, cu 6.9 la sută mai mult față de perioada similară a anului 2014. Evoluția monedelor în circulația monetară, din punct de vedere valoric, este prezentată în graficul 3.72.

Numerarul în monede metalice divizionare aflate în circulație, la finele anului 2015, din punct de vedere cantitativ, conform structurii valorilor nominale, au constituit 717.13 milioane monede, cu 6.4 la sută mai multe decât la finele anului 2014. Evoluția monedelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ, este prezentată în graficul 3.73.

Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație s-a datorat majorării ponderii monedelor de 10 bani și 25 bani din totalul monedelor aflate în circulație.

Din punctul de vedere al structurii valorilor nominale, la sfârșitul perioadei de referință, monedele au deținut, din punct de vedere cantitativ, pentru 10 bani – 29.9 la sută, și 25 bani – 27.1 la sută, din punct de vedere valoric, respectiv 21.0 la sută și 47.5 la sută.

Emisia, retragerea și procesarea numerarului

Începând cu data de 12 octombrie 2015, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație ca mijloc de plată pe teritoriul Republicii Moldova șapte bancnote modernizate cu valoarea nominală de 1 leu, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei și 500 lei. Modernizarea bancnotelor a avut loc prin completarea cu noi elemente de siguranță. Aceasta are drept scop diminuarea riscurilor de contrafacere a monedei naționale.

Pe parcursul anului 2015, Banca Națională a Moldovei a emis numerar în valoare totală de 7 717.0 milioane lei, din care 218.0 milioane lei în bancnote modernizate, cu circa 29.2 la sută mai mult comparativ cu anul 2014.

Bancnotele emise în anul 2015, din punct de vedere valoric, au constituit 7 710.12 milioane lei, cu circa 29.2 la sută mai mult în comparație cu anul 2014, iar din punct de vedere cantitativ au constituit 112.24 milioane bancnote, cu circa 24.6 la sută mai mult decât în anul 2014.

Creșterea cantitativă a bancnotelor emise în circulație s-a datorat creșterii ponderii bancnotelor de 10 lei, 50 lei, 200 lei și 500 lei din totalul bancnotelor emise în anul 2015.

Bancnotele, conform structurii valorilor nominale, au deținut, din punct de vedere cantitativ, pentru 1 leu – 13.15 milioane bancnote, 5 lei – 5.39 milioane bancnote, 10 lei – 20.12 milioane bancnote, 20 lei -12.17 milioane bancnote, 50 lei – 26.05 milioane bancnote, 100 lei – 15.22 milioane bancnote, 200 lei – 19.22 milioane bancnote, 500 lei – 0.7 milioane bancnote și 1000 lei – 0.2 milioane bancnote.

Graficul 3.74 reflectă detalii cu privire la structura bancnotelor emise, pe valori nominale, reprezentate cantitativ.

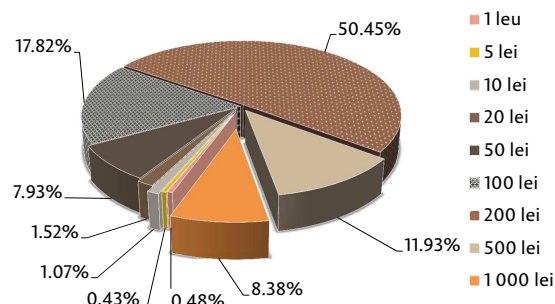
Monedele metalice emise în anul 2015, din punct de vedere valoric, au constituit 6.63 milioane lei, cu circa 4.7 la sută mai puțin față de anul 2014, iar din punct de vedere cantitativ au constituit 43.23 milioane monede, cu circa 8.1 la sută mai puțin față de anul 2014.

Monedele metalice emise în anul 2015, conform structurii valorilor nominale, au deținut, din punct de vedere cantitativ, pentru 1 ban – 1.56 milioane monede, 5 bani – 9.50 milioane monede, 10 bani – 14.49 milioane monede, 25 bani – 16.58 milioane monede și 50 bani – 1.1 milioane monede.

Graficul 3.75 reflectă detalii cu privire la structura monedelor metalice emise, pe valori nominale, reprezentate cantitativ.

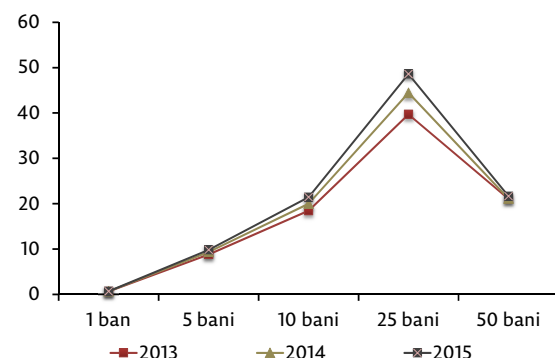
Pe parcursul anului 2015, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație, prin depunerile băncilor licențiate, bancnote în sumă de 9 885.0 milioane lei, de 1.7 ori mai mult decât în anul 2014,

Graficul 3.71: Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2015 din punct de vedere valoric

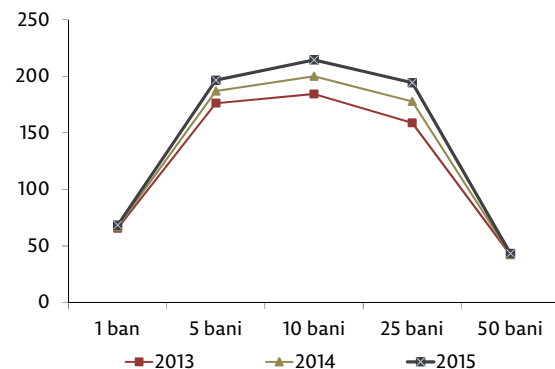
Sursa: BNM

Graficul 3.72: Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

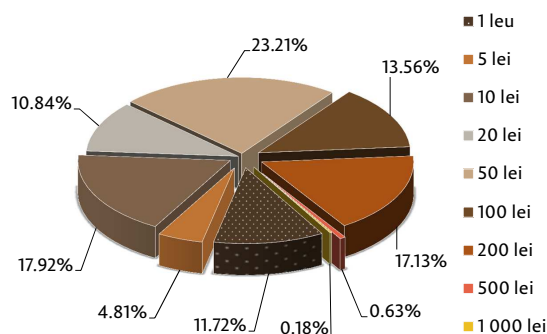
Sursa: BNM

Graficul 3.73: Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

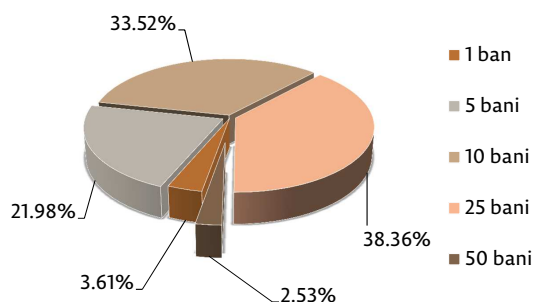
Sursa: BNM

Graficul 3.74: Bancnote emise în cursul anului 2015

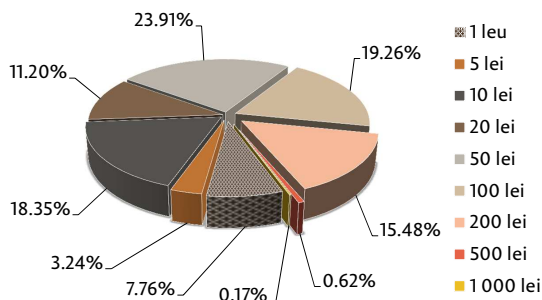
Sursa: BNM

Graficul 3.75: Monede metalice emise în cursul anului 2015

Sursa: BNM

Graficul 3.76: Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2015 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

iar din punct de vedere cantitativ au fost retrase 138.6 milioane bancnote, de 1.26 ori mai mult decât în anul 2014.

Graficul 3.76 și graficul 3.77 reflectă detalii cu privire la structura, pe valori nominale, a bancnotelor retrase din circulație în anii 2015 și 2014.

În anul 2015, în cadrul Băncii Naționale a Moldovei au fost procesate 77.4 milioane bancnote, prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității, în scopul păstrării calității și integrității bancnotelor aflate în circulație, potrivit criteriilor stabilite de BNM.

Ca urmare a procesării circa 56.6 milioane bancnote au fost identificate ca fiind necorespunzătoare circulației. Rata de uzură a fost de circa 1.0 la sută, ușor crescută față de anul 2014.

Un pas important în procesarea numerarului de către Banca Națională a Moldovei a constituit automatizarea acestui proces prin instalarea echipamentelor de procesat și ambalat bancnote, care au fost date în exploatare în luna decembrie 2015. Aceasta are drept scop creșterea vitezei și capacității de procesare a numerarului, creșterea nivelului de securitate a procesului, creșterea calității numerarului în circulație.

Contrafaceri de monedă națională

Pe parcursul anului 2015, numărul contrafacerilor de monedă națională în sistemul bancar a totalizat 8 565.0 bancnote, cu o creștere de 1.5 ori față de anul 2014. Raportat la numărul bancnotelor autentice aflate în circulație, la finele perioadei raportate, care a constituit 231.0 milioane bancnote, numărul bancnotelor falsificate se menține la un nivel foarte scăzut și reprezintă 0.004 la sută.

Falsificatorii au manifestat predilecție pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 8 198 bancnote, 20 lei – 161 bancnote, 1000 lei – 92 bancnote, 50 lei – 58 bancnote.

Ca bază de comparație, în anul 2014, numărul contrafacerilor de monedă națională au totalizat 5 560 bancnote, iar bancnotele cu cel mai mare număr de falsuri au fost înregistrate pentru bancnotele de 100 lei totalizând 5 134 bancnote, 50 lei – 183 bancnote și 1000 lei – 107, 20 lei - 92 bancnote.

Graficul 3.78 și graficul 3.79 reflectă detalii cu privire la structura bancnotelor false, pe valori nominale, constatate în anii 2015 și 2014.

În scopul combaterii falsificării însemnelor monetare, Banca Națională a Moldovei recomandă în continuare publicului să fie vigilent la posibilitatea fraudelor, să verifice autenticitatea bancnotelor și monedelor, iar în cazul constatării acestora, să le extragă din circulație și să comunice cazul Ministerului Afacerilor Interne.

Totodată, BNM prin cooperare cu Ministerul Afacerilor Interne organizează pentru băncile licențiate cursuri specializate privind metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

Emisia monedelor și bancnotelor comemorative

În temeiul Legii nr. 548 – XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, Hotărârii Consiliului de administrație al BNM nr. 38 din 12 februarie 2015 cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative și Hotărârii Consiliului de supraveghere al BNM nr. 3 din 16 octombrie 2015 cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative, Banca Națională a Moldovei, pe parcursul anului 2015, a emis 9 monede comemorative, cu diverse tematici, dintre care o monedă din aur și opt monede din argint. Tirajele au fost diferențiate, în funcție de metalul din care au fost bătute monedele, în total fiind emise 300 monede din aur și 5 000 monede din argint.

Detaliile cu privire la monedele jubiliare și comemorative emise în anul 2015 sunt reprezentate în Tabelul A.26.

3.11 Auditul intern

Prin rolul și atribuțiile pe care le exercită, auditul intern este o funcție independentă de activitățile desfășurate de celelalte structuri organizaționale ale instituției. Astfel, Departamentul audit intern examinează și evaluează independent și profesional procesele de activitate ale BNM, furnizând organelor de conducere ale instituției o asigurare rezonabilă și obiectivă asupra funcționalității sistemului de control intern și de management al riscurilor.

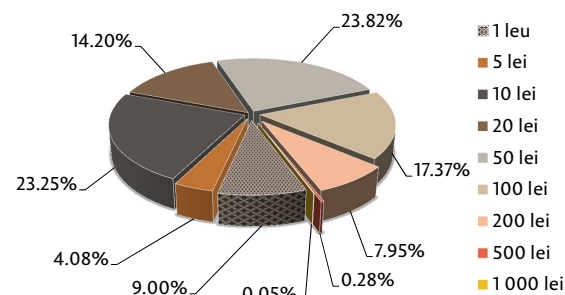
În anul 2015, Departamentul audit intern a realizat misiuni de audit de asigurare și consiliere, precum și activități de control tematic și monitorizări online asupra ariilor cu risc sporit.

Misiunile de audit și activitățile de control efectuate s-au concretizat în 34 rapoarte, 1 proces-verbal și 61 avize de consiliere/certificare (examinare și avizare), cu destinație finală către managerii liniari și membrii organelor de conducere ale Băncii Naționale.

Pentru monitorizarea nivelului de implementare a constatărilor și recomandărilor de audit, trimestrial, pe parcursul anului, a fost efectuat auditul Follow-up prin care s-a analizat stadiul recomandărilor înaintate atât în anul 2015, cât și în anii precedenți.

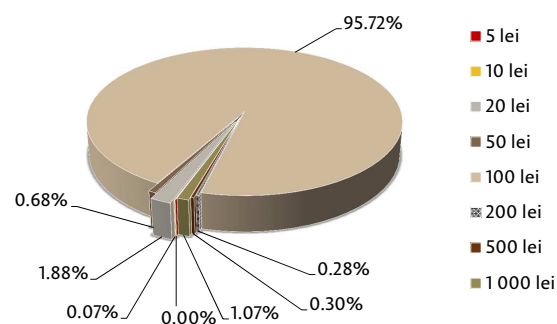
Din perspectiva sporirii, la nivelul BNM, dar și al sistemului bancar, a gradului de conștientizare a riscurilor de fraudă, în noiembrie 2015 s-a desfășurat cea de-a IV-a ediție a evenimentului anual „Săptămâna Antifraudă” (DAI - promotor). Agenda evenimentului a inclus un șir de activități de sensibilizare a angajaților BNM, reprezentanților Asociației Băncilor și băncilor licențiate din Republica Moldova cu privire la riscul de fraudă și programele antifraudă.

Graficul 3.77: Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2014 din punct de vedere cantitativ

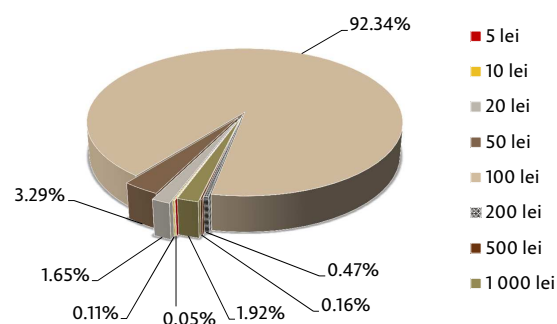
Sursa: BNM

Graficul 3.78: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2015 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 3.79: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2014 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

În anul 2015, Banca Națională a devenit susținător oficial al *Săptămânii Internaționale de conștientizare a fraudei*⁴⁴.

În perioada de referință a fost realizată evaluarea externă a calității funcției de audit intern. Ultima evaluare externă prin care s-a atestat calitatea activității - „Conformare Generală” la Standardele Internaționale pentru Practica Profesională a Auditului Intern și Codul de Etică a fost efectuată în anul 2010. Respectiv, a II-a evaluare externă a calității funcției de audit intern, derulată în anul de raportare, a reconfirmat nivelul de „Conformare Generală”, care reprezintă cel mai înalt grad posibil. În același timp, angajații DAI au dobândit noi cunoștințe, abilități și atitudini menite să fortifice activitatea de audit și plusul de valoare pentru instituție.

Pentru anul 2016, DAI și-a stabilit prioritățile de dezvoltare menite să asigure continuitatea implementării Planului anual de audit, Programului de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern, precum și a Planului de dezvoltare profesională a personalului DAI.

3.12 Colaborarea internațională a Republicii Moldova

Fondul Monetar Internațional (FMI)

Fondul Monetar Internațional este o instituție financiară internațională care reunește 188 de țări membre și are ca principale obiective promovarea cooperării monetare internaționale, înlesnirea expansiunii și creșterii echilibrate a comerțului internațional, precum și promovarea stabilității valutare. Republica Moldova a devenit membră a Fondului Monetar Internațional la 12 august 1992 și face parte din constituența condusă de Olanda.

Conform situației din 31 decembrie 2015, cota Republicii Moldova la FMI constituia 123.2 milioane DST (circa 171 milioane dolari SUA), sumă echivalentă cu 0.05 la sută din capitalul FMI.

Anul 2015 a fost marcat de finalizarea celei de-a 14-a *Revizuirii Generale a Cotelor, precum și reformarea Consiliului Executiv al FMI*, ca urmare a acceptării de către SUA (la 18 decembrie 2015) a reformelor inițiate de către FMI. Aprobarea acestor reforme va conduce la dublarea capitalului actual al FMI, precum și la schimbarea modalității de formare a Consiliului Executiv al FMI. Astfel, toate țările, printre care și Republica Moldova, ce au ratificat la nivel național deciziile FMI din cadrul celei de-a 14-a *Revizuirii Generale a Cotelor* urmează să-și majoreze cotele lor de subscripție la FMI. Este de menționat că, în anul 2012, Republica Moldova a acceptat majorarea cotei sale de subscripție la FMI cu 49.3 milioane DST (de la cota actuală de 123.2 milioane DST la 172.5 milioane DST), în acest sens fiind adoptate de către Parlament: *Legea nr.109 din 11 mai 2012 cu privire la majorarea sumei de subscripție a Republicii Moldova la Fondul Monetar Internațional, Legea nr.118 din 24 mai 2012 pentru acceptarea Amendamentului la Statutul Fondului Monetar Internațional privind reforma Consiliului Executiv.*

⁴⁴<http://www.fraudweek.com/fw-supporters.aspx#m>

Pe parcursul anului 2015, cooperarea BNM cu FMI s-a derulat în contextul misiunii de consultare în baza Articolului IV al Statutului FMI⁴⁵. Această misiune a cuprins, de asemenea, aspectele ce țin de monitorizarea post-program⁴⁶, precum și discuțiile cu privire la politicile care ar putea sta la baza unui nou program susținut de FMI.

În acest context, în perioada 22 septembrie – 6 octombrie 2015, o echipă de experți ai FMI a efectuat o vizită de lucru la Chișinău. În cadrul întrevederilor experților FMI cu reprezentanții autorităților din Republica Moldova au fost discutate prioritățile reformelor pentru anul 2016 în vederea fortificării sistemului bancar, asigurării stabilității macroeconomice, precum și consolidării cadrului de reglementare, de supraveghere și celui de gestionare a crizelor din Republica Moldova.

Ultimul program de asistență al FMI pentru Republica Moldova a fost finalizat în aprilie 2013 și a îmbinat două mecanisme de finanțare: în condiții concesionale (Mecanismul Extins de Creditare (ECF)) și, respectiv, în condiții neconcesionale (Mecanismul Extins de Finanțare (EFF)). În acest context, Republica Moldova a beneficiat de asistență financiară în valoare de 320.0 milioane DST, dintre care 225.0 milioane DST au fost recepționate de către Banca Națională a Moldovei și, respectiv, 95.0 milioane DST – de către Ministerul Finanțelor (Tabelul A.27).

În anul 2015, plățile totale aferente deservirii creditelor acordate Băncii Naționale a Moldovei de către FMI au constituit 26.61 milioane DST (echivalentul a 37.30 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 25.10 milioane DST (echivalentul a 35.18 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile și comisioanele la credite au constituit 1.51 milioane DST (echivalentul a 2.12 milioane dolari SUA).

Uniunea Europeană (UE)

Pe parcursul anului 2015 relațiile dintre Republica Moldova și UE s-au desfășurat preponderent în contextul realizării angajamentelor stabilite în Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană (semnat la 27 iunie 2014 la Bruxelles, Belgia și aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 septembrie 2014), precum și a angajamentelor care derivă din alte documente și înțelegeri moldo-comunitare.

În vederea realizării angajamentelor prevăzute în Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, Guvernul Republicii Moldova a aprobat (în octombrie 2014) Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere în perioada 2014-2016 (PNAAA) – un document amplu care contribuie la asocierea politică și integrarea economică a Republicii Moldova în Uniunea Europeană. PNAAA reprezintă instrumentul de bază pentru monitorizarea la nivel național a procesului de integrare

⁴⁵ Consultările periodice prevăzute de Articolul IV al Statutului FMI constituie un exercițiu de supraveghere care este obligatoriu pentru toate statele-membre, în urma aderării lor la FMI.

⁴⁶ Monitorizarea post-program este un proces care vizează toate statele-membre după expirarea programelor susținute de FMI și are ca scop asigurarea viabilității cadrului economic al țării și alertarea timpurie cu privire la capacitatea statului de a rambursa datoria față de FMI.

europăană pe parcursul a trei ani. BNM, care a participat la elaborarea PNAAA, este responsabilă de realizarea unor acțiuni incluse în titlurile III, IV și V ale acestui plan și raportează progresele înregistrate în acest sens Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și Ministerului Economiei.

Astfel, Banca Națională a Moldovei, în limita atribuțiilor sale, contribuie la implementarea Planului în cauză printr-un șir de acțiuni, precum: alinierea legislației privind banca centrală cu cele mai bune practici ale UE, consolidarea capacității BNM în domeniul reglementării și supravegherii bancare, dezvoltarea și consolidarea cerințelor aferente guvernării și gestionării riscului bancar, transpunerea și implementarea legislației UE din domeniul serviciilor financiar-bancare etc.

Pe parcursul anului 2015, BNM și-a continuat participarea în procesul de coordonare la nivel național a activităților de integrare europeană. Astfel, guvernatorul și prim-viceguvernatorul BNM au participat la ședințele Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană a Republicii Moldova, care este responsabilă de asigurarea coordonării realizării angajamentelor ce derivă din documentele și înțelegerile moldo-comunitare. În cadrul ședințelor Comisiei s-a discutat, printre altele, despre evoluțiile în realizarea PNAAA, modificările și actualizările la PNAAA, prioritățile pentru anul 2015, implementarea DCFTA, pregătirea pentru Consiliul de Asociere RM-EU⁴⁷, care s-a desfășurat la data de 16 martie 2015, la Bruxelles.

În contextul colaborării dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, pe parcursul anului 2015, în vederea asigurării unei comunicări eficiente privind progresele înregistrate aferente realizării angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere, reprezentanții BNM au participat în cadrul formatelor instituționalizate de cooperare precum: Comitetul de Asociere reunit în configurația comerț (4-6 martie și 22 octombrie), clusterul I al Subcomitetului pentru cooperare economică și sectorială (23-24 iulie), prima reuniune a Comitetului de Asociere RM – UE (19 octombrie). În acest sens, BNM a prezentat autorităților naționale (Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerului Economiei, Ministerului Finanțelor, Cancelariei de Stat) informații privind situația macroeconomică, evoluțiile din domeniul financiar-bancar și progresul în armonizarea legislației naționale cu acquis-ul comunitar.

De asemenea, dialogul economic RM – UE s-a desfășurat și prin prisma cooperării autorităților Republicii Moldova, inclusiv a BNM, cu experții contractați de către Direcția Generală Afaceri Economice și Financiare (DG ECFIN) a Comisiei Europene. Scopul echipei delegate de DG ECFIN a fost de a efectua o evaluare operațională a autorităților Republicii Moldova, în contextul asistenței macrofinanciare care urmează a fi acordată țării noastre. Astfel, pe parcursul trimestrului IV 2015, la solicitarea experților de la DG ECFIN, BNM a prezentat informația privind evoluțiile recente în sistemul bancar al Republicii Moldova.

⁴⁷Consiliul de Asociere reprezintă o reuniune la nivelul înalților oficiali, stabilită în conformitate cu prevederile Acordului de Asociere, care are ca scop supravegherea și monitorizarea aplicării Acordului de Asociere.

Pe parcursul anului 2015, a continuat consolidarea dialogului Republicii Moldova cu UE în vederea preluării experienței și a celor mai bune practici ale băncilor centrale din UE în diferite domenii ce intră în aria de competență a BNM. În acest context, reprezentanții BNM au beneficiat de asistență sub diferite forme prin intermediul instrumentului TAIEX (atelier de lucru – 1, vizite de studii – 3). De asemenea, în contextul cooperării bilaterale, reprezentanții BNM au efectuat o vizită de lucru la Banca Națională a României, cu scopul preluării experienței în domeniul managementului numerarului.

Începând cu 1 iulie 2015, BNM beneficiază de asistență din partea Uniunii Europene prin intermediul instrumentului Twinning, în scopul consolidării capacității băncii centrale în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul implementării cerințelor Acordului Basel II/III.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)

În scopul promovării și menținerii unei colaborări strânse în domeniul supravegherii bancare între membrii BSCEE, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au participat, în perioada 5-7 mai 2015, la forumul regional găzduit de către Banca Națională a Cehiei la Praga. Evenimentul a avut ca obiectiv împărtășirea experiențelor și a problemelor aferente implementării Basel III între supraveghetorii bancari din Europa Centrală și de Est. Discuțiile principale s-au axat pe reformele de stabilitate financiară, implementarea cadrului Basel III, consolidarea principiilor de lichiditate și a cadrului normativ aferent riscului de credit, operațional și de piață.

De asemenea, pe parcursul anului 2015, în contextul relațiilor de cooperare cu BSCEE, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au participat la cea de-a 28-a Conferință anuală, cu tematica: „Perfecționarea supravegherii sectorului financiar și obiectivele curente în reglementare”, care s-a desfășurat în perioada 24-26 iunie 2015 la Bratislava, Slovacia. În cadrul conferinței au fost discutate subiecte ce țin de consolidarea mecanismului unic de supraveghere și revizuirea standardelor Basel III în determinarea cerințelor de capital, impactul potențial al crimelor din mediul virtual asupra activității băncilor etc.

Banca Națională a Moldovei a continuat conlucrarea cu membrii Grupului BSCEE și pe parcursul anului de raportare prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare. Astfel, ca urmare a solicitării Băncii Naționale a Serbiei, Banca Națională a Moldovei a prezentat o informație asupra cadrului normativ și practicilor naționale aferente cesiunii creditelor neperformante.

Asistența tehnică externă și colaborarea cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

Consolidarea capacității de reglementare și supraveghere a unei bănci centrale are un rol esențial în afirmarea unui sector bancar solid și competitiv. În acest sens, la data de 30 iunie 2015, Banca Națională a Moldovei împreună cu Banca Națională a României

și Banca Centrală a Olandei a lansat proiectul Twinning aferent consolidării capacității BNM de reglementare și supraveghere bancară. Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană și se va desfășura pe o perioadă de 2 ani cu suportul experților de la cele două bănci partenere.

În acest context, în perioada de la lansarea Proiectului Twinning până la sfârșitul anului 2015 au fost întreprinse un șir de activități orientate spre implementarea Acordului de Capital Basel III, respectiv a unor angajamente ce derivă din Acordul de Asociere semnat cu UE prin care Republica Moldova s-a angajat să-și armonizeze legislația cu prevederile UE. În special, aceste activități au fost orientate spre transpunerea în legislația autohtonă a Directivei 2013/36/UE și a Regulamentului 575/2013. Astfel, printre progresele înregistrate în acest sens se evidențiază următoarele:

- a fost evaluat cadrul național de legislație în contextul corespunderii acestuia prevederilor legislației UE referitor la Basel III. Au fost determinate lacunele și, respectiv, arile necesare de a fi îmbunătățite (Legal gap analysis);
- a fost inițiat procesul de elaborare a chestionarului pentru evaluarea impactului trecerii la cerințele Basel III, care va fi remis pentru completare băncilor în trimestrul I 2016;
- au fost puse în discuții subiectele de importanță majoră care urmează a fi negociate și asupra cărora urmează să fie luată o decizie comună a BNM și CNPF pentru elaborarea Strategiei de implementare a cadrului Basel III la nivelul sistemului financiar;
- a fost inițiat procesul de elaborare a Strategiei BNM de implementare a standardelor Basel III prin prisma cadrului legislativ european (CRD IV);
- au fost evaluate necesitățile de personal, precum și calificarea acestuia în cazul BNM pentru reglementarea și supravegherea conform noilor cerințe.

Acțiunile desfășurate în cadrul Proiectului Twinning vor induce fortificarea esențială a reglementării bancare și dezvoltarea instrumentelor de supraveghere disponibile pentru a asigura o gestionare adecvată a riscurilor în bănci comparabilă cu cele mai bune practici în acest sens din Uniunea Europeană.

În vederea promovării stabilității financiare la nivel mondial, precum și a asigurării unei cooperări eficiente între autoritățile de supraveghere bancară este esențială stabilirea unei proceduri relevante de interacțiune între aceste autorități. Astfel, în luna noiembrie 2015, între Banca Națională a Moldovei și organul de supraveghere bancară din Letonia (Comisia Financiară și a Pieței de Capital a Letoniei) a fost încheiat Memorandumul de înțelegere cu privire la schimbul de informații în domeniul supravegherii bancare și spălării banilor.

Banca Națională a Moldovei continuă să-și orienteze eforturile spre realizarea obiectivului de menținere a stabilității financiare a

sistemului bancar din Republica Moldova. În acest context, pe parcursul anului 2015, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea Trezoreriei Statelor Unite în ceea ce privește asigurarea continuității activităților aferente consolidării supravegherii bancare, modul de elaborare a planurilor de soluționare a băncilor sistemic importante și practicile internaționale aferente planurilor de contingență.

În scopul perfecționării capacității de prognoză și asigurării stabilității prețurilor, Banca Națională a Moldovei a beneficiat, pe parcursul anului 2015, de consultanță pe subiecte fiscale din cadrul procesului de formulare a politicii monetare. Asistența tehnică pe aceste subiecte a fost oferită din partea Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

Una dintre atribuțiile de bază ale Băncii Naționale a Moldovei constă în păstrarea și gestionarea rezervelor valutare ale statului. Pe parcursul anului 2015, BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea Băncii Mondiale (în conformitate cu Acordul de Consultanță și Management Investițional semnat la data de 8 decembrie 2015), în vederea optimizării procesului de management al riscului de credit în activitatea de gestionare a rezervelor valutare. Misiunea de asistență s-a axat pe revizuirea procesului de management al riscului de credit și de contraparte; setarea limitelor ce țin de riscul de credit; familiarizarea cu practicile Băncii Mondiale în gestionarea riscului de credit; tendințele noi în expunerea la riscul de credit pentru băncile centrale în condițiile când ratele dobânzii sunt foarte joase sau chiar negative; efectele modificărilor regulatorii pe piețele financiare internaționale asupra riscului de credit al contrapărților.

De asemenea, urmare angajamentelor asumate de către Republica Moldova în contextul procesului de integrare europeană, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de suport în mai multe domenii din partea Comisiei Europene prin intermediul instrumentului de asistență TAIEX.

Astfel, în contextul acțiunilor BNM aferente creării Depozitarului Central Unic (DCU) pentru sporirea siguranței și eficienței sistemelor de clearing și decontare ale valorilor mobiliare din Republica Moldova, în perioada 27-28 ianuarie 2015, BNM a beneficiat de asistență tehnică prin intermediul instrumentului TAIEX, sub forma unei vizite de studiu la Banca Centrală a Ungariei, cu tematica „Crearea Depozitarului Central Unic al valorilor mobiliare”. Scopul vizitei de studiu a fost familiarizarea cu cadrul de reglementare, de operare și de supraveghere aferent Depozitarului Central Unic al valorilor mobiliare din Ungaria (Keller), în vederea identificării business-modelului DCU relevant pentru situația Republicii Moldova.

Promovarea plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație reprezintă unul din obiectivele de importanță strategică pentru BNM. În acest sens, în perioada 18-19 martie 2015, BNM a beneficiat de asistență tehnică prin intermediul instrumentului TAIEX, sub forma unei vizite de studiu la Banca Centrală a Suediei, cu tematica „Promovarea plăților fără numerar”. Scopul vizitei de studiu a fost familiarizarea cu practicile Suediei în ceea ce privește cadrul de reglementare aferent promovării plăților fără

numerar, inclusiv prin prisma stimulentele fiscale pentru utilizarea instrumentelor de plată fără numerar.

Banca Națională a Moldovei, ca emitent și gestionar de însemne monetare pe teritoriul Republicii Moldova pune în circulație bancnote și monede metalice, prin intermediul sistemului bancar. Obiectivul BNM în vederea asigurării stabilității circulației monedei naționale este promovarea, urmând principiile continuității și credibilității, a politicii care asigură economia cu moneda națională, în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației monetare și menținerea calității acestora în circulație. În acest context, pe parcursul anului 2015, BNM a beneficiat de asistență tehnică cu tematica „Managementul numerarului” din partea Băncii Naționale a Ungariei prin intermediul instrumentului TAIEX, precum și a obținut asistență tehnică acordată bilateral din partea băncilor centrale ale Georgiei și României. Asistența tehnică acordată a constat în găzduirea unor vizite ale reprezentanților BNM la băncile centrale menționate. Scopul acestor vizite fiind preluarea experienței altor bănci centrale în ceea ce privește gestiunea, păstrarea și procesarea numerarului și asigurarea securității tezaurului în cadrul unei bănci centrale. De asemenea, au fost discutate o serie de subiecte ce țin de optimizarea proceselor de gestiune a numerarului; asigurarea celor mai înalte standarde de securitate a unui tezaur; transparența și controlul deplin grație monitorizării superioare a circulației numerarului, măsurilor în domeniul prevenirii falsificării și contrafacerii monedei naționale etc. Ca urmare a acestor vizite de studii, BNM va iniția mai multe proiecte aferente optimizării managementului numerarului.

În perioada 29-30 septembrie 2015, reprezentanții BNM au beneficiat de o instruire furnizată de reprezentanții Băncii Centrale a Ungariei, prin intermediul instrumentului TAIEX, în domeniul supravegherii, redresării și rezoluției instituțiilor de credit și a firmelor de investiții. Această instruire a avut ca finalitate schimbul de experiență privind transpunerea și problemele de implementare a legislației UE cu privire la autoritățile de supraveghere bancară și rezoluție bancară.

Un rol aparte în crearea unui mediu de lucru atractiv și stimulant, în care angajații performează la capacitate maximă pentru a îndeplini obiectivele strategice ale instituției, îl are funcționarea unui sistem eficient de management al performanței. În acest context, este de menționat că, pe parcursul anului 2015, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au efectuat o vizită de studiu la Banca Centrală a Olandei având ca tematică „Managementul performanței pentru BNM”. Această asistență a fost axată pe aspectele ce țin de implementarea unui sistem eficient de evaluare a performanțelor angajaților Băncii Naționale a Moldovei.

În vederea creșterii stabilității și încrederii în sectorul financiar, precum și fortificării dezvoltării economice per ansamblu, este esențială susținerea responsabilizării financiare a consumatorilor și promovarea educației financiare în rândul populației. Banca Națională a Moldovei este orientată spre participarea la procesul de promovare a educației financiare, încurajând și contribuția altor instituții relevante în acest sens. În conformitate cu

prevederile Matricei Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității (aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.4 din 14 ianuarie 2014), Banca Națională a Moldovei în comun cu alte autorități relevante s-a angajat să elaboreze Strategia națională de educație financiară. Este de menționat că BNM și-a asumat rolul de lider în procesul de elaborare a strategiei.

Astfel, în luna august 2015, Banca Națională a Moldovei, în comun cu Facilitatea de Dezvoltare a Fondului European pentru Europa de Sud - Est (EFSE DF) și centrul regional Microfinance Center sp. Z o.o. (MFC) din Polonia au semnat un contract de consultanță care prevede suportul BNM din partea echipei de experți de la MFC în procesul de elaborare a Strategiei naționale de educație financiară.

Proiectul de asistență tehnică a demarat în septembrie 2015, iar pe parcursul semestrului II 2015, experții de la MFC au efectuat două vizite de lucru la Chișinău în cadrul cărora au participat la o serie de întreveneri cu reprezentanți ai ministerelor, autorităților și ai instituțiilor din Republica Moldova a căror sferă de activitate este importantă pentru subiectul promovării educației financiare.

De asemenea, în incinta BNM, s-au desfășurat două ateliere de lucru la care au participat reprezentanți ai instituțiilor relevante din Republica Moldova. Primul atelier de lucru, organizat la 25 septembrie 2015, a avut ca scop consolidarea și generalizarea priorităților, preferințelor și viziunilor instituțiilor în ceea ce privește procesul de elaborare a Strategiei naționale de educație financiară. Cel de-al doilea atelier de lucru, care a avut loc la 15 decembrie 2015, a fost axat pe prezentarea de către experții de la MFC a rezultatelor evaluării nivelului de educație financiară a populației din țara noastră, precum și a conceptului aferent Strategiei naționale de educație financiară și desfășurarea discuțiilor pe marginea acestora.

În contextul promovării educației financiare, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică și financiară din partea Fondului European pentru Europa de Sud-Est (EFSE) în vederea organizării seminarelor de educație financiară pentru elevi și profesorii-formatori din diverse raioane ale republicii cu ocazia celebrării la 31 octombrie a Zilei Internaționale a Economisirii. Asistența tehnică a avut drept scop perfecționarea procesului de educație financiară orientat spre grupuri-țintă specifice și desfășurat de formatori profesioniști pentru o mai bună înțelegere de către public a subiectului financiar și, în consecință, o contribuție eficientă la incluziunea financiară.

Pe lângă aceasta, Fondul European pentru Europa de Sud-Est a mai acordat Băncii Naționale a Moldovei asistență tehnică și financiară la elaborarea și publicarea unei broșuri în scop de educație financiară, precum și la editarea unei scheme pentru decuparea unei pușculițe de carton destinate a fi construită de copii. Broșura în cauză a fost distribuită copiilor care au vizitat BNM în cadrul zilei ușilor deschise organizate cu prilejul Zilei introducerii leului moldovenesc. Această asistență a urmărit scopul de a promova educația financiară în rândul copiilor și adolescenților prin familiarizarea acestora cu noțiuni financiare elementare.

3.13 Activitatea Consiliului de administrație, a Consiliului de supraveghere și a Comitetului executiv

Pe parcursul anului 2015 au fost convocate 44 ședințe ale Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, la care s-au examinat și s-au aprobat 222 hotărâri.

De menționat că, urmare a modificării Legii nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, din 21 august 2015 Consiliul de administrație a fost substituit prin Comitetul executiv și Consiliul de supraveghere. Astfel, pe parcursul anului 2015 au fost convocate 5 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au examinat și s-au aprobat 7 hotărâri și 31 ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au examinat și s-au aprobat 173 hotărâri.

Hotărârile vizează următoarele domenii:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei,
- Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova,
- Politica de contabilitate a Băncii Naționale a Moldovei,
- Reglementarea și supravegherea bancară,
- Evidența contabilă,
- Balanța de plăți.

Pe parcursul anului au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 30 de hotărâri ale Consiliului de administrație, 2 hotărâri ale Consiliului de supraveghere și 20 hotărâri ale Comitetului executiv (conform Tabelului A.34 și Tabelului A.35 din anexe).

3.14 Activitatea legislativă

Reglementarea valutară

În anul 2015, Banca Națională a Moldovei a adoptat și /sau amendat actele normative ce țin de reglementarea valutară, fiind axate pe aspectele aferente calculării poziției valutare deschise a băncilor, autorizării, deschiderii, gestionării și închiderii conturilor rezidenților peste hotare, precum și raportării la BNM de către bănci a operațiunilor în domeniul valutar.

În scopul evitării situațiilor când băncile reglează poziția valutară deschisă prin încheierea tranzacțiilor valutare extrabilanțiere aferente cumpărării/vânzării valutei străine contra lei

moldovenești (de ex., tranzacțiile forward), care nu se finalizează cu decontări între participanți, în anul 2015 a fost modificat și completat Regulamentul cu privire la poziția valutară deschisă a băncii.

În acest scop, amendamentele de bază se referă la următoarele aspecte:

- pentru tranzacțiile extrabilanțiere de cumpărare /vânzare a valutei străine contra lei moldovenești au fost stabilite criteriile a căror respectare permite de a include aceste tranzacții în calculul poziției valutare deschise;
- la calcularea poziției valutare deschise a băncii, soldurile activelor și obligațiilor valutare urmează a fi micșorate cu soldurile conturilor extrabilanțiere aferente tranzacțiilor de cumpărare /vânzare a valutei străine contra lei moldovenești care nu corespund criteriilor nominalizate, precum și a tranzacțiilor extrabilanțiere de cumpărare /vânzare a valutei străine atât contra lei moldovenești cât și contra valută străină care nu s-au finalizat cu decontări, ultimele cuprinzând și acele tranzacții a căror scadență a fost prelungită. Tranzacțiile nominalizate excluse din calculul poziției valutare deschise se reflectă într-un tabel separat al raportului, în scopul monitorizării activității băncii și a riscurilor la care aceasta se expune;
- băncile sunt obligate să recalculeze poziția valutară deschisă și să prezinte la BNM rapoartele corectate, în cazul în care pentru anumite zile la calcularea poziției valutare deschise a băncii au fost incluse soldurile conturilor extrabilanțiere supuse excluderii astfel cum este indicat mai sus;
- în cazul în care, drept urmare a recalculării poziției valutare deschise, se constată depășirea la finele zilelor respective a limitelor poziției valutare deschise, banca licențiată este obligată să prezinte la BNM, la cererea acesteia, orice documente care vizează tranzacțiile /operațiunile respective;
- în vederea evitării manipulărilor de către bănci la calculul poziției valutare deschise în contextul noilor cerințe, au fost concretizate sancțiunile/măsurile de remediere pe care le poate aplica BNM în cazul nerespectării prevederilor regulamentului prin depășirea limitelor poziției valutare deschise ca urmare a recalculării acesteia în cazul indicat mai sus;
- în legătură cu cerințele noi sus-nominalizate, modul de completare a raportului privind poziția valutară deschisă a fost ajustat.

Aprobarea amendamentelor descrise a avut menirea de a descuraja utilizarea de către bănci a operațiunilor de cumpărare/vânzare a valutei străine ținute la evidență în conturile extrabilanțiere pentru reglarea artificială a poziției valutare deschise, ceea ce trebuie să contribuie la minimizarea implicării băncilor în tranzacții care comportă riscuri.

Suplimentar, pentru a exclude denaturarea poziției valutare deschise a băncii prin evaluarea eronată a activelor /obligațiilor

valutare, a fost precizată includerea în raportul privind poziția valutară deschisă a soldurilor contra-conturilor aferente ajustării valorii la costul amortizat și reducerilor pentru pierderi din depreciere la activele și obligațiunile în valută străină/atașate la valuta străină, indiferent de moneda (națională sau străină) în care este ținută evidența în contra-conturile aferente ajustărilor /reducerilor nominalizate.

De asemenea, pe parcursul anului a fost actualizat cadrul normativ care reglementează aspectele aferente conturilor deschise de către rezidenți în instituțiile financiare din străinătate. Aprobarea Regulamentului privind conturile rezidenților în străinătate și abrogarea instrucțiunii existente anterior a fost dictată de necesitatea îmbunătățirii cadrului normativ respectiv, având în vedere aspectele practice aferente autorizării, deschiderii, gestionării și închiderii conturilor, precum și prevederile Legii privind reglementarea valutară și ale legislației conexe. Regulamentul nominalizat se referă la aspectele ce țin de:

- procesul de autorizare de către BNM a deschiderii contului în străinătate;
- particularitățile aferente deschiderii, gestionării și închiderii conturilor în străinătate, a căror deschidere necesită autorizarea din partea BNM;
- modul de raportare la BNM privind conturile deschise în străinătate în baza autorizației BNM;
- particularitățile aferente aplicării sancțiunilor față de titularii de autorizații eliberate de BNM;
- unele particularități aferente conturilor în străinătate, a căror deschidere nu necesită autorizarea din partea BNM.

În același timp, a continuat optimizarea cadrului normativ care reglementează procesul de raportare de către bănci la BNM în domeniul valutar. Astfel, în contextul trecerii la noul sistem de raportare de către băncile licențiate către BNM (SIRBNM), precum și în scopul îmbunătățirii datelor statistice necesare, au fost modificate rapoartele ce țin de operațiunile de export și import din/în Republica Moldova a numerarului efectuate de către bănci. Raportul nou este divizat în trei tabele separate care acoperă tot spectrul operațiunilor în cauză prevăzut de Legea nr.62-XVI din 21.03.2008 privind reglementarea valutară. De asemenea, raportul privind contul rezidentului deschis în străinătate în baza autorizației BNM a fost completat cu informația necesară în contextul întocmirii balanței de plăți.

Reglementarea prudentială

În vederea creșterii gradului de siguranță în activitatea băncilor, în baza împuternicirilor și drepturilor conferite Băncii Naționale prin Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, pe parcursul anului 2015 au fost întreprinse un șir de acțiuni aferente reglementării prudenciale îndreptate spre consolidarea sectorului

bancar autohton prin perfecționarea cadrului de reglementare bancară.

În Instrucțiunea privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale au fost efectuate modificări și completări la cadrul de raportare în vederea monitorizării continue a băncilor și perfecționării metodelor de supraveghere bancară.

Astfel, în vederea ridicării nivelului protejării intereselor deponenților și neadmiterii riscului excesiv în sectorul bancar, a fost inclus un set de rapoarte aferente informației agregate privind depozitele persoanelor fizice în funcție de mărimea acestora, de localitatea plasării și de termenele de scadență.

În scopul monitorizării și prevenirii situațiilor de conflict de interese, limitării riscurilor de concentrare a expunerilor băncii față de persoanele afiliate, precum și în vederea protejării intereselor clienților băncii a fost perfecționat cadrul de raportare prin obținerea unei informații mai detaliate privind tranzacțiile cu persoanele afiliate băncii și privind ședințele consiliului băncii.

De asemenea, au fost operate modificări ale calculului suficienței capitalului ponderat la risc prin includerea în categoria de risc 50% doar a creditelor asigurate totalmente prin prima ipotecă rezidențială, proprietate a debitorului persoană fizică.

De menționat că, activitatea bancară reprezintă, în esență, un proces continuu de perfecționare, fapt ce impune administratorilor băncilor să posede anumite abilități. Astfel, a fost modificat și completat Regulamentul cu privire la exigențele față de administratorii băncii, în vederea asigurării perfecționării continue a mecanismului de confirmare a persoanelor în funcție de administrator.

Pentru dezvoltarea cadrului special de evaluare a persoanelor investite prin lege sau statut să-și asume obligații, de sine stătător sau împreună cu alte persoane în numele și în contul băncii, altele decât membru al consiliului, al organului executiv, al comisiei de cenzori, contabilul-șef, conducătorul filialei, au fost stabilite criteriile de evaluare, ținând cont de specificul obligațiunilor persoanelor respective.

Pentru promovarea în cadrul băncilor a persoanelor care corespund principiului potrivit și adecvat au fost stabilite anumite cerințe care să confirme cunoașterea și obligația de a respecta, în cadrul exercitării funcției de administrator, prevederile legilor aferente activității băncilor și ale actelor normative. De asemenea, au fost specificate cerințele privind experiența teoretică a candidaților la funcția de administrator, precum și cele ce țin de calificativul experienței practice, și anume ca majoritatea membrilor consiliului băncii să fie persoane care dispun de experiență de administrator pe piața financiară bancară sau nebanară.

În vederea consolidării capacității băncilor pentru o desfășurare sigură a activităților financiare, Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc a fost suplinit cu prevederi privind sancțiunile aplicabile în cazul nerespectării condițiilor

prescrise în permisiunea Băncii Naționale și a adoptării hotărârii adunării generale a acționarilor privind distribuirea capitalului în absența permisiunii BNM.

Aceste prevederi au drept obiectiv fortificarea cadrului normativ pertinent distribuirii de capital de către bănci. Având în vedere importanța menținerii solidității financiare a băncilor, pe de o parte, și asigurarea previzibilității și transparenței procesului de evaluare a solicitărilor de distribuire de capital, pe de altă parte, au fost detaliate reglementările existente în acest domeniu prin statuarea unor criterii dinamice care vor permite analiza complexă a capacității băncii de întrunire a condițiilor prevăzute de Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21 iulie 1995.

În același timp, în scopul asigurării accesului acționarilor la informația privind rezultatele evaluării de către Banca Națională a solicitării înaintate de bancă pentru obținerea permisiunii de distribuire a capitalului, a fost instituită obligația includerii acestei permisiuni în materialele pentru ordinea de zi a ședinței organului de conducere la care va fi examinată chestiunea distribuirii capitalului.

Pornind de la scopul Regulamentului cu privire la expunerile „mari”, și anume minimizarea pierderilor pe care banca le poate suporta ca rezultat al concentrării expunerilor și având în vedere persistența anumitor tranzacții purtătoare a riscului de credit sporit, a fost stabilit un mecanism pentru minimizarea riscului dat, care nu restricționează piața financiară și buna funcționare a acesteia. Astfel, la determinarea mărimii expunerii nete se includ în calcul ca asigurare doar depozitele gaj irevocabile, ai căror titulari sunt nemijlocit debitorii autohtoni sau organizațiile internaționale, băncile multilaterale de dezvoltare și/sau băncile care dispun de un rating nu mai mic de categoria BBB-/Baa3 atribuit de către cel puțin una din agențiile Standard & Poor’s, Moody’s și Fitch-IBCA, concomitent fiind rezidente ale țărilor cu ratingurile menționate.

În scopul optimizării procesului de clasificare și calculare a mărimii reducerilor pentru pierderi la active și la angajamentele condiționale ale băncii supuse riscului de credit, în Regulamentul privind clasificarea activelor și angajamentelor condiționale a fost stabilită frecvența lunară de clasificare și calculare a mărimii reducerilor pentru pierderi la active și la angajamentele condiționale ale băncii supuse riscului de credit. Ce ține de creditele/angajamentele condiționale prelungite și renegociate, a fost extinsă perioada de la 3 la 6 luni în ceea ce privește monitorizarea achitării regulate a sumei de bază și a dobânzilor aferente creditului, precum și a situației financiare a debitorului.

Totodată, au fost incluse principii noi de clasificare a activelor/angajamentelor condiționale, acestea fiind bazate pe ratingul contrapărții stabilit de către una din agențiile internaționale de rating Standard & Poor’s, Moody’s și Fitch-IBCA. Concomitent, au fost incluse anumite cerințe de evaluare față de persoana care poate constitui o garanție personală (fidejusiune) în favoarea debitorului băncii.

De asemenea, în vederea minimizării riscului aferent activității de creditare a băncii, au fost prevăzute particularități de clasificare a

activelor băncii în funcție de mărimea prevalării datoriilor debitorului față de fondurile sale proprii. Această cerință nu se va aplica în cazul creditelor și angajamentelor condiționale a căror valoare cumulativă este mai mică cu 1 milion de lei și al celor asigurate în proporție de cel puțin 50 la sută din valoarea expunerii față de debitor cu garanții reale aflate în proprietatea acestuia. Prevederile în cauză au ca scop minimizarea ponderii creditelor cu un grad sporit de îndatorare care pot deveni neperformante.

Luând în considerare evoluțiile din ultima perioadă pe piața financiară, și anume diminuarea numărului de bănci pe piață și având drept scop crearea condițiilor în vederea excluderii impedimentelor de extindere a activității financiare a băncilor, în Regulamentul cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova a fost modificată, de la 30% la 35%, limita maximă a pozițiilor dominante pe piața bancară ce ține de activele totale ale băncii în raport cu activele totale pe întregul sector bancar, precum și a depozitelor persoanelor fizice ale băncii în raport cu depozitele totale primite de la persoanele fizice pe întregul sector bancar.

Pornind de la faptul că lichiditatea bancară este o poziție de gestiune a datoriilor și activelor bancare care au diferite scadențe, este dificil pentru bănci să se afle într-o poziție de corelare perfectă, mai mult ca atât, operațiunile bancare au scadențe incerte și de natură foarte variată. Corelarea sau necorelarea între scadențele activelor și ale datoriilor reprezintă un element fundamental în gestiunea activității bancare. Astfel, pentru minimizarea riscului de lichiditate cauzat de necorelarea activelor și datoriilor băncilor, au fost stabilite noi cerințe. În acest context, Regulamentul cu privire la lichiditatea băncii a fost suplinit cu prevederi ce țin de principiul III al lichidității care determină cerința față de lichiditate, utilizând următoarele benzi de scadență: până la o lună, 1-3 luni; 3-6 luni; 6-12 luni și peste 12 luni. Limita minimă a indicatorului respectiv de lichiditate este 1 și se calculează ca raportul dintre lichiditatea efectivă și lichiditatea necesară, pe fiecare bandă de scadență. Lichiditatea efectivă se determină prin însumarea, pe fiecare bandă de scadență, a activelor și angajamentelor condiționale de credit (cele în baza cărora se preconizează intrări de mijloace bănești). Lichiditatea necesară se determină prin însumarea, pe fiecare bandă de scadență, a datoriilor și angajamentelor condiționale de debit (cele în baza cărora se preconizează ieșiri de mijloace bănești). În cazul înregistrării unui excedent de lichiditate în oricare dintre benzile de scadență, cu excepția ultimei benzi, acesta se va adăuga la nivelul lichidității efective aferent benzii de scadență următoare.

Reglementarea din domeniul sistemelor de plăți

Conform *Legii cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114 din 18 mai 2012*, Banca Națională a Moldovei (BNM) licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și emitenților de monedă electronică.

În conformitate cu legea nominalizată, pe parcursul anului 2015, a fost eliberată o licență pentru desfășurarea activității de emiteră a monedei electronice și au fost reperfectate trei licențe pentru desfășurarea activității de prestare a serviciilor de plată și de emiteră a monedei electronice.

Prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 56 din 5 martie 2015 au fost aprobate modificări și completări la *Regulamentul cu privire la transferul de credit*, care se referă la stabilirea utilizării codului IBAN (International Bank Account Number) pentru transferurile naționale, în scopul implementării Conceptului privind optimizarea transferurilor naționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 138 din 24 iulie 2014. Necesitatea implementării codului IBAN la efectuarea plăților în lei moldovenești pe teritoriul Republicii Moldova a fost determinată atât de experiența altor state în implementarea codului IBAN, cât și de avantajele utilizării acestuia: minimizarea eronării datelor (prin standardizarea structurii codului IBAN), a timpului de procesare (prin aplicarea mecanismului STP) și reducerea costurilor serviciilor de transfer (prin micșorarea intervenției manuale și verificarea automatizată).

Au fost operate modificări și completări la *Regulamentul cu privire la activitatea emitenților de monedă electronică și prestatorilor de servicii de plată nebancați* prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 105 din 9 aprilie 2015, care vizează detalierea cerințelor aferente filialelor și agenților societăților de plată/furnizorilor de servicii poștale/societăților emitente de monedă electronică și stabilirea cerințelor privind periodicitatea, forma și conținutul rapoartelor privind capitalul reglementat.

De asemenea, prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 217 din 20 august 2015 au fost aprobate modificări și completări la *Regulamentul cu privire la cardurile de plată*, în scopul asigurării unui grad mai sporit de securitate, al siguranței în funcționarea și disponibilitatea proceselor de decontare aferente operațiunilor în monedă națională efectuate cu carduri de plată pe teritoriul Republicii Moldova. Elaborarea acestor modificări a derivat din necesitatea eliminării riscurilor și sporirea încrederii participanților în cadrul acestor procese.

3.15 Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei, Departamentul resurse umane este responsabil de îndeplinirea a două obiective strategice din cele zece: optimizarea gestionării resurselor umane și dezvoltarea culturii corporative.

În anul 2015, această optimizare a avut loc prin mai multe reorganizări ale structurii de personal fără ca salariații să-și piardă locurile de muncă. La 31 decembrie 2015, structura Băncii Naționale a Moldovei era completată la nivelul de 98.11 la sută (478 unități conform statelor).

În anul 2015, 49 de persoane au fost angajate, 54 au fost demisionate, 16 salariați au fost promovați și 127 salariați au fost transferați în funcții similare în alte subdiviziuni.

18 studenți și-au desfășurat stagiul în BNM, dintre care 4, după finalizarea stagiului, au fost angajați la BNM. Pe parcursul anului 2015 au fost organizate trei ediții ale programului de inducție-orientare pentru integrarea noilor salariați.

Vârsta medie a colectivului băncii este de 40.5 ani. Aproape două treimi sunt femeii (62.47 la sută) și mai mult de o treime (37.53 la sută) sunt bărbați.

La nivel de șefi de subdiviziuni, însă, situația este de 25/70 la sută. Aproape 64.81 la sută (304 salariați) au copii și 59.06 la sută (277 salariați) sunt membri ai Sindicatului BNM.

Media vechimii în muncă în cadrul BNM o constituie 10 ani și 1 lună.

Marea majoritate a salariaților sunt persoane cu studii superioare – 79.96 la sută, cu excepția personalului tehnic.

În cadrul băncii activează 8 salariați care dețin gradul științific de doctor în economie sau în științe tehnice, ceea ce constituie 1.71 la sută, 95 salariați dețin titlu de master, ceea ce constituie 20.26 la sută, și alți 280 salariați au studii de licență, ceea ce constituie 59.70 la sută. Pe parcursul anului 2015, 6 salariați și-au finalizat studiile postuniversitare.

Pe parcursul anului 151 salariați au participat la 127 instruirii de perfecționare peste hotare și la 32 seminare în Republica Moldova, cursuri de certificare ACAP, dezvoltarea competențelor lingvistice de limbă engleza, fapt care contribuie la dezvoltarea personală și profesională a salariaților și la creșterea motivației de muncă. Salariații care au participat la cursurile de perfecționare peste hotare au beneficiat de formare profesională atât din contul organizațiilor internaționale cât și din contul BNM.

În anul 2015 s-au organizat diverse evenimente care au contribuit la consolidarea culturii corporative, cum ar fi campionatul sportiv la volei, diverse excursii.

În anul 2015 a fost organizată a șasea ediție a sondajului privind satisfacția personalului BNM, prin care s-a evaluat gradul de satisfacție în muncă a angajaților, nivelul de implicare, dezvoltare etc.

În anul 2015 a fost implementat sistemul de management al performanțelor în Banca Națională a Moldovei.

3.16 Analiza situației financiare

Considerații generale

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei* nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 297-300, art.554), obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării rezervelor valutare ale statului, prestării serviciilor de plată și de emiterie a monedei electronice etc. Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale a Moldovei nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment în realizarea obiectivului și a atribuțiilor de bază.

Profitul disponibil pentru distribuire

Rezultatul financiar al Băncii Naționale a Moldovei depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale băncii. Evoluția profitului disponibil pentru distribuire, pe parcursul anilor 2013-2015, este reflectată în graficul 3.80.

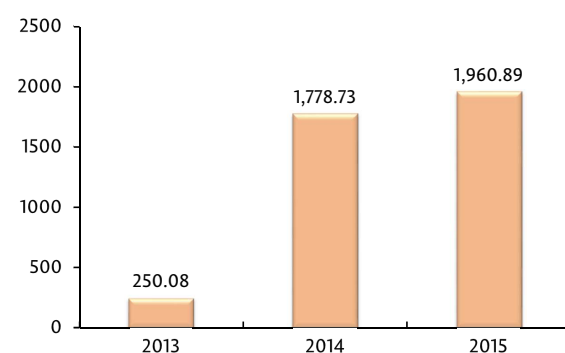
La finele anului 2015, Banca Națională a înregistrat un profit disponibil pentru distribuire în sumă de 1,960.89 milioane lei (în 2014: 1,778.73 milioane lei).

În conformitate cu *Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 147 din 30 iulie 2015*, a fost modificat art. 20 din *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995*, care conform noilor condiții prevede: "La finele anului financiar, profitul disponibil pentru distribuire va fi alocat pentru majorarea capitalului statutar în limitele prevăzute la art.19 alin.(3)."

Astfel, limita capitalului statutar prevăzută la art. 19 alin. (3) din *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei* reprezintă 10% din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale.

La situația din 31 decembrie 2015, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare a constituit circa 8.88% (la 31 decembrie 2014: 2.67%) și a fost structurat după cum urmează: 1/3- capital autorizat (902,970 mii lei) și 2/3- fondul general de rezervă (1,805,940 mii lei).

Graficul 3.80: Evoluția profitului disponibil pentru distribuire (mil. lei)

Sursa: BNM

În aceste circumstanțe, pentru 2015, profitul disponibil pentru distribuire a fost alocat integral, la finele anului financiar, pentru majorarea capitalului statutar, în condițiile și limitele prevăzute la art.19 alin. (3) din *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. Astfel, profitul disponibil pentru distribuire nu a fost alocat Bugetului de stat pe motiv că nivelul capitalului statutar nu atinge limita de 10% prevăzută de lege.

Principalii factori cu impact semnificativ asupra profitului disponibil pentru distribuire au fost:

- Creșterea veniturilor din gestionarea rezervelor valutare cu circa 740 milioane lei, fiind caracterizată de următoarele evoluții:
 - creșterea veniturilor realizate de la operațiuni în valută străină cu circa 754 milioane lei, generată de deprecierea cursului de schimb al MDL față de principalele valute, veniturile fiind înregistrate preponderent datorită vânzărilor de valută;
 - micșorarea veniturilor din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină cu circa 12 milioane lei, ca urmare a reevaluării pozitive a valorilor mobiliare în valută străină la scadență sau la data vânzării;
 - micșorarea veniturilor din dobânzi la valori mobiliare și investiții în valută străină cu circa 2 milioane lei, ca urmare a reducerii portofoliului de valori mobiliare ținute până la scadență.
- Majorarea veniturilor din amortizarea scontului la VMS deținute în portofoliul BNM cu circa 237 milioane lei comparativ cu anul 2014, datorită deținerii în portofoliul BNM a valorilor mobiliare de stat la rate de dobândă mai mari comparativ cu anul 2014.
- Creșterea veniturilor din dobânzi la creditele acordate și repo cu circa 63 milioane lei, fiind caracterizată de următoarele evoluții:
 - majorarea veniturilor din dobânzi la credite pe termen scurt acordate băncilor cu circa 8 milioane lei;
 - majorarea veniturilor din dobânzi la operațiunile repo cu circa 58 milioane lei, datorită efectuării operațiunilor repo în volum mai mare și la rate ale dobânzilor mai mari;
 - diminuarea veniturilor din dobânzi la creditele overnight cu circa 3 milioane lei, ca urmare a utilizării mai reduse a facilității de credit overnight de către băncile licențiate.
- Majorarea cheltuielilor privind dobânzile la rezervele obligatorii ale băncilor cu circa 538 milioane lei comparativ cu anul 2014, ca urmare a majorării normei rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a creșterii ratei aplicate la remunerarea rezervelor obligatorii în lei moldovenești.
- Majorarea cheltuielilor privind amortizarea scontului la certificatele BNM cu circa 63 milioane lei comparativ cu anul 2014, ca urmare a majorării ratei dobânzii la CBN plasate.

- Majorarea cheltuielilor privind dobânzile la depozitele overnight cu circa 62 milioane lei față de aceeași perioadă a anului 2014, influențată atât de creșterea ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale BNM, cât și de creșterea soldului mediu zilnic al plasamentelor overnight.
- Majorarea cheltuielilor aferente monedei naționale cu circa 116 milioane lei față de aceeași perioadă a anului 2014, ca rezultat al producerii unui volum mai mare de monedă națională.
- Majorarea cheltuielilor din diferențele din reevaluarea valorilor mobiliare în valută străină cu circa 25 milioane lei comparativ cu anul 2014, determinată de ajungerea la scadență a unui număr mai mare de valori mobiliare în valută străină, reevaluate pozitiv în anii precedenți, atât a valorilor mobiliare gestionate de BNM cât și a valorilor mobiliare gestionate de Banca Mondială în cadrul Acordului de consultanță și management investițional.
- Majorarea cheltuielilor cu dobânzi aferente depozitelor atrase la vedere de la Ministerul Finanțelor cu circa 6 milioane lei, ca urmare a creșterii în 2015 comparativ cu anul precedent a soldului depozitelor la vedere ale Ministerul Finanțelor și a ratei dobânzii.

Profitul disponibil pentru distribuire, în secțiune pe domeniile de activitate desfășurate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2015, este prezentat în tabelul A.28.

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei a utilizat în continuare instrumente de absorbție a excesului de lichiditate pe parcursul anului 2015. În perioada de referință, soldul mediu zilnic al certificatelor BNM a constituit 783.36 milioane lei (în 2014: 1,623.91 milioane lei). Totodată, cheltuielile de la operațiunile de sterilizare efectuate prin emiterea de certificate ale Băncii Naționale a Moldovei s-au majorat, totalizând circa 120 milioane lei în 2015 față de circa 57 milioane lei în 2014. Majorarea cheltuielilor privind amortizarea scontului la CBN a fost determinată de creșterea ratei dobânzii la CBN. Astfel, rata medie a dobânzii la CBN plasate în 2015 a constituit 15.45 la sută (în 2014: 3.51 la sută). De asemenea, pe parcursul anului 2015, BNM a efectuat și operațiuni repo, în scopul injectării de lichiditate pe piața monetară interbancară. Soldul mediu zilnic al operațiunilor repo a însumat 538.73 milioane lei. Astfel, rata medie a dobânzii la operațiunile repo, în anul 2015, a constituit 14.89 la sută (în 2014: 4.12 la sută).

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei, pe parcursul anului 2015, și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul au generat o pierdere netă de 368.62 milioane lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 37,171.99 la sută față de pierderile din anul 2014 (Tabelul A.29).

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Activele oficiale de rezervă ale statului, deținute de BNM, s-au micșorat la situația din 31 decembrie 2015 față de 31 decembrie 2014 cu 18.54 la sută sau cu circa 399.83 milioane dolari SUA (de la 2,156.63 milioane dolari SUA până la 1,756.81 milioane dolari SUA), fiind investite preponderent în instrumente în dolari SUA, euro și lire sterline. Totodată, pe parcursul anului 2015, s-a înregistrat micșorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu 34.47 la sută sau cu circa 920.91 milioane dolari SUA (de la 2,671.83 milioane dolari SUA până la 1,750.92 milioane dolari SUA).

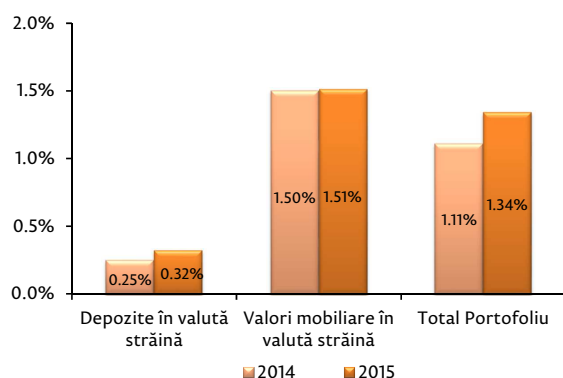
Veniturile nete aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare au constituit 2,577.75 milioane lei, majorându-se cu circa 715 milioane lei față de anul 2014, când acestea au constituit 1,862.38 milioane lei.

La generarea creșterii veniturilor aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare au influențat următorii factori:

- Deprecierea cursului de schimb al MDL față de principalele valute, în anul 2015, a constituit 25.89 la sută față de USD, 13.06 la sută față de EUR și 20.02 la sută față de GBP;
- Înregistrarea veniturilor datorită reevaluării pozitive la data scadenței și la data vânzării valorilor mobiliare gestionate de BNM și a valorilor mobiliare gestionate de Banca Mondială în cadrul Acordului de consultanță și management investițional.

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.30.

Graficul 3.81: Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2015 în comparație cu anul 2014

Sursa: BNM

Rata medie a profitabilității aferente gestionării rezervelor valutare pentru anul 2015 a crescut până la 1.34 la sută (2014: 1.11 la sută), datorită majorării ratei medii a profitabilității portofoliului valorilor mobiliare în valută străină, inclusiv veniturile nete înregistrate din vânzarea valorilor mobiliare, precum și a majorării ratei medii a profitabilității depunerilor la termen (Graficul 3.81).

Totodată, rezultatul net înregistrat în 2015 în urma administrării rezervelor valutare a fost determinat, preponderent, de deprecierea cursului de schimb al MDL față de principalele valute, veniturile fiind înregistrate, în mare parte, datorită vânzărilor de valută.

De menționat că, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii, este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite rezervele valutare ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute rezervele valutare a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei. Dinamica acestuia, precum și valorile anuale medii sunt reflectate în tabelul A.31.

La finele anului 2015, fluctuațiile cursului valutar au dus la înregistrarea veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de circa 2,258.16 milioane lei, iar diminuarea prețurilor la valorile mobiliare în valută străină pe piețele internaționale a generat înregistrarea pierderilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de circa (28.54) milioane lei. Veniturile nerealizate nu au influențat mărimea profitului disponibil pentru distribuire, întrucât, conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, veniturile nerealizate au fost defalcate la conturile respective de rezervă ale veniturilor nerealizate.

La finele anului 2014 au fost înregistrate venituri nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 2,372.84 milioane lei și venituri nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de circa 12.28 milioane lei, care au fost transferate în conturile respective de rezervă.

Capital și rezerve

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2015, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului băncii. Acest fapt este reflectat în tabelul A.32.

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.33.

La 31 decembrie 2015, la fondul general de rezervă a fost alocată suma de 1,387.94 milioane lei, iar la capitalul autorizat - suma de 572.95 milioane lei, ca rezultat al înregistrării profitului disponibil pentru distribuire în mărime de 1,960.89 milioane lei, care a fost utilizat în mărime de 100 la sută, conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, pentru majorarea capitalului statutar. Astfel, la data de 31 decembrie 2015, fondul general de rezervă a înregistrat un nivel de 1,805.94 milioane lei, iar capitalul autorizat a constituit 902.97 milioane lei, respectiv, s-a majorat capitalul statutar, însumând 2,708.91 milioane lei.

La situația din 31 decembrie 2015, capitalul și rezervele băncii au constituit 10,289.04 milioane lei, fiind în creștere față de 31 decembrie 2014, în condițiile înregistrării veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 2,258.16 milioane lei și acoperirii pierderilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de (28.54) milioane lei, care au modificat corespunzător conturile respective de rezerve.

Alte rezerve cuprind rezerva veniturilor din reevaluarea valorilor mobiliare de stat care a înregistrat un rezultat total negativ în mărime de (0.86) milioane lei și diferențele pozitive din reevaluarea aurului monetar în sumă de 4.47 milioane lei.

Listă de figuri

1.1	Evoluția comparativă a produsului intern brut în economiile selectate (%)	8
1.2	Evoluția zilnică a USD/EUR	9
1.3	Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor mondiale (%)	10
1.4	Evoluția prețurilor la gazele naturale (USD/1000 m ³) și petrol (USD/baril)	10
1.5	Oferta și cererea mondială de petrol (milioane de barili pe zi)	10
2.1	Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%)	12
2.2	Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%)	12
2.3	Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)	13
2.4	Evoluția venitului disponibil al populației (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuțiile componentelor (p.p.)	13
2.5	Contribuția tipurilor de mijloace fixe (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)	13
2.6	Contribuția surselor de finanțare (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)	14
2.7	Evoluția producției globale agricole (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)	14
2.8	Evoluția producției industriale (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)	14
2.9	Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)	15
2.10	Evoluția comerțului intern (% față de perioada similară a anului precedent)	15
2.11	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)	15
2.12	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)	16
2.13	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)	16
2.14	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)	16
2.15	Populația de 15 ani și peste după situația economică (% față de perioada similară a anului precedent)	17
2.16	Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare (%)	17

2.17 Populația ocupată pe activități ale economiei naționale (% față de perioada similară a anului precedent)	17
2.18 Fondul de salarizare în economie* (% față de perioada similară a anului precedent)	18
2.19 Salariul mediu real* (% față de perioada similară a anului precedent)	18
2.20 Salariul mediu real* și productivitatea muncii în industrie (% față de perioada similară a anului precedent)	18
2.21 Rata anuală a IPC și a inflației de bază (%)	19
2.22 Rata anuală a subcomponentelor inflației (%)	19
2.23 Evoluția IPC (%) și contribuția subcomponentelor (p.p.)	19
2.24 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)	20
2.25 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (%)	21
2.26 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor reglementate (%)	21
2.27 Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)	21
2.28 Rata anuală a IPPI (%)	22
2.29 Rata anuală a IPPI (%) și contribuția componentelor acesteia (p.p.)	22
2.30 Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)	23
2.31 Prețurile producătorului la produsele agricole (% față de anul precedent)	23
2.32 Indicatorii bugetului public național	23
2.33 Dinamica structurii veniturilor fiscale	24
2.34 Distribuirea sectorială a cheltuielilor publice	24
2.35 Indicatorii bugetului public național (% în PIB)	24
2.36 Datoria de stat ca pondere în PIB (%)	25
2.37 Contul curent - componente principale (mil. USD)	26
2.38 Exportul de bunuri, pe zone geografice (mil. USD)	27
2.39 Principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în anul 2015 (mil. USD)	27
2.40 Importul de bunuri, pe zone geografice (prețuri CIF) (mil. USD)	28
2.41 Importurile de produse energetice și electricitate (mil. USD, prețuri FOB)	28
2.42 Contul financiar după categorii funcționale (mil. USD)	29
2.43 Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (mil. USD)	29
2.44 Împrumuturile externe (acumularea netă de pasive) pe scadențe (mil. USD)	30

2.45	Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova, sfârșitul anilor 2013-2015 (mil. USD)	31
2.46	Investițiile străine directe în economia națională*, componentele de bază (mil. USD)	32
2.47	Stocul ISD* în sectorul bancar – capital social acumulat, pe principalele țări (mil. USD) . .	32
2.48	Stocul ISD* în alte sectoare – capital social acumulat, pe principalele țări (mil. USD)	32
2.49	Datoria externă, la sfârșitul perioadei, prezentare sectorială (mil. USD)	33
3.1	Evoluția lunară a coridorului ratelor dobânzilor (%)	36
3.2	Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)	36
3.3	Evoluția ratei de bază și a normei rezervelor obligatorii	39
3.4	Evoluția mijloacelor atrase în lei moldovenești, a rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a normei rezervelor obligatorii	39
3.5	Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro	40
3.6	Evoluția cursului oficial de schimb USD/MDL și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2015	40
3.7	Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)	46
3.8	Evoluția componentelor masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)	46
3.9	Soldul creditelor acordate în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)	47
3.10	Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în moneda națională	47
3.11	Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în valută străină	48
3.12	Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)	48
3.13	Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională	48
3.14	Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută străină	49
3.15	Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută străină (p.p.) . . .	49
3.16	Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)	49
3.17	Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS	50
3.18	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2014	50
3.19	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2015	50
3.20	Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)	51
3.21	Evoluția ratelor dobânzilor (%)	51
3.22	Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	52

3.23	Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară	52
3.24	Structura VMS comercializate pe piața secundară pe scadențe (ponderea tranzacțiilor - ca număr)	52
3.25	Structura VMS comercializate pe piața secundară pe scadențe (ponderea tranzacțiilor - ca volum)	53
3.26	Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	53
3.27	Structura procurărilor VMS la licitațiile pe piața primară pe categorii de participanți (%) . .	54
3.28	Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)	54
3.29	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2014	54
3.30	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2015	55
3.31	Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro	56
3.32	Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai RM și a unor țări din regiune față de dolarul SUA (finele 2015), 31.12.2014 =100	56
3.33	Contribuția principalilor parteneri comerciali ai RM la modificarea cursului real efectiv în anul 2015	56
3.34	Dinamica cursului nominal efectiv și real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali	57
3.35	Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial MDL/USD . .	57
3.36	Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculare la un curs constant)	58
3.37	Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii . . .	59
3.38	Evoluția structurii rulajului tranzacțiilor valutare prin virament și în numerar efectuate pe piața valutară internă	60
3.39	Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare efectuate pe piața valutară internă în anul 2014 (%)	60
3.40	Structura rulajului total al tranzacțiilor valutare efectuate pe piața valutară internă în anul 2015 (%)	60
3.41	Evoluția activelor valutare bilanțiere, la cursul efectiv (milioane dolari SUA)	61
3.42	Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadența la 2 ani	67
3.43	Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie	67
3.44	Structura rezervelor valutare la finele anului (mil. USD)	68
3.45	Compoziția valutară normativă	69
3.46	Compoziția rezervelor valutare la data de 31.12.2015	69
3.47	Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	72

3.48	Dinamica activelor, creditelor și a depozitelor raportate la PIB (%)	73
3.49	Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2015	74
3.50	Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2014	74
3.51	Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2015	74
3.52	Dinamica capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova (mil. lei)	76
3.53	Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	76
3.54	Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova conform sursei de proveniență a investițiilor	77
3.55	Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	79
3.56	Dinamica activelor lichide și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova	79
3.57	Dinamica veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova (mil. lei)	80
3.58	Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2015	80
3.59	Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2015	80
3.60	Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și a capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova (%)	81
3.61	Numărul cardurilor de plată aflate în circulație	91
3.62	Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în RM	92
3.63	Ponderele operațiunilor domestice în anul 2015	92
3.64	Ponderele operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în RM în anul 2015	92
3.65	Indicatori de dezvoltare a pieței de carduri din RM	93
3.66	Numărul utilizărilor SDBD	93
3.67	Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SDBD	93
3.68	Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	96
3.69	Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)	96
3.70	Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2015 din punct de vedere cantitativ	96
3.71	Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2015 din punct de vedere valoric	97
3.72	Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	97
3.73	Evoluția monedelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	97

3.74Bancnote emise în cursul anului 2015	98
3.75Monede metalice emise în cursul anului 2015	98
3.76Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2015 din punct de vedere cantitativ	98
3.77Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2014 din punct de vedere cantitativ	99
3.78Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2015 din punct de vedere cantitativ	99
3.79Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2014 din punct de vedere cantitativ	99
3.80Evoluția profitului disponibil pentru distribuire (mil. lei)	117
3.81Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2015 în comparație cu anul 2014	120

Listă de tabele

1.1	Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2015	9
1.2	Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine, principali parteneri de comerț în anul 2015 (%)	11
3.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	51
A.1	Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) (milioane USD)	130
A.2	Structura comerțului exterior cu servicii (milioane USD)	131
A.3	Structura veniturilor primare (milioane USD)	131
A.4	Structura veniturilor secundare (milioane USD)	132
A.5	Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)	132
A.6	Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD)	133
A.7	Poziția investițională internațională a Moldovei la 31.12.2015 (milioane USD)	134
A.8	Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD)	135
A.9	Evoluția datoriei creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei în anul 2015 (milioane lei)	136
A.10	Rulajul total al operațiunilor pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)	136
A.11	Structura rulajului tranzacțiilor valutare de cumpărare/vânzare efectuate pe piața valutară internă	136
A.12	Directiile principale de cumpărare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)	137
A.13	Directiile principale de vânzare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)	137
A.14	Soldul net al operațiunilor de cumpărare/vânzare de valută străină contra MDL efectuate de băncile licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	138
A.15	Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	139
A.16	Credite acordate în valută străină de către băncile locale (echivalentul în milioane dolari SUA)	140
A.17	Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	140
A.18	Structura valutară a disponibilităților în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	140

A.19	Obligațiuni valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	141
A.20	Total depozite în valută ale clienților băncilor licențiate, cu excepția celor plasate de alte bănci (recalculate în milioane dolari SUA)	142
A.21	Active și obligațiuni condiționale ale băncilor licențiate în valută străină (echivalentul în milioane dolari SUA)	143
A.22	Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	144
A.23	Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2014 - 31.12.2015 (%)	145
A.24	Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2014 - 31.12.2015 (%)	146
A.25	Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare	146
A.26	Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2015	147
A.27	Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei	147
A.28	Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM	147
A.29	Rezultatul net din implementarea politicii monetare	147
A.30	Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM	148
A.31	Evoluția cursului oficial de schimb	148
A.32	Ponderele pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	148
A.33	Capital și rezerve	149
A.34	Lista hotărârilor Consiliului de administrație, Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2015	150
A.35	Lista hotărârilor Consiliului de administrație, Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2015 (continuare)	151

Anexa A

Tabele

Tabelul A.1: Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) (milioane USD)

	2013	2014	2015
CONTUL CURENT	-507.66	-564.35	-464.24
Bunuri și servicii	-2 992.50	-2 931.83	-1 944.17
Bunuri	-3 139.12	-3 052.21	-2 088.08
export (FOB)	1 897.47	1 805.47	1 507.03
import (FOB)	5 036.59	4 857.68	3 595.11
Servicii	146.62	120.38	143.91
export	1 138.02	1 127.59	974.81
import	991.40	1 007.21	830.90
Venituri primare	871.64	826.92	402.68
intrări, din care:	1 161.08	1 118.48	812.54
remunerarea salariaților	1 118.13	1 068.22	779.50
venituri din investiții	45.21	53.07	35.88
ieșiri, din care:	289.44	291.56	409.86
venituri din investiții	246.58	219.23	326.55
Venituri secundare	1 613.20	1 540.56	1 077.25
intrări, din care:	1 740.61	1 686.83	1 217.94
cooperarea internațională curentă	252.00	347.09	191.08
transferuri personale	1 073.57	1 015.39	753.88
ieșiri	127.41	146.27	140.69
CONTUL DE CAPITAL	57.97	94.54	22.83
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare (soldul conturilor curent și de capital)	-449.69	-469.81	-441.41
CONTUL FINANCIAR	-363.25	-563.66	-473.18
Investiții directe	-248.84	-314.44	-265.34
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	41.62	35.49	5.62
<i>acumularea netă de pasive, din care:</i>	290.46	349.93	270.96
participații la capital și acțiuni ale fondurilor de investiții	179.52	198.67	233.44
instrumente de natura datoriei	110.94	151.26	37.52
Investiții de portofoliu	-9.76	-13.74	-3.49
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	0.40	-3.43	0.10
<i>acumularea netă de pasive</i>	10.16	10.31	3.59
Derivate financiare (altele decât rezervele) și opțiuni pe acțiuni ale angajaților – bancare, valoare netă	-0.11	-0.61	-0.54
Alte investiții	-386.59	303.58	102.68
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	121.56	338.46	41.46
numerar și depozite	244.78	79.04	88.69
împrumuturi	37.79	29.29	-1.04
credite comerciale și avansuri	-61.41	-12.19	-46.19
alte creanțe	-99.60	242.32	-
<i>acumularea netă de pasive</i>	508.15	34.88	-61.22
numerar și depozite	18.66	-107.88	-119.75
împrumuturi	208.51	22.50	11.01
credite comerciale și avansuri	73.71	125.63	51.99
alte pasive	-0.19	-5.37	-4.47
Active de rezervă	282.05	-538.45	-306.49
Erori și omisiuni	86.44	-93.85	-31.77
Informativ:			
<i>Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor licențiate, net</i>	<i>1 608.98</i>	<i>1 612.96</i>	<i>1 129.36</i>

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Structura comerțului exterior cu servicii (milioane USD)

	2013	2014	2015
Credit (export)	1 138.02	1 127.59	974.81
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	147.79	165.83	142.19
Servicii de întreținere și de reparații	1.05	1.75	2.41
Transport	419.49	389.50	322.31
Călătorii	225.50	228.56	209.59
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	184.17	185.58	162.13
Alte servicii de afaceri	99.26	99.71	85.74
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a	40.23	35.01	32.72
Alte servicii	20.53	21.65	17.72
Debit (import)	991.40	1 007.21	830.90
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	3.39	1.89	2.88
Servicii de întreținere și de reparații	14.13	11.40	16.99
Transport	386.14	386.69	299.89
Călătorii	333.65	350.57	279.34
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	86.51	87.94	84.21
Alte servicii de afaceri	76.04	83.65	78.69
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a	45.28	39.28	33.41
Alte servicii	46.26	45.79	35.49
Sold	146.62	120.38	143.91
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	144.40	163.94	139.31
Servicii de întreținere și de reparații	-13.08	-9.65	-14.58
Transport	33.35	2.81	22.42
Călătorii	-108.15	-122.01	-69.75
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	97.66	97.64	77.92
Alte servicii de afaceri	23.22	16.06	7.05
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a	-5.05	-4.27	-0.69
Alte servicii	-25.73	-24.14	-17.77

Sursa: BNM

Tabelul A.3: Structura veniturilor primare (milioane USD)

	2013	2014	2015
Credit (intrări)	1 161.08	1 118.48	812.54
Remunerarea salariaților	1 118.13	1 068.22	779.50
Venituri din investiții	45.21	53.07	35.88
<i>din care: Active de rezervă</i>	26.65	30.00	23.76
Alte venituri primare	-2.26	-2.81	-2.84
Debit (ieșiri)	289.44	291.56	409.86
Remunerarea salariaților	43.82	73.26	83.52
Venituri din investiții	246.58	219.23	326.55
Alte venituri primare	-0.96	-0.93	-0.21
Sold	871.64	826.92	402.68
Remunerarea salariaților	1 074.31	994.96	695.98
Venituri din investiții	-201.37	-166.16	-290.67
<i>din care: Active de rezervă</i>	26.65	30.00	23.76
Alte venituri primare	-1.30	-1.88	-2.63

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Structura veniturilor secundare (milioane USD)

	2013	2014	2015
Credit (intrări)	1 740.61	1 686.83	1 217.94
Administrația publică	172.71	251.37	120.46
Alte sectoare*	1 567.90	1 435.46	1 097.48
Transferuri personale**	1 073.57	1 015.39	753.88
Debit (ieșiri)	127.41	146.27	140.69
Administrația publică	7.81	6.19	8.70
Alte sectoare*	119.60	140.08	131.99
Transferuri personale**	50.04	73.79	70.79
Sold	1 613.20	1 540.56	1 077.25
Administrația publică	164.90	245.18	111.76
Alte sectoare*	1 448.30	1 295.38	965.49
Transferuri personale**	1 023.53	941.60	683.09

*Societăți financiare, societăți nefinanciare, gospodăriile populației și instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

**Transferuri curente între gospodăriile rezidente și nerezidente.

Sursa: BNM

Tabelul A.5: Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

	2013	2014	2015
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare	-363.25	-563.66	-473.18
<i>(soldul contului financiar)</i>			
achiziționarea netă de active financiare	445.75	-167.82	-259.31
acumularea netă de pasive	809.0	395.84	213.87
Investiții directe	-248.84	-314.44	-265.34
achiziționarea netă de active financiare	41.62	35.49	5.62
acumularea netă de pasive	290.46	349.93	270.96
Investiții de portofoliu și derivate financiare	-9.87	-14.35	-4.03
achiziționarea netă de active financiare	0.52	-3.32	0.1
acumularea netă de pasive	10.39	11.03	4.13
Alte investiții	-386.59	303.58	102.68
achiziționarea netă de active financiare	121.56	338.46	41.46
acumularea netă de pasive	508.15	34.88	-61.22
Numerar și depozite	18.66	186.92	208.44
achiziționarea netă de active financiare	244.78	79.04	88.69
acumularea netă de pasive	226.12	-107.88	-119.75
Împrumuturi	-170.72	6.79	-12.05
achiziționarea netă de active financiare	37.79	29.29	-1.04
acumularea netă de pasive	208.51	22.5	11.01
Credite comerciale și avansuri	-135.12	-137.82	-98.18
achiziționarea netă de active financiare	-61.41	-12.19	-46.19
acumularea netă de pasive	73.71	125.63	51.99
Alte creanțe / pasive	-99.41	247.69	4.47
achiziționarea netă de active financiare	-99.6	242.32	
acumularea netă de pasive	-0.19	-5.37	-4.47
Active de rezervă	282.05	-538.45	-306.49

Notă. Fluxurile activelor de rezervă au fost evaluate la rata de schimb zilnică.

Sursa: BNM

Tabelul A.6: Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD)

	2013		2014		2015	
	trageri	rambursări	trageri	rambursări	trageri	rambursări
Împrumuturi	779.32	570.81	537.50	515.00	322.48	16.57
Banca centrală	0.00	21.61	0.00	29.27	35.16	-35.16
termen lung		21.61		29.27	35.16	-35.16
Administrația publică	100.76	64.06	155.98	53.18	40.39	103.88
termen lung	100.76	64.06	155.98	53.18	40.39	103.88
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	269.80	231.30	78.40	199.63	109.96	-85.33
termen scurt	42.73	19.01	23.80	29.25	4.28	0.15
termen lung	227.07	212.29	54.60	170.38	105.68	-85.48
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	388.28	241.34	271.80	206.18	119.68	39.19
termen scurt	52.63	4.32	13.35	51.86	2.21	5.32
termen lung	335.65	237.02	258.45	154.32	117.47	33.87
Alte societăți financiare	20.48	12.50	31.32	26.74	17.29	-6.01
termen lung	20.48	12.50	31.32	26.74	17.29	-6.01

Notă: GP – gospodăriile populației;
 IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
 Sursa: BNM

Tabelul A.7: Poziția investițională internațională a Moldovei la 31.12.2015 (milioane USD)

	Situția la 31.12.2014			Modificări care reflectă			Situția la 31.12.2015
		dinamica totală	fluxul din BP	schimbări de preț	fluctuația ratei de schimb	alte schimbări	
Poziția investițională internațională (netă)	-5598.09	-115.34	-473.18	-15.03	368.84	4.03	-5713.43
Active	3712.02	-377.76	-248.19	-3.80	-125.77		3334.26
Investiții directe peste hotare	179.50	16.74	16.74				196.24
Capital social	169.24	14.51	14.51				183.75
Alt capital	10.26	2.23	2.23				12.49
Investiții de portofoliu	4.20	0.10	0.10				4.30
Titluri de participare	2.37	-0.03	-0.03				2.34
Titluri de creanță	1.83	0.13	0.13				1.96
Derivate financiare	4.00						4.00
Alte investiții	1367.69	5.22	41.46		-36.24		1372.91
Credite comerciale	95.89	-44.02	-46.19		2.17		51.87
Împrumuturi	77.39	-1.04	-1.04				76.35
Valută și depozite	906.39	50.28	88.69		-38.41		956.67
Alte active	288.02						288.02
Active de rezervă*	2156.63	-399.82	-306.49	-3.80	-89.53		1756.81
Pasive	9310.11	-262.42	224.99	11.23	-494.61	-4.03	9047.69
Investiții directe în economia națională	3613.78	-75.19	228.52	11.23	-314.94		3538.59
Capital social și venit reinvestit	2661.20	-45.85	233.44	11.23	-290.52		2615.35
Alt capital	952.58	-29.34	-4.92		-24.42		923.24
Investiții de portofoliu	113.27	3.59	3.59				116.86
Titluri de participare	113.18	3.59	3.59				116.77
Titluri de angajamente	0.09						0.09
Derivate financiare	4.06	0.54	0.54				4.60
Alte investiții	5579.00	-191.36	-7.66		-179.67	-4.03	5387.64
Credite comerciale	1136.92	9.68	51.99		-42.31		1146.60
Împrumuturi	3060.03	-113.19	8.42		-117.79	-3.82	2946.84
Valută și depozite	233.57	-132.08	-119.75		-12.33		101.49
Alte pasive	977.99	51.47	51.68			-0.21	1029.46
<i>Alocări de DST</i>	170.49	-7.24			-7.24		163.25

* evaluate la rata de schimb zilnică

Notă. Pentru evaluarea stocurilor se utilizează cross-cursurile oficiale de schimb ale valutilor originale față de dolarul SUA, la sfârșit de perioadă.

Sursa: BNM

Tabelul A.8: Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD)

	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015
Sectorul guvernamental	1305.17	1320.37	1353.69
<i>Pe termen lung</i>	<i>1305.17</i>	<i>1320.37</i>	<i>1353.69</i>
Împrumuturi	1123.89	1149.88	1190.44
Alocări de DST	181.28	170.49	163.25
Autorități monetare	445.07	390.70	339.29
<i>Pe termen lung</i>	<i>445.07</i>	<i>390.70</i>	<i>339.29</i>
Împrumuturi	445.07	390.70	339.29
Bănci	856.84	579.32	351.56
<i>Pe termen scurt</i>	<i>423.37</i>	<i>278.80</i>	<i>146.38</i>
Împrumuturi	42.56	37.12	37.25
Valută și depozite	371.33	233.57	101.49
Alte angajamente aferente datoriei	9.48	8.11	7.64
<i>Pe termen lung</i>	<i>433.37</i>	<i>300.52</i>	<i>205.18</i>
Împrumuturi	433.47	300.52	205.18
Alte sectoare	2933.10	3146.42	3200.75
<i>Pe termen scurt</i>	<i>1811.30</i>	<i>1983.86</i>	<i>2049.73</i>
Împrumuturi	68.68	19.27	23.64
Credite comerciale	1066.57	1136.92	1146.60
Alte angajamente aferente datoriei	676.05	827.67	879.49
Arierate	136.77	172.34	186.87
Altele	539.28	655.33	692.62
din care datoria pentru resurse energetice	537.66	653.71	691.00
<i>Pe termen lung</i>	<i>1121.80</i>	<i>1162.56</i>	<i>1151.02</i>
Împrumuturi	1121.80	1162.56	1151.02
Investiții directe: creditare intragrup	1134.19	1133.45	1093.10
Angajamente față de investitorii străini	1134.20	1133.45	1093.10
Arierate	107.17	142.21	142.32
Împrumuturi de la investitorii străini	1017.32	978.25	939.78
TOTAL	6674.37	6570.26	6338.39

Sursa: BNM

Tabelul A.9: Evoluția datoriei creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei în anul 2015 (milioane lei)

Destinația creditelor	Sold la 31.12.2014	Credite acordate în anul 2015	Credite achitate în anul 2015	Sold la 31.12.2015
Credite acordate pentru creditarea CCL	5.5	0.0	4.8	0.7
Credite acordate pentru protejarea integrității sistemului bancar	93.1	0.0	93.1	0.0
Credite de urgență	6 450.0	7 771.7	532.5	13 689.2
Total	6 548.6	7 771.7	630.4	13 689.9

Sursa: BNM

Tabelul A.10: Rulajul total al operațiunilor pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Piața valutară internă prin virament					Piața valutară internă în numerar			Piața valutară internă	
	BNM	Băncile rezidente	Băncile nerezidente	Persoane juridice	Diverse	Total	PSV ale băncilor licențiate	Casele de schimb valutar		Total
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>										
2014	2 700.9	14 946.0	97.1	9 564.7	1 350.5	28 659.2	3 164.0	1 054.1	4 218.1	32 877.3
2015	654.9	1 715.0	15.6	6 049.7	1 026.9	9 462.1	2 398.9	952.8	3 351.7	12 813.8
<i>Pondereea în piața valutară internă, %</i>										
2014	8.2	45.5	0.3	29.1	4.1	87.2	9.6	3.2	12.8	100.0
2015	5.1	13.4	0.1	47.2	8.0	73.8	18.7	7.5	26.2	100.0
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, %</i>										
2015	-75.7	-88.5	-83.9	-36.7	-24.0	-67.0	-24.2	-9.6	-20.5	-61.0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hotel.

Tabelul A.11: Structura rulajului tranzacțiilor valutare de cumpărare/vânzare efectuate pe piața valutară internă

	Piața valutară prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2014	<i>Pondereea, %</i>					
USD	64.8	64.7	25.4	32.4	57.6	62.4
EUR	32.8	34.0	48.1	57.0	35.6	35.6
RUB	2.1	1.1	24.6	6.7	6.2	1.5
Alte valute	0.3	0.2	1.9	3.9	0.6	0.5
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2015	<i>Pondereea, %</i>					
USD	66.3	63.0	25.8	37.2	51.3	59.1
EUR	29.8	34.2	55.4	53.8	39.3	37.1
RUB	2.5	2.2	16.2	4.7	7.6	2.6
Alte valute	1.4	0.6	2.6	4.3	1.8	1.2
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hotel.

Tabelul A.12: Direcțiile principale de cumpărare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)

Cumpărări de valută pe piața valutară contra MDL, inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate*								
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Case de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	Total
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>								
2014	1 701.8	7 472.7	10.0	3 473.5	6.8	2 866.3	518.9	16 050.0
2015	481.5	857.5	10.8	2 119.6	6.7	2 108.7	415.2	6 000.0
<i>Pondere, %</i>								
2014	10.6	46.6	0.1	21.6	0.0	17.9	3.2	100.0
2015	8.0	14.3	0.2	35.3	0.1	35.2	6.9	100.0
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, % (ori)</i>								
2015	-71.7	-88.5	8.0	-39.0	-1.5	-26.4	-20.0	-62.6

*datele din 2015 sunt raportate potrivit datei încheierii tranzacției, iar cele din 2014 potrivit datei valutei
Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM.

Tabelul A.13: Direcțiile principale de vânzare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în milioane dolari SUA)

Vânzări de valută pe piața valutară contra MDL, inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate*								
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Case de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	TOTAL
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>								
2014	999.1	7 473.3	87.1	6 091.2	0.0	835.3	287.2	15 773.2
2015	173.4	857.5	4.9	3 930.0	0.2	579.2	315.8	5 861.0
<i>Pondere, %</i>								
2014	6.3	47.4	0.6	38.6	0.0	5.3	1.8	100.0
2015	3.0	14.6	0.1	67.0	0.0	9.9	5.4	100.0
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, % (ori)</i>								
2015	-82.6	-88.5	-94.4	-35.5	100.0	-30.7	9.9	-62.8

*datele din 2015 sunt raportate potrivit datei încheierii tranzacției, iar cele din 2014 potrivit datei valutei
Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare/vânzare a valutei străine contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM.

Tabelul A.14: Soldul net al operațiunilor de cumpărare/vânzare de valută străină contra MDL efectuate de băncile licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net							TOTAL
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Case de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	
	<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>							
Trimestrul I	75.6	0.8	-9.6	-550.8	0.1	464.1	33.3	13.5
Trimestrul II	57.2	0.6	-21.1	-754.6	0.3	634.2	48.3	-35.1
Trimestrul III	43.8	-1.3	-20.7	-639.1	5.6	591.6	67.3	47.2
Trimestrul IV	526.1	-0.7	-25.7	-673.2	0.8	341.1	82.8	251.2
2014	702.7	-0.6	-77.1	-2 617.7	6.8	2 031.0	231.7	276.8
Trimestrul I	310.0	0.0	-1.5	-437.4	0.2	207.7	19.1	98.1
Trimestrul II	21.4	0.0	0.2	-446.7	0.3	468.5	31.8	75.5
Trimestrul III	25.0	0.0	3.1	-541.8	2.6	502.7	23.2	14.8
Trimestrul IV	-48.3	0.0	4.1	-384.5	3.4	350.6	25.3	-49.4
2015	308.1	0.0	5.9	-1 810.4	6.5	1 529.5	99.4	139.0

Sursa: BNM

Tabelul A.15: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Excluzând băncile aflate în proces de lichidare (11 bănci), recalculare la curs efectiv					Excluzând băncile aflate în proces de lichidare (11 bănci), recalculare la cursul constant din 31.12.2015				
	Soldul la 31.12.2014	Pondere în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Pondere în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)	Soldul la 31.12.2014	Pondere în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Pondere în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)
Credite acordate în valută	880.7	52.1	806.6	52.2	-8.4	826.3	52.2	806.6	52.2	-2.4
Disponibilități în valută	561.6	33.2	523.3	33.9	-6.8	525.1	33.2	523.3	33.9	-0.3
Rezerve obligatorii în valută	175.8	10.4	181.1	11.7	3.0	163.6	10.3	181.1	11.7	10.7
Alte active în valută (1+2+3+4+5), inclusiv:	2.5	0.1	-17.1	-1.2	-7.8 ori	2.8	0.1	-17.1	-1.2	-7.1 ori
1.Plasările la termen în alte bănci din RM	4.0	0.2	0.0	0.0	-100.0	3.6	0.2	0.0	0.0	-100.0
2.Conturi „Nostro” deschise în băncile din RM	1.2	0.1	3.8	0.2	3.2 ori	1.2	0.1	3.8	0.2	3.2 ori
3.Mijloace plasate și credite overnight la rezidenți	0.5	0.0	0.0	0.0	-100.0	0.3	0.0	0.0	0.0	-100.0
4.Alte active	30.5	1.8	24.9	1.6	-18.4	28.8	1.8	24.9	1.6	-13.5
5.Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-33.7	-2.0	-45.8	-3.0	35.9	-31.1	-2.0	-45.8	-3.0	47.3
Active atașate la cursul valutei străine	70.3	4.2	51.9	3.4	-26.2	65.8	4.2	51.9	3.4	-21.1
Total active valutare bilanțiere	1 690.9	100.0	1 545.8	100.0	-8.6	1 583.6	100.0	1 545.8	100.0	-2.4

Sursa: BNM

Tabelul A.16: Credite acordate în valută străină de către băncile locale (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2014	Ponderea în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Ponderea în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)
EUR	527.7	59.9	473.8	58.7	-10.2
USD	350.4	39.8	332.8	41.3	-5.0
RUB	2.6	0.3	0.0	0.0	-100.0
Total	880.7	100.0	806.6	100.0	-8.4

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2014	Ponderea în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Ponderea în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)
Conturi „Nostro”					
deschise în străinătate	409.8	73.0	351.1	67.1	-14.3
Numerar în valută străină	89.1	15.9	77.2	14.8	-13.4
Plasări în străinătate	47.0	8.4	52.4	10.0	11.5
Mijloace plasate overnight	14.4	2.5	41.4	7.9	2.8 ori
Valori mobiliare în valută străină	1.3	0.2	1.2	0.2	-7.7
Total	561.6	100.0	523.3	100.0	-6.8

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Structura valutară a disponibilităților în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2014	Ponderea în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Ponderea în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)
EUR	336.8	60.0	283.8	54.2	-15.7
USD	212.2	37.8	226.4	43.3	6.7
RUB	9.3	1.6	6.9	1.3	-25.8
Alte valute	3.3	0.6	6.2	1.2	87.9
Total	561.6	100.0	523.3	100.0	-6.8

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Obligațiuni valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Excluzând băncile aflate în proces de lichidare (11 bănci), recalculare la curs efectiv					Excluzând băncile aflate în proces de lichidare (11 bănci), recalculare la cursul constant din 31.12.2015				
	Soldul la 31.12.2014	Pondere în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Pondere în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)	Soldul la 31.12.2014	Pondere în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Pondere în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)
Depozite la termen ale clienților*	880.3	52.3	763.3	49.6	-13.3	819.0	52.0	763.3	49.6	-6.8
-rezidenți	834.1	49.6	726.3	47.2	-12.9	776.3	49.3	726.3	47.2	-6.4
-nerezidenți	46.2	2.7	37.0	2.4	-19.9	42.7	2.7	37.0	2.4	-13.3
Conturi curente ale clienților	335.5	20.0	397.3	25.8	18.4	315.0	20.0	397.3	25.8	26.1
-rezidenți	301.8	17.9	364.1	23.7	20.6	282.6	17.9	364.1	23.7	28.8
-nerezidenți	33.7	2.1	33.2	2.1	-1.5	32.4	2.1	33.2	2.1	2.5
Depozite la vedere ale clienților	150.5	9.0	171.6	11.2	14.0	138.7	8.8	171.6	11.2	23.7
-rezidenți	145.6	8.7	166.0	10.8	14.0	134.2	8.5	166.0	10.8	23.7
-nerezidenți	4.9	0.3	5.6	0.4	14.3	4.5	0.3	5.6	0.4	24.4
Credite primite	278.1	16.5	179.2	11.6	-35.6	267.5	17.0	179.2	11.6	-33.0
Depozite la termen ale băncilor străine	12.0	0.7	2.6	0.2	-78.3	10.7	0.7	2.6	0.2	-75.7
Conturi „LORO” ale băncilor străine	0.2	0.0	0.1	0.0	-50.0	0.2	0.0	0.1	0.0	-50.0
Alte obligațiuni în valută străină, inclusiv:	25.5	1.5	24.4	1.6	-4.3	24.6	1.5	24.4	1.6	-0.8
1. depozite pe termen ale băncilor licențiate	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. alte obligațiuni	25.5	1.5	24.4	1.6	-4.3	24.6	1.5	24.4	1.6	-0.8
Total	1 682.1	100.0	1 538.5	100.0	-8.5	1 575.7	100.0	1 538.5	100.0	-2.4

*cu excepția băncilor

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Total depozite în valută ale clienților băncilor licențiate, cu excepția celor plasate de alte bănci (recalculate în milioane dolari SUA)

	Excluzând băncile aflate în proces de lichidare (11 bănci), recalculare la curs efectiv					Excluzând băncile aflate în proces de lichidare (11 bănci), recalculare la cursul constant din 31.12.2015				
	Soldul la 31.12.2014	Ponderea în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Ponderea în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)	Soldul la 31.12.2014	Ponderea în total (%)	Soldul la 31.12.2015	Ponderea în total (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)
EUR	910.2	66.6	831.8	62.4	-8.6	817.5	64.2	831.8	62.4	1.7
USD	449.4	32.9	492.8	37.0	9.7	449.4	35.3	492.8	37.0	9.7
RUB	4.0	0.3	2.9	0.2	-27.5	3.1	0.3	2.9	0.2	-6.5
Alte valute	2.7	0.2	4.7	0.4	74.1	2.6	0.2	4.7	0.4	80.8
Total	1 366.3	100.0	1 332.2	100.0	-2.5	1 272.6	100.0	1 332.2	100.0	4.7

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Active și obligațiuni condiționale ale băncilor licențiate în valută străină
(echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul la 31.12.2014	Ponderea (%)	Soldul la 31.12.2015	Ponderea (%)	Modificarea față de 31.12.2014 (%)
Active condiționale în valută străină					
Cumpărări curente	225.8	98.8	168.1	98.8	-25.6
Cumpărări la termen	2.0	0.9	1.7	1.0	-15.0
Alte active condiționale	0.7	0.3	0.3	0.2	-57.1
Total active condiționale	228.5	100.0	170.1	100.0	-25.6
Obligațiuni condiționale în valută străină					
Vânzări curente	226.1	90.5	168.1	99.0	-25.7
Vânzări la termen	23.5	9.4	1.7	1.0	-92.8
Alte obligațiuni condiționale	0.2	0.1	0.0	0.0	-100.0
Total obligațiuni condiționale	249.8	100.0	169.8	100.0	-32.0
Active condiționale - Obligațiuni condiționale	-21.3		0.3		
(Active condiționale - Obligațiuni condiționale)/CNT	-4.37%		0.06%		

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> * Investirea în contrapărți sigure, cu calitate de creditare înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard&Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se utilizează ratingul mediu cotate de către cele trei agenții). * Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. * Stabilirea limitelor în funcție de: tipul, durata și rating-ul instrumentelor investiționale, precum și de compoziția valutară. * Monitorizarea zilnică a limitelor pe investiții și respectarea limitelor de creditare. * Cuantificarea riscului de credit, utilizând coeficienții de default determinați de către agenția de rating Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadență.
Riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> * Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin intermediul evaluării la prețul de piață a veniturilor/pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor la valorile mobiliare. * Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este gestionat și monitorizat în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR și CVAR), care estimează potențialele pierderi financiare, bazate pe un șir de parametri și asumări pentru diferite modificări ale condițiilor pieței. * Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este evaluată aplicând PV01. * Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corespondență adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare ale statului. Compoziția valutară normativă se determină în baza unei analize ample a compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, a datoriei externe, a valutei în care se efectuează intervențiile, etc. Compoziția valutară a rezervelor poate devia în limita de +/- 10% de la compoziția valutară normativă. * Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui subportofoliu și devierile admisibile. * Respectarea compoziției valutare normative și a structurii valutare a fiecărui subportofoliu.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> * Asigurarea lichidității prin depunerile la vedere și prin investirea în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. * Monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin utilizarea unor benchmark-uri de piață stabilite pentru subportofoliile de investiții indexate în funcție de tipul instrumentelor și de valuta de investiții. Benchmark-urile folosite sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și riscurilor aferente portofoliilor de investiții. * Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri de instrumente și de durată limitate la +/- 20% față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2014 - 31.12.2015 (%)

Indicatorul	31.12.2014		31.12.2015		Dinamica 31.12.2015/ 31.12.2014	
	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	+/- (%)
Numerar și echivalente de numerar	14 275.4	23.8	21 514.9	31.1	7 239.4	50.7
Active financiare deținute pentru tranzacționare	155.3	0.3	29.9	0.0	-125.4	-80.8
Active financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Active financiare disponibile pentru vânzare	412.2	0.7	398.1	0.6	-14.1	-3.4
Împrumuturi și creanțe	38 414.7	64.1	40 347.7	58.4	1 933.0	5.0
Investiții păstrate până la scadență	3 737.2	6.2	3 750.5	5.4	13.3	0.4
Imobilizări corporale	1 803.0	3.0	1 909.5	2.8	106.5	5.9
Imobilizări necorporale	253.7	0.4	275.1	0.4	21.4	8.4
Creanțe privind impozitele	17.9	0.0	59.6	0.1	41.8	234.0
Alte active	669.8	1.1	577.2	0.8	-92.6	-13.8
Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute pentru vânzare	239.4	0.4	233.1	0.3	-6.3	-2.6
TOTAL ACTIVE	59 978.6	100.0	69 095.6	100.0	9 117.0	15.2

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2014 - 31.12.2015 (%)

Denumirea articolului	31.12.2014	31.12.2015	Dinamica	
	Valoarea contabilă (mil. lei)	Valoarea contabilă (mil. lei)	mil. lei	%
Datorii financiare deținute pentru tranzacționare	-0.6	0.0	0.6	100.0
Datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0.0	0.0	0.0	0.0
Datorii financiare evaluate la cost amortizat:	48 932.9	56 712.0	7 779.1	15.9
<i>inclusiv depozitele clienților</i>	43 029.3	50 565.6	7 536.3	17.5
Provizioane	76.5	100.5	24.0	4.2
Datorii privind impozitele	324.4	132.3	-192.0	59.2
Alte datorii	268.9	385.1	116.2	43.2
TOTAL DATORII	49 602.2	57 330.0	7 727.8	15.6

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
SAPI	2014	13 669.7	54.0	718 882.9	2 841.4	52.6
	2015	13 217.7	52.5	679 724.5	2 697.3	51.4
Inclusiv						
SDBTR	2014	1 107.0	4.4	669 907.4	2 647.8	605.2
	2015	1 110.0	4.4	629 769.4	2 499.1	567.4
SCDN	2014	12 562.7	49.6	48 975.6	193.6	3.9
	2015	12 107.7	48.0	49 955.1	198.2	4.1

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2015

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”					
Mărțișorul	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	1 000
Seria „Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din mun. Chișinău”					
Constantin Stere	100 lei	Aur 999.9/1000	7.8	24.0	300
	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	500
Seria „Personalități”					
Grigore Vieru - 80 de ani de la naștere	100 lei	Argint 999/1000	31.1	37.0	1 000
Constantin Constantinov - 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	500
Seria „Locașuri sfinte”					
Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului”, Muzeul Satului, Chișinău	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	500
Seria „Conace boierești”					
Conacul Pommer din satul Țaul, raionul Dondușeni	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	500
Seria „Femei celebre”					
Maria Bieșu - 80 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	500
Seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova”					
Broasca - țestoasă - de - baltă	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	500

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei

Tipul facilității	Suma aprobată până la 31.12.2015	Suma debursată până la 31.12.2015	Ponderea debursărilor în suma total aprobată	Stoc la 31.12.2015	Stoc la 31.12.2015
	(mil. DST)	(mil. DST)	(%)	(mil. DST)	(mil. USD)
Facilitatea de Finanțare Extinsă (EFF)	319.80	236.62	73.99	139.95	194.09
Facilitatea de Creditare Extinsă (ECF)	311.56	191.58	61.49	100.69	139.64

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM

	2015	2014	Diferența 2015/2014	Diferența absolută
	Rezultat financiar	Rezultat financiar		
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Activități gestionate de bancă				
Instrumente monetare aplicate și activități ce țin de relațiile cu Guvernul	(368,620)	(989)	37,171.99	(367,631)
Gestionarea rezervelor valutare	2,577,753	1,862,381	38.41	715,372
Moneda națională	(112,471)	13,045	(962.18)	(125,516)
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(135,774)	(95,707)	41.86	(40,067)
Profit disponibil pentru distribuire	1,960,888	1,778,730	10.24	182,158

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Rezultatul net din implementarea politicii monetare

	2015	2014	Diferența	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Depozite overnight	(63,822)	(1,832)	3,383.73	(61,990)
Rezerve obligatorii	(560,125)	(23,546)	2,278.85	(536,579)
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(33,823)	(27,626)	22.43	(6,197)
Operațiuni de piață monetară	(119,810)	(56,928)	110.46	(62,882)
Activitatea de creditare și deținerea portofoliului de VMS	408,960	108,943	275.39	300,017
Rezultat net	(368,620)	(989)	37,171.99	(367,631)

Sursa: BNM

Tabelul A.30: Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM

	2015	2014	Diferența 2015/2014	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Valori mobiliare în valută străină	299,139	338,123	(11.53)	(38,984)
Depozite	32,754	26,759	22.40	5,995
Împrumuturi FMI	(39,717)	(34,522)	15.05	(5,195)
Diferențe de curs valutar	2,286,850	1,532,984	49.18	753,866
Comisioane și taxe	(2,735)	(2,346)	16.58	(389)
Rezultat net	2,576,291	1,860,998	38.44	715,293

Sursa: BNM

Tabelul A.31: Evoluția cursului oficial de schimb

	2015		2014	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
MDL/USD	18.8161	19.6585	14.0388	15.6152
MDL/EUR	20.8980	21.4779	18.6321	18.9966
MDL/GBP	28.7964	29.1134	23.1178	24.2574
MDL/XDR	26.3363	27.2635	21.3198	22.6168
MDL/XAU	700.9788	674.8875	570.3802	595.6709

Sursa: BNM

Tabelul A.32: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2015		2014	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100.00	-	100.00	-
Active externe	69.98	1.34	78.77	1.11
Valori mobiliare de stat	3.91	15.69	4.49	4.60
Credite acordate (pe termen scurt/mediu)	25.93	0.1/0.01	16.57	0.1/0.01
Alte active	0.18	-	0.17	-
PASIVE	100.00	-	100.00	-
Moneda națională în circulație	31.48	-	41.52	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	6.12	-	5.18	-
<i>la vedere, MDL</i>	4.38	1.83	3.16	1.82
<i>la vedere, VLC</i>	1.74	-	2.02	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	23.62	-	18.38	-
<i>conturi LORO, inclusiv:</i>	15.48	-	6.61	-
rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	12.30	-	0.56
rezerve obligatorii în VLC remunerate	6.58	0.38	7.56	0.57
depozite Overnight	1.56	11.35	4.21	0.80
Certificatele BNM (plasate)	1.13	15.45	0.48	3.51
Credite primite de la FMI (EFF, ECF)	12.33	1.05/0.00	13.18	1.09/0.00
Alte obligațiuni	6.32	-	8.09	-
Capital și rezerve	19.00	-	13.17	-

Sursa: BNM

Tabelul A.33: Capital și rezerve

	31 decembrie 2015	31 decembrie 2014
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	902,970	330,017
Fondul general de rezervă	1,805,940	418,005
Total capital statutar	2,708,910	748,022
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	7,364,942	5,106,782
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	211,577	240,117
Alte rezerve	3,607	(1,381)
Total capital și rezerve	10,289,036	6,093,540

Sursa: BNM

Tabelul A.34: Lista hotărârilor Consiliului de administrație, Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2015

Nr. d/o	Nr. HCA	Data aprobării	Titlul HCA	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	18	22.01.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la exigențele față de administratorii băncii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 134 din 1 iulie 2010	29-32/243	06.02.2015
2	25	29.01.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	29-32/244	06.02.2015
3	26	29.01.2015	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	29-32/245	06.02.2015
4	32	05.01.2015	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale	33-38/279	13.02.2015
5	38	12.02.2015	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unei monede comemorative	39-45/332	20.02.2015
6	42	17.02.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	39-45/333	20.02.2015
7	44	26.02.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	52-57/448	06.03.2015
8	55	05.03.2015	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	59-66/511	13.03.2015
9	56	05.03.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la transferul de credit, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 157 din 1 august 2013	94-97/681	17.04.2015
10	57	10.03.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație nr.269 din 17.10.2001	74-77/582	27.03.2015
11	64	26.03.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	78-83/622	03.04.2015
12	71	26.03.2015	Cu privire la comisionul la punerea în circulație a bancnotelor și monedelor metalice prin intermediul Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar	78-83/623	03.04.2015
13	101	06.04.2015	Cu privire la înlocuirea administratorului special al Băncii de Economii S.A.	89-92/659	10.04.2015
14	102	06.04.2015	Cu privire la înlocuirea administratorului special al BC „BANCA SOCIALĂ” S.A.	89-92/660	10.04.2015
15	105	09.04.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la activitatea emitenților de monedă electronică și prestatorilor de servicii de plată nebankari, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.123 din 27.06.2013	124-130/882	22.05.2015
16	119	30.04.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	110-114/734	08.05.2015
17	120	30.04.2015	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	110-114/735	08.05.2015
18	126	12.05.2015	Cu privire la abrogarea Instrucțiunii privind particularitățile emisiunilor de acțiuni și obligațiuni ale băncilor și modul de autorizare a lor de către Banca Națională a Moldovei, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.95 din 30 aprilie 2010	124-130/883	22.05.2015
19	131	21.05.2015	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	166-176/1179	03.07.2015
20	132	21.05.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la investițiile băncilor în imobilizări corporale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.384 din 23.12.1999	131-138/962	29.05.2015
21	133	21.05.2015	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii privind situațiile financiare FINREP la nivel individual, aplicabile băncilor, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.292 din 15 decembrie 2011	131-138/963	29.05.2015
22	139	28.05.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	139-143/997	05.06.2015
23	165	25.06.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	166-176/1180	03.07.2015
24	179	09.07.2015	Cu privire la modificarea Recomandărilor cu privire la abordarea bazată pe risc a clienților de către bănci în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	185-189/1318	17.07.2015
25	180	09.07.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la regimul rezervelor obligatorii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.85 din 15 aprilie 2004	185-189/1319	17.07.2015
26	185	09.07.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului privind poziția valutară deschisă a băncii	185-189/1320	17.07.2015
27	200	30.07.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	206-210/1388	07.08.2015
28	201	30.07.2015	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	206-210/1389	07.08.2015

Tabelul A.35: Lista hotărârilor Consiliului de administrație, Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2015 (continuare)

Nr. d/o	Nr. HCA	Data aprobării	Titlul HCA	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
29	216	20.08.2015	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind conturile rezidenților în străinătate	258-261/1719	18.09.2015
30	217	20.08.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la cardurile de plată, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.157 din 01.08.2013	258-261/1720	18.09.2015
Hotărârile Consiliului de supraveghere					
Nr. d/o	Nr. HCS	Data aprobării	Titlul HCS	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	2	24.09.2015	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată a unor bancnote modernizate	267-273/1908	02.10.2015
2	3	16.10.2015	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative	291-295/2176	23.10.2015
Hotărârile Comitetului executiv					
Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	3	26.08.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	247-252/1689	04.09.2015
2	7	26.08.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la exigențele față de administratorii băncii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 134 din 1 iulie 2010	258-261/1717	18.09.2015
3	20	10.09.2015	Cu privire la abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	258-261/1718	18.09.2015
4	29	17.09.2015	Cu privire la înlocuirea temporară a administratorului special al B.C. „UNIBANK” S.A.	262-266/1823	25.09.2015
5	30	17.09.2015	Cu privire la modificarea Regulamentului cu privire la contopirea sau absorbția băncilor din Republica Moldova	262-266/1824	25.09.2015
6	33	24.09.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	267-273/1909	02.10.2015
7	38	24.09.2015	Cu privire la abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	302-305/2221	06.11.2015
8	45	01.10.2015	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	306-310/2246	13.11.2015
9	62	16.10.2015	Cu privire la retragerea licenței de desfășurare a activităților financiare și inițierea procesului de lichidare silită a Băncii de Economii S.A.	291-295/2177	23.10.2015
10	63	16.10.2015	Cu privire la retragerea licenței de desfășurare a activităților financiare și inițierea procesului de lichidare silită a BC „BANCA SOCIALĂ” S.A.	291-295/2178	23.10.2015
11	64	16.10.2015	Cu privire la retragerea licenței de desfășurare a activităților financiare și inițierea procesului de lichidare silită a B.C. „UNIBANK” S.A.	291-295/2179	23.10.2015
12	75	29.10.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	302-305/2222	06.11.2015
13	78	29.10.2015	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	302-305/2223	06.11.2015
14	80	29.10.2015	Cu privire la abrogarea Hotărârii Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.292 din 2 noiembrie 2006 „Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la condițiile, modul de emisiune și circulație a certificatelor bancare de depozit și a cambiilor bancare”	302-305/2224	06.11.2015
15	87	05.11.2015	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la aportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate	340-346/2638	18.12.2015
16	97	26.11.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	324-329/2390	04.12.2015
17	130	10.12.2015	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la lichiditatea băncii, aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, proces-verbal nr. 28 din 8 august 1997	324-329/2390	04.12.2015
18	131	10.12.2015	Cu privire la modificarea Instrucțiunii cu privire la introducerea/scoaterea numerarului în/din Republica Moldova de către bănci	340-346/2639	18.12.2015
19	152	17.10.2015	Cu privire la termenele de prezentare de către bănci a unor rapoarte	347-360/2694	25.12.2015
20	164	30.12.2015	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	1/2	06.01.2016

Sursa: BNM

Tabelul A.36: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2015

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
1	Implementarea Registrului riscului de credit	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Asigurarea Băncii Naționale a Moldovei cu informații operative și suficiente care vor contribui la: optimizarea reglementării prudențiale și consolidarea supravegherii bancare într-un cadru macroprudențial de supraveghere a activității de creditare a băncilor, în concordanță cu principiile moderne de administrare a riscului de credit, evaluarea capacității băncilor de a depăși un eveniment de stres financiar, urmărirea solvenței bancare, precum și a stabilității macroeconomice etc.	Ianuarie 2013	După ce în anul 2013 au fost realizate studii și cercetări ale practicilor băncilor centrale în vederea identificării și analizei aspectelor principale și specifice ale domeniului, în anul 2014 a fost desfășurată procedura de licitație pentru achiziționarea soluției informatice, contractul fiind semnat în 2015. Pe parcursul anului 2015 a avut loc realizarea fazelor de inițiere, analiză și design ale proiectului. La finele anului proiectul era în faza de implementare și customizare a soluției informatice.	Implementarea și acceptarea finală a soluției informatice; desfășurarea procedurii de licitație aferente dezvoltării infrastructurii pentru registrul riscului de credit.
2	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de autorizare și monitorizare a transparenței acționarilor	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat eficientizarea procesului de autorizare și stocare a actelor normative primite de la băncile licențiate, consolidarea capacității BNM în domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu, precum și automatizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor.	Trimestrul III 2015	Au fost identificate necesitățile, obiectivele și beneficiile proiectului. A fost solicitată de către BNM și acceptată de către Comisia Europeană asistența TAIEX în domeniul proiectului.	Efectuarea vizitei de studiu la o bancă centrală, determinarea cerințelor și elaborarea documentelor de licitație aferente soluției informatice, inițierea și derularea achiziției.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
3	Implementarea soluției privind analiza la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat obținerea informației cu privire la expunerea sectorului bancar și/sau a fiecărei bănci în parte la riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului, aplicarea mai largă a supravegherii bancare bazate pe risc, ținând cont de tendințele actuale de dezvoltare a mijloacelor și metodelor de spălare a banilor și finanțare a terorismului.	Iulie 2015	Au fost identificate necesitățile, obiectivele și beneficiile proiectului. A fost solicitată de către BNM și acceptată de către Comisia Europeană asistența TAIEX în domeniul proiectului.	Efectuarea vizitei de studiu la una din băncile centrale ale Uniunii Europene, determinarea cerințelor și elaborarea documentelor de licitație aferente soluției informatice, inițierea achiziției.
4	Implementarea Acordului Basel II/III	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Implementarea prevederilor Acordului Basel II/III va permite asigurarea unui cadru de reglementări prudențiale mai flexibile pentru stabilirea cerințelor de capital (de la un nivel simplificat la un nivel sofisticat), adecvat profilului de risc al instituțiilor bancare. Totodată, Basel II/III va contribui considerabil la sporirea stabilității sistemului bancar, fiind asigurată urmărirea specificului activității fiecărei instituții bancare și profilului de risc pe care aceasta îl prezintă, precum și va asigura diversificarea metodelor privind evaluarea riscurilor. Ca urmare,	Iunie 2013	Ca urmare a semnării Contractului Twinning de către contra părți și a aprobării acestuia de către autoritățile Uniunii Europene (UE), pe parcursul anului 2015 au fost desfășurate următoarele activități: Evaluarea cadrului legal/normativ existent în domeniul reglementării capitalului bancar și identificarea diferențelor față de cerințele acordului Basel II/III cu elaborarea unui plan de acțiuni general; Organizarea instruirii personalului BNM și a băncilor licențiate cu scopul familiarizării lor și dezvoltării cunoștințelor cu privire la prevederile pachetului Directivei a IV (CRD IV) aplicat în UE; Elaborarea chestionarului de evaluare a impactului cantitativ și calitativ	Elaborarea proiectelor de modificare a actelor legislative/normative în contextul implementării Directivei 2013/36/EU și Regulamentului 575/2013, elaborarea cadrului de supraveghere bazată pe categoriile de risc aferente Pilonului 1 (abordarea standardizată și avansată); implementarea sistemelor și procedurilor interne de gestionare a riscurilor în bănci prin evaluarea

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
			implementarea cerințelor Acordului Basel II/III va stimula transparența și disciplina de piață.		asupra sectorului bancar autohton. Totodată, a fost elaborată strategia de implementare a standardelor Basel prin prisma legislației UE.	sistemelor curente și instruirea reprezentanților din sistemul bancar, aprobarea de către BNM a strategiei de implementare a CRD IV, evaluarea practicilor băncilor privind managementul riscurilor și a compatibilității cu abordarea diferită din cadrul CRD IV, dezvoltarea metodologiei interne a BNM pentru realizarea procesului de analiză și de evaluare.
5	Modernizarea paginii oficiale web a BNM	6. Îmbunătățirea comunicării externe	Lansarea proiectului de modernizare și îmbunătățire a structurii, conținutului și designului paginii web oficiale a BNM constituie una din măsurile menite să asigure atingerea obiectivului strategic de îmbunătățire a comunicării externe. Pagina-web oficială a Băncii Naționale a Moldovei are menirea de a oferi publicului larg acces la informație veridică și operativă privind activitatea BNM	Noiembrie 2012	Ca urmare a selectării furnizorului de servicii, în 2014 a fost elaborată pagina web nouă a BNM, în principal fiind realizate următoarele activități: crearea bazei de date interactive, elaborarea tehnologiilor de accesare a datelor, transferarea datelor din arhiva paginii web curente în cea nouă, instruirea redactorilor și furnizorilor de informații, sincronizarea conținutului paginii vechi cu cea modernizată. La 4 iunie 2015 a avut loc lansarea paginii oficiale web modernizate a BNM.	Proiect realizat cu succes. Dezvoltarea continuă a funcționalităților paginii oficiale web.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
			și situația din sistemul bancar al Republicii Moldova și este considerată a fi unul din instrumentele de bază ce asigură comunicarea cu părțile interesate, contribuind la formarea imaginii BNM în exterior. Pornind de la acest fapt, proiectul urmărește să realizeze o revizuire completă a structurii și conținutului informațional, al designului web, a elementelor de interactivitate, care în ansamblu vor crea premisele necesare pentru eficientizarea comunicării BNM cu părțile externe.		<p>Beneficii realizate:</p> Concentrarea pe obiectivele Băncii Naționale a Moldovei; Implementarea bazei de date interactive cu date statistice dinamice; Prezentarea datelor în regim infografic interactiv; Disponibilitatea mecanismului de prioritizare a informației; Opțiunea personalizării conținutului paginii; Disponibilitatea mecanismului modern de căutare și filtrare a informației; Integrarea cu rețelele de socializare; Promovarea unui spirit educativ; Realizarea unui design dintre cele mai moderne; Adaptabilitatea la dispozitive mobile.	
6	Transform BNM	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Asigurarea evaluării și transformării proceselor de activitate ale BNM ce țin de operațiunile bancare și gestionarea resurselor financiare, materiale și umane, precum și asigurarea modernizării sistemului informatic bancar al BNM, astfel încât să fie atins obiectivul de sporire a eficienței activității operaționale a BNM. Scopul urmărit în cadrul proiectului Transform BNM se	Martie 2012	După încheierea în 2013 a primei faze a proiectului, perioadă în care a fost definit modelul-țintă al organizării BNM sub aspectele proceselor de activitate, resurselor umane, structurii organizatorice și tehnologiei informației, pe parcursul anilor 2014-2015 a avut loc implementarea proiectelor din Planul de transformare al BNM. Au fost realizate măsuri pe termen scurt și mediu ce au condus la obținerea unor performanțe rapide în procesele de activitate, în domeniul resurselor umane și structurii	Anunțarea licitațiilor deschise internaționale, pentru selectarea și implementarea unor sisteme informatice moderne și performante de gestiune a resurselor și de derulare a operațiunilor bancare. Implementarea în continuare a măsurilor din Planul de acțiuni, pentru obținerea

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
			axează pe o transformare multidimensională a organizației cu menirea de a asigura o aliniere maximă la obiectivele sale strategice. Această abordare este bazată pe modelul de arhitectură de scară largă la nivel de organizație (Enterprise Architecture), care odată implementat asigură corelarea proceselor de activitate, structurii organizatorice, personalului, sistemelor aplicative, informațiilor, tehnologiilor etc. la obiectivele organizației.		organizatorice. Suplimentar, în 2015, a fost implementat sistemul de management al performanței angajaților și a fost ajustată (etapa II) structura organizatorică a băncii, fiind obținute sinergii din gruparea unor activități ce au obiective comune, segregarea funcțiilor, simplificarea structurilor de raportare ierarhică. Totodată, au fost dezvoltate sistemele de gestiune a proceselor de activitate și a proiectelor din cadrul BNM. Performanțele date au contribuit la sporirea eficienței utilizării resurselor interne ale băncii prin: automatizarea și reducerea duratei proceselor, accelerarea luării deciziilor, optimizarea circuitului de documente. În paralel a fost inițiată și derulată în mod repetat procedura de achiziție a unui nou sistem informatic de operațiuni bancare, aceasta fiind finalizată fără atribuirea unui contract din cauza imposibilității selectării unui ofertant câștigător.	performanțelor pe termen mediu și pe termen lung.
7	Implementarea platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare prin sistemul informațional Bloomberg	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Asigurarea dezvoltării durabile a pieței monetar-valutare prin consolidarea proceselor de tranzacționare pe o singură platformă, prin modernizare tehnologică și de procese, prin asigurarea unui grad sporit de eficacitate, eficiență și	Octombrie 2012	În perioada anilor 2013-2014 a fost implementată platforma unică de tranzacționare pentru operațiunile valutare desfășurate pe piața internă, pentru desfășurarea licitațiilor de plasare a valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară, precum și pentru unele operațiuni de piață monetară, cum ar fi:	Finalizarea elaborării de către Bloomberg a platformei pentru efectuarea operațiunilor repo/reverse repo și derularea licitațiilor de credite la rate variabile, efectuarea conexiunii

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
			transparență, precum și prin consolidarea capacităților de gestionare a riscurilor.		<p>plasarea Certificatelor Băncii Naționale, vânzarea/cumpărarea VMS din/în portofoliul BNM, atragerea depozitelor de la bănci prin licitație. De asemenea, începând cu iulie 2013, Bloomberg a devenit agentul de fixing la determinarea ratelor de referință pe piața monetară interbancară CHIBOR/CHIBID, iar din noiembrie 2014, băncile afișează prin intermediul platformei Bloomberg cotațiile pentru cumpărare/vânzarea VMS pe piața secundară.</p> <p>Pe parcursul anului 2015 a fost implementat modul de calculare și distribuire prin platforma Bloomberg a prețurilor de piață ale VMS eligibile pentru operațiunile de furnizare de lichiditate. Totodată, a fost continuată conlucrarea cu compania Bloomberg în vederea elaborării platformei pentru derularea licitațiilor de credite la rate variabile și repo/reverse repo.</p>	acesteia cu sistemele informaționale ale BNM și modificarea cadrului normativ aferent.
8	Optimizarea activității de procesare a numerarului	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Automatizarea activității aferente procesării numerarului cu procurarea echipamentelor moderne cu funcții extinse ale activității.	Ianuarie 2015	Ca urmare a inițierii proiectului în prima jumătate a anului 2015 a fost desfășurată procedura de achiziție prin licitație deschisă pentru selectarea furnizorului echipamentelor de procesat și ambalat bancnote. Ulterior, în a doua jumătate a anului 2015 a avut loc implementarea proiectului: adaptarea spațiilor necesare instalării echipamentelor simultan cu	Proiect realizat cu succes.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
					<p>producerea echipamentelor de către furnizor, instalarea și ajustarea echipamentelor, testarea și darea în exploatare a acestora.</p> <p>Beneficii realizate: Automatizarea integrală a activității de procesare/ambalare a numerarului, inclusiv tocarea numerarului necorespunzător circulației; Creșterea vitezei și capacității de procesare a numerarului; Creșterea nivelului de securitate a procesului; Îmbunătățirea condițiilor de muncă; Crearea premiselor pentru introducerea unor standarde pentru numerarul pus (repus) în circulație și pentru reglementarea pieței interbancare a numerarului sub aspectul calității acestuia.</p>	
9	Implementarea soluției pentru arhivarea electronică, registratura și managementul Corespondenței	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat implementarea unui serviciu de arhivare electronică a documentelor BNM, care să acopere necesitățile BNM în gestiunea întregului ciclu de viață al documentelor pe toată perioada de păstrare a acestora.	Trimestrul II 2015	Au fost identificate necesitățile, obiectivele și beneficiile proiectului. A fost inițiată procedura de achiziție prin licitație deschisă pentru achiziționarea soluției informatice pentru arhivare electronică, registratura și managementul corespondenței și serviciilor de implementare. La data raportării procedura de achiziție este la etapa de evaluare a ofertelor.	Selectarea ofertantului câștigător și semnarea contractului de achiziție, implementarea soluției și darea în exploatare a acesteia.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2016
10	Migrarea serviciilor de lucru în rețea pentru utilizatorii interni pe o platformă tehnologică mai modernă, matură și dezvoltată din punct de vedere funcțional	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Îmbunătățirea caracteristicilor de funcționalitate, de securitate și de performanță ale serviciilor de lucru în rețea (File – serviciul de stocare a fișierelor în rețea, Print – serviciul de tipărire centralizată prin rețea, Mail – serviciul de poștă electronică corporativă, Messenger – serviciul de comunicare instantanee prin rețea etc.). În același timp, proiectul dat urmărește îmbunătățirea experienței angajaților BNM în utilizarea serviciilor de lucru în rețea.	Trimestrul I 2015	Au fost achiziționate soluțiile informatice pentru serviciile de lucru în rețea. A fost inițiată și desfășurată implementarea etapizată a acestora. Și anume, au fost migrate pe noile tehnologii serviciile: de tipărire centralizată, de autentificare la distanță, de adresare a resurselor de rețea. De asemenea, a fost implementat serviciul pentru gestiunea centralizată a proiectelor. A fost inițiat proiectul pilot privind migrarea serviciului de stocare centralizată a fișierelor.	Migrarea deplină a serviciilor de stocare centralizată a fișierelor și de poștă electronică.

Sursa: BNM